

2019

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych

INSTYTUT BADAWCZY IPC SP. Z O.O.

Spis treści

Nota metodologiczna	2
Wyniki badania z dorosłymi	3
Charakterystyka badanych	3
Alkohol.....	6
Substancje odurzające i narkotyki.....	18
Papierosy	24
Przemoc.....	26
Badanie z dziećmi i młodzieżą	38
Charakterystyka próby	38
Czas wolny	43
Alkohol.....	46
Narkotyki	57
Papierosy	67
Zachowania ryzykowne	72
Korzystanie z nowoczesnych technologii	75
Wsparcie i autorytety	81
Podsumowanie.....	86
Podsumowanie badania z dorosłymi.....	86
Podsumowanie badania z dziećmi i młodzieżą	89
Czynniki ryzyka	95
Czynniki chroniące.....	96
Rekomendacje	97
Rekomendacje do dalszych działań na podstawie opinii liderów opinii Darłowa.....	99
Spis tabel i wykresów	100

Nota metodologiczna

Badanie wśród dorosłych zostało zrealizowane metodą ilościową, z zastosowaniem techniki indywidualnego wywiadu kwestionariuszowego (ang. PAPI – *Paper and Pencil Interview*). Polega ona na zadawaniu przez odpowiednio przeszkolonego ankietera pytań zawartych w narzędziu badawczym (kwestionariuszu), a następnie notowaniu w formularzu odpowiedzi udzielonych przez respondenta. Zaletą tej techniki jest przede wszystkim możliwość czuwania przez ankietera nad przebiegiem wywiadu; upewnia się on, że wszystkie pytania zostały zadane i odpowiednio zrozumiane, a zanotowane odpowiedzi są kompletne i rzetelne.

W badaniu udział wzięło 515 osób – dorosłych mieszkańców Darłowa. Próba dobrana została metodą losowo-kwotową, tak, by liczebność badanych określonej płci i w poszczególnych grupach wiekowych odzwierciedlała populację generalną mieszkańców miasta. Liczebność próby badawczej pozwala przyjąć, że błąd maksymalny przy ekstrapolacji wyników badania na populację generalną nie przekroczy 5 punktów procentowych¹.

W zrealizowanym badaniu kwestionariusz zawierał 34 pytania merytoryczne oraz 6 pytań metryczkowych, pozwalających na scharakteryzowanie osób badanych ze względu na istotne cechy społeczno-demograficzne. Pytania merytoryczne miały w zdecydowanej większości charakter zamknięty (tj. z predefiniowaną kafeterią odpowiedzi).

Badanie dotyczące rozpowszechnienia zjawisk związanych ze stosowaniem używek (alkoholu, narkotyków, papierosów i e-papierosów), korzystaniem z nowoczesnych technologii (komputer, Internet, telefon) czy zachowaniami niebezpiecznymi i ryzykownymi wśród uczniów darłowskich szkół zostało zrealizowane w pierwszym półroczu roku szkolnego 2019/2020. Ze względu na specyfikę badanej zbiorowości dane zostały pozyskane za pomocą techniki ankiety audytoryjnej – anonimowe kwestionariusze rozdano uczniom w trakcie zajęć szkolnych, a następnie zostały one wypełnione przez nich samodzielnie w obecności doświadczonego ankietera, służącego pomocą w zakresie sposobu wypełniania ankiety i interpretacji poszczególnych pytań.

Dobór respondentów do badania odbył się techniką losowania szkół i klas w dwóch warstwach:

- uczniów szkół podstawowych
- uczniów szkół ponadpodstawowych.

W badaniu zastosowano kwestionariusz badawczy obejmujący łącznie 30 pytań merytorycznych, podejmujących kwestie sposobów spędzania wolnego czasu, spożywania alkoholu, zażywania narkotyków, palenia papierosów i e-papierosów, korzystania z nowych technologii (telefon, komputer, Internet), sytuacji przemocowych w internecie czy posiadanych autorytetów. Narzędzie badawcze obejmowało również 7 pytań metryczkowych, służących charakterystyce respondentów oraz szczegółowym analizom statystycznym.

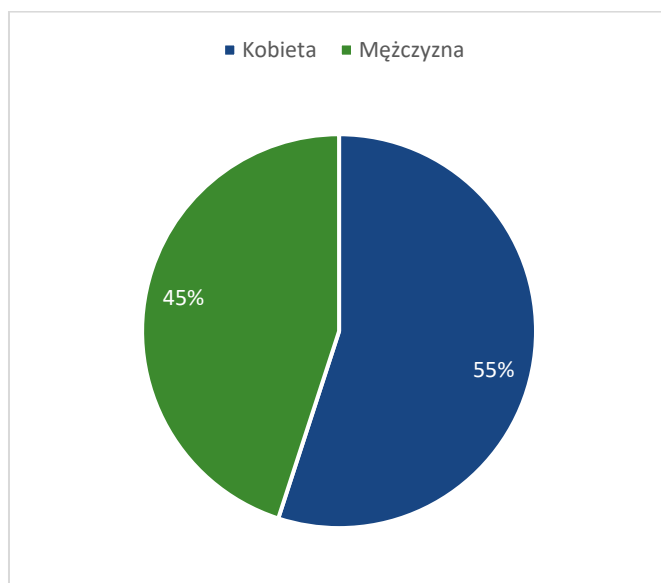
¹ W przedziale ufności $\alpha=0,95$

Wyniki badania z dorosłymi

Charakterystyka badanych

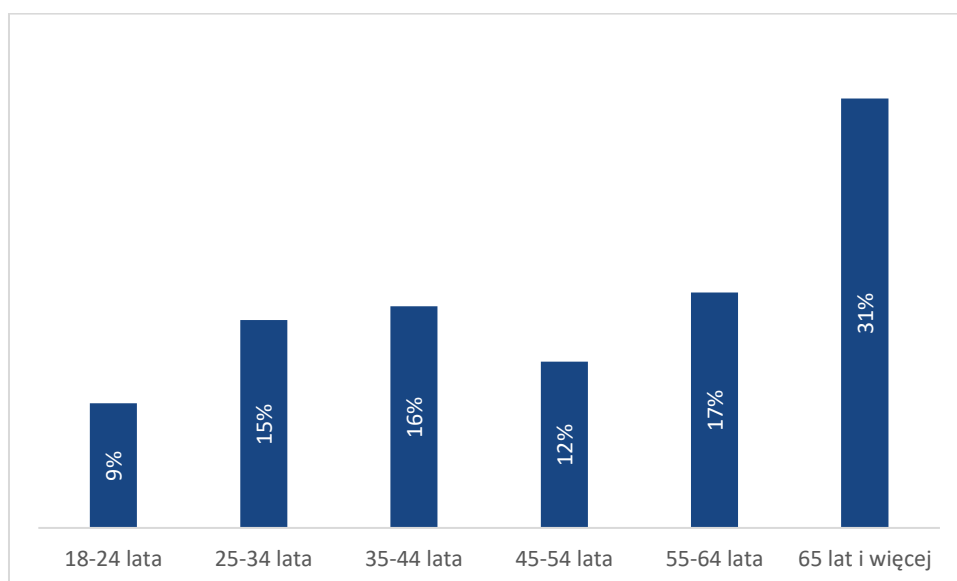
Liczebność i charakterystyka próby badawczej miały za zadanie odzwierciedlać rozkład istotnych cech demograficznych i społecznych w populacji generalnej dorosłych mieszkańców Darłowa.

Wykres 1. Struktura płci badanych. N=515

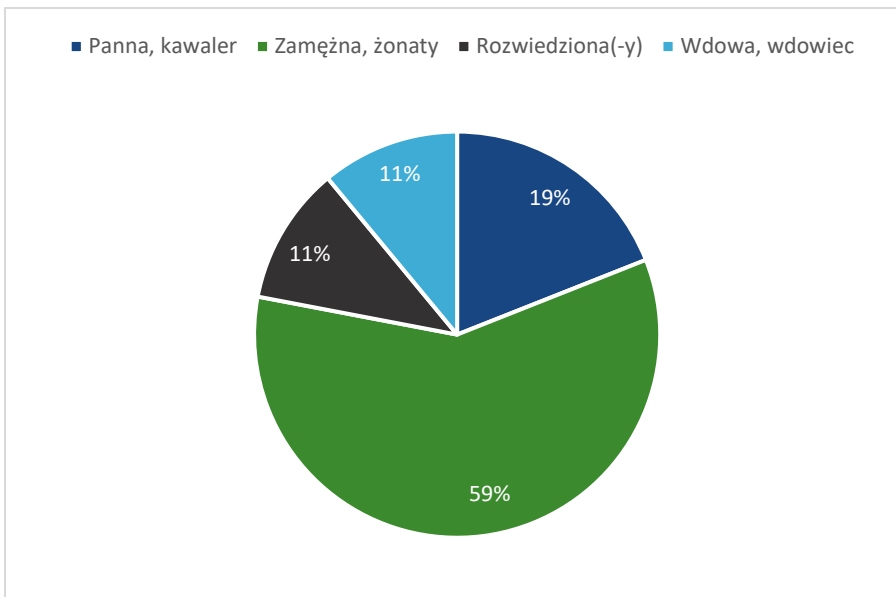
W badanej grupie kobiety stanowiły większość (55%) respondentów, co jest zgodne ze strukturą płci dorosłych mieszkańców Darłowa w 2018 roku.

Wykres 2. Struktura wieku badanych. N=515

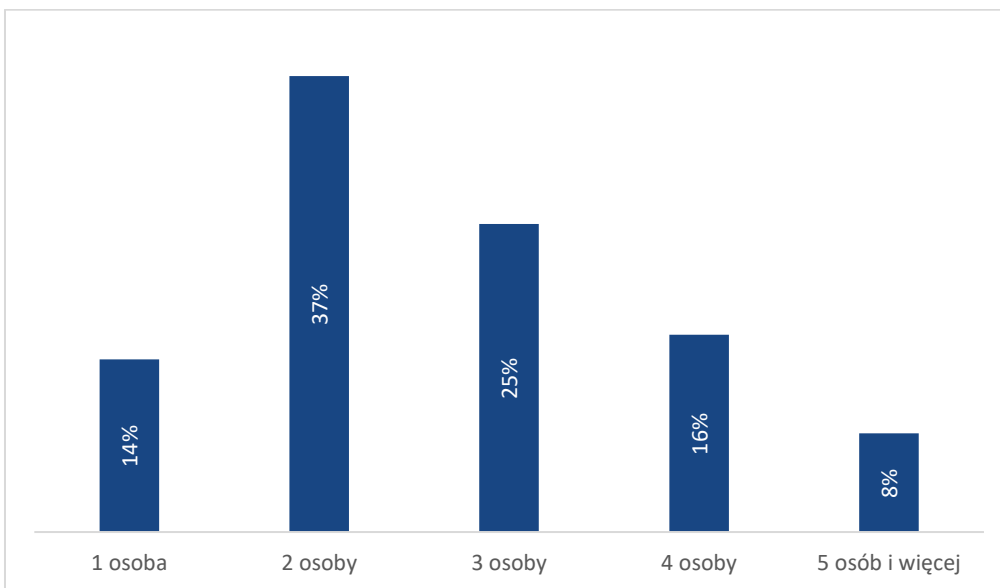
W próbie badawczej najliczniejszą grupą wiekową byli seniorzy, stanowiący 31% wszystkich ankietowanych. Najmniej licznie reprezentowane były natomiast osoby młode (od 18 do 24 lat), stanowiące mniej niż jedną dziesiątą respondentów.

Wykres 3. Struktura stanu cywilnego badanych. N=515

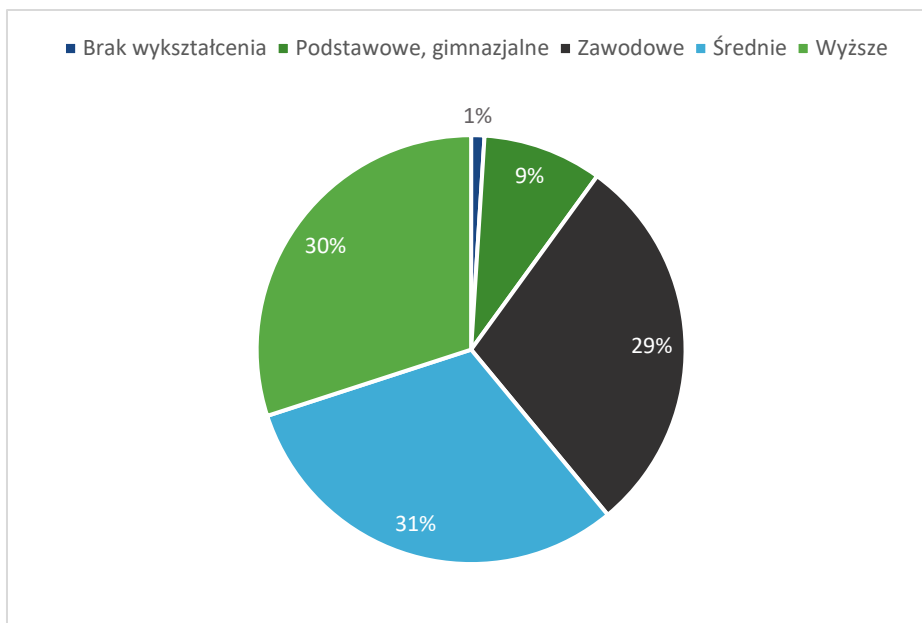
Wśród dorosłych mieszkańców Darłowa dominują osoby pozostające w związkach małżeńskich – stanowią one ponad połowę badanych (59%). Co piąta badana osoba pozostaje stanu wolnego (19%), a jedna na dziewięć jest rozwiedziona lub owdowiała (po 9%).

Wykres 4. Struktura wielkości gospodarstw domowych badanych. N=515

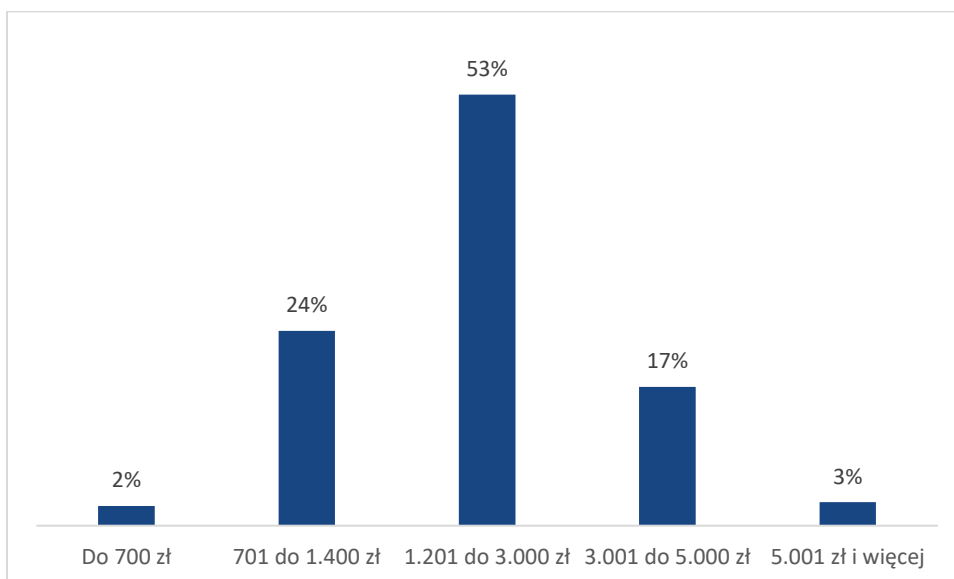
Ponad jedna trzecia uczestników badania (37%) prowadzi dwuosobowe gospodarstwa domowe, a jedna czwarta żyje w gospodarstwach trzyosobowych. Co siódmy respondent mieszka samotnie (14%), a jeden na trzynastu – w rodzinie co najmniej pięcioosobowej.

Wykres 5. Struktura wykształcenia badanych. N=515

Struktura wykształcenia mieszkańców Darłowa jest heterogeniczna – porównywalne liczebnie grupy badanych (po około 30%) to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim oraz wyższym. Co dziesiąty ankietowany natomiast zakończył edukację na poziomie szkoły podstawowej lub gimnazjum.

Wykres 6. Struktura dochodu gospodarstw domowych. N=448²

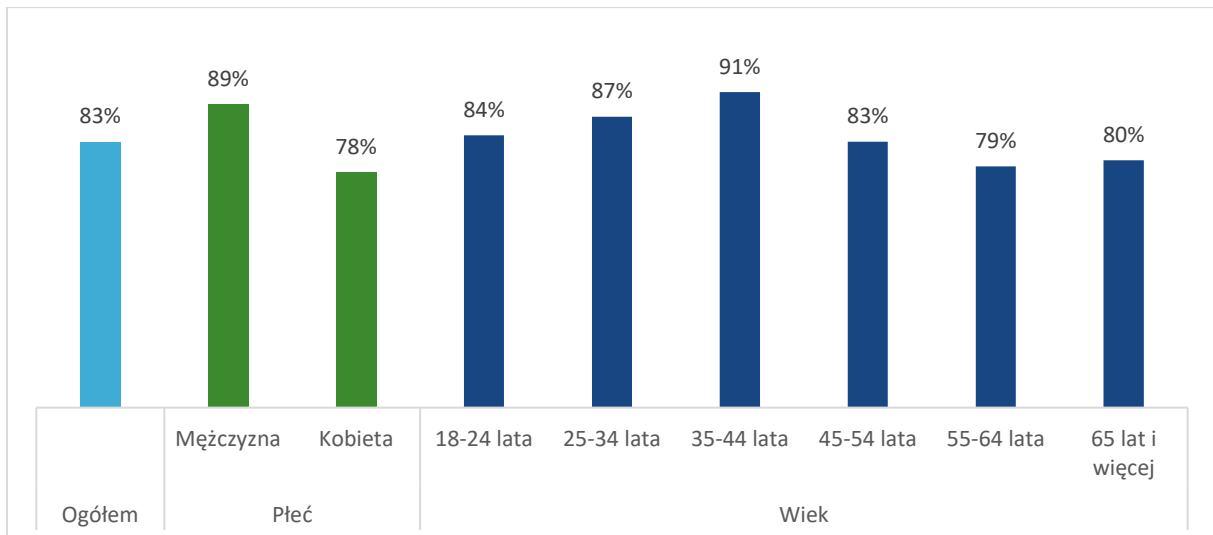
Ponad połowa (53%) gospodarstw domowych w Darłowie osiąga średni miesięczny dochód netto na osobę w przedziale od 1.201 do 3.000 złotych. Wyższe dochody deklaruje jedna piąta ankietowanych, niższe natomiast – 26% uczestników badania.

² Z analizy wyłączone zostały osoby, które odmówiły odpowiedzi na pytanie o poziom osiągniętych dochodów.

Alkohol

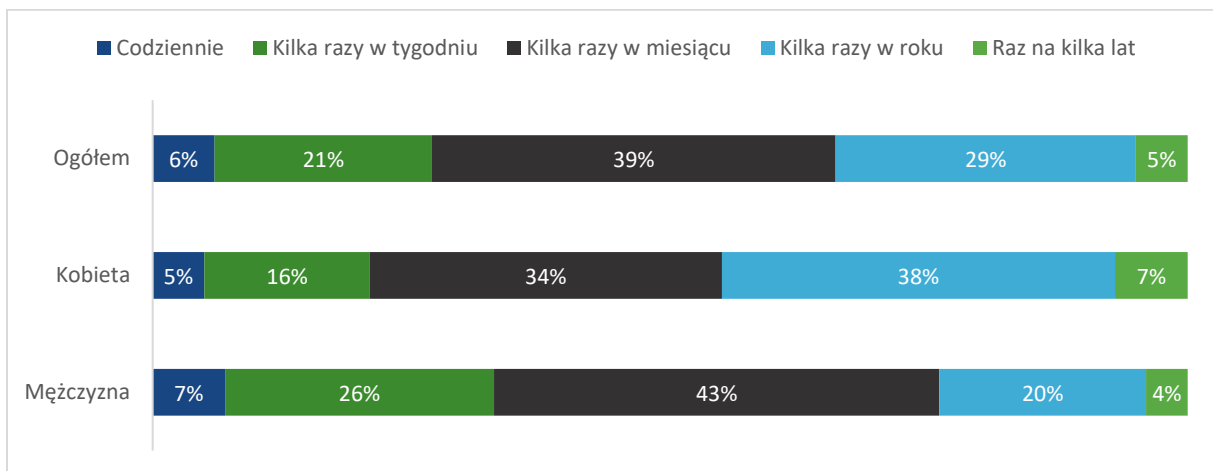
Pierwsza część badania dotyczyła spożywania przez dorosłych mieszkańców Darłowa napojów alkoholowych. Pytano o częstotliwość spożywania alkoholu oraz okoliczności sięgania po napoje alkoholowe. Badano także występowanie wśród badanych konsekwencji – fizycznych, psychicznych i społecznych – nadmiernego spożywania napojów alkoholowych.

Wykres 7. Czy zdarza się Pani(-u) spożywać napoje alkoholowe? N=515

Zdecydowana większość, bo ponad cztery piąte dorosłych mieszkańców Darłowa przyznaje, że zdarza im się spożywać napoje alkoholowe. Liczba abstynentów niższa jest wśród mężczyzn – odsetek osób pijących alkohol jest wśród nich o 11 punktów procentowych wyższy niż wśród kobiet. Liczba osób spożywających napoje alkoholowe jest zróżnicowana w poszczególnych grupach wiekowych. Rośnie wraz z wiekiem badanych aż do grupy wiekowej 35-44 lata, gdzie odsetek pijących osiąga maksymalną wartość (zaledwie 9% abstynentów), a następnie spada do około 80% wśród osób powyżej 55 lat.

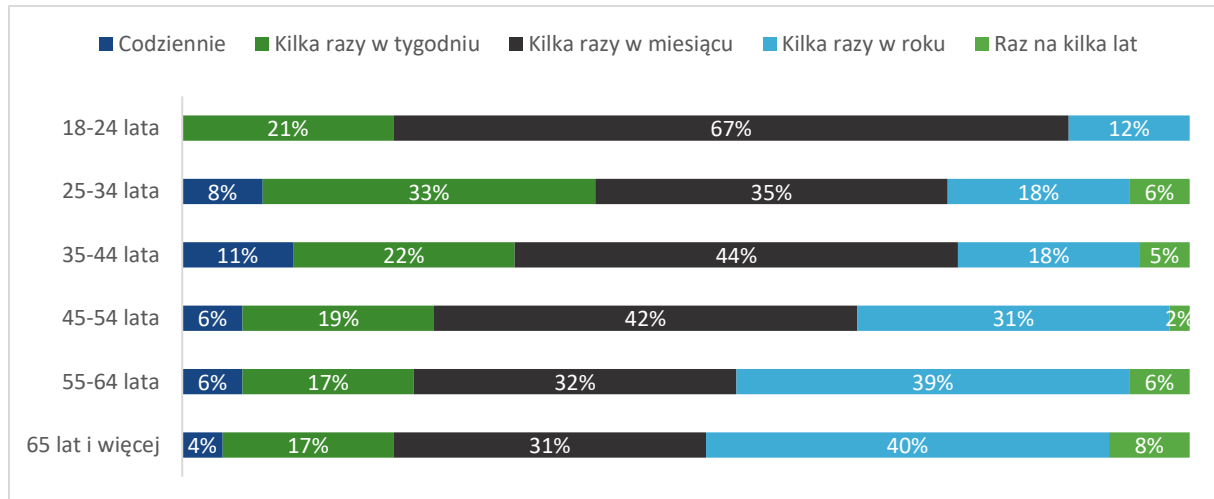
Wykres 8. Jak często spożywa Pan(i) napój alkoholowy? Dekompozycja ze względu na płeć. N=412

Częstotliwość spożywania napojów alkoholowych jest wśród Dorosłych mieszkańców Darłowa dość duża: co piąty badany pije alkohol kilka razy w tygodniu, a kolejne 39% - kilka razy w miesiącu. Kobiety

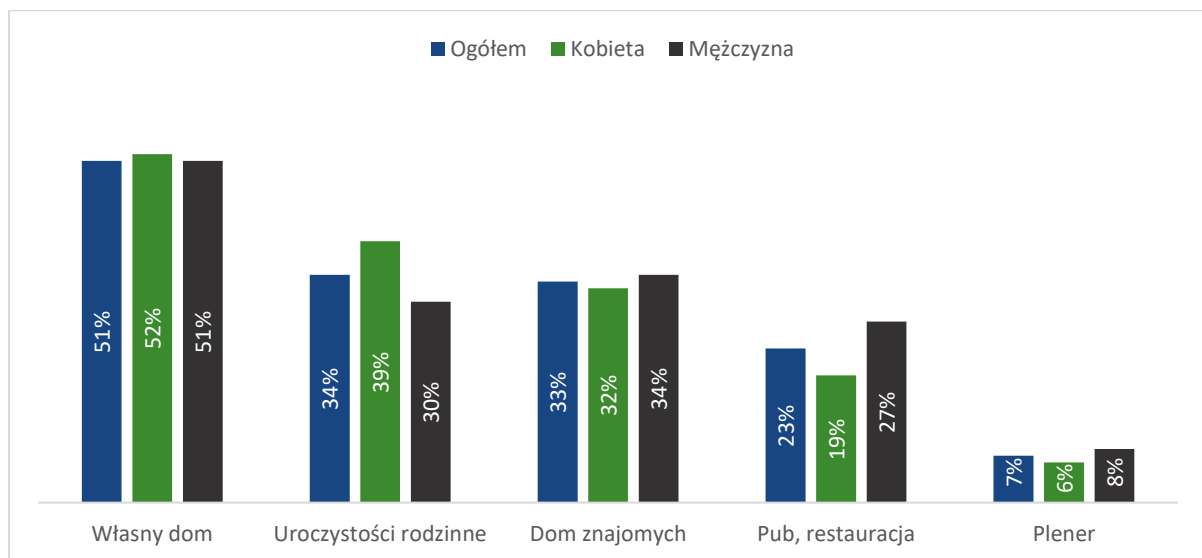
spożywają alkohol rzadziej niż mężczyźni. Wśród badanych płci męskiej dominują pijący kilka razy w miesiącu (43%) oraz kilka razy w tygodniu (26%). Wśród kobiet najczęściej wskazywane jest picie kilka razy w roku (38%), zaś odsetek osób spożywających napoje alkoholowe kilka razy w tygodniu jest o 10 pp. niższy niż wśród badanych mężczyzn.

Wykres 9. Jak często spożywa Pan(i) napój alkoholowy? Dekompozycja ze względu na wiek. N=412

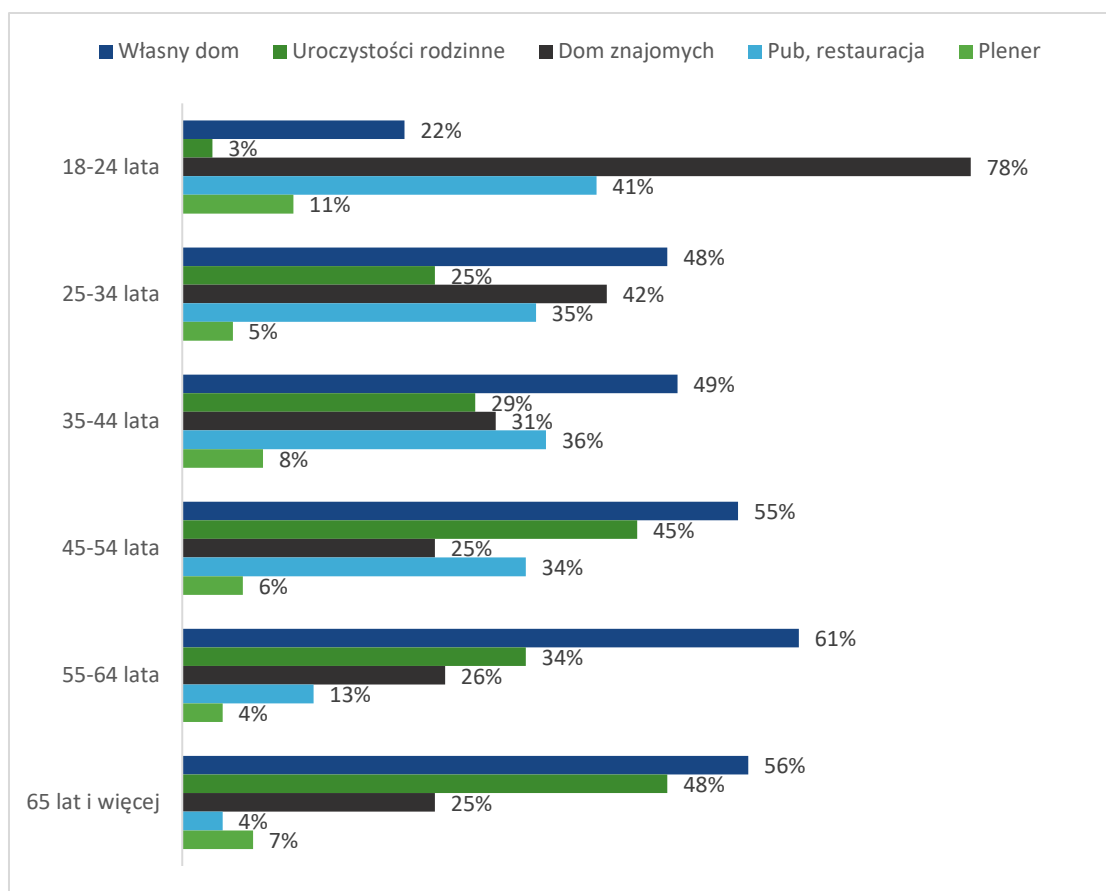
Wraz z wiekiem badanych, maleje częstotliwość spożywania przez nich napojów alkoholowych. Odsetek osób pijących alkohol kilka razy w tygodniu spada z 33% w grupie 25-34 lata do 17% wśród osób powyżej 55. roku życia. Rośnie natomiast w kolejnych grupach grono osób pijących okazjonalnie, kilka razy w roku – od 12% w najmłodszej grupie wiekowej do 40% w grupie najstarszej.

Wykres 10. Gdzie najczęściej spożywa Pan(i) napoje alkoholowe? Dekompozycja ze względu na płeć. N=428

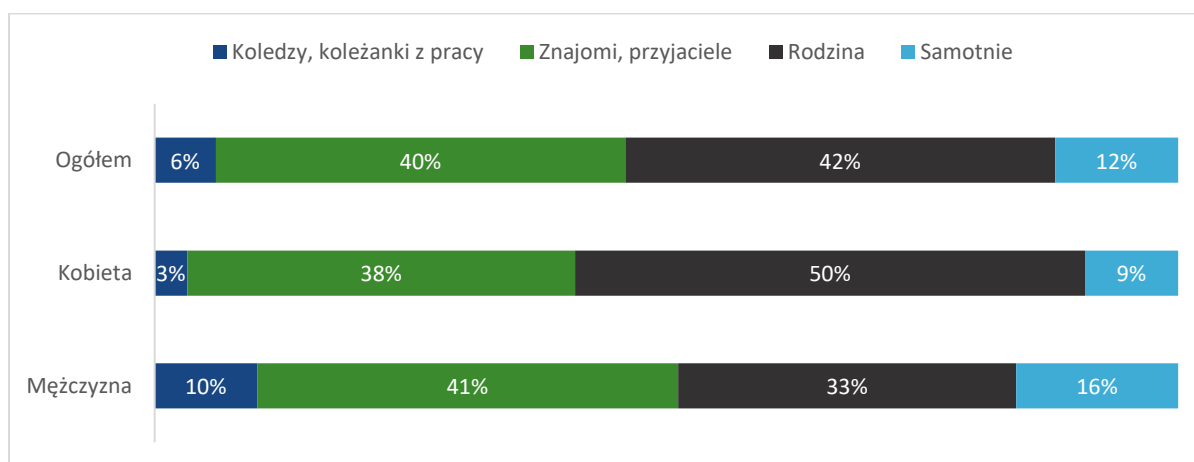
Najczęściej wskazywanym przez badanych miejscem spożywania napojów alkoholowych są własne domy – pije w nich alkohol ponad połowa respondentów. Co trzeci respondent spożywa alkohol na uroczystościach rodzinnych (34%) lub podczas spotkań ze znajomymi w ich domach (33%). Mężczyźni istotnie częściej niż kobiety spożywają napoje alkoholowe w lokalach (pubach, restauracjach), kobiety natomiast – na uroczystościach rodzinnych.

Wykres 11. Gdzie najczęściej spożywa Pan(i) napoje alkoholowe? Dekompozycja ze względu na wiek. N=428

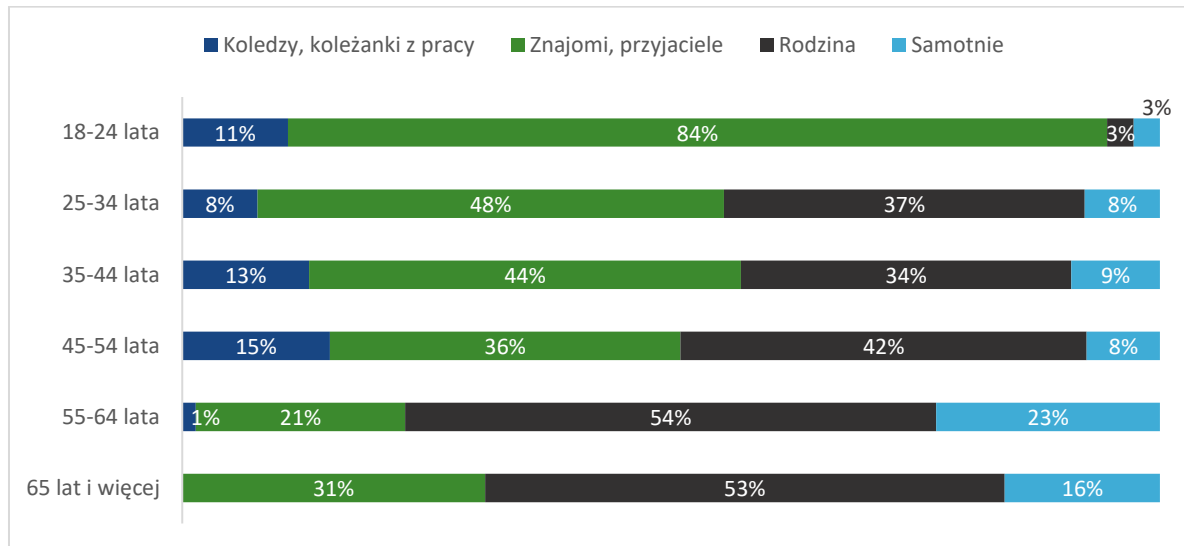
Miejsca, w których spożywane są napoje alkoholowe, istotnie różnią się zależnie od wieku ankietowanych. Najwyraźniejsza zmiana dotyczy liczby osób, pijących alkohol na spotkaniach ze znajomymi, w ich domach: w najmłodszej grupie wiekowej aż 78% pijących spożywa alkohol w takich okolicznościach. W grupie 25-34 lata odsetek ten wyraźnie spada (42%); spadek utrzymuje się też w kolejnych grupach wiekowych, nie jest jednak tak znaczący. W miejsce domów znajomych, respondenci po 25 roku życia zaczynają spożywać napoje alkoholowe we własnych domach. Rośnie również odsetek osób pijących na uroczystościach rodzinnych.

Wykres 12. Z kim najczęściej pije Pan(i) alkohol? Dekompozycja ze względu na płeć. N=428

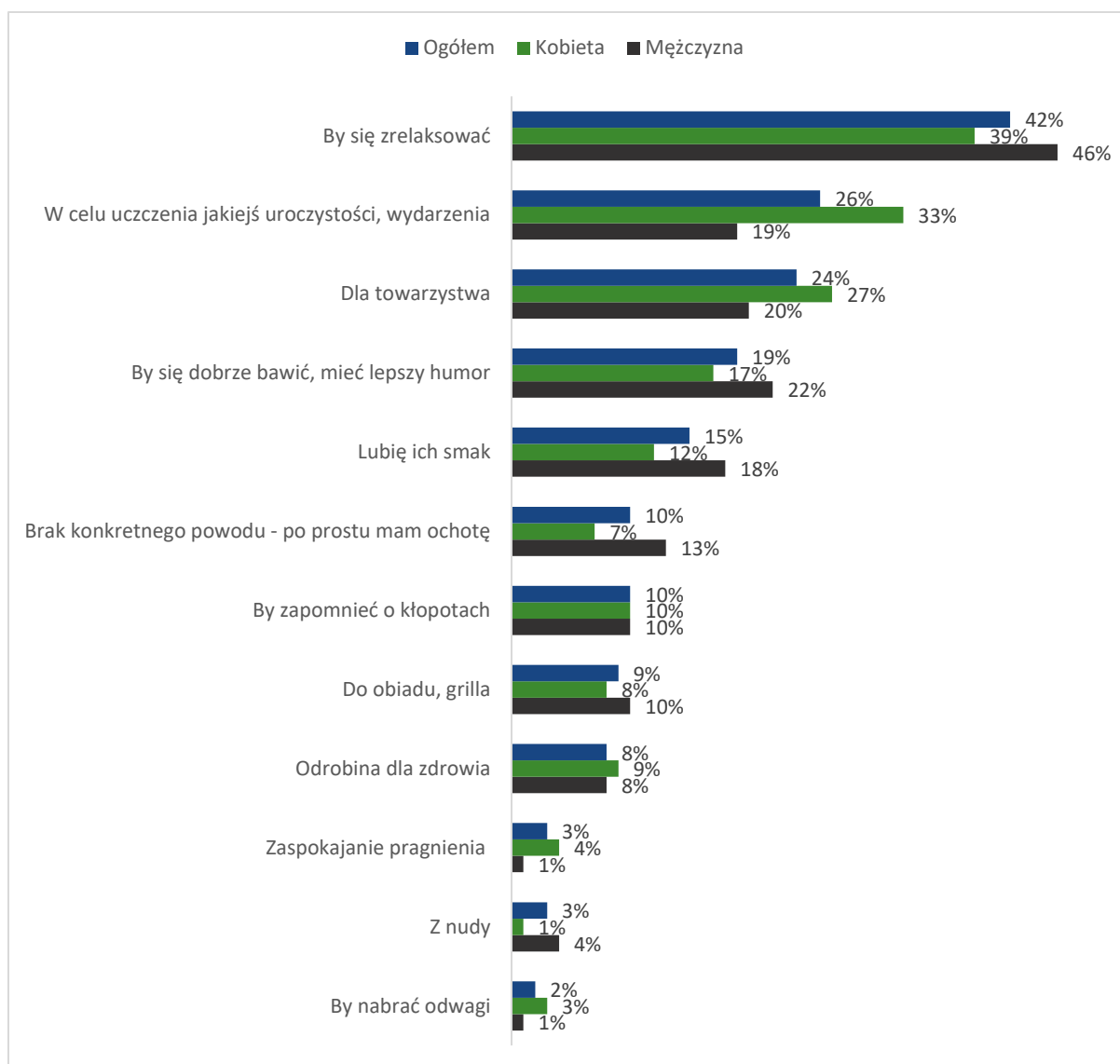
Dorośli mieszkańcy Darłowa napoje alkoholowe spożywają najczęściej w towarzystwie rodziny (42%) lub znajomych (40%). W gronie rodzinnym napoje alkoholowe są pite przede wszystkim przez kobiety; mężczyźni częściej natomiast spożywają alkohol wśród niespokrewnionych znajomych i przyjaciół. Samotne picie częściej deklarują badani płci męskiej. Oni również częściej piją w towarzystwie osób, z którymi pracują.

Wykres 13. Z kim najczęściej pije Pan(i) alkohol? Dekompozycja ze względu na wiek. N=428

Struktura osób, w których towarzystwie spożywane są zazwyczaj napoje alkoholowe, zmienia się wraz z wiekiem badanych i jest ściśle powiązana z okolicznościami, w jakich respondenci sięgają po alkohol. Najmłodszy badani w zdecydowanej większości (84%) spożywają napoje alkoholowe w towarzystwie znajomych i przyjaciół. Zaledwie 3% badanych w tej grupie pije natomiast alkohol w towarzystwie członków rodziny. W kolejnej grupie wiekowej, odsetek osób spożywających napoje alkoholowe w gronie krewnych rośnie dwunastokrotnie; jednocześnie o blisko połowę spada liczebność osób pijących alkohol wśród znajomych i przyjaciół (48%). Trend ten utrzymuje się w kolejnych grupach wiekowych, a kolejna duża zmiana widoczna jest po ukończeniu przez badanych 55 roku życia – o 12 punktów procentowych rośnie liczebność osób pijących w gronie rodzinnym, a o 15 punktów spada częstość wskazań przyjaciół i znajomych jako towarzystwa, w którym spożywany jest alkohol.

Wykres 14. Dlaczego najczęściej spożywa Pan(i) alkohol? Dekompozycja ze względu na płeć. N=428

Pytani o to, dlaczego najczęściej sięgają po alkohol, badani w pierwszej kolejności wskazują potrzebę zrelaksowania się (42%), w drugiej zaś – chęć uczczenia jakiegoś wydarzenia czy uroczystości (26%). Mężczyźni częściej niż kobiety piją dla relaksu, by mieć lepszy humor i lepiej się bawić, a także ze względu na to, że lubią smak konkretnego napoju alkoholowego. Kobiety natomiast częściej sięgają po alkohol, by uczcić wydarzenie czy uroczystość, jak również dla towarzystwa.

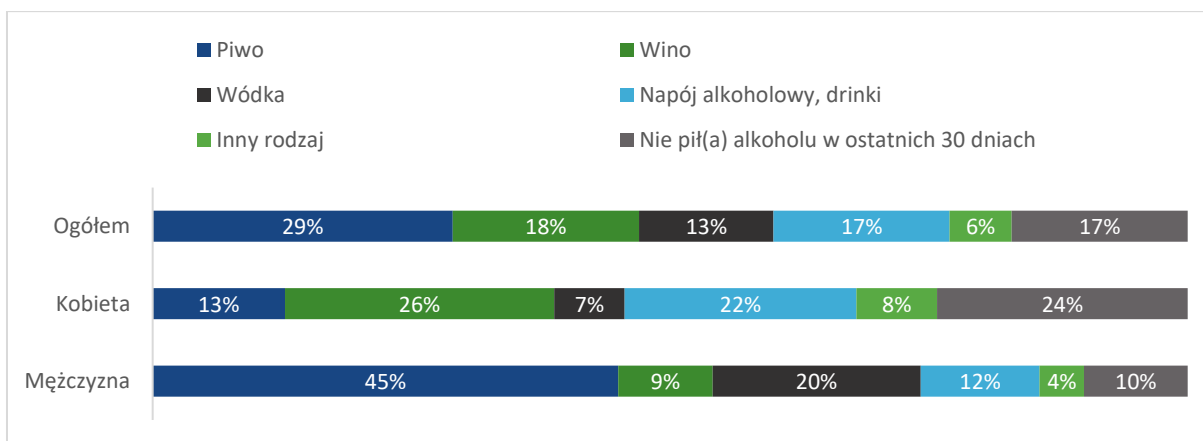
Tabela 1. Dlaczego najczęściej spożywa Pan(i) alkohol? Dekompozycja ze względu na wiek. N=428

	18-24 lata	25-34 lata	35-44 lata	45-54 lata	55-64 lata	65 lat i więcej
By się zrelaksować	46%	42%	55%	43%	40%	35%
W celu uczczenia jakiejś uroczystości, wydarzenia	3%	19%	16%	34%	31%	37%
Dla towarzystwa	43%	20%	26%	25%	21%	19%
By się dobrze bawić, mieć lepszy humor	30%	31%	26%	26%	7%	10%
Lubię ich smak	16%	17%	18%	11%	11%	15%
By zapomnieć o kłopotach	5%	17%	9%	8%	9%	10%

Brak konkretnego powodu - po prostu mam ochotę	5%	9%	9%	11%	11%	11%
Do obiadu, grilla		5%	8%	8%	6%	18%
Odrobina dla zdrowia				6%	21%	14%
Z nudy	8%	2%			3%	4%
Zaspokajanie pragnienia		2%	3%	6%	3%	3%
By nabrać odwagi	3%	5%	3%			2%

We wszystkich grupach wiekowych, najistotniejszym powodem sięgania po napoje alkoholowe jest chęć zrelaksowania się. Młodzież równie często pije dla towarzystwa, a młodzi dorośli sięgają po alkohol także by dobrze się bawić, poprawić sobie humor. Podobne powody kierują także osobami w grupie wiekowej 35-44 lata. Po 45 roku życia, obok chęci zrelaksowania się, istotną przyczyną sięgania po alkohol jest chęć uczczenia jakiejś uroczystości czy wydarzenia.

Wykres 15. Który alkohol pił(a) Pan(i) najczęściej w ostatnich 30 dniach? Dekompozycja ze względu na płeć. N=428

Najczęściej spożywanym przez mieszkańców Darłowa rodzajem alkoholu jest piwo – sięgało po nie w ostatnim miesiącu 29% badanych, głównie mężczyzn. Popularne są także wino i drinki, napoje alkoholowe – po te rodzaje alkoholu sięgają głównie kobiety. Warto również zauważyć, że spożywanie alkoholu częściej dotyczy badanych płci męskiej; w minionym miesiącu nie piło napojów alkoholowych 10% mężczyzn i 24% kobiet.

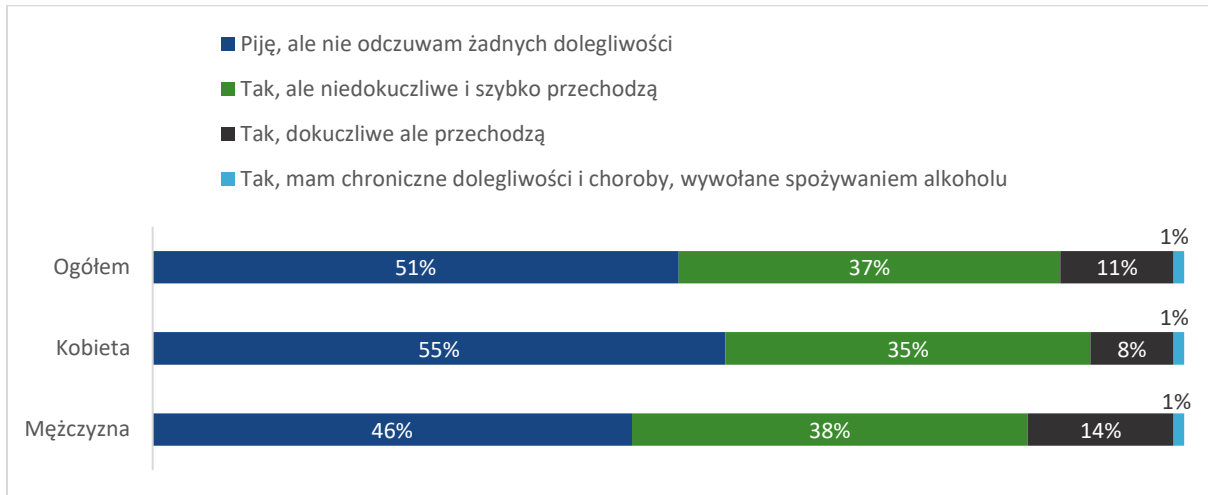
Tabela 2. Który alkohol pił(a) Pan(i) najczęściej w ostatnich 30 dniach? Dekompozycja ze względu na wiek. N=428

	18-24 lata	25-34 lata	35-44 lata	45-54 lata	55-64 lata	65 lat i więcej
Piwo	51%	26%	34%	26%	23%	24%
Wino	14%	17%	23%	15%	19%	17%
Wódka	16%	9%	13%	13%	14%	14%
Napój alkoholowy, drinki	16%	23%	13%	21%	19%	14%
Inny rodzaj	3%	9%	3%	4%	4%	10%
Nie pił(a) alkoholu w ostatnich 30 dniach	0%	15%	14%	21%	21%	21%

We wszystkich badanych grupach wiekowych najpopularniejszym gatunkiem alkoholu jest piwo. Co ciekawe, w najmłodszej grupie wiekowej deklaracje o sięganiu po ten rodzaj alkoholu są blisko dwukrotnie częstsze niż wśród pozostałych badanych. Młodzi dorośli (25-34 lata) niemal równie często

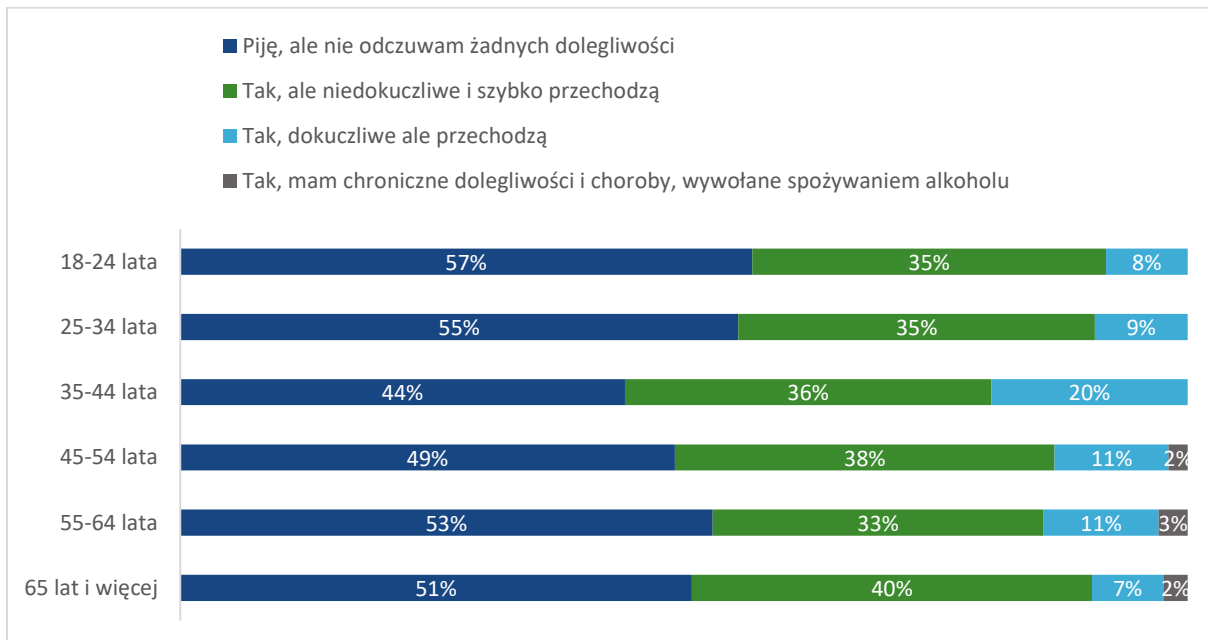
jak piwo piją drinki. Uwagę zwraca również fakt, że w najmłodszej grupie badanej nie znalazła się ani jedna osoba, która nie spożywała napojów alkoholowych w minionym miesiącu. Wartość tego wskaźnika rośnie jednak wraz z wiekiem badanych i po 45 roku życia utrzymuje się na poziomie 21%.

Wykres 16. Czy doświadcza Pan(i) skutków fizycznych spożycia alkoholu? Dekompozycja ze względu na płeć. N=428

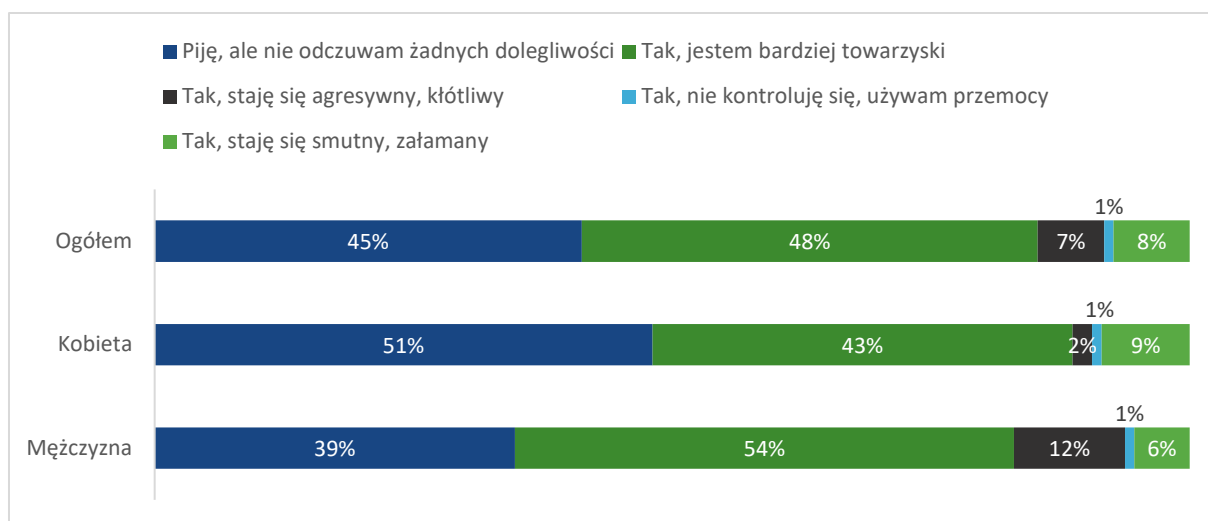
Ponad połowa uczestników badania (51%) deklaruje, że nie odczuwa fizycznych konsekwencji spożywania alkoholu – częściej są to kobiety (55%) niż mężczyźni (46%). Co trzeci respondent (37%) odczuwa dolegliwości niedokuczliwe i szybko mijające, a jeden na dziewięciu – dokuczliwe, ale przemijające. W tej ostatniej grupie rysuje się istotna przewaga mężczyzn (o 6 pp. więcej niż kobiet).

Wykres 17. Czy doświadcza Pan(i) skutków fizycznych spożycia alkoholu? Dekompozycja ze względu na wiek. N=428

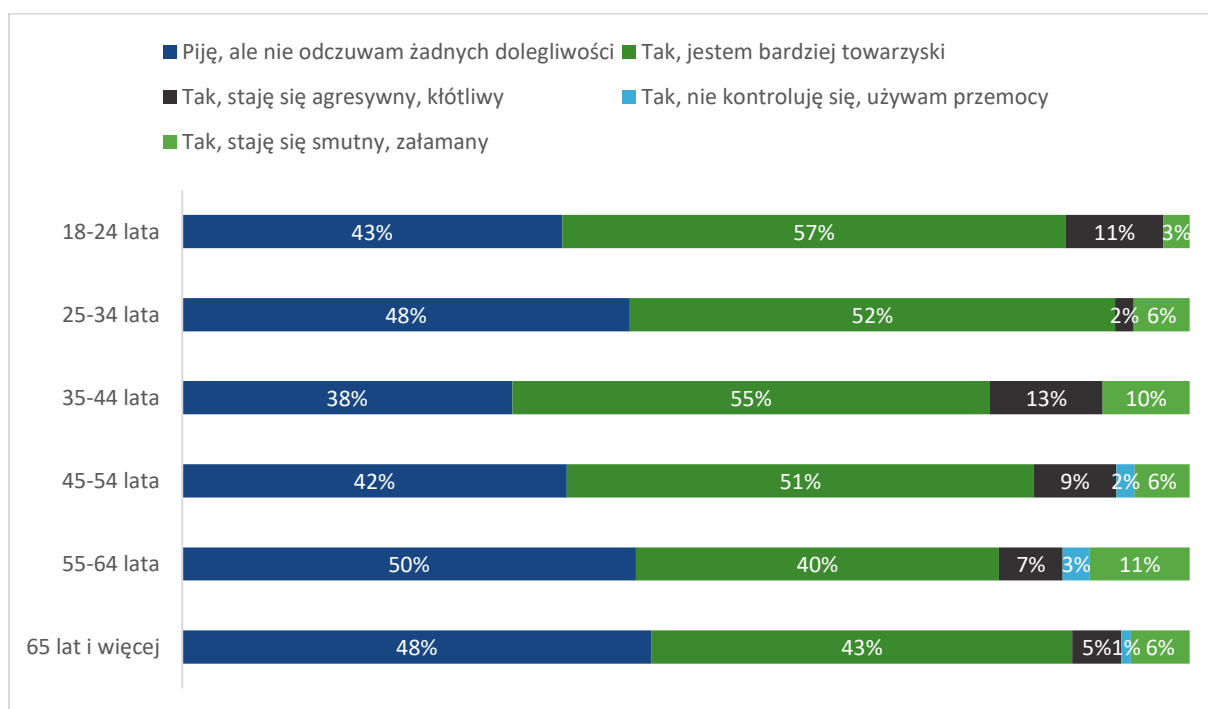
Odpowiedzi badanych dotyczące odczuwanych dolegliwości fizycznych, związanych ze spożywaniem alkoholu, są w poszczególnych grupach wiekowych zbliżone. Najwyższy odsetek osób nieodczuwających żadnych dolegliwości to 57% w najmłodszej grupie wiekowej, najniższy zaś – 44% w grupie badanych pomiędzy 35 a 44 rokiem życia. Co istotne, po 45 roku życia pojawiają się wśród respondentów osoby odczuwające chroniczne dolegliwości i choroby, wywołane spożywaniem alkoholu.

Wykres 18. Czy doświadcza Pan(i) skutków psychicznych spożycia alkoholu? Dekompozycja ze względu na płeć. N=428

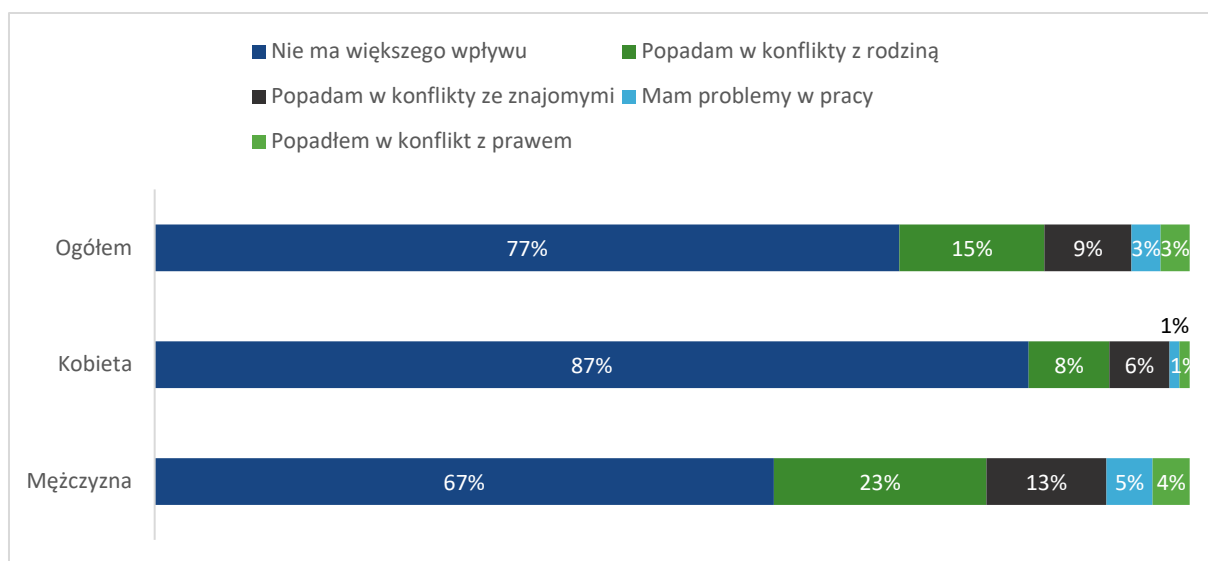
Większość respondentów (48%) na pytanie o odczuwane psychiczne skutki spożywania alkoholu wskazuje, że staje się bardziej towarzyski; odpowiedzi tej istotnie częściej udzielali mężczyźni niż kobiety (różnica częstości wskazań to 11 punktów procentowych). Kobiety częściej natomiast deklarowały, że nie odczuwają żadnych skutków psychicznych spożywania alkoholu (w stosunku do mężczyzn różnica wyniosła 12 punktów procentowych). Ogółem, skutków psychicznych spożywania alkoholu nie odczuwa 45% respondentów.

Wykres 19. Czy doświadcza Pan(i) skutków psychicznych spożycia alkoholu? Dekompozycja ze względu na wiek. N=428

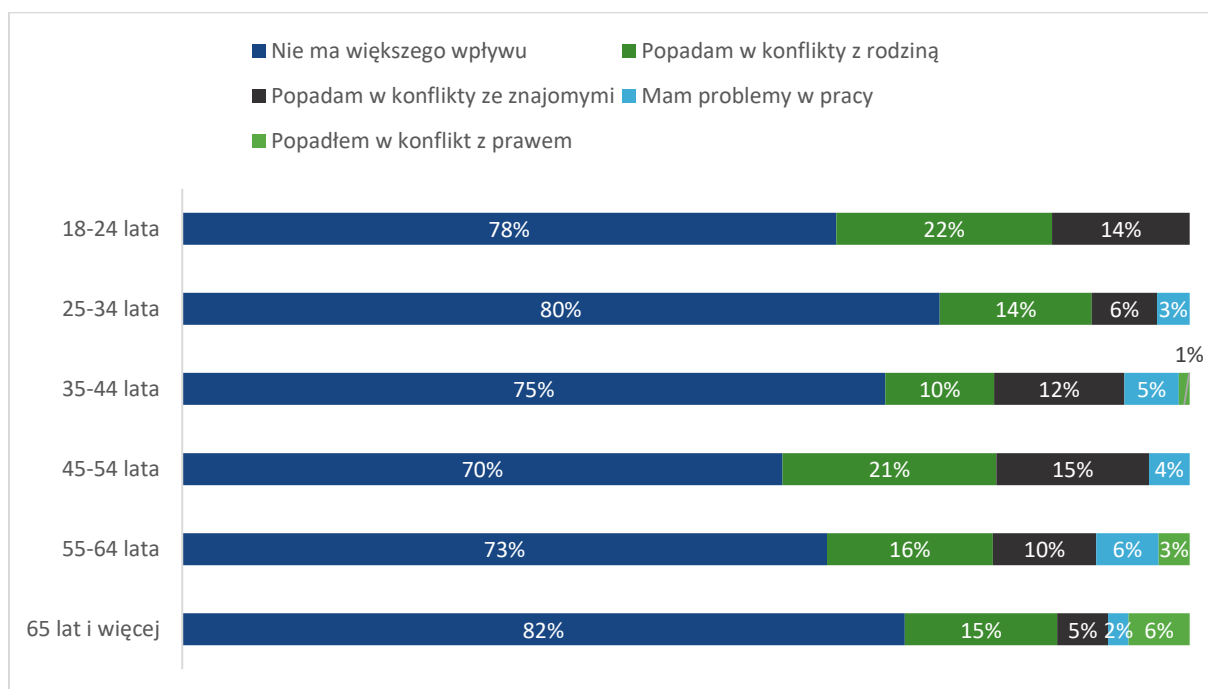
Podobnie jak skutki fizyczne, również psychiczne konsekwencje konsumpcji alkoholu najczęściej są odczuwane przez badanych pomiędzy 35 a 44 rokiem życia (czyli tych, którzy spożywają alkohol najczęściej). Wraz z wiekiem badanych maleje odsetek osób, które pod wpływem alkoholu stają się bardziej towarzyskie – od 57% wśród najmłodszych respondentów do 43% wśród seniorów.

Wykres 20. Czy spożywanie alkoholu ma wpływ na Pana(-i) relacje z otoczeniem? Dekompozycja ze względu na płeć. N=428

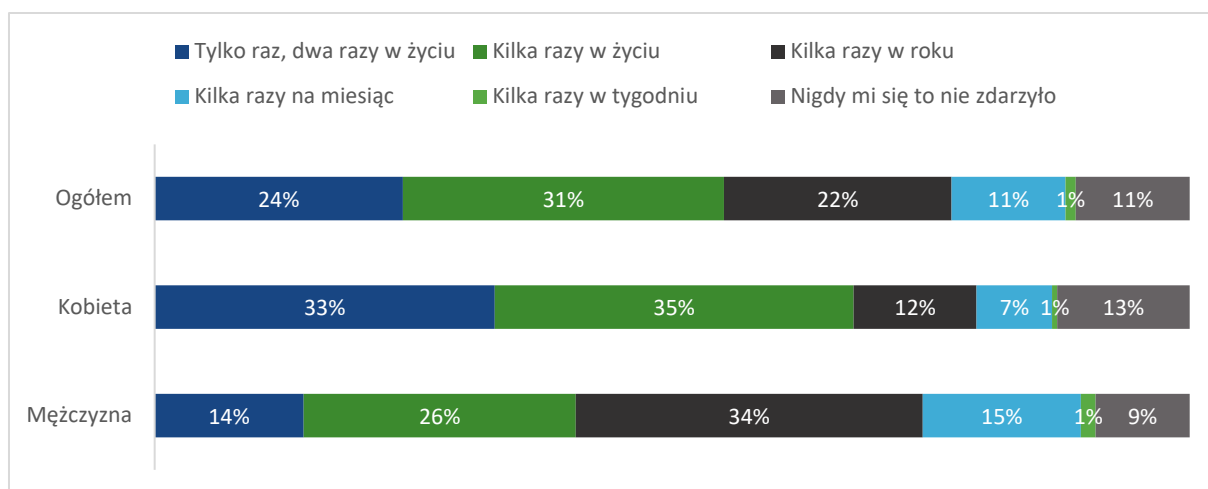
Trzy czwarte ankietowanych deklaruje, że spożywanie alkoholu nie ma większego wpływu na ich relacje z otoczeniem; odsetek wskazań tej odpowiedzi jest zdecydowanie wyższy wśród kobiet (87%) niż wśród mężczyzn (67%). Wśród odczuwanych konsekwencji, najczęściej odczuwaną są konflikty z rodziną – popada w nie po spożyciu alkoholu 8% respondentek i trzykrotnie więcej respondentów (23%).

Wykres 21. Czy spożywanie alkoholu ma wpływ na Pana(-i) relacje z otoczeniem? Dekompozycja ze względu na wiek. N=428

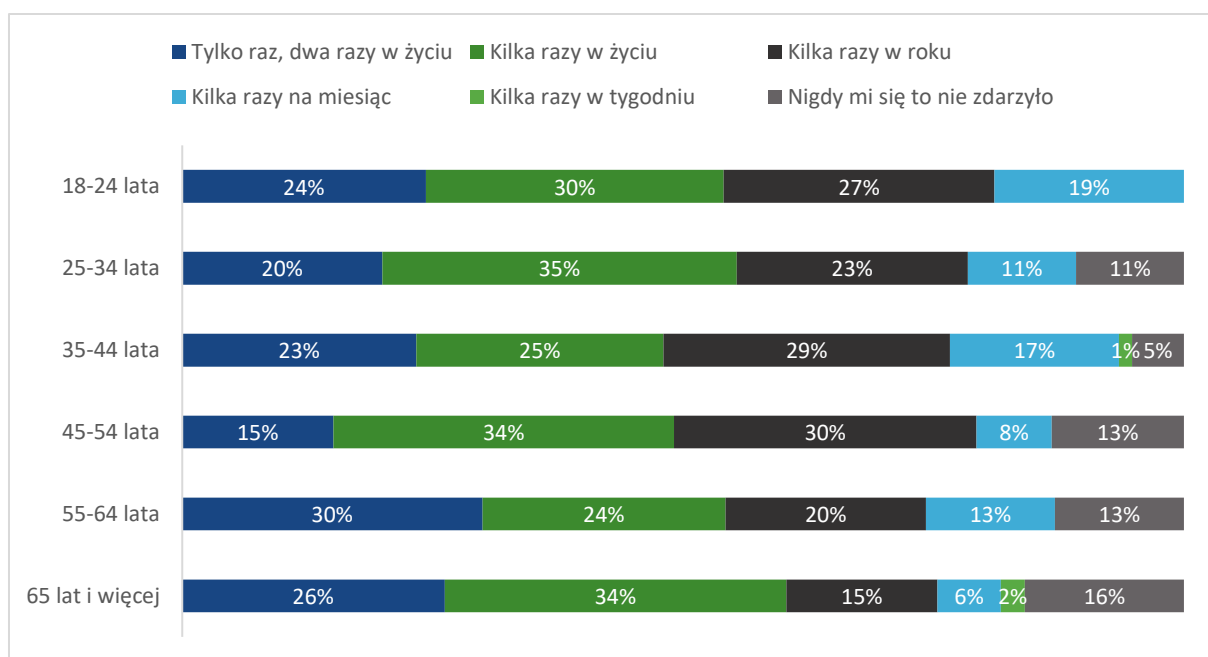
Konsekwencje społeczne spożywania alkoholu najrzadziej odczuwane są przez seniorów, najczęściej zaś przez badanych pomiędzy 45 a 54 rokiem życia. Konsekwencją, którą wymieniają badani, jest przede wszystkim popadanie w konflikty z rodziną; dotyczą one przede wszystkim grupę wiekową 45-54 lata (21%) oraz najmłodszych respondentów (22%). Co interesujące, do konfliktów z prawem wywołanych przez spożycie alkoholu przyznają się tylko osoby po 55 roku życia – te same, które odczuwają chroniczne fizyczne dolegliwości związane z piciem.

Wykres 22. Czy kiedykolwiek zdarzyło się Panu(-i) upić się? Dekompozycja ze względu na płeć. N=428

Jeden na dziewięciu badanych (11%) deklaruje, że nigdy w życiu nie zdarzyło mu się upić - częściej były to kobiety (13%) niż mężczyźni (9%). Co trzeci badany (31%) przyznaje, że upił się kilka razy w życiu, a co czwarty (24%) – że tylko raz lub dwa. Kobiety upijają się znacznie rzadziej niż mężczyźni; wśród badanych płci męskiej, jedna trzecia (34%) upija się kilka razy w roku; wśród kobiet odsetek ten jest blisko trzykrotnie niższy (12%).

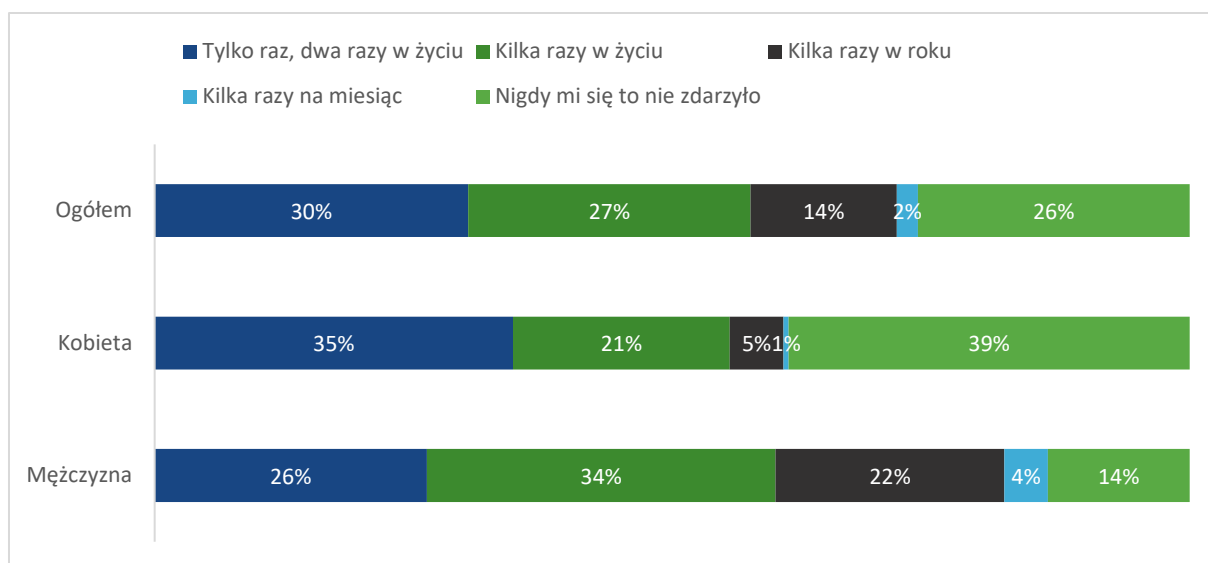
Wykres 23. Czy kiedykolwiek zdarzyło się Panu(-i) upić się? Dekompozycja ze względu na wiek. N=428

W niemal wszystkich grupach wiekowych dominują osoby deklarujące, że zdarzyło im się upić kilka razy w życiu. Wyjątkiem są tu badani pomiędzy 35 a 44 rokiem życia, gdzie najczęściej padające deklaracje to te dotyczące upijania się przez badanych kilka razy w roku (29%).

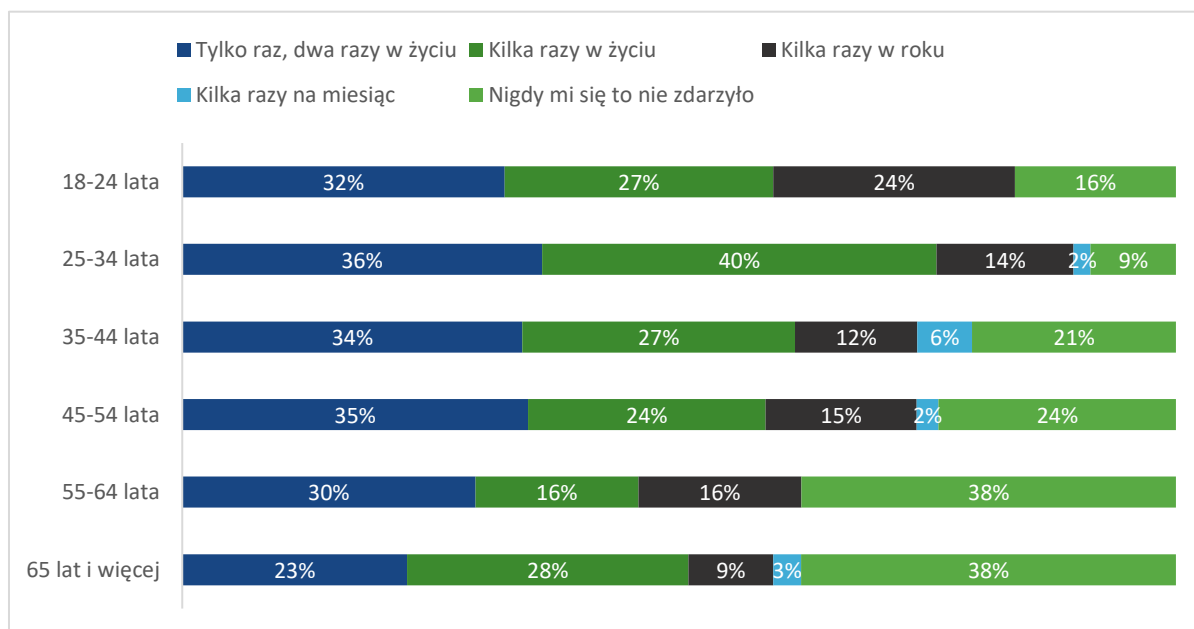
Uwagę zwraca także fakt, że w najmłodszej grupie respondentów nie znalazł się ani jeden, któremu nigdy w życiu nie zdarzyło się upić. Osoby, które doświadczyły upojenia alkoholowego tylko raz czy dwa razy w życiu stanowią mniej niż jedną czwartą badanej młodzieży (24%).

Wykres 24. Czy zdarza się Panu(-i) doświadczyć zjawiska „urwania się filmu”? Dekompozycja ze względu na płeć. N=381

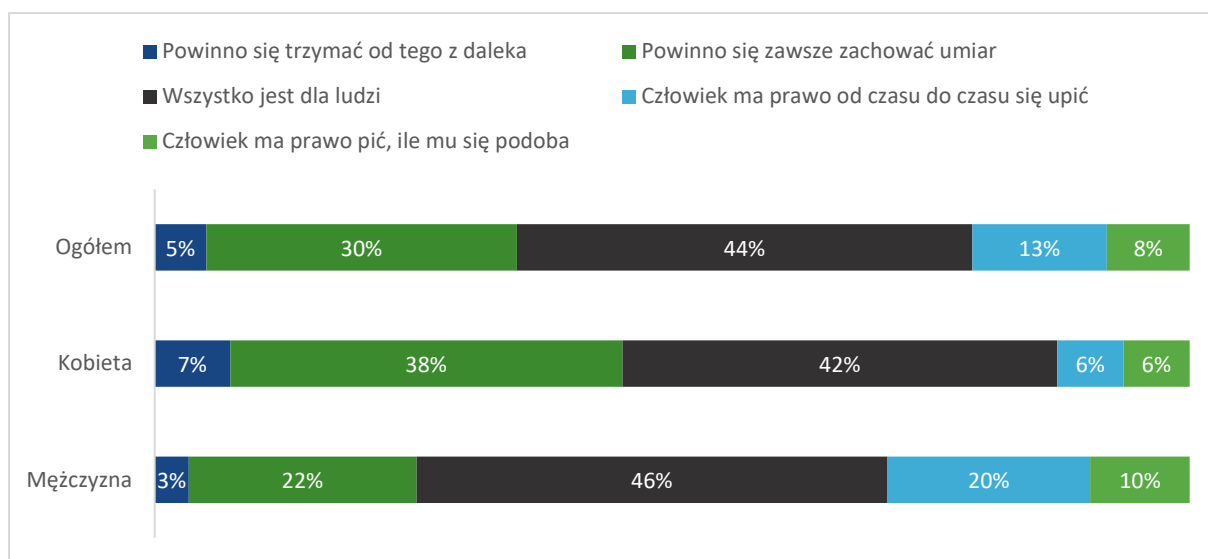
Jedna czwarta dorosłych mieszkańców Darłowa, którym choć raz w życiu zdarzyło się upić, nie doświadczyła nigdy stanu tzw. *urwania się filmu* – utraty pamięci pod wpływem alkoholu. W grupie tej istotnie więcej jest kobiet (39%) niż mężczyzn (4%). Kobiety częściej również niż mężczyźni doświadczyły tego stanu raz czy dwa razy w życiu (średnio 30%, różnica pomiędzy płciami to 9 punktów procentowych). Jeden na pięciu mężczyzn upija się silnie kilka razy w roku (22%), a co trzeci zrobił to kilka razy w życiu.

Wykres 25. Czy zdarza się Panu(-i) doświadczyć zjawiska „urwania się filmu”? Dekompozycja ze względu na wiek. N=381

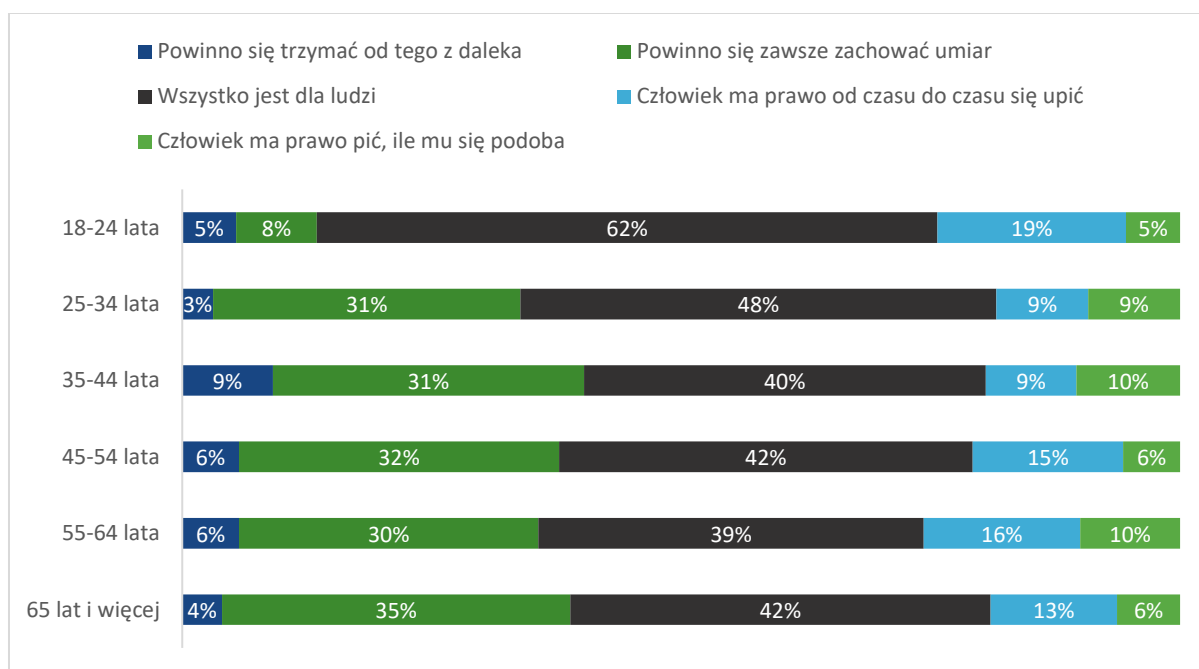
Wiek respondentów ma wpływ na doświadczanie przez nich stanu *urwania się filmu* – w najmłodszej grupie wiekowej nie zna go 16% badanych, w najstarszej – już 38%. Młodzież upija się do utraty świadomości znacznie częściej niż osoby starsze – według deklaracji, co czwarty młody dorosły doświadcza tego stanu kilka razy w roku.

Wykres 26. Jakie jest Pana(-i) podejście do spożywania alkoholu? Dekompozycja ze względu na płeć. N=428

Większość uczestników badania (44%) na pytanie o swój stosunek do spożywania alkoholu wskazuje, że ich zdaniem *wszystko jest dla ludzi*. Co trzeci ankieterowany (30%) uważa, że należy zawsze zachować umiar; częściej opinię tę podzielają kobiety (38%) niż mężczyźni (22%). Badani płci męskiej natomiast ponad trzykrotnie częściej niż kobiety są zdania, że *człowiek ma prawo od czasu do czasu się upić* (20% mężczyzn vs. 6% kobiet).

Wykres 27. Jakie jest Pana(-i) podejście do spożywania alkoholu? Dekompozycja ze względu na wiek. N=428

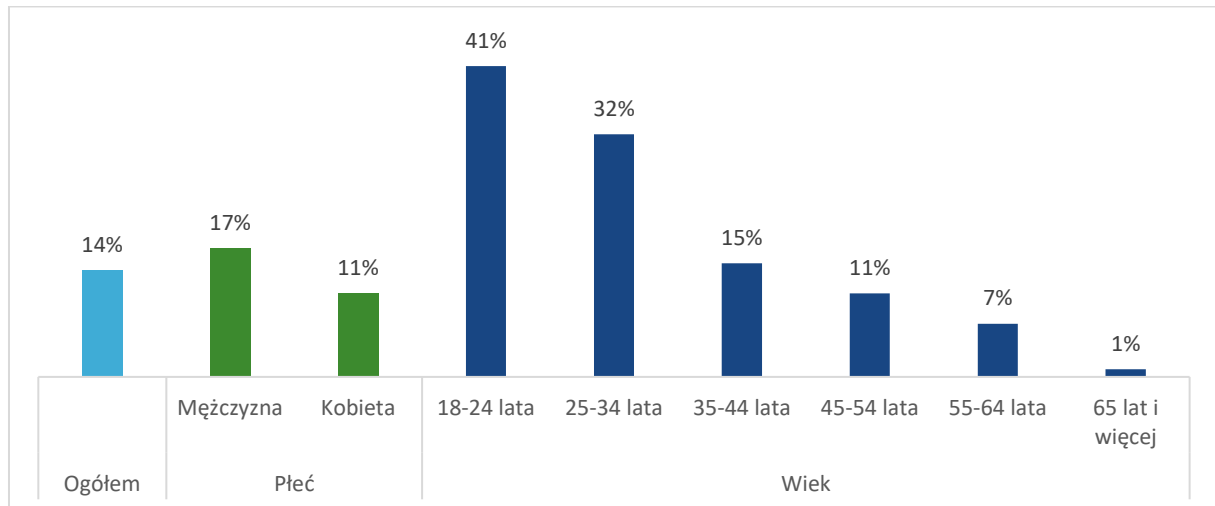

Struktura opinii badanych na temat spożywania napojów alkoholowych jest nieznacznie związana z grupą wiekową, do której należą. Na tle pozostałych badanych wyróżnia się jedynie grupa najmłodsza; zaledwie 8% najmłodszych badanych uważa, że spożywając alkohol, należy zawsze zachować umiar (średnio: 30%). Jednocześnie blisko dwie trzecie tych respondentów (62%) deklaruje, że *wszystko jest dla ludzi* (średnia w próbie badawczej to 44%).

Substancje odurzające i narkotyki

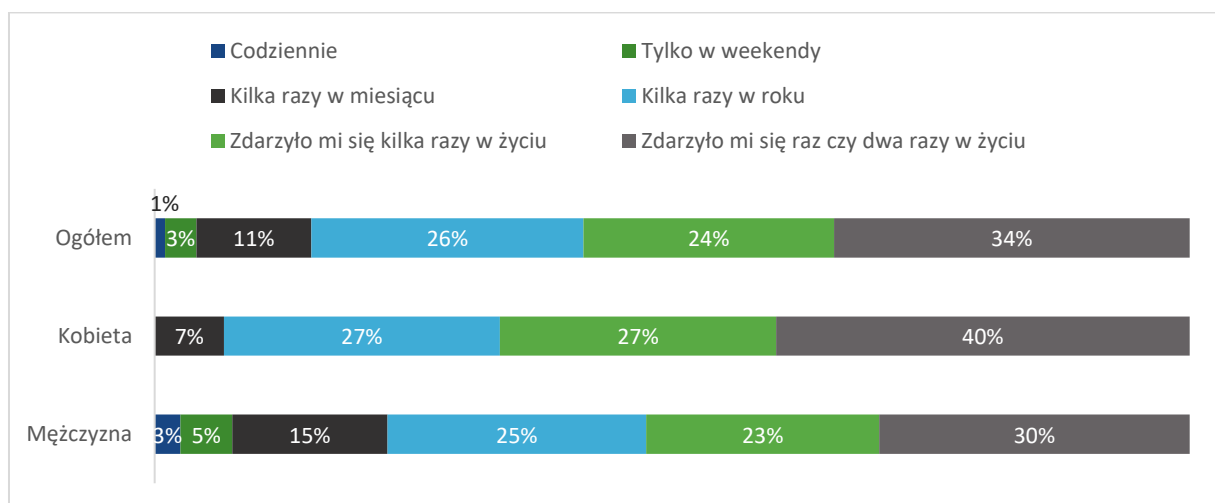
Druga część badania związana była z zazywaniem przez dorosłych mieszkańców Darłowa substancji odurzających i narkotyków. Oszacowano odsetek osób, które miały kontakt z tymi substancjami, a także określono, które narkotyki są najbardziej popularne. Badani byli pytani o przyczyny sięgania po substancje odurzające, jak również o wiek inicjacji kontaktu z substancjami psychoaktywnymi. Respondenci proszeni byli także o określenie odczuwanych skutków zazywania narkotyków – fizycznych, psychicznych oraz społecznych.

Wykres 28. Czy kiedykolwiek zdarzyło się Panu(-i) sięgać po środki odurzające lub narkotyki? N=515

Jeden na siedmiu dorosłych mieszkańców Darłowa (14%) deklaruje, że miał styczność z substancjami odurzającymi. Odsetek ten nieco wyższy jest wśród mężczyzn, jednak różnica pomiędzy płciami to tylko 6 punktów procentowych. Wraz z rosnącym wiekiem badanych, maleje częstość odpowiedzi twierdzących; do czynienia z narkotykami miał jeden na stu ankietowanych seniorów, natomiast w najmłodszej grupie wiekowej – 41% badanych.

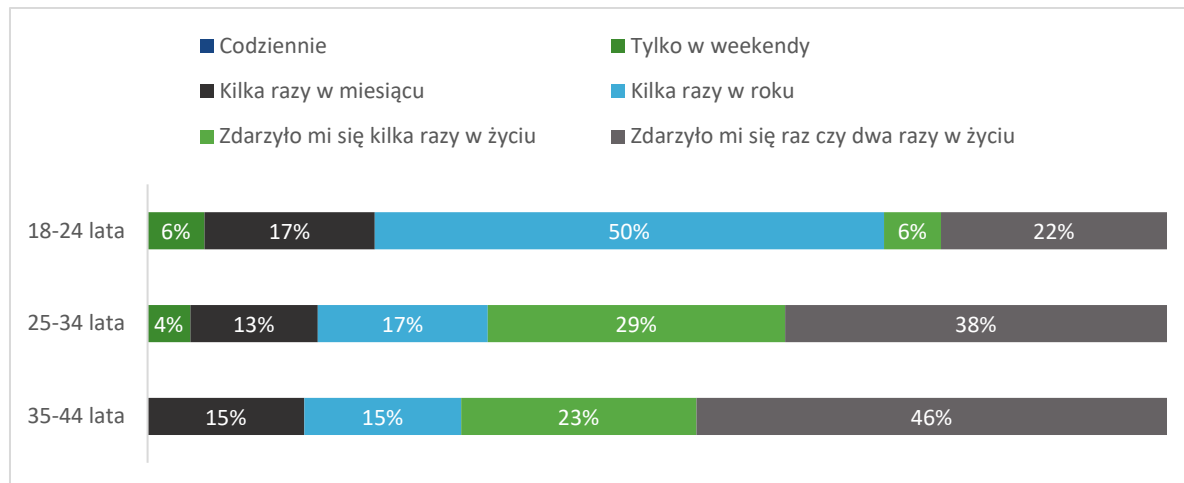
Wykres 29. Jak często zdarza się Panu(-i) sięgać po środki odurzające, narkotyki? Dekompozycja ze względu na płeć. N=70

Większość ankietowanych, którzy deklarują, że mieli styczność z substancjami odurzającymi wskazuje, że były to pojedyncze eksperymenty (34% wskazań). Jednocześnie co czwarty ankietowany w tej grupie zazywa narkotyki kilka razy w roku (26%).

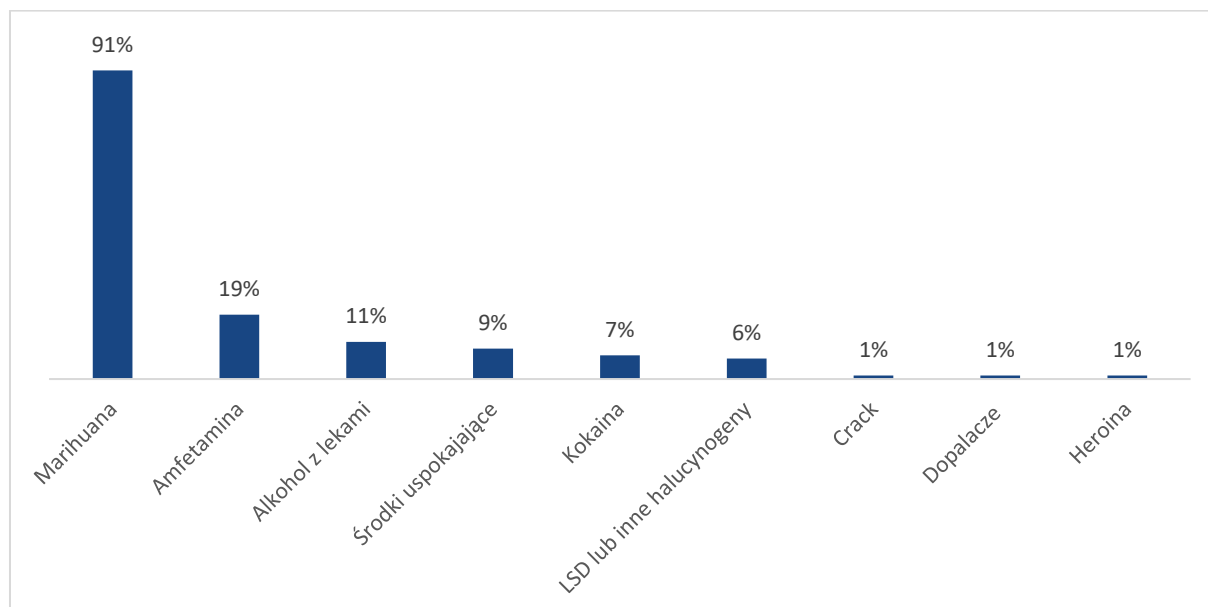
Mężczyźni zażywają narkotyki częściej od kobiet. Wśród badanych płci męskiej były osoby zażywające substancje odurzające codziennie (3%) oraz w weekendy (5%) – wśród płci żeńskiej osób takich nie było. Kobiety nieco częściej wskazują natomiast, że mają styczność z narkotykami kilka razy w roku lub zażyły je kilka razy w życiu.

Wykres 30. Jak często zdarza się Panu(-i) sięgać po środki odurzające, narkotyki? Dekompozycja ze względu na wiek. N=55³

W kolejnych grupach wiekowych maleje liczba osób, które substancji psychoaktywnych używają regularnie, w weekendy – przypadki takie (o charakterze istotnym statystycznie) odnotowane zostały tylko wśród badanych do 35. roku życia. W gronie najmłodszych respondentów mających styczność z narkotykami, połowa zażywa te substancje kilka razy w roku; w kolejnych grupach wiekowych częstotliwość ta maleje, a dominować zaczynają osoby, które eksperymentowały z narkotykami kilka razy w życiu lub rzadziej.

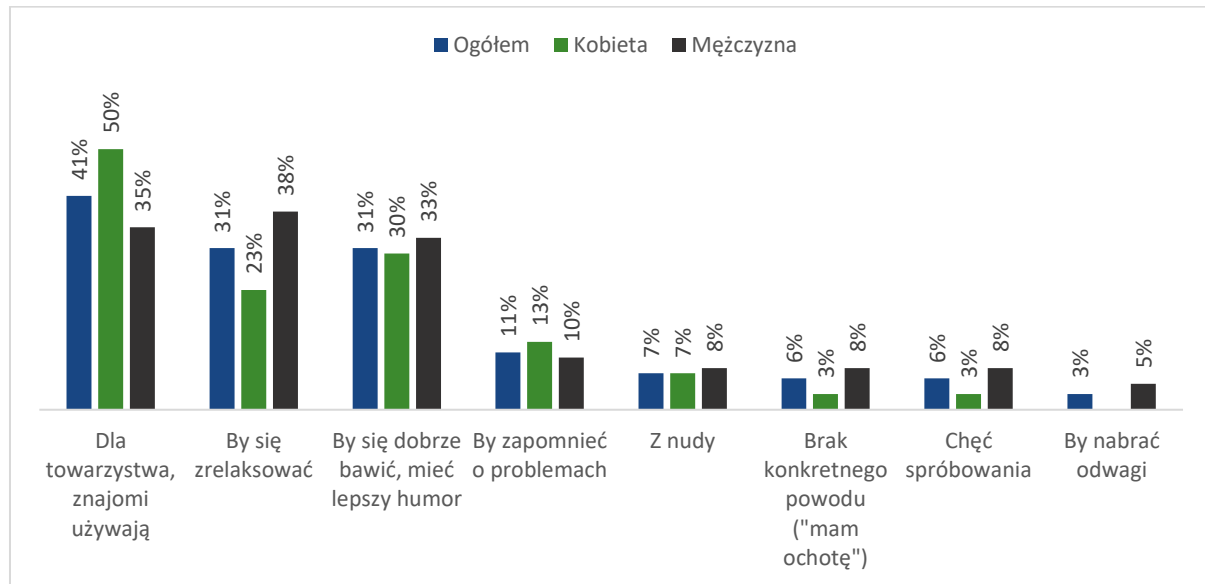
Wykres 31. Jaki narkotyk Pan(-i) zażywał(a)? N=70

³ Dla badanych powyżej 44. roku życia, którzy deklarują zażywanie substancji psychoaktywnych, dekompozycja nie została zaprezentowana ze względu na zbyt niską liczebność poszczególnych grup wiekowych (tj. nieprzekraczającą 10 osób).

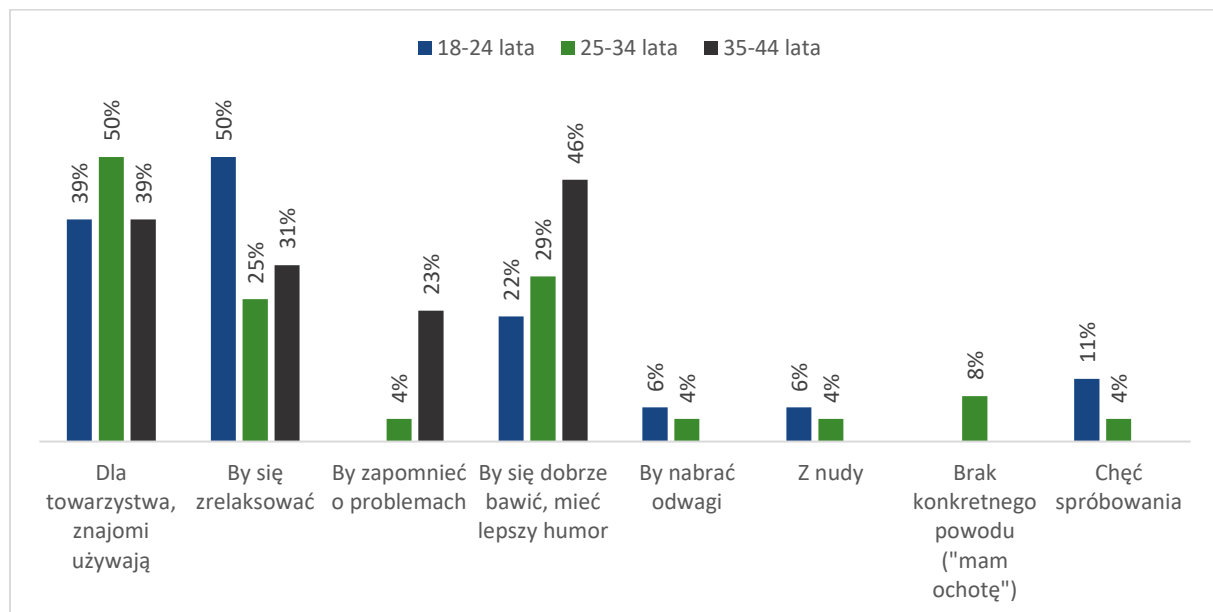
Najpopularniejszą wśród dorosłych mieszkańców Darłowa substancją odurzającą jest marihuana; zażywało ją 91% badanych, którzy mieli kiedykolwiek styczność z narkotykami. Na drugim miejscu ze względu na popularność plasuje się amfetamina, po którą sięgał co piąty badany w tej grupie (19%). Jeden na dziewięciu badanych (11%) stosujących substancje zmieniające świadomość deklaruje również, że zdarzało mu się zażywać leki jednocześnie z alkoholem.

Wykres 32. Dlaczego używa Pan(i) takich środków? Dekompozycja ze względu na płeć. N=70

Trzy główne przyczyny sięgania przez dorosłych mieszkańców Darłowa po substancje odurzające to chęć dopasowania się do towarzystwa (41%), zrelaksowania się oraz poprawy nastroju (po 31%). Wśród kobiet *towarzyskie* zażywanie narkotyków jest znacznie częstsze niż wśród mężczyzn (różnica sięga 15 punktów procentowych). Badani płci męskiej sięgają przede wszystkim, by się zrelaksować (38% wskazań vs. 23% wśród kobiet).

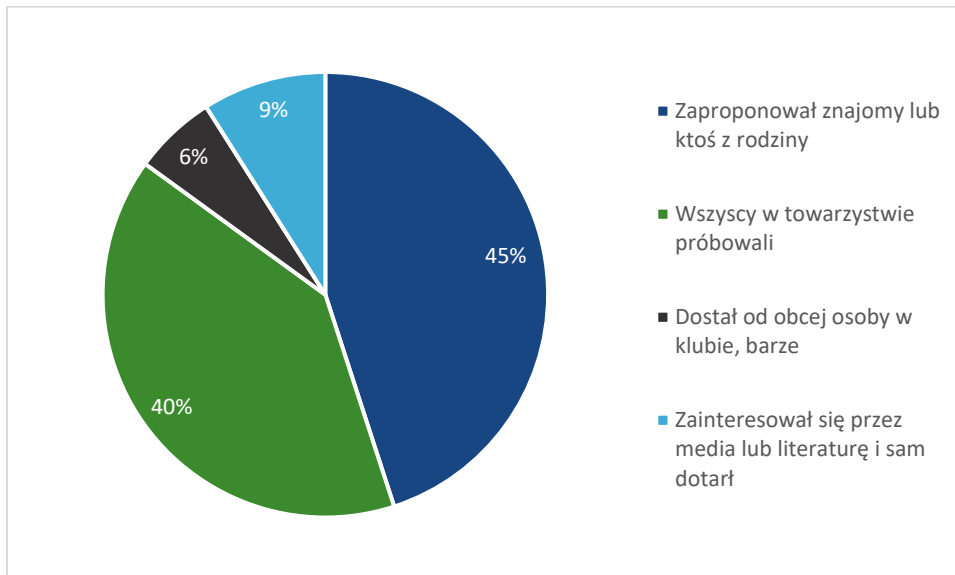
Wykres 33. Dlaczego używa Pan(i) takich środków? Dekompozycja ze względu na wiek. N=55

W zależności od wieku, badani wskazują różne przyczyny sięgania po substancje odurzające. Najmłodszy badani przede wszystkim chcą się zrelaksować (50%), a w drugiej kolejności – dopasować do

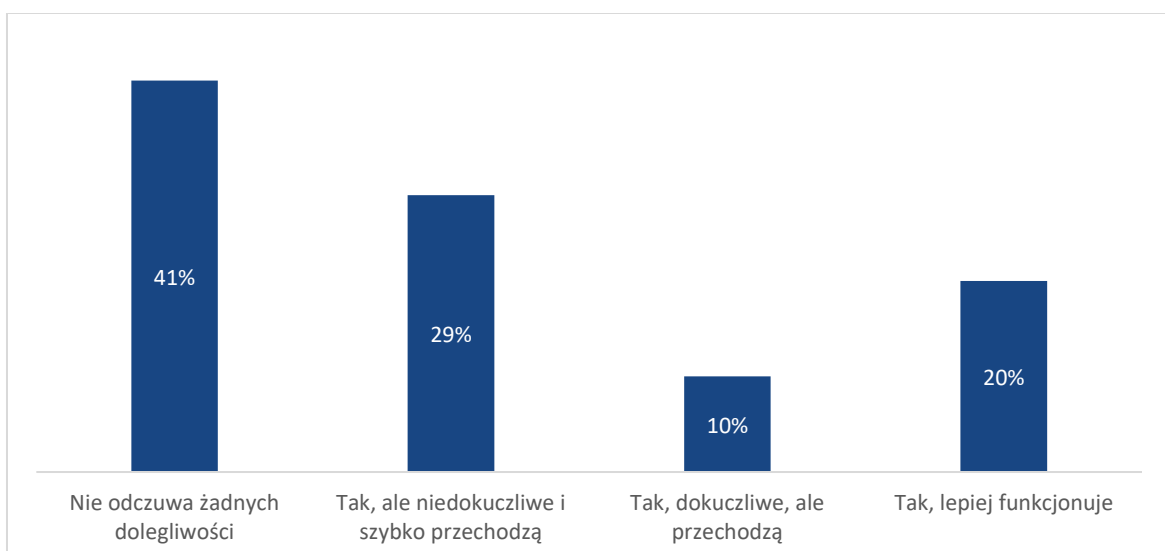
towarzystwa (39%). W grupie 25-34 lata to chęć dopasowania do towarzystwa jest najczęstszym powodem sięgania po narkotyki (50% wskazań), natomiast w drugiej kolejności – chęć lepszej zabawy, poprawy humoru (29%). Badani pomiędzy 35 a 44 rokiem życia najczęściej zażywa substancje odurzające, gdy chce się dobrze bawić (46%), zaś wpływ otoczenia wymieniany jest na drugim miejscu (39% badanych).

Wykres 34. W jaki sposób pierwszy raz spróbował(a) Pan(i) środka odurzającego? N=68

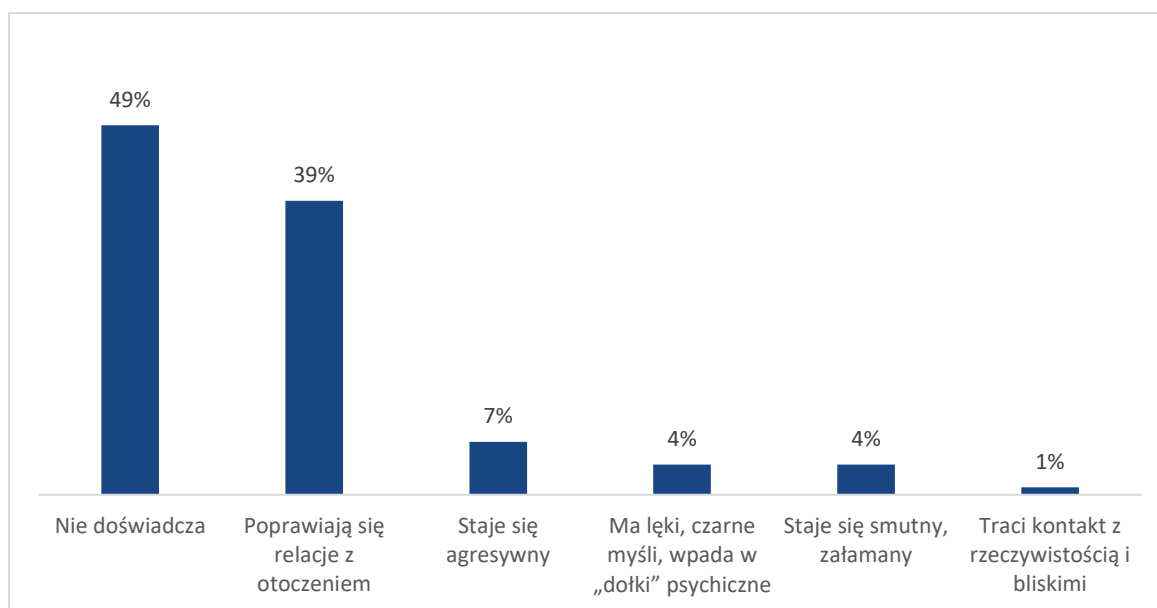
Zdecydowana większość (85%) badanych po raz pierwszy spróbowała substancji odurzającej za pośrednictwem znajomych – otrzymując od kogoś bliskiego (45%) lub w towarzystwie, gdzie wszyscy zażywali takie środki (40%). Jeden na jedenastu (9%) ankietowanych przyznaje natomiast, że zainteresował się narkotykami i dotarł do nich samodzielnie.

Wykres 35. Czy doświadcza Pan(i) skutków fizycznych spożycia środków odurzających? N=70

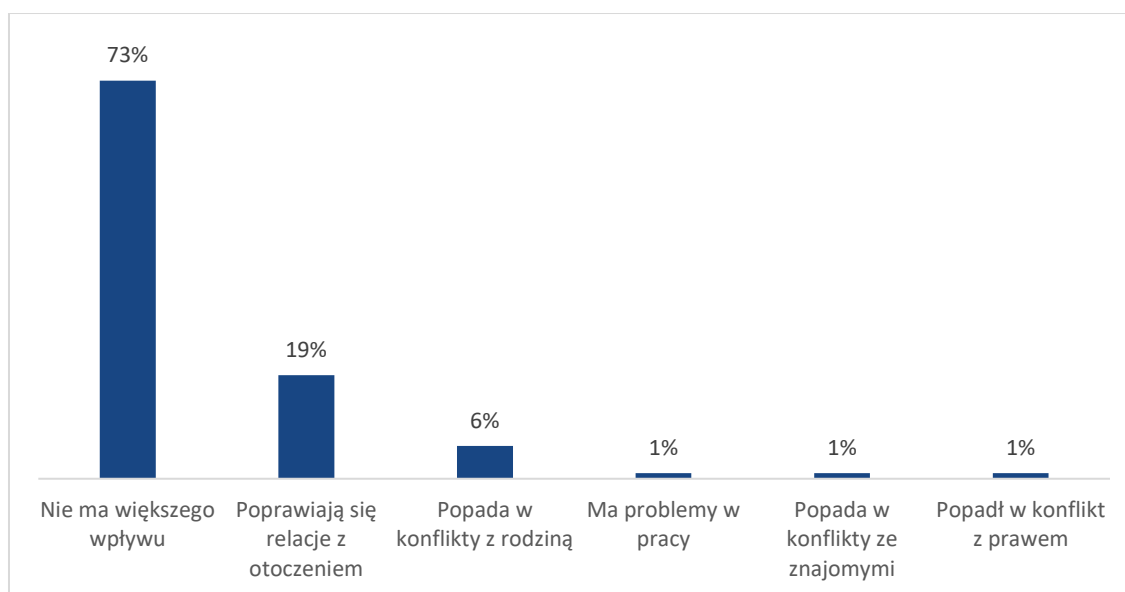
Większość ankietowanych mających styczność z narkotykami deklaruje, że nie odczuwa żadnych dolegliwości fizycznych, związanych z zażywaniem tych środków (41%). Niespełna jedna trzecia (29%) przyznaje, że odczuwa niedokuczliwe dolegliwości, które szybko przechodzą, a co piąty badany (20%) jest zdania, że po zażyciu substancji odurzającej funkcjonuje lepiej.

Wykres 36. Czy doświadcza Pan(i) skutków psychicznych spożycia środków odurzających? N=70

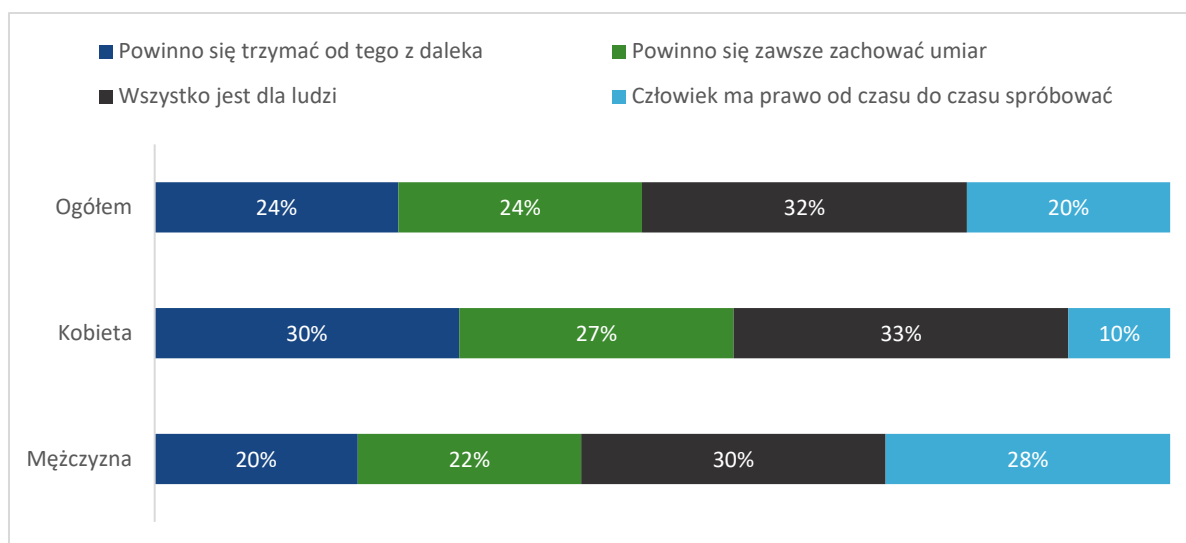
Blisko połowa ankietowanych mających kontakt ze środkami odurzającymi deklaruje, że nie doświadcza skutków psychicznych zażywania tych substancji. W pozostałej grupie zdecydowana większość jest zdania, że w wyniku zażywania narkotyków poprawiają się ich relacje z otoczeniem (39%). Jeden na czternastu badanych (7%) przyznaje, że po zażyciu środka psychoaktywnego staje się agresywny, a co dwudziesty ma lęki i czarne myśli lub staje się smutny i załamany (po 4%).

Wykres 37. Czy spożywanie środków odurzających ma wpływ na Pana(-i) relacje z otoczeniem? N=70

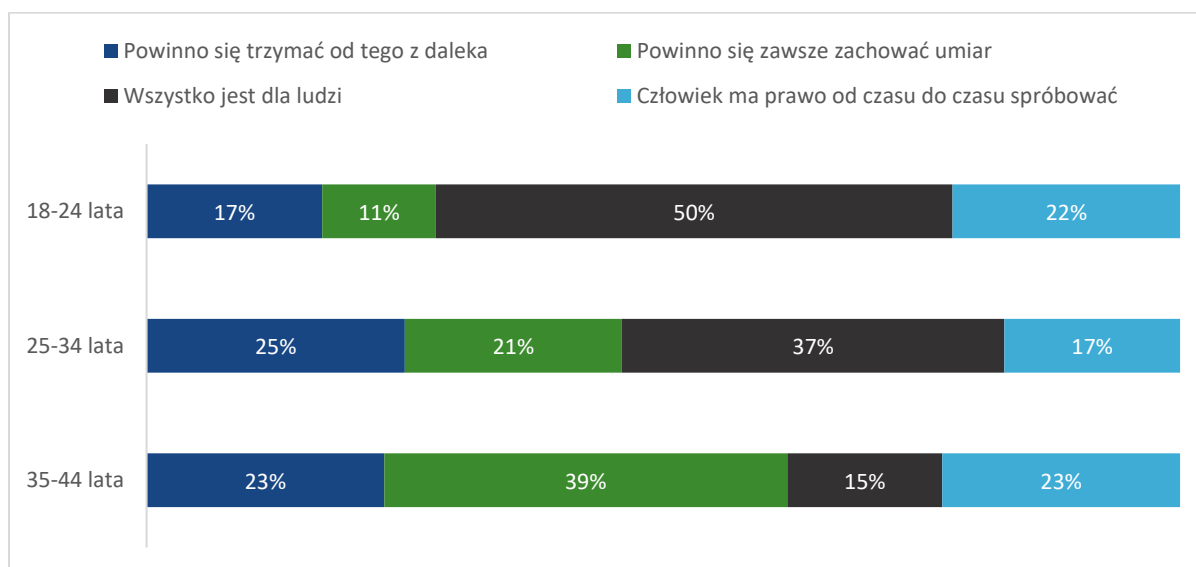
Trzy czwarte respondentów w omawianej grupie jest zdania, że zażywanie przez nich środków odurzających nie ma wpływu na ich relacje z otoczeniem (73%), zaś co piąty uważa, że substancje psychoaktywne sprawiają, że relacje te są lepsze (19%). Jeden na siedemnastu badanych (6%) przyznaje natomiast, że przez zażywanie narkotyków popada w konflikty z rodziną.

Wykres 38. Jakie jest Pana(-i) podejście do używania narkotyków, dopalaczy? Dekompozycja ze względu na płeć. N=70

Opinie uczestników badania na temat zażywania narkotyków i dopalaczy są bardzo zróżnicowane. Co trzeci respondent jest zdania, że *wszystko jest dla ludzi* (32%), zaś po jednej czwartej uważa, że należy trzymać się od tych substancji z daleka lub zachować umiar przy ich stosowaniu. „Ostrożne” wypowiedzi to domena badanych kobiet; wśród mężczyzn powszechniejsza jest opinia, że *człowiek ma prawo od czasu do czasu spróbować* (różnica częstości wskazań tej odpowiedzi pomiędzy płciami to 18 punktów procentowych – blisko trzykrotna).

Wykres 39. Jakie jest Pana(-i) podejście do używania narkotyków, dopalaczy? Dekompozycja ze względu na wiek. N=55

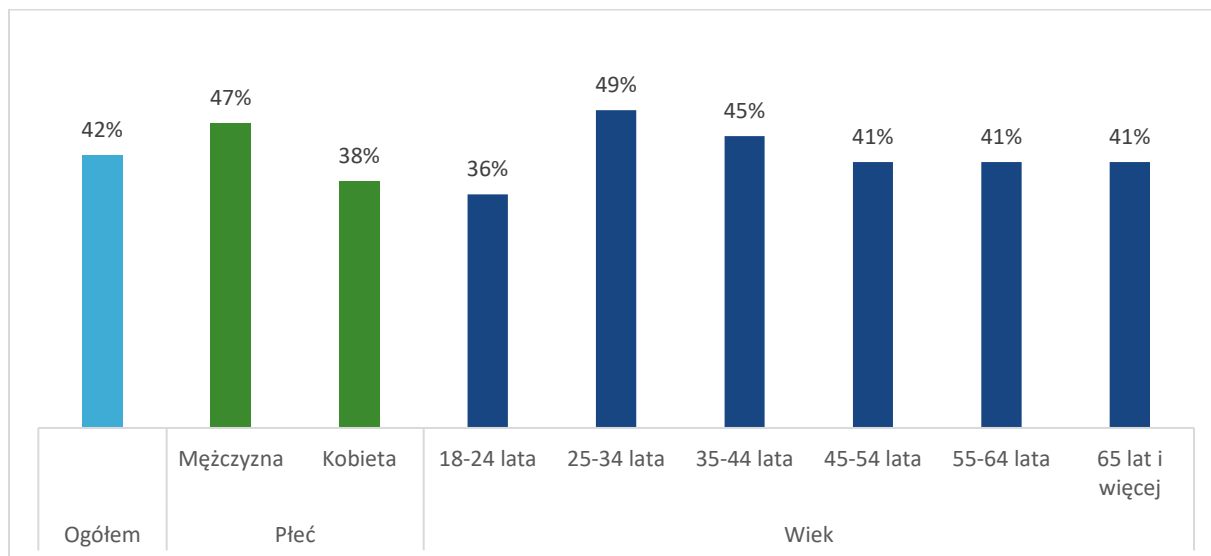

Wraz z wiekiem respondentów, rośnie ich ostrożność wobec substancji odurzających. W najmłodszej grupie, połowa ankietowanych uważa, że *wszystko jest dla ludzi*; w grupie 35-44 lata odsetek wskazań tej odpowiedzi jest o 35 punktów procentowych mniejszy. Rośnie natomiast istotnie liczba osób deklarujących, że ich zdaniem przy zażywaniu narkotyków czy dopalaczy należy zachowywać umiar: od 11% w najmłodszej grupie badanych do 39% w grupie 35-44 lata.

Papierosy

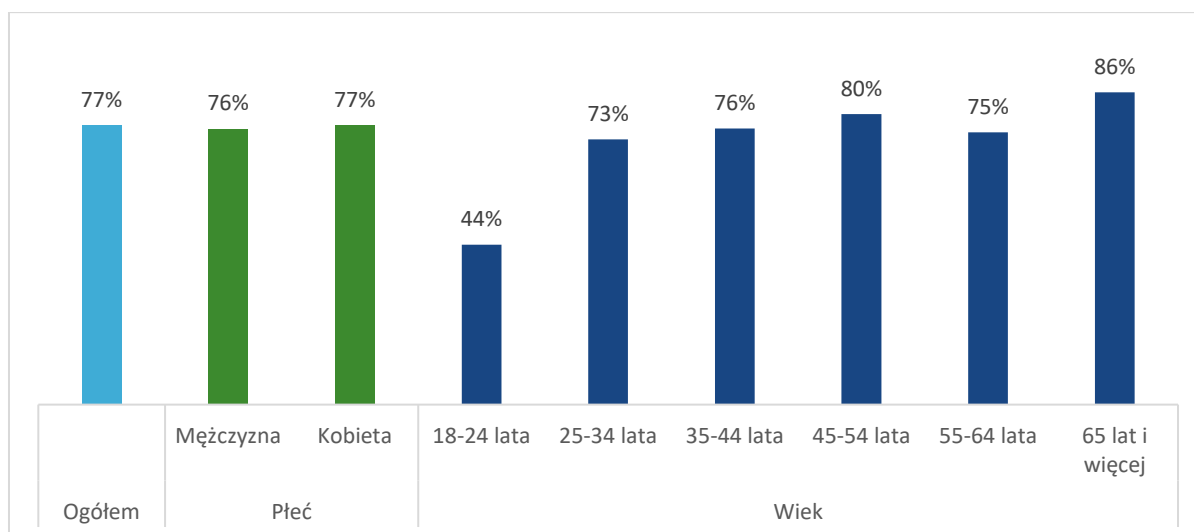
Trzecia część badania poświęcona była diagnozie skali problemu palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców Darłowa. Badani pytani byli o to, czy palą papierosy tradycyjne i elektroniczne, jak również, czy palą nałogowo. Pytano również o liczbę wypalanych przez nich papierosów.

Wykres 40. Proszę powiedzieć, czy pali Pan(i) papierosy? N=515

Niespełna połowa (42%) badanych mieszkańców Darłowa przyznaje, że pali papierosy. Odsetek palaczy wyższy jest wśród mężczyzn; jest ich o 9 pp. więcej niż wśród kobiet. Najwyższy odsetek osób palących papierosy odnotowano w grupie wiekowej 25-34 lata (49%); wraz z wiekiem badanych spada on, by w najstarszej grupie osiągnąć 41%. Jednocześnie jednak najniższy odsetek osób palących występuje wśród najmłodszych badanych, co może być odzwierciedleniem coraz szerszej „mody na niepalenie” oraz wynikiem realizowanych działań profilaktycznych.

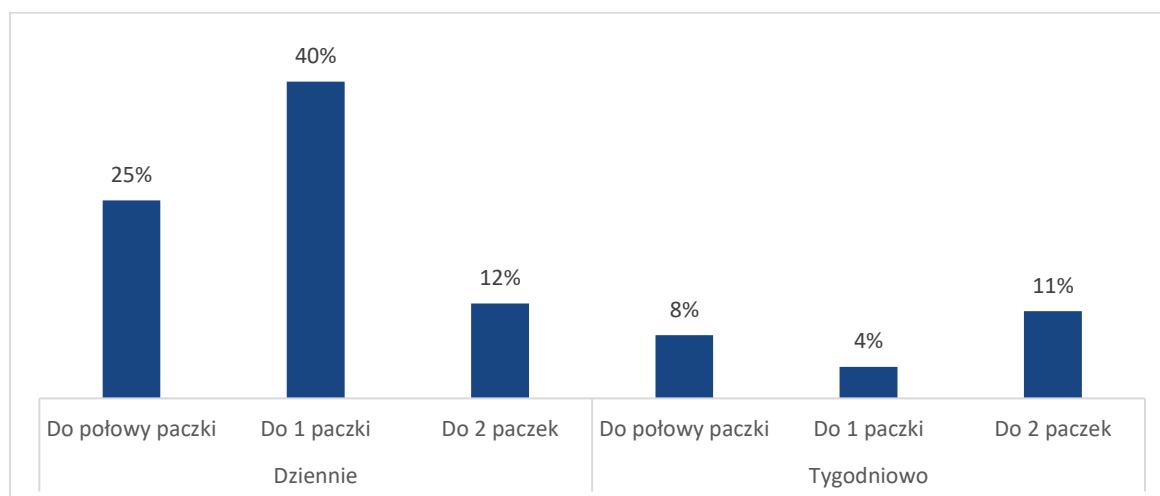
Wykres 41. Czy pali Pan(i) nałogowo? N=217

Ponad trzy czwarte (77%) dorosłych mieszkańców Darłowa palących papierosy przyznaje, że robi to nałogowo – wskazania obu płci są w tej kwestii niemal identyczne. Istotnie natomiast różnicuje odsetek palących nałogowo wiek respondentów. Wśród najmłodszych badanych, ponad połowa (56%)

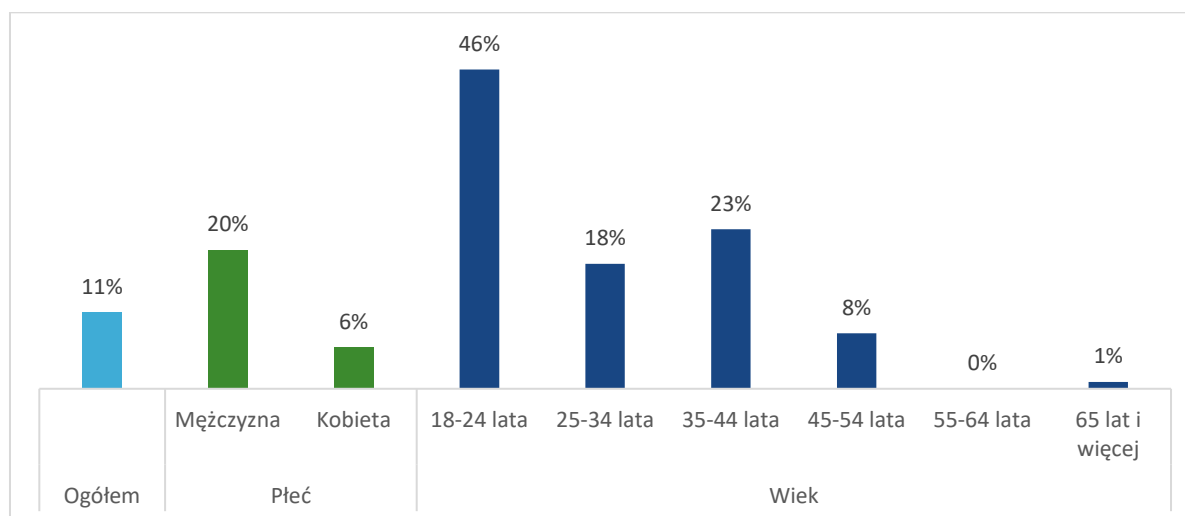
deklaruje, że pali tylko okazjonalnie. Po 25. roku życia odsetek palaczy nałogowych istotnie wzrasta (73%) i podnosi się dalej, by kumulację (86% palących nałogowo) osiągnąć w grupie najstarszej.

Wykres 42. Jak dużo papierosów Pan(i) pali? N=166⁴

Wśród badanych palących nałogowo, większość (40%) deklaruje, że wypala dziennie nie więcej niż paczkę papierosów. Co czwarty ankietowany wypala dziennie nie więcej niż pół paczki. Najwięcej – do dwóch paczek papierosów dziennie – wypala jeden na ośmiu (12%) nałogowych palaczy.

Wykres 43. Czy pali Pan(i) e-papierosy? N=349

Wśród uczestników badania deklarujących, że nie palą papierosów, jedna dziewiąta (11%) używa tzw. e-papierosów (elektronicznych inhalatorów nikotyny). Są one trzykrotnie bardziej popularne wśród mężczyzn (20% użytkowników) niż wśród kobiet (6%).

E-papierosy to alternatywa dla klasycznego palenia, atrakcyjna przede wszystkim dla ludzi młodych: używa ich 46% osób w grupie wiekowej 18-24 lata, deklarujących się jako niepalące. Elektroniczne inhalatory nikotyny są relatywnie popularne wśród badanych w wieku od 25 do 44 lat, natomiast osoby po 55. roku życia w zasadzie ich nie używają.

⁴ Tylko palący nałogowo.

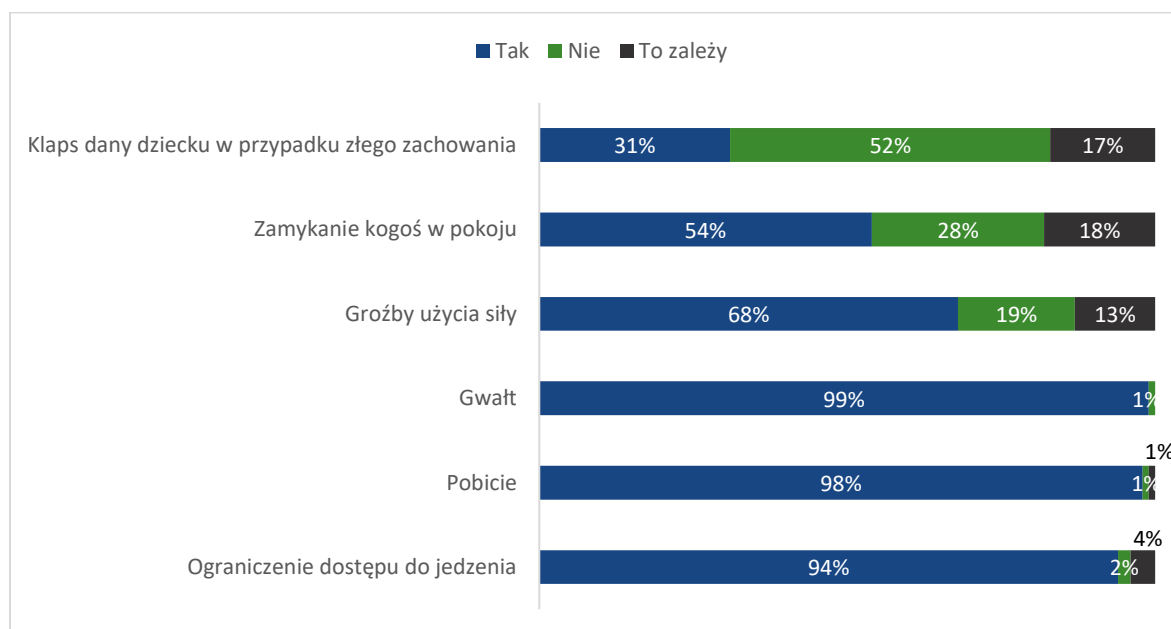
Przemoc

Kolejna część wywiadu dotyczyła zagadnień związanych z doświadczaniem przemocy. Pytania zostały pogrupowane według kilku obszarów problemowych: rozumienia terminu „przemoc”, stawiania się w roli ofiary, sprawcy lub świadka przemocy, a także znanych badanym sposobów radzenia sobie z przemocą.

Postrzeganie przemocy

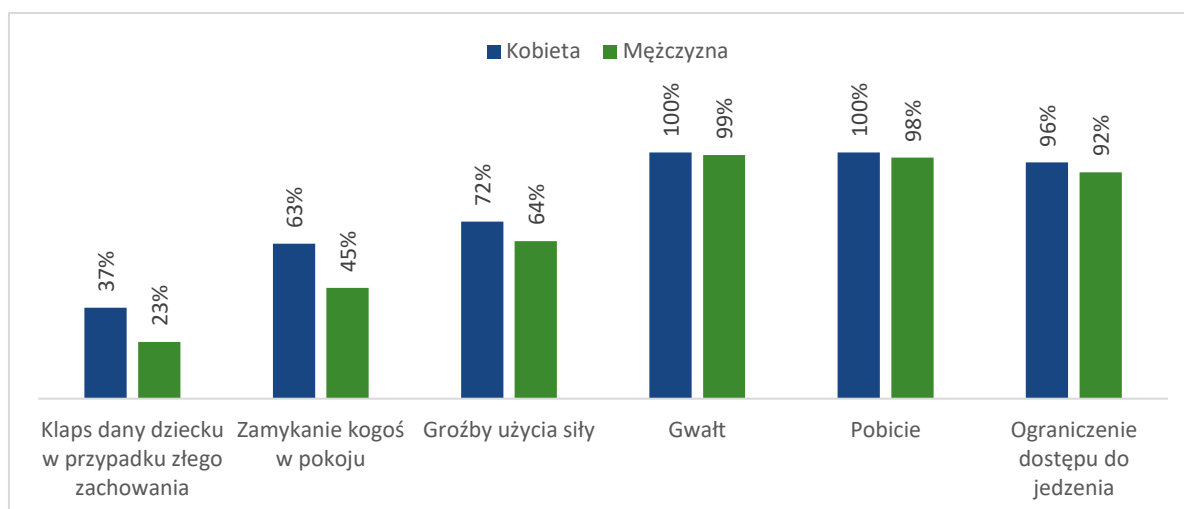
Pierwszy blok pytań związanych z przemocą dotyczył jej postrzegania – badani pytani byli, czym w ich opinii jest przemoc fizyczna i psychiczna.

Wykres 44. Czym według Pana(-i) jest przemoc fizyczna? N=515

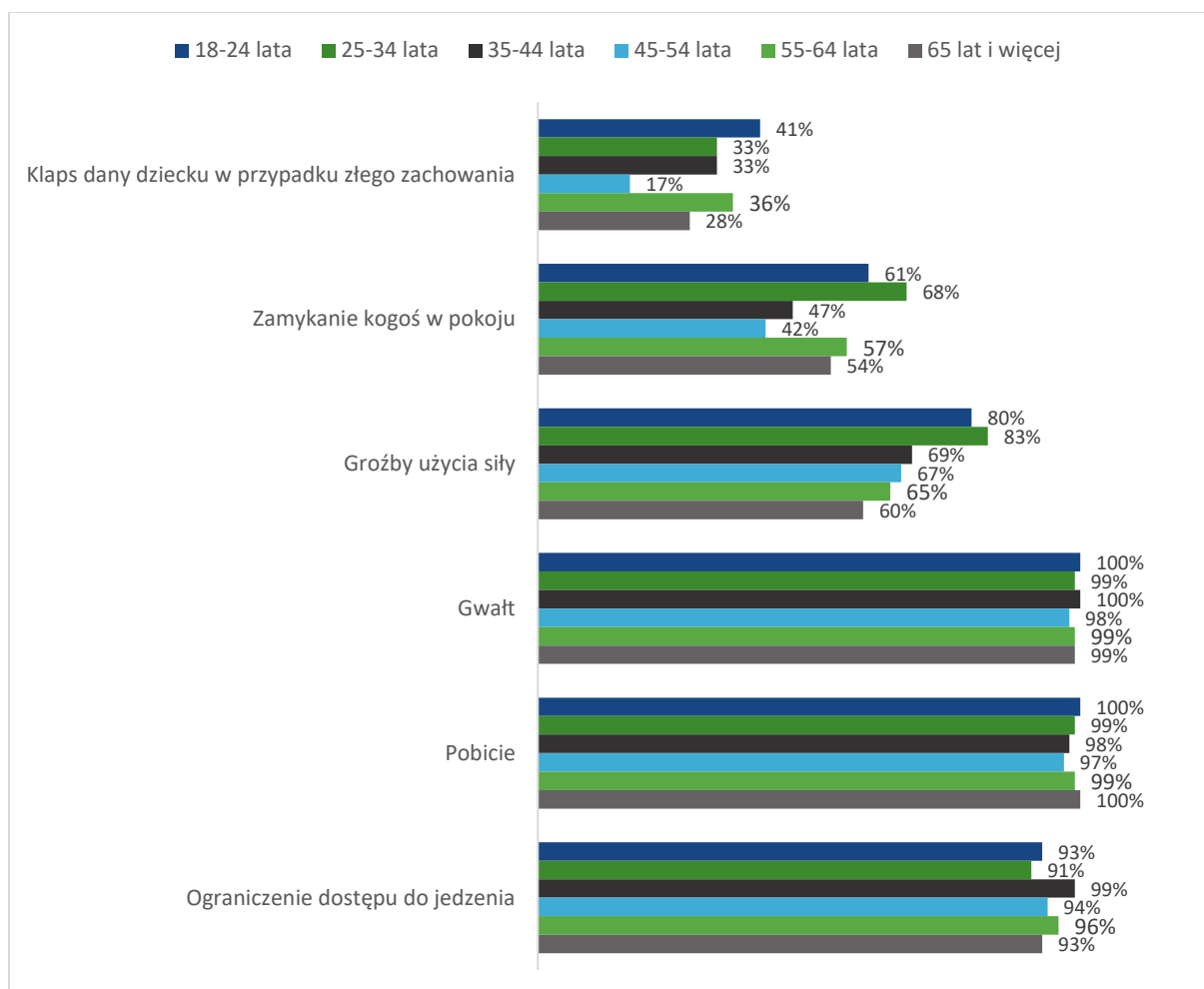
Zachowania niemal jednoznacznie oceniane przez badanych jako przejawy przemocy fizycznej to ograniczanie dostępu do jedzenia, pobicie oraz gwałt. Dwie trzecie respondentów jest przekonanych, że groźby użycia siły również są przemocą fizyczną – przeciwnego zdania jest 19% ankietowanych. Pozbawienie wolności (poprzez zamknięcie kogoś w pokoju) to przemoc fizyczna w opinii ponad połowy respondentów (54%). Najwięcej wątpliwości budzi przemoc wobec dzieci; klaps dany dziecku w przypadku złego zachowania przez ponad połowę badanych (52%) nie jest uważany za przejaw przemocy fizycznej.

Wykres 45. Przejawy przemocy fizycznej. Dekompozycja ze względu na płeć. N=515

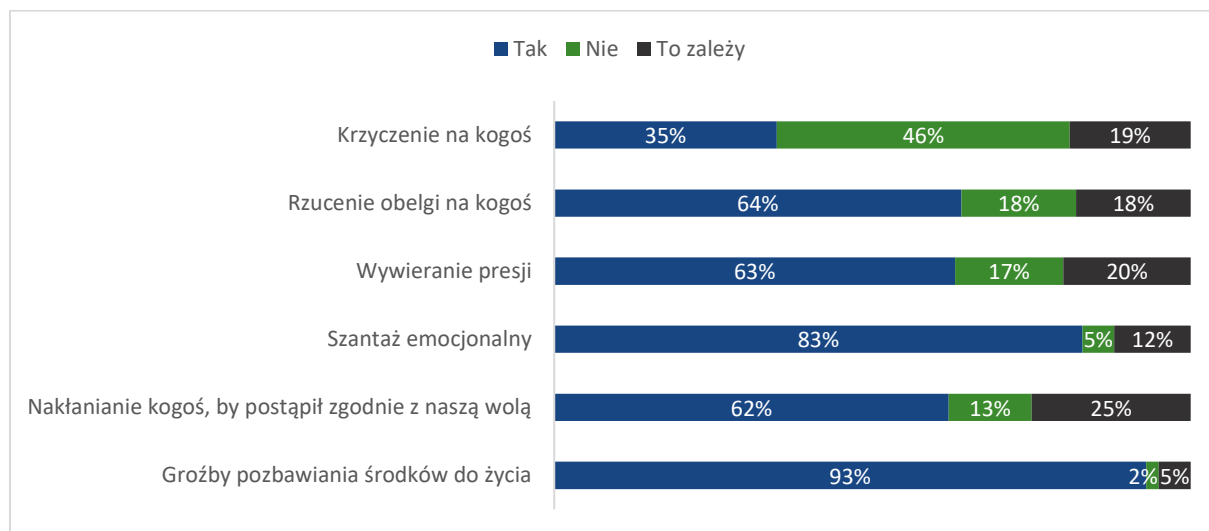
Opinie badanych na temat zachowań będących przejawami przemocy fizycznej różnią się ze względu na płeć odpowiadających. Wszystkie analizowane zachowania częściej za przemoc uważają kobiety niż mężczyźni. Szczególnie duże różnice dotyczą pozbawienia innej osoby wolności poprzez zamknięcie w pokoju (różnica 18 punktów procentowych), uderzenia źle zachowującego się dziecka (14 punktów procentowych) oraz pozbawienia innej osoby dostępu do jedzenia (8 punktów procentowych).

Wykres 46. Przejawy przemocy fizycznej. Dekompozycja ze względu na wiek. N=515

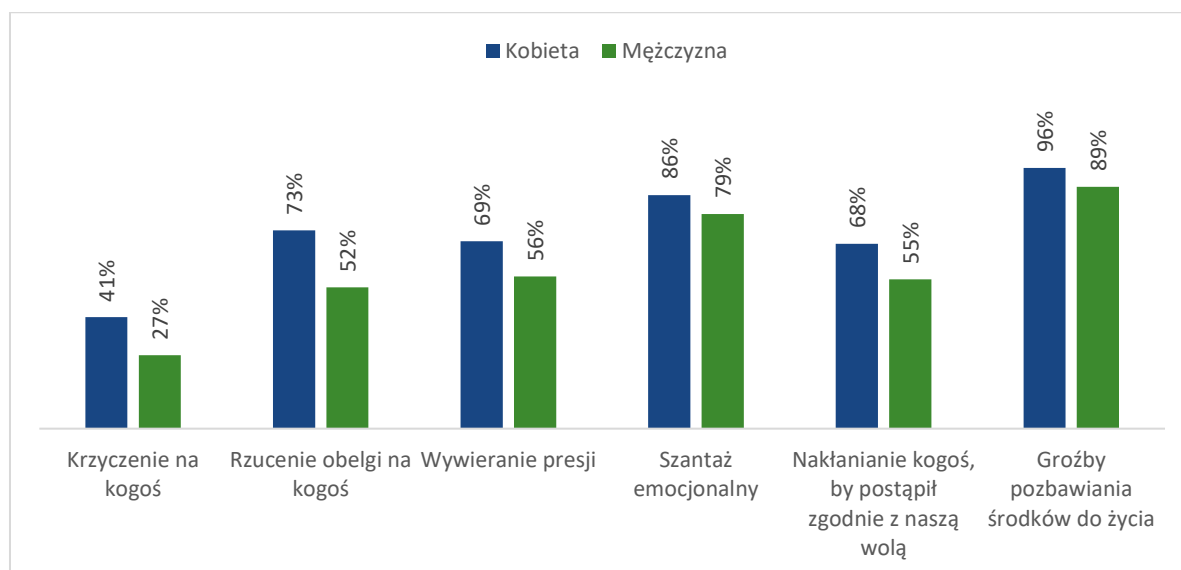
Również wiek badanych wpływa na postrzeganie przez nich poszczególnych zachowań jako przejawów przemocy fizycznej. Różnice istotne statystycznie dotyczą przede wszystkim karania dzieci kłapsem (najczęściej jako przemoc oceniane przez badanych w wieku 18-24 lata, najrzadziej w grupie 45-54 lata; różnica to 24 punkty procentowe). Podobnie duża różnica dotyczyła oceny pozbawiania kogoś wolności przez zamknięcie w pokoju – najczęściej jako przemoc fizyczną oceniali to zachowanie badani w wieku 25-34 lata, najrzadziej – ponownie – pomiędzy 45 a 54 rokiem życia. Ocenianie gróźb użycia siły jako aktu przemocy fizycznej to domena najmłodszych badanych; wraz z rosnącym wiekiem respondentów, coraz rzadziej uznają oni to zachowanie za przemocowe.

Wykres 47. Czym według Pana(-i) jest przemoc psychiczna? N=515

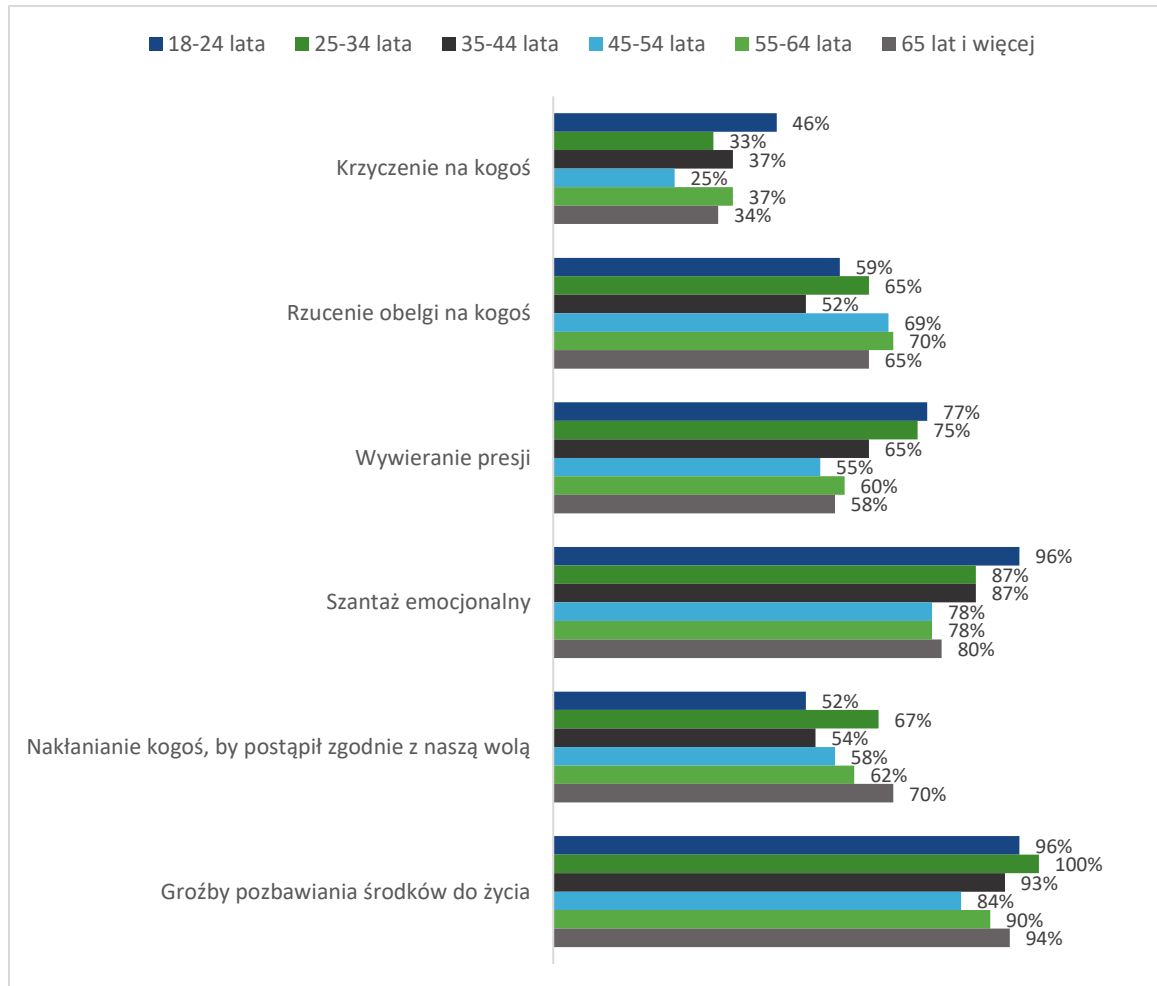
W przypadku zachowań noszących znamiona przemocy psychicznej, odpowiedzi respondentów były bardziej zróżnicowane. Najmniej wątpliwości budzą groźby pozbawienia kogoś środków do życia – za przemoc psychiczną uważa je 93% ankietowanych. Zdecydowana większość respondentów (83%) za przemoc psychiczną uważa również szantaż emocjonalny. Zachowaniem, które najrzadziej odbierane jest jako akt przemocy psychicznej jest krzyczenie na kogoś – większość ankietowanych (46%) uważa, że nie jest to zachowanie przemocowe (przeciwego zdania jest natomiast jedna trzecia badanych).

Wykres 48. Przejawy przemocy psychicznej. Dekompozycja ze względu na płeć. N=515

Podobnie jak w przypadku przemocy fizycznej, również przy ocenie poszczególnych zachowań jako przemocy psychicznej bardziej krytyczne są kobiety. Największe różnice dotyczyły obrzucania innej osoby obelgami; za przejaw przemocy psychicznej uznało je blisko trzy czwarte kobiet (73%) i tylko nieco ponad połowa mężczyzn (52%).

Wykres 49. Przejawy przemocy psychicznej. Dekompozycja ze względu na wiek. N=515

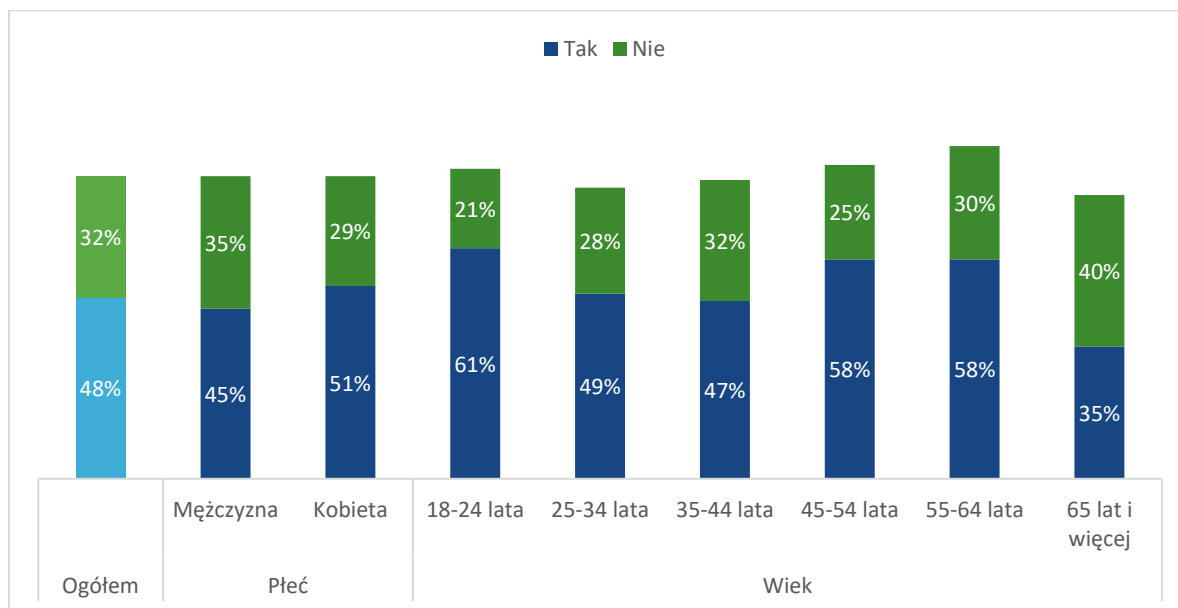

Niezależnie od grupy wiekowej, zachowania oceniane najczęściej jako przejawy przemocy psychicznej to groźby pozbawienia kogoś środków do życia (od 84% badanych w wieku 45-54 lata do 100% w wieku 25-34 lata) oraz szantaż emocjonalny (od 78% badanych w wieku 45-64 lata do 96% w grupie 18-24 lata). Najrzadziej wszystkie grupy wiekowe za przemoc psychiczną uznają krzyk. Uwagę zwraca fakt, że analizowane zachowania najczęściej jako przejawy przemocy psychicznej oceniali ludzie młodzi, pomiędzy 18 a 34 rokiem życia; pozwala to przypuszczać, że działania edukacyjne doprowadziły do istotnego wzrostu świadomości społecznej w tej kwestii. Najrzadziej natomiast poszczególne zachowania jako akty przemocy psychicznej wskazywali badani pomiędzy 45 a 54 rokiem życia.

Świadek przemocy

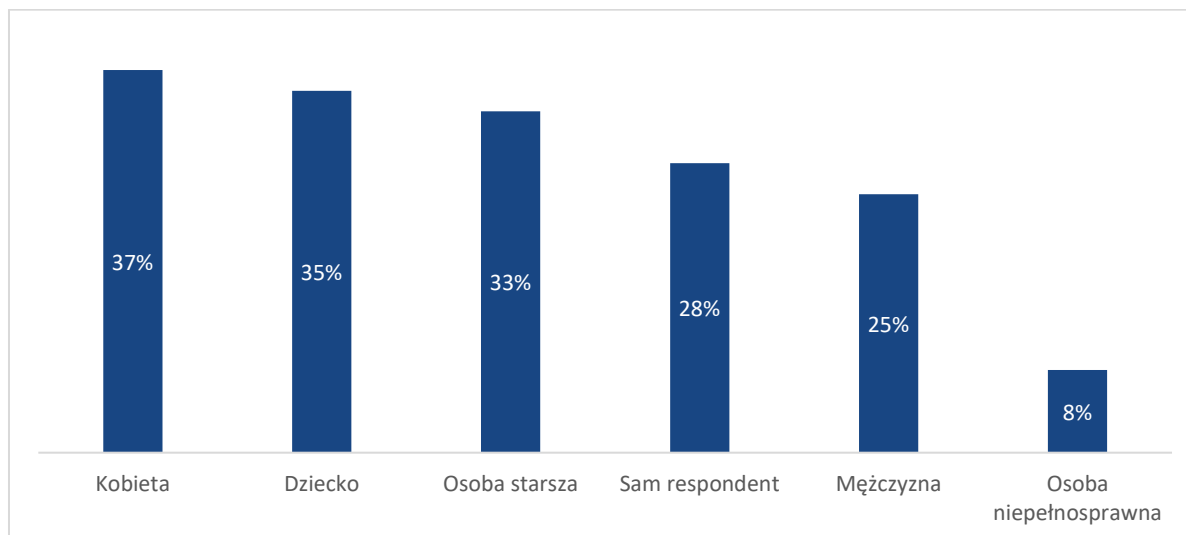
Drugi wątek związany z doświadczaniem przemocy przez dorosłych mieszkańców Darłowa to bycie jej bezpośrednim świadkiem. W tej części badania ankietowani pytani byli o to, czy zetknęli się kiedykolwiek z aktem przemocy, a jeśli tak – wobec kogo była ona kierowana.

Wykres 50. Czy zaobserwował(a) Pan(i) którąś z wymienionych form przemocy w swoim otoczeniu w ostatnich trzech latach?
N=515⁵

Blisko połowa (48%) dorosłych mieszkańców Darłowa przyznaje, że w minionych trzech latach zaobserwowała w swoim otoczeniu przynajmniej jedną z omówionych powyżej form przemocy. Kobiety były świadkami zachowań przemocowych nieco częściej niż mężczyźni, jednak może to wynikać z odmiennej interpretacji niektórych zachowań jako przejawów przemocy.

Wykres 51. Wobec kogo zastosowana została przemoc? N=248

Obserwowane przez badanych akty przemocy dotyczyły w pierwszej kolejności kobiet (37% wskazań) oraz dzieci (35%) i osób starszych (33%). Jeden na czterech badanych (28%) przyznaje, że sam padł ofiarą przemocy fizycznej lub psychicznej.

⁵ Nie zaprezentowano odpowiedzi trudno powiedzieć.

Tabela 3. Ofiara zaobserwowanego aktu przemocy a rodzaj przemocy

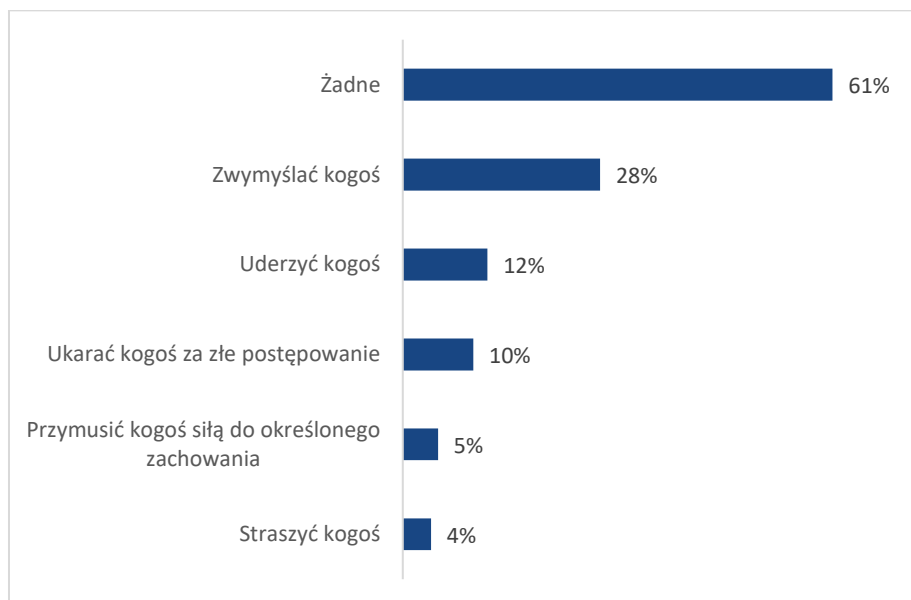
	N=	Fizyczna	Psychiczna	Seksualna	Ekonomiczna	Zaniedbanie
Sam respondent	69	26%	88%	10%	20%	3%
Dziecko	87	38%	74%	1%	9%	24%
Kobieta	92	47%	86%	13%	13%	7%
Mężczyzna	61	64%	56%	0%	10%	10%
Osoba starsza	82	13%	73%	0%	21%	35%
Osoba niepełnosprawna	20	0%	45%	0%	20%	60%

Ankietowani, którzy doświadczyli w ostatnich trzech latach przemocy, przede wszystkim zetknęli się z przemocą psychiczną (88%), rzadziej – fizyczną (26%) lub ekonomiczną (20%). Kobiety, dzieci oraz osoby starsze również najczęściej – według obserwacji badanych - padają ofiarami przemocy psychicznej. Mężczyzn częściej dotyka przemoc fizyczna, natomiast osoby z niepełnosprawnościami – zaniedbanie.

Sprawca przemocy

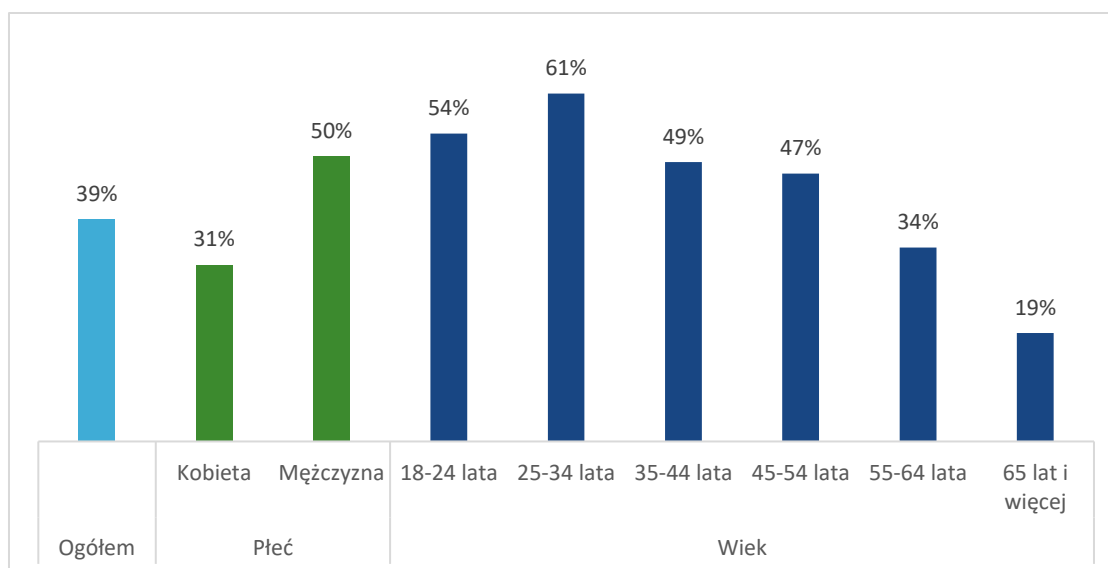
Kolejna część badania dotyczyła sprawstwa zachowań przemocowych przez badanych. Respondenci pytani byli o to, czy zdarzyło im się zachować wobec innej osoby w sposób agresywny, a jeśli zastosowali przemoc – wobec kogo była ona skierowana.

Wykres 52. Czy zdarzyło się Panu(-i) w ciągu ostatnich trzech lat stracić panowanie nad sobą i...? N=515

Blisko dwie trzecie uczestników badania (61%) deklaruje, że w minionych trzech latach nie zdarzyło im się żadne zachowanie o charakterze przemocowym. Nieco ponad jedna czwarta respondentów (28%) przyznaje, że zwymyślała inną osobę, a co ósmy kogoś uderzył (12%).

Wykres 53. Zachowanie przemocowe w minionych trzech latach w charakterze sprawcy. N=515

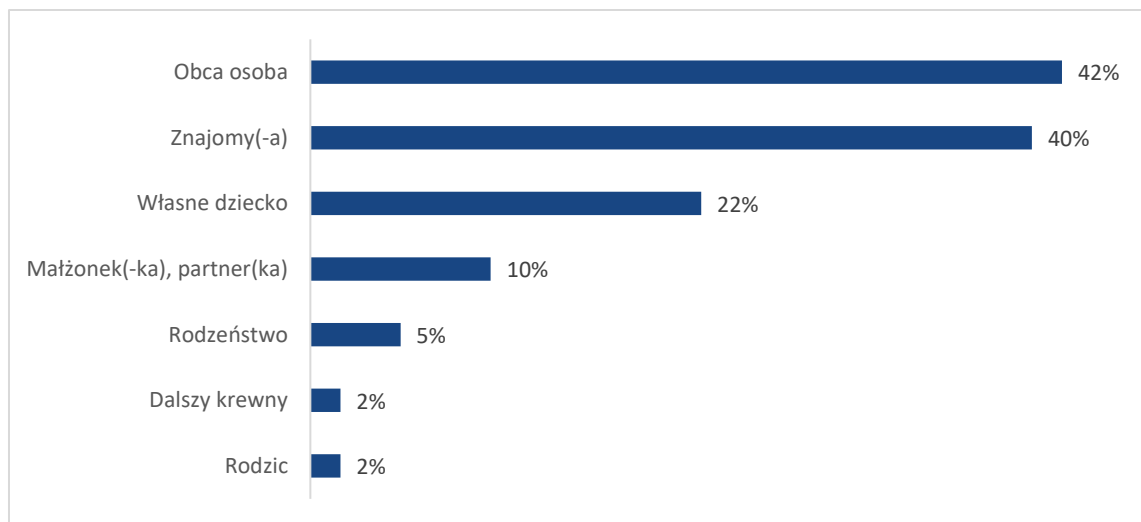
Sprawcami przemocy zdecydowanie częściej okazują się być mężczyźni; połowa badanych płci męskiej przyznaje, że w ostatnich trzech latach zdarzały im się zachowania agresywne. Szczególnie istotne różnice pomiędzy płciami dotyczą przemocy słownej - *zwymyślenia kogoś*; zastosowało ją 36% badanych mężczyzn i 21% kobiet. Jeszcze większa dysproporcja dotyczy przemocy fizycznej – *uderzenia kogoś*; akt agresji fizycznej popełniło w analizowanym okresie 4% kobiet i 21% mężczyzn.

Tabela 4. Zachowanie przemocowe w minionych trzech latach w charakterze sprawcy a wiek. N=515

	18-24 lata	25-34 lata	35-44 lata	45-54 lata	55-64 lata	65 lat i więcej
Straszyć kogoś	9%	8%	2%	5%	2%	1%
Przymusić kogoś siłą do określonego zachowania	0%	11%	7%	8%	3%	3%
Ukarąć kogoś za złe postępowanie	2%	19%	13%	14%	10%	4%
Uderzyć kogoś	23%	13%	19%	17%	8%	4%
Zwymyślać kogoś	50%	37%	35%	38%	23%	12%
Żadne	46%	39%	51%	53%	66%	81%

Wraz z rosnącym wiekiem badanych, maleje ich skłonność do zachowań przemocowych. W najmłodszej grupie wiekowej połowa respondentów przyznaje, że zdarzyło im się kogoś zwymyślać, a blisko co czwarty (23%) uderzył inną osobę. Wśród seniorów przemoc słowna została zadeklarowana w 12% przypadków, natomiast fizyczna – przez jednego na dwudziestu badanych.

Wykres 54. Jaka osoba została uderzona? N=60

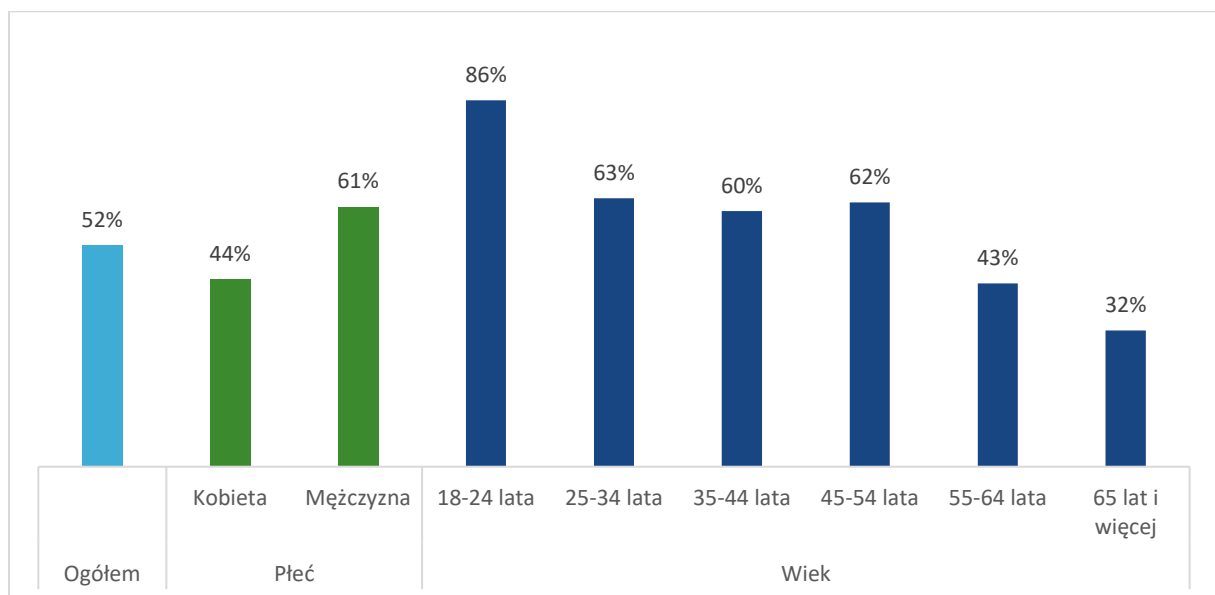

Sprawcy przemocy fizycznej pytani byli o to, kto padł ofiarą zachowania agresywnego. Najczęściej były to przypadkowe, obce osoby (42%), ale niemal równie często – znajomi (40%). Co piąty badany (22%) zastosował przemoc fizyczną wobec własnego dziecka, a jeden na dziesięciu – wobec współmałżonka lub partnera.

Ofiara przemocy

Kolejny poziom pomiaru nasilenia występowania zjawiska przemocy na terenie Darłowa to analiza z perspektywy ofiar. Badani pytani byli, czy w minionych trzech latach została wobec nich skierowana agresja lub przemoc, a jeśli tak – jakiego typu oraz kto był agresorem.

Wykres 55. Czy zdarzyło się Panu(-i) w ciągu ostatnich trzech lat paść ofiarą przemocy? N=515

Ponad połowa (52%) dorosłych mieszkańców Darłowa padła w minionych trzech latach przynajmniej raz ofiarą przemocy. Zdecydowanie częściej byli spotyka to – według deklaracji – mężczyźni niż kobiety. Padanie ofiarą przemocy najczęstsze jest wśród najmłodszych badanych.

Wykres 56. Czy zdarzyło się Panu(-i) w ciągu ostatnich trzech lat...? N=515

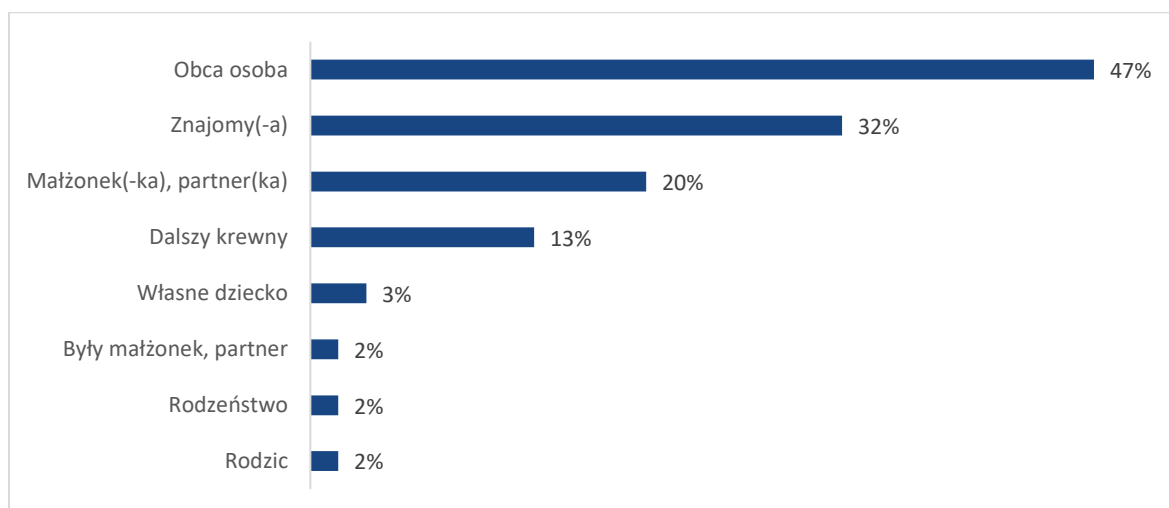

Mniej niż połowa ankietowanych w ostatnich trzech latach nie padła ofiarą żadnej formy zachowań agresywnych. Więcej niż co trzeci (37%) respondent został zwymyślony, a jeden na ośmiu (12%) – uderzony przez inną osobę. Co dziewiąty ankietowany (11%) przyznaje, że był przez kogoś straszony.

Najistotniejsze różnice częstości wskazań pomiędzy płciami dotyczą bycia zwymyślonym (15 punktów procentowych), straszonym (9 punktów procentowych) oraz padnięcia ofiarą przemocy fizycznej (8 punktów procentowych). Kobiety natomiast nieco częściej niż mężczyźni są ofiarami przemocy psychicznej – nękania lub publicznego upokorzenia.

Padanie ofiarą przemocy ma różną częstotliwość w poszczególnych grupach wiekowych. Z agresją najczęściej spotykają się ludzie młodzi (686% padło ofiarą przemocy w ostatnich trzech latach), najrzadziej - seniorzy (32%). Wśród osób pomiędzy 18 a 54 rokiem życia najczęściej padają deklaracje, że doznały w ostatnich latach formą przemocy było zostanie zwymyślonym; po 55 roku życia dominują osoby, które nie padły ofiarą żadnej formy przemocy. Agresja fizyczna również najczęściej dotyka osoby młode – co czwarty badany od 18 do 24 lat został w ostatnich trzech latach uderzony przez inną osobę. Pomiędzy 25 a 54 rokiem życia odsetek badanych, którzy padli ofiarą przemocy fizycznej oscyluje około 15%, a następnie spada do około 6%.

Wykres 57. Kto był agresorem? N=60

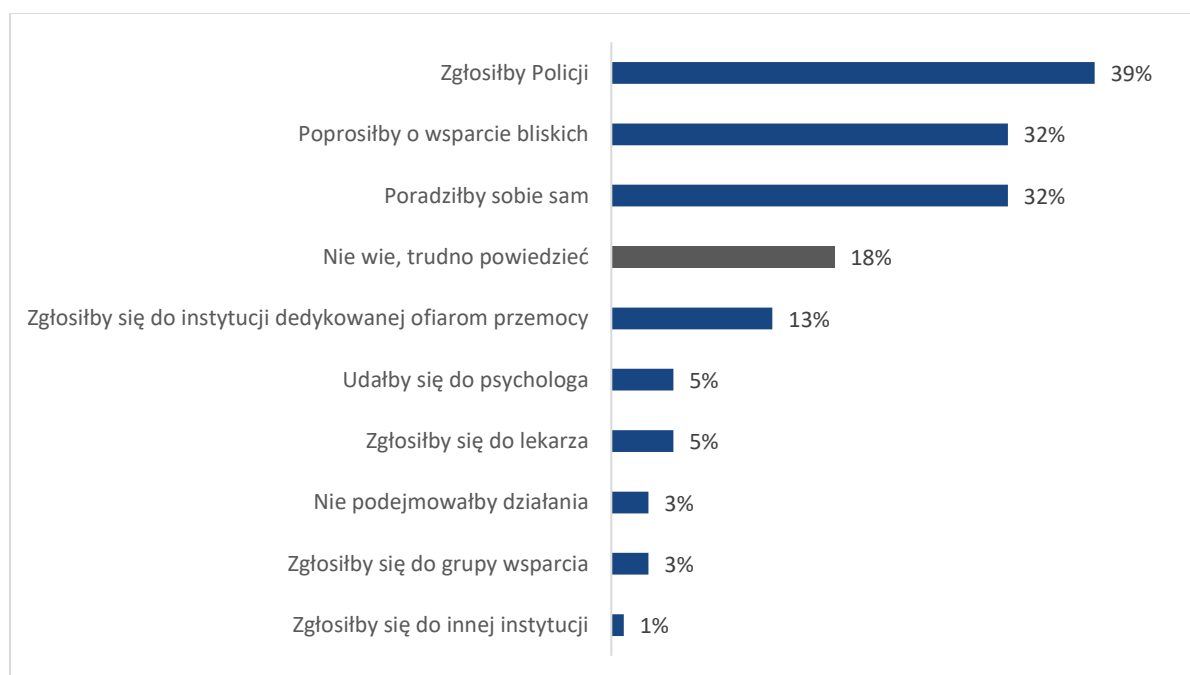

W niemal połowie przypadków, gdzie badany padł ofiarą przemocy fizycznej, agresorem była obca dla niego osoba (47% wskazań). Sprawcą co trzeciego aktu przemocy była osoba znajoma (32%), zaś jeden na pięciu badanych padł ofiarą fizycznego ataku ze strony partnera lub współmałżonka.

Orientacja w sposobach radzenia sobie z przemocą

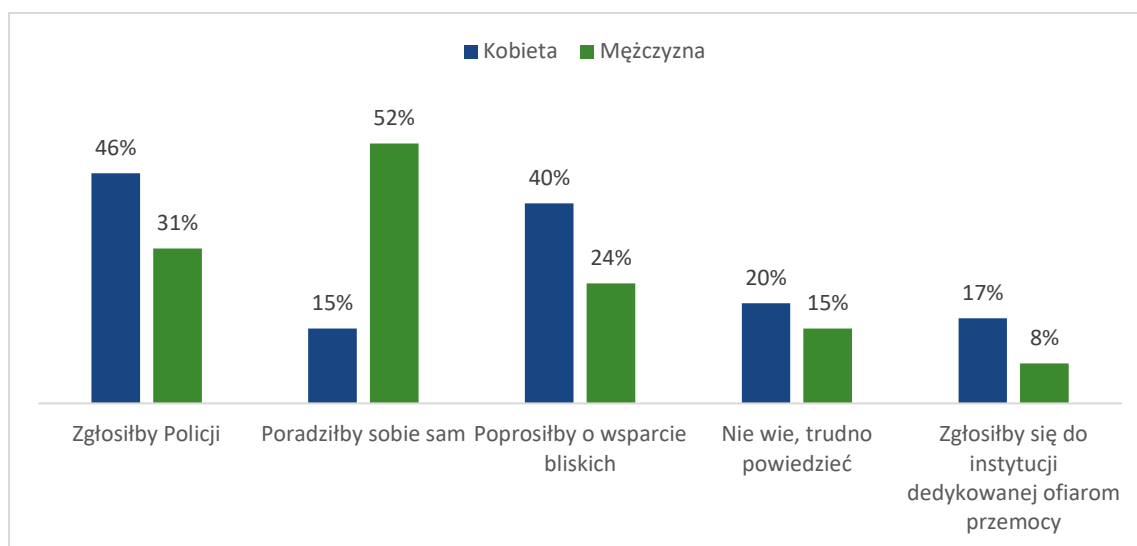
Ostatni blok pytań związanych z doświadczaniem przemocy wśród dorosłych mieszkańców Darłowa dotyczył kwestii radzenia sobie z przemocą. Respondenci proszeni byli o wskazanie sposobów, w jakie zareagowaliby w wypadku bycia ofiarą przemocy. Analizowano również znajomość poszczególnych instytucji, udzielających wsparcia ofiarom.

Wykres 58. Jak zareagował(a)by Pan(i) w przypadku doznania przemocy? N=515

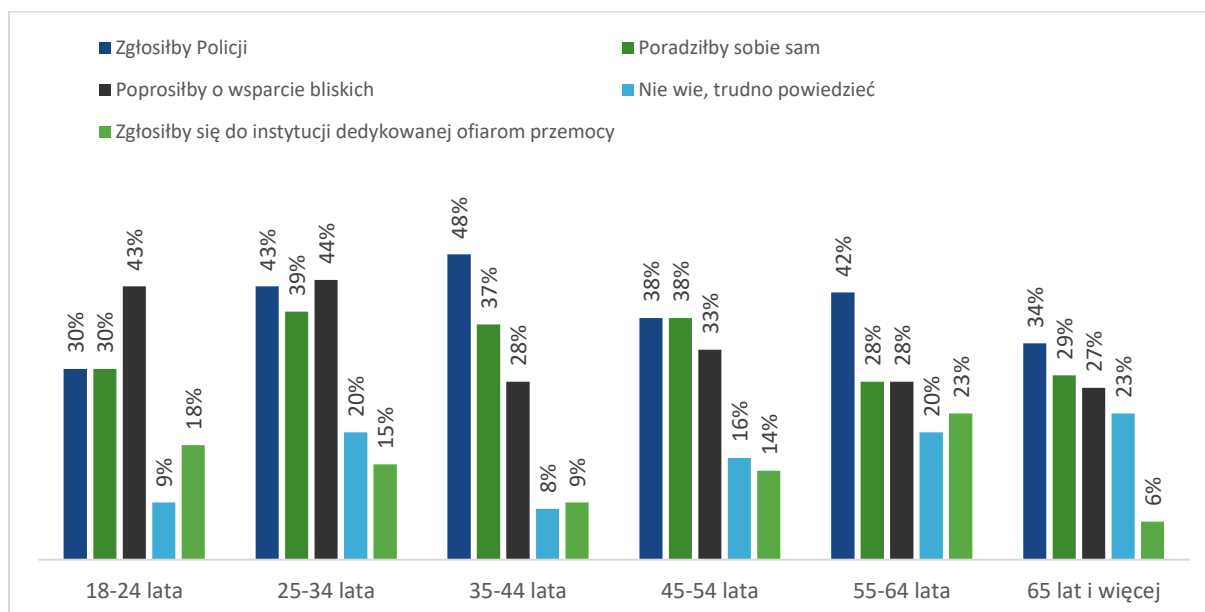
Na pytanie o to, jak zareagowaliby w wypadku doznania przemocy, badani w większości deklarują, że zgłosiliby taką sytuację Policji (39%). Co trzeci ankietowany poprosiłby o wsparcie osoby bliskie; tak samo liczna grupa osób chciałaby poradzić sobie z sytuacją samodzielnie (po 32% wskazań). Mniej niż jedna ósma badanych (13%) zgłosiłaby się do instytucji dedykowanej ofiarom przemocy.

Wykres 59. Jak zareagował(a)by Pan(i) w przypadku doznania przemocy? Dekompozycja ze względu na płeć. N=515

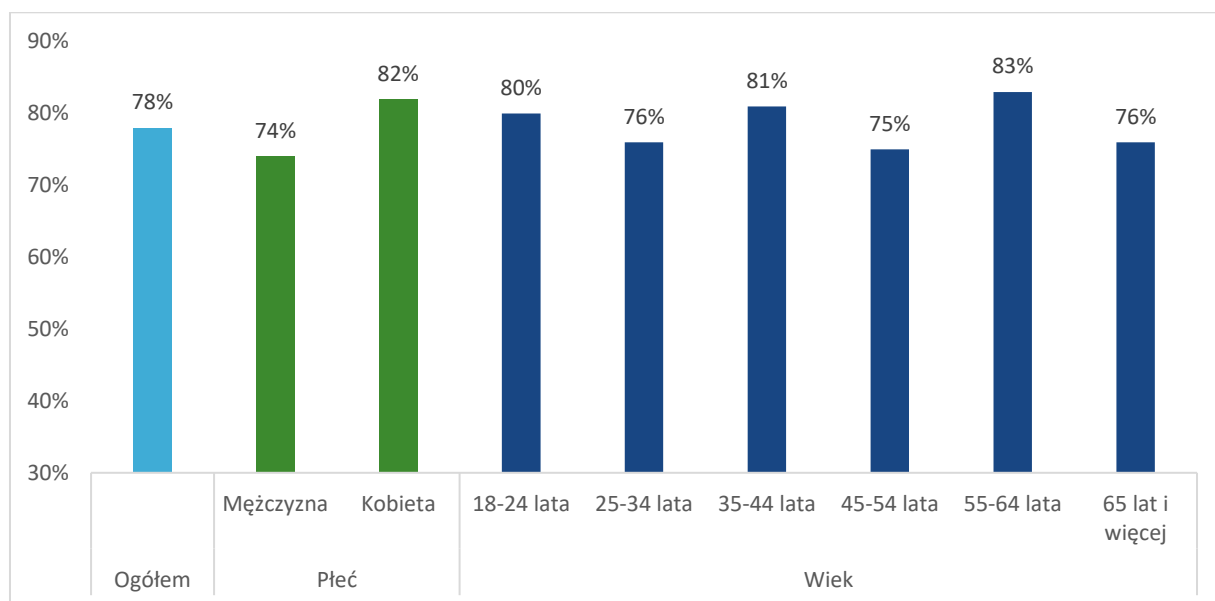
Bardzo odmienne są deklarowane sposoby reakcji na doświadczenie przemocy przez badanych obojga płci. Mężczyźni najczęściej chcieliby poradzić sobie w takiej sytuacji samodzielnie (52%), a w drugiej kolejności – korzystając z pomocy Policji (31%). Dla kobiet zgłoszenie sytuacji na Policji to pierwsza reakcja (46% wskazań); w drugiej kolejności badane poprosiłyby o wsparcie bliskie osoby (40%).

Wykres 60. Jak zareagował(a)by Pan(i) w przypadku doznania przemocy? Dekompozycja ze względu na wiek. N=515

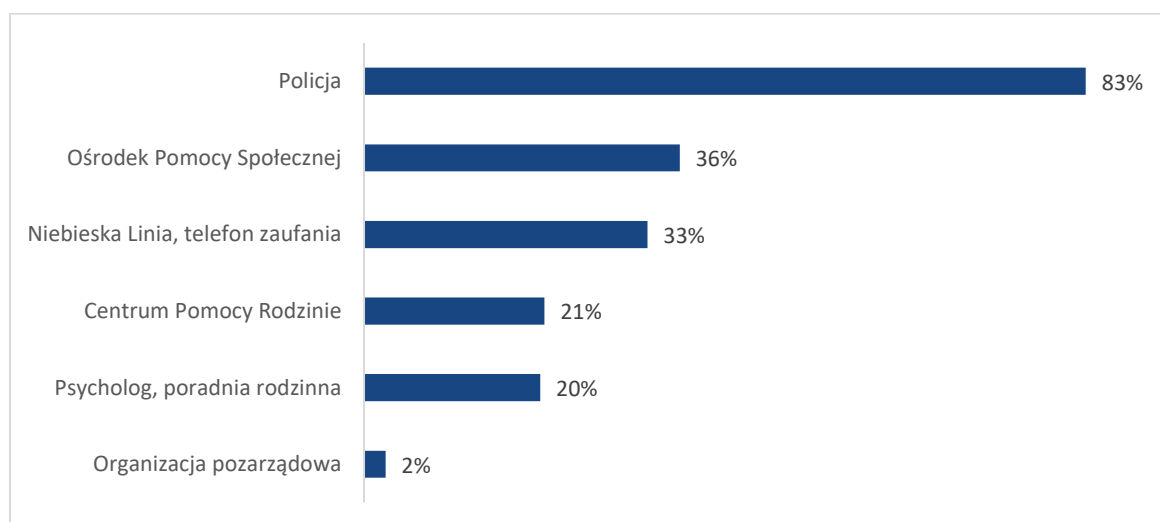
Poszczególne grupy wiekowe różnią się ze względu na deklarowane potencjalne sposoby radzenia sobie z przemocą. Młodszy badani (do 34 lat) w pierwszej kolejności zwróciliby się z prośbą o wsparcie do bliskich osób. Wśród starszych badanych natomiast pierwszym wyborem w takiej sytuacji staje się zgłoszenie sprawy Policji. Do instytucji dedykowanych ofiarom przemocy zgłaszałiby się w sytuacji zagrożenia przede wszystkim badani w wieku 55-64 lata – co czwarty z nich wskazał tę odpowiedź. Największe trudności natomiast we wskazaniu swojej potencjalnej reakcji na doświadczenie przemocy mieli seniorzy: 23% najstarszych badanych nie wiedziało, jak zachowałoby się w omawianej sytuacji.

Wykres 61. Czy zna Pan(i) miejsca lub instytucje, do których można się zwrócić w przypadku doświadczenia przemocy domowej? N=515

Zdecydowana większość, bo aż 78% badanych, deklaruje, że zna miejsca lub instytucje, do których mogą zwrócić się po pomoc ofiary przemocy domowej. Odsetek odpowiedzi twierdzących nieco wyższy jest wśród kobiet niż wśród mężczyzn. Największą wiedzę na temat dostępnych instytucji pomocowych mają badani pomiędzy 55 a 64 rokiem życia, najmniejszą zaś osoby w grupie wiekowej 45-54 lata.

Wykres 62. Jakie to miejsca, instytucje? N=403

Najczęściej wskazywaną instytucją świadczącą pomoc ofiarom przemocy domowej jest Policja (83%). Co trzeci respondent jako miejsce, gdzie można zwrócić się po pomoc wskazuje OPS (36%) lub telefon zaufania, Niebieską Linie (33%). Jeden na pięciu ankietowanych jest zdania, że ofiary przemocy domowej mogą uzyskać pomoc od Centrum Pomocy Rodzinie (21%) lub w poradni psychologicznej (20%). Zaledwie 2% respondentów uważa, że w sytuacji doświadczenia przemocy domowej po pomoc można zwrócić się do organizacji pozarządowych – wyszukanych *ad hoc* w Internecie (5 wskazań) lub do Caritas (2 wskazania).

Badanie z dziećmi i młodzieżą

Charakterystyka próby

W badaniu realizowanym techniką ankiety audytoryjnej w darłowskich szkołach uczestniczyło łącznie 371 uczniów. Wśród ankietowanych chłopcy (53,1%) nieznacznie przeważali nad dziewczętami (46,9%).

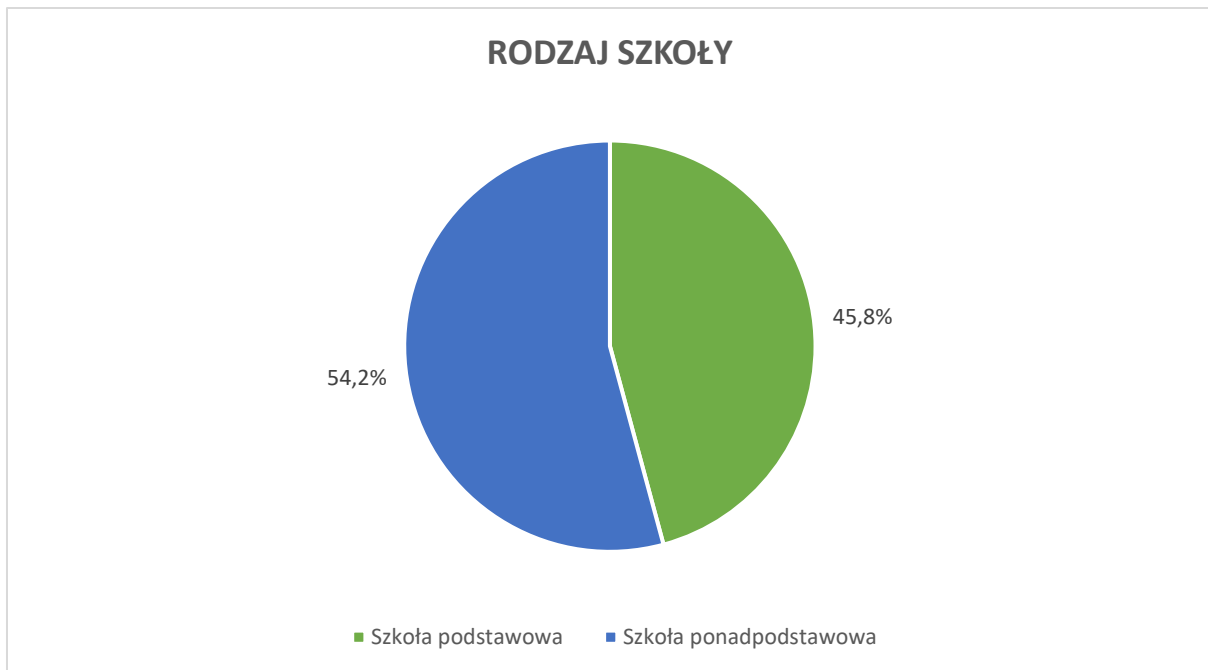
Wykres 63. Płeć uczniów, N=371.

Źródło: badanie własne

W badaniu uczestniczyli uczniowie szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych. Nieco większa okazała się zbiorowość uczniów szkół ponadpodstawowych, którzy stanowili 54,2% próby. Pozostali ankietowani uczniowie uczęszczali do szkół podstawowych (45,8%). Średnia wieku uczestników badania wynosiła 14,9 lat.

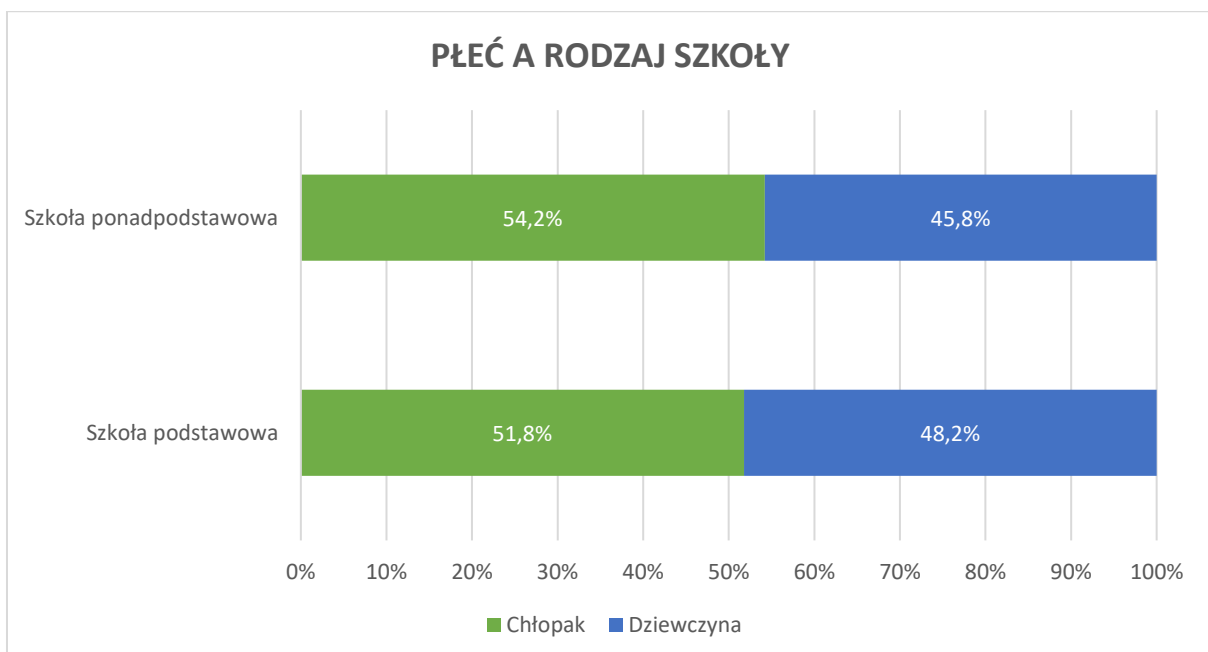
Wykres 64. Rodzaj szkoły, N=371.

Źródło: badanie własne

Ankietowane zbiorowości uczniów poszczególnych typów szkół charakteryzowały się podobną strukturą płciową. Zarówno wśród uczniów szkół podstawowych, jak i ponadpodstawowych większość stanowili chłopcy – odpowiednio 51,8% i 54,2%.

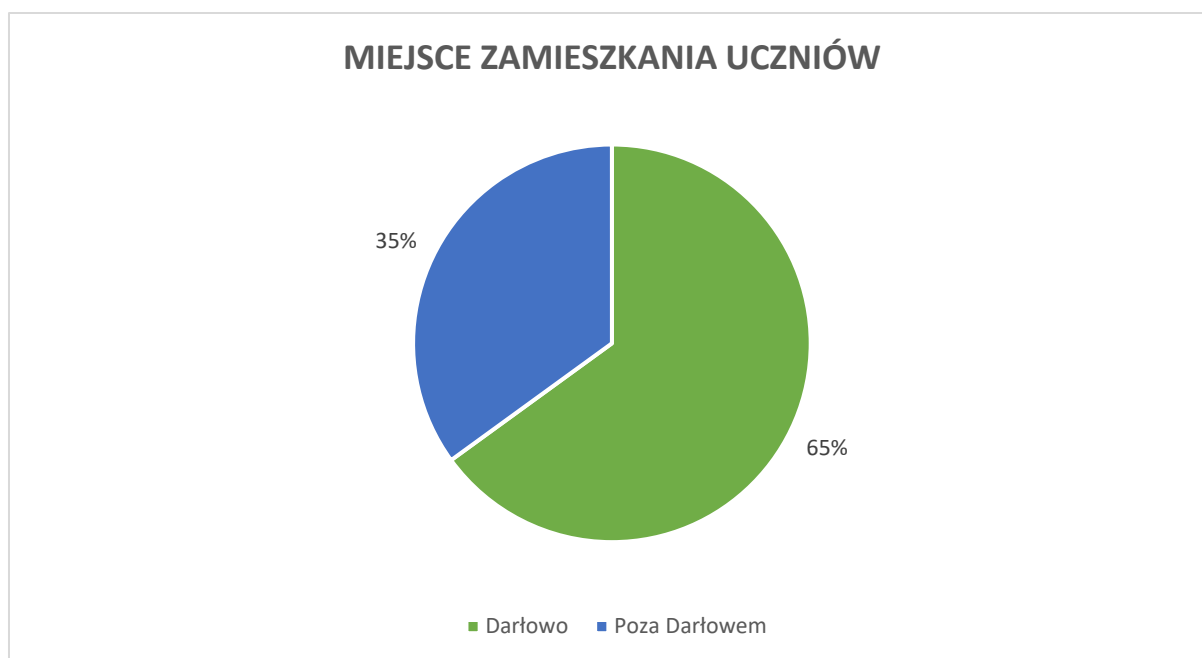
Wykres 65. Płeć uczniów a rodzaj szkoły, N=371.

Źródło: badanie własne

Wśród uczestników badania zdecydowanie przeważali uczniowie zamieszkujący w Darłowie. Stanowili oni niemal $\frac{2}{3}$ próby. Pozostałe 35% ankietowanych osób nie było mieszkańcami Darłowa.

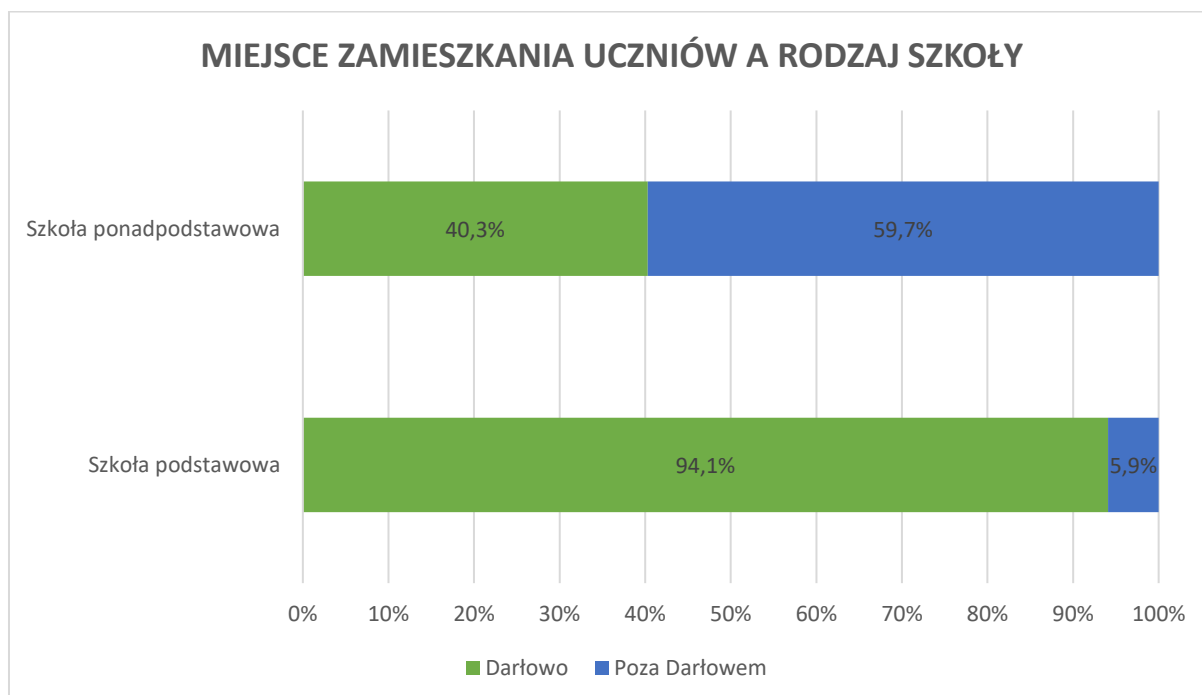
Wykres 66. Miejsce zamieszkania uczniów, N=371.

Źródło: badanie własne

Zależnie od rodzaju szkoły odmienna okazała się struktura uczniów pod względem miejsca zamieszkania. Wśród uczniów szkół podstawowych aż 94,1% było mieszkańcami Darłowa, a tylko 5,9% pochodziło spoza tego miasta. Natomiast w przypadku szkół ponadpodstawowych tylko 40,5% badanych mieszkało w Darłowie, a większość (59,3%) uczniów z tej kategorii nie było mieszkańcami Darłowa.

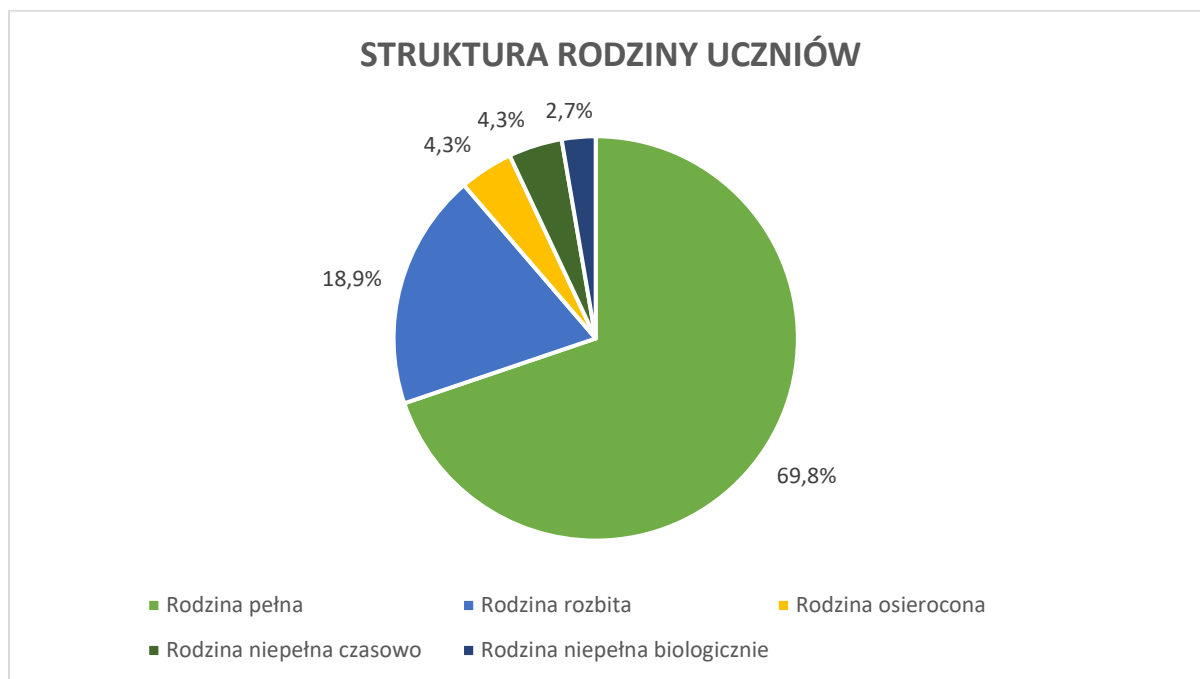
Wykres 67. Miejsce zamieszkania uczniów a rodzaj szkoły, N=371.

Źródło: badanie własne

Większość ankietowanych uczniów darłowskich szkół wychowuje się w rodzinach pełnych (69,8%). Z rodzin rozbitych wywodziło się 18,9% uczniów. Natomiast pochodzenie z rodzin o innej strukturze (osierocona, niepełna czasowo lub biologicznie) było sporadyczne: odsetek wskazań w tych przypadkach kształtował się na poziomie od 2,7% (rodzina niepełna biologicznie) do 4,3% (rodzina osierocona, rodzina niepełna czasowo).

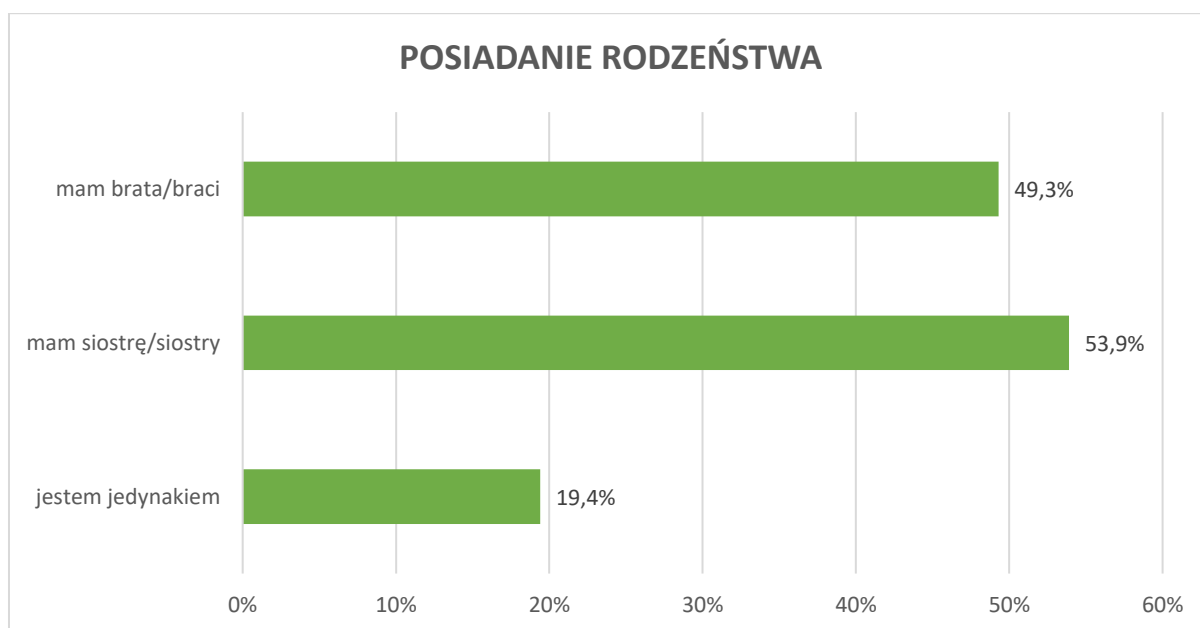
Wykres 68. Struktura rodziny uczniów, N=371.

Źródło: badanie własne

Niemal co piąty uczeń z darłowskich szkół jest jedynakiem (19,4%). Przynajmniej jednego brata posiada niemal połowa ankietowanych (49,3%), zaś przynajmniej jedną siostrę – 54% badanych.

Wykres 69. Posiadanie rodzeństwa przez uczniów, N=371.

Źródło: badanie własne

Jak wskazano powyżej połowa ankietowanych uczniów dąbrowskich szkół nie posiada braci (50,7%). Wśród pozostałych 183 osób, które zadeklarowały posiadanie rodzeństwa płci męskiej, zdecydowana większość (76%) miała jednego brata. Również w przypadku posiadania rodzeństwa płci żeńskiej (200 osób), zdecydowana większość ankietowanych miała jedną siostrę (74%). Zarówno średnia liczba braci wśród uczniów posiadających braci oraz średnia liczba siostr wśród uczniów posiadających siostry wynosiła 1,3.

Tabela 5. Liczba braci i sióstr, N=371.

Bracia				Siostry			
Liczba	Częstość	%	% ważnych	Liczba	Częstość	%	% ważnych
1	139	37,5	76,0%	1	148	39,9	74,0%
2	31	8,4	16,9%	2	44	11,9	22,0%
3	9	2,4	4,9%	3	7	1,9	3,5%
4	3	0,8	1,6%	4	1	0,3	0,5%
6	1	0,3	0,5%				
Ogółem	183	49,3	100,0%	Ogółem	200	53,9	100,0%
brak braci	188	50,7		brak sióstr	171	54,9	
	371	100			317	100	

Źródło: badanie własne

Zdecydowana większość uczniów dąbrowskich szkół zamieszkuje tylko z rodzicami i rodzeństwem (74,1%). Pozostali ankietowani uczniowie (25,9%) deklarowali zamieszkiwanie z dziadkami lub innymi członkami dalszej rodziny.

Wykres 70. Zamieszkiwanie z dziadkami/innymi członkami dalszej rodziny, N=1000.

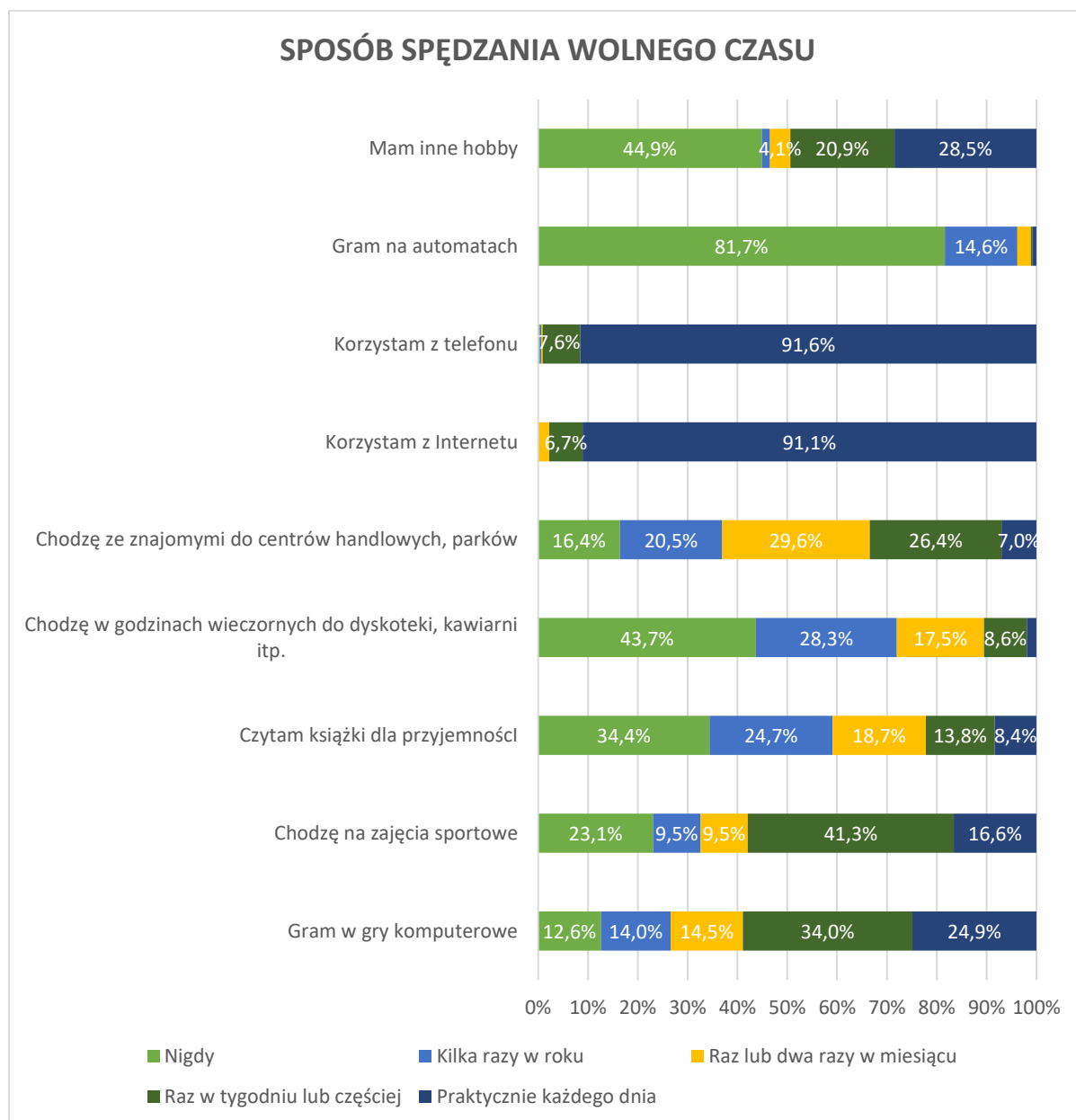

Źródło: badanie własne

Czas wolny

Najpowszechniejszym sposobem spędzania wolnego czasu przez uczniów dańskich szkół jest niewątpliwie korzystanie z telefonu i Internetu. Ponad 91% ankietowanych robi to praktycznie każdego dnia. Co czwarty uczeń (24,9%) niemal codziennie gra w gry komputerowe. Praktycznie każdego dnia czas wolny na swoje inne hobby przeznacza 28,5% uczniów, 16,6% uczęszcza niemal codziennie na zajęcia sportowe, tylko 8,4% codziennie czyta książki dla przyjemności, a 7% odwiedza ze znajomymi centra handlowe czy parki. Niemal 82% uczniów nigdy nie korzysta z gier na automatach, a 44% nigdy nie chodzi do dyskoteki czy kawiarni. Warto zauważyć, że nieco ponad co trzeci uczeń (34,4%) nigdy nie czyta książek dla przyjemności, a 23,1% w ogóle nie bierze udziału w zajęciach sportowych.

Wykres 71. Sposób spędzania wolnego czasu przez uczniów*.

*wyłączono odpowiedź: „brak odpowiedzi”

Źródło: badanie własne

Uczniowie wskazywali wiele innych sposobów spędzania wolnego czasu. Wśród odpowiedzi najczęściej pojawiała się *siatkówka, rysowanie, taniec, jazda konna i pływanie*, ale także *piłka nożna, śpiewanie, jazda na rowerze, sport, koszykówka czy muzyka*. Mniej niż pięciu uczniów jako swoje hobby wskazało *grę na gitarze, jazdę na rolkach, bieganie, fotografię, malowanie czy siłownię*. Pozostałe sposoby spędzania wolnego czasu były wymieniane przez mniej niż 3 osoby spośród uczestniczących w badaniu. Wszystkie wskazania prezentuje poniższa tabela:

Tabela 6. Inne hobby wskazywane przez uczniów, N=174.

Hobby	Liczba wskazań	Hobby	Liczba wskazań
siatkówka	19	jazda na motorze	1
rysowanie	15	jedzenie	1
taniec	15	karaoke	1
jazda konna	11	komentowanie na FB	1
pływanie	11	korzystanie z wappada	1
piłka nożna	9	kostka rubika	1
śpiewanie	9	lego	1
jazda na rowerze	7	literatura	1
sport	6	majsterkowanie	1
koszykówka	5	makijaż	1
muzyka	5	manga	1
gra na gitarze	4	mitologia	1
jazda na rolkach	4	modelarstwo	1
bieganie	3	motocykle	1
fotografia	3	motoryzacja	1
malowanie	3	motoryzacja zabytkowa	1
siłownia	3	nauka	1
spanie	3	origami	1
akrobatyka	2	pisanie historii	1
break dance	2	plastyka	1
czytanie	2	podróżowanie	1
gra na perkusji	2	praca w warsztacie	1
gra na ukulele	2	programowanie C+	1
lekkoatletyka	2	przerabianie zdjęć	1
motocross	2	sporty siłowe	1
nauka języków (w tym hiszpańskiego)	2	sporty walki	1
oglądanie filmów i seriali	2	stare radia, elektronika	1
spędzanie czasu na świeżym powietrzu	2	streamowanie na You Tube	1
animacja	1	streetwork	1
boks	1	trening MMA	1
ćwiczenia	1	tworzenie	1
gra na pianinie	1	ufologia	1
gra na skrzypcach	1	wolontariat (3 koty i psy)	1
gra Tomb Rider	1	wrestling	1

gra w karty	1	zwiedzanie	1
gry planszowe	1	zwierzęta	1
hazard	1	żeglowanie	1
jazda na hulajnodze	1		

Źródło: badanie własne

Niezależnie od płci czy wieku respondentów dominującą aktywnością było codzienne korzystanie z Internetu i telefonu. Z Internetu codziennie korzysta 91,4% dziewcząt i 90,8% chłopców oraz 98,4% uczniów szkół ponadpodstawowych i 82,6% uczniów szkół podstawowych. W przypadku korzystania z telefonu odsetki wskazań na codzienne użytkowanie wynosiły odpowiednio 92,5%, 90,8%, 97,9% i 84,4%.

Główne różnice między chłopcami i dziewczętami dotyczyły częstotliwości grania w gry komputerowe, czytania książek dla przyjemności oraz chodzenia ze znajomymi do centrów handlowych. Praktycznie codziennie po gry komputerowe sięgało aż 37,1% chłopców i jedynie 10,7% dziewcząt, zaś po książki 11% dziewcząt i zaledwie 6,1% chłopców. Dziewczęta częściej niż chłopcy wskazywały również na spędzanie wolnego czasu ze znajomymi w centrach handlowych czy parkach (9,8% vs 4,6%).

Różnice w odpowiedziach uczniów poszczególnych rodzajów szkół nie były znaczne, w obydwu kategoriach dominowało codzienne korzystanie z telefonu i Internetu. Starsi uczniowie częściej niż młodsi koledzy deklarowali codzienne granie w gry komputerowe (27,2% vs 22,4%) oraz chodzenie do centrów handlowych i parków (8% vs 5,9%), natomiast młodsi nieco częściej wybierali zajęcia sportowe (17,9% vs 15,5%) oraz znacznie częściej wskazywali inne hobby niż wymienione w kafeterii odpowiedzi (33,3% vs 24,7%).

Tabela 7. Sposób spędzania wolnego czasu przez uczniów – odsetek wskazań „praktycznie każdego dnia” ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły	
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Szkoła ponadpodstawowa
Gram w gry komputerowe	24,9%	37,1%	10,7%	22,4%	27,2%
Chodzę na zajęcia sportowe	16,6%	17,3%	15,8%	17,9%	15,5%
Czytam książki dla przyjemności	8,4%	6,1%	11,0%	8,3%	8,5%
Chodzę w godzinach wieczornych do dyskoteki, kawiarni itp.	1,9%	2%	1,7%	1,8%	2%
Chodzę ze znajomymi do centrów handlowych, parków	7%	4,6%	9,8%	5,9%	8%
Korzystam z Internetu	91,1%	90,8%	91,4%	82,6%	98,4%
Korzystam z telefonu	91,6%	90,8%	92,5%	84,4%	97,9%

Gram na automatach	0,8%	1,5%	0%	0,6%	1%
Mam inne hobby	28,5%	28,8%	28,1%	33,3%	24,7%

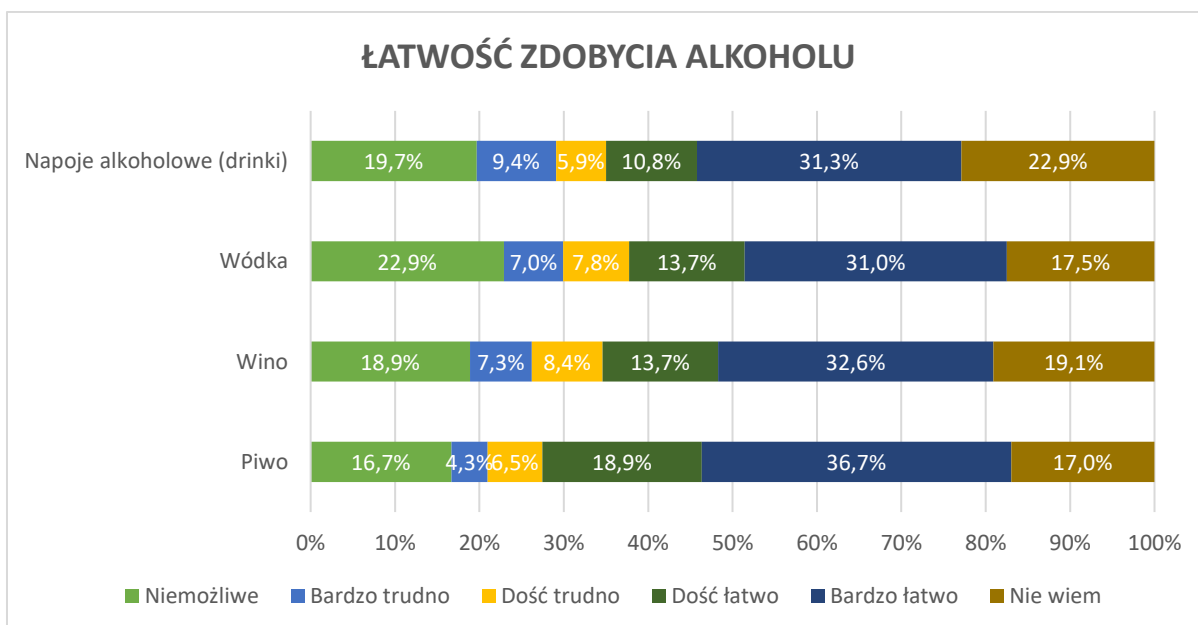
*wyłączono odpowiedź: „brak odpowiedzi”

Źródło: badanie własne

Alkohol

Przekonania uczniów na temat łatwości zdobycia różnych rodzajów alkoholu były zróżnicowane, choć można zauważyć, że opinie o łatwości przeważały nad opiniami o trudności. Tylko co szósty badany uczeń (16,7%) przyznał, że niemożliwe dla niego byłoby zdobycie piwa, w przypadku wina odsetek ten wzrastał do 18,9%, w przypadku drinków – do 19,7%, natomiast niemożliwość zdobycia wódki deklarowało 22,9% ankietowanych uczniów. Niemniej jednak należy podkreślić, że suma wskazań na *bardzo łatwo* i *dość łatwo* (od 42,1% dla drinków do 55,6% dla piwa) w przypadku każdego z wymienionych alkoholi była wyższa niż suma wskazań na *bardzo trudno* i *raczej trudno* (od 10,8% dla piwa do 15,7% dla wina). Najczęściej jako alkohol bardzo trudny do zdobycia wskazywane była drinki (9,4%), natomiast jako alkohol bardzo łatwy do zdobycia – piwo (aż 36,7% ankietowanych uczniów mogłoby je zdobyć w bardzo łatwy sposób). Należy przy tym pamiętać, że, zgodnie z deklaracjami respondentów w pytaniach metryczkowych, większość badanych uczniów (76,3%) nie ukończyła jeszcze 18 roku życia, co, zgodnie z przepisami prawa, uniemożliwia im legalny zakup alkoholu. Tylko 23,7% uczestników badania stanowiły osoby mająca 18 lub 19 lat, tj. pełnoletnie, które mogły same dokonać zakupu alkoholu.

Wykres 72. Łatwość zdobycia alkoholu przez uczniów, N=371.

Źródło: badanie własne

Odpowiedzi uczniów potwierdzają, że najłatwiejszy dostęp do alkoholi mają starsi uczniowie. W przypadku płci różnice nie były aż tak wyraźne, choć dziewczęta częściej wskazywały odpowiedź *niemożliwe*, natomiast chłopcy – *nie wiem*. Całkowity brak możliwości zdobycia piwa deklarowało

16,7% uczniów (w tym 19,5% dziewcząt i 32,9% uczniów szkół podstawowych), w przypadku wina było to 18,9% ankietowanych (35,9% uczniów szkół podstawowych i 21,8% dziewcząt), w przypadku drinków – 19,7% (23% dziewcząt i 35,9% uczniów szkół podstawowych), a w przypadku wódki – 22,9% badanych (27% dziewcząt i 41,8% uczniów szkół podstawowych). Należy również wskazać, że część uczestników badania nie potrafiła ocenić stopnia łatwości zdobycia przez siebie wybranych rodzajów alkoholu i wybierała odpowiedź *nie wiem* (relatywnie najczęściej byli to uczniowie szkół podstawowych i chłopcy).

Na podstawie deklaracji respondentów można powiedzieć, że niezależnie od rodzaju alkoholu chłopcy mają do niego łatwiejszy dostęp niż dziewczęta, choć różnice okazały się minimalne. Chłopcy częściej niż ich koleżanki deklarowali, że łatwe jest dla nich zdobycie piwa (56,4% vs 54,6%), wina (47,7% vs 44,8%), wódki (46,7% vs 42,6%) czy drinków (44,7% vs 39,1%). Jednocześnie dziewczynki częściej niż chłopcy uważały, że pozyskanie poszczególnych rodzajów alkoholi jest dla nich niemożliwe. Wśród dziewcząt 19,5% uznało za nierealne zdobycie piwa (14,2% chłopców), 21,8% nie potrafiłoby zdobyć wina (16,2% chłopców), 27% wódki (19,3% chłopców), a 23% - drinków (16,8% chłopców). Z kolei brak wiedzy na temat możliwości zdobycia poszczególnych alkoholi częściej deklarowali chłopcy niż dziewczęta – niezależnie od rodzaju alkoholu odsetek takich wskazań wśród chłopców był o kilka punktów procentowych wyższy niż wśród dziewcząt.

Natomiast, co w pewnym sensie zrozumiałe, wraz z wiekiem uczniów wzrastał odsetek wskazań na łatwość zdobycia poszczególnych alkoholi, a malało przekonanie o niemożliwości ich zdobycia. Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych zaledwie 3% uznało za niemożliwe zdobycie piwa, 4,5% nie zdobyłoby wina, 7% wódki, a 6% drinków. Z kolei dla uczniów szkół podstawowych odsetki te wynosiły odpowiednio 32,9%, 35,9%, 41,8% i 35,9%. Łatwość zdobycia piwa deklarowało natomiast aż 78,1% starszych uczniów (28,8% uczniów szkół podstawowych), wina – 72,6% (15,3% najmłodszych), wódki – 68,6% (16,5% uczniów młodszych), a wina – 66,1% (13,6% uczniów szkół podstawowych). Wśród uczniów ze szkół podstawowych relatywnie najczęściej pojawiały się odpowiedzi *nie wiem* na pytanie o łatwość zdobycia poszczególnych alkoholi. Odsetek wskazań wahał się od 22,4% w przypadku piwa do 31,2% w przypadku drinków.

Tabela 8. Łatwość zdobycia alkoholu przez uczniów w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły	
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Szkoła ponadpodstawowa
piwo					
Niemożliwe	16,7%	14,2%	19,5%	32,9%	3,0%
Bardzo trudno	4,3%	4,1%	4,6%	7,6%	1,5%
Dość trudno	6,5%	6,6%	6,3%	8,2%	5,0%
Dość łatwo	18,9%	17,3%	20,7%	20,0%	17,9%
Bardzo łatwo	36,7%	39,1%	33,9%	8,8%	60,2%
Nie wiem	17,0%	18,8%	14,9%	22,4%	12,4%
wino					
Niemożliwe	18,9%	16,2%	21,8%	35,9%	4,5%
Bardzo trudno	7,3%	8,1%	6,3%	10,6%	4,5%
Dość trudno	8,4%	6,1%	10,9%	10,6%	6,5%
Dość łatwo	13,7%	12,7%	14,9%	10,0%	16,9%
Bardzo łatwo	32,6%	35,0%	29,9%	5,3%	55,7%
Nie wiem	19,1%	21,8%	16,1%	27,6%	11,9%

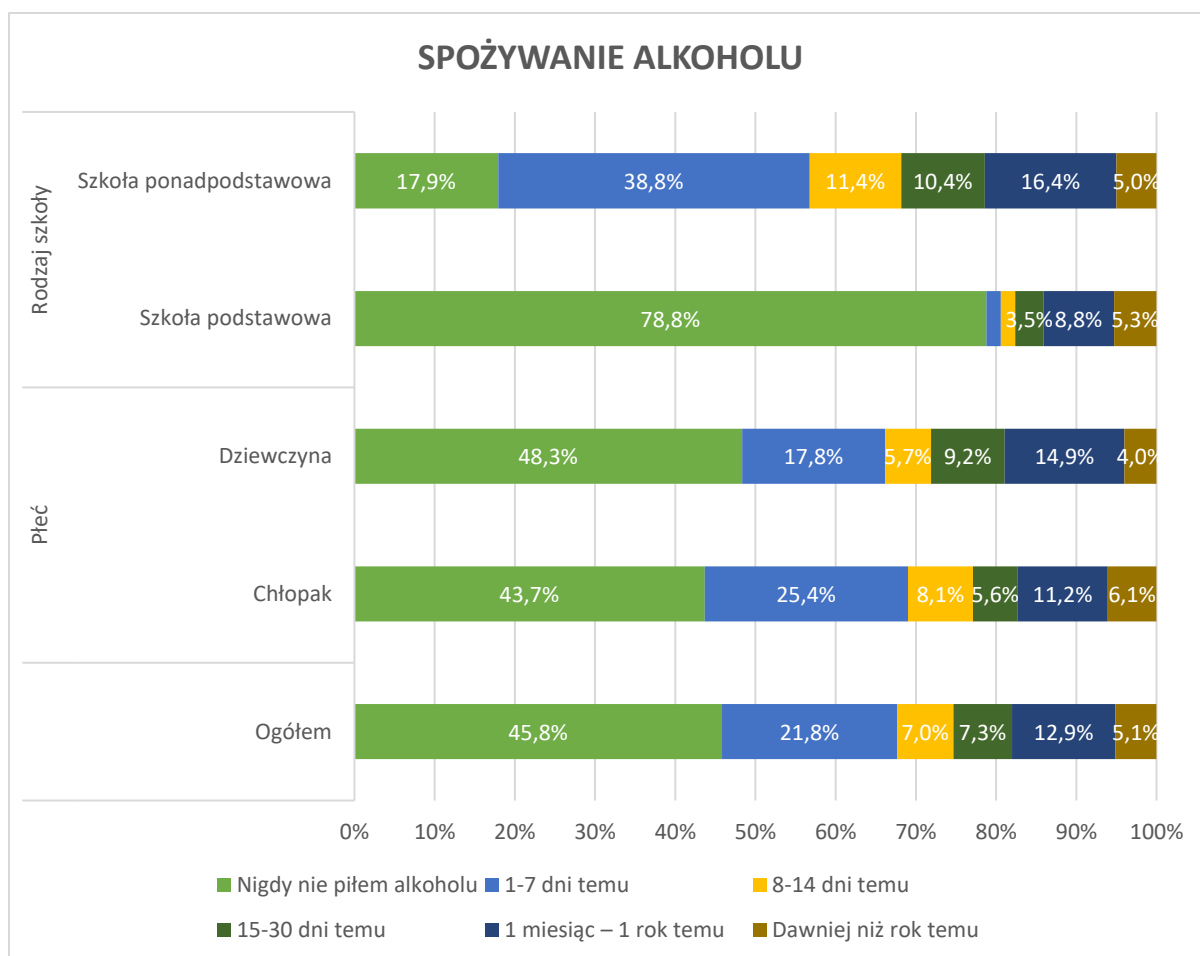
wódka					
Nieosiżliwe	22,9%	19,3%	27,0%	41,8%	7,0%
Bardzo trudno	7,0%	6,6%	7,5%	12,9%	2,0%
Dość trudno	7,8%	7,6%	8,0%	5,9%	9,5%
Dość łatwo	13,7%	13,2%	14,4%	11,8%	15,4%
Bardzo łatwo	31,0%	33,5%	28,2%	4,7%	53,2%
Nie wiem	17,5%	19,8%	14,9%	22,9%	12,9%
napoje alkoholowe (drinki)					
Nieosiżliwe	19,7%	16,8%	23,0%	35,9%	6,0%
Bardzo trudno	9,4%	6,1%	13,2%	14,7%	5,0%
Dość trudno	5,9%	6,6%	5,2%	4,7%	7,0%
Dość łatwo	10,8%	12,7%	8,6%	7,1%	13,9%
Bardzo łatwo	31,3%	32,0%	30,5%	6,5%	52,2%
Nie wiem	22,9%	25,9%	19,5%	31,2%	15,9%

Źródło: badanie własne

Kolejne pytanie kwestionariusza dotyczyło już bezpośrednio kwestii spożywania alkoholu przez uczestników badania. Na podstawie deklaracji uczniów darłowskich szkół można stwierdzić, że mniej niż połowa z nich (45,8%) nigdy nie piła alkoholu. Co rozumiało, odsetek wskazań na brak doświadczeń z alkoholem małał wraz z wiekiem respondentów. Wśród uczniów szkół podstawowych alkoholu nigdy nie próbowało 78,8% ankietowanych, zaś wśród uczniów szkół ponadpodstawowych tylko 17,6% nigdy nie piła alkoholu. Niewielkie okazały się różnice płciowe w zakresie spożywania alkoholu. Brak jakichkolwiek doświadczeń związanych z alkoholem deklarowało bowiem 43,7% chłopców uczestniczących w badaniu, zaś wśród dziewcząt odsetek ten ukształtował się na nieznacznie wyższym poziomie i wynosił 48,3%.

Wśród uczestników badania więcej niż co piąty uczeń (21,8%) po raz ostatni spożywał alkohol w okresie tygodnia poprzedzającego realizację badania, 7% ankietowanych robiło to dwa tygodnie temu, 12,9% ponad miesiąc temu, a 5,1% przed ponad rokiem. Najwyższy odsetek wskazań na spożywanie alkoholu w okresie jednego tygodnia przed badaniem wystąpił wśród uczniów szkół ponadpodstawowych (38,8%); był również wyższy wśród chłopców (25,4%) niż wśród dziewcząt (17,8%).

Wykres 73. Ostatni kontakt z alkoholem ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

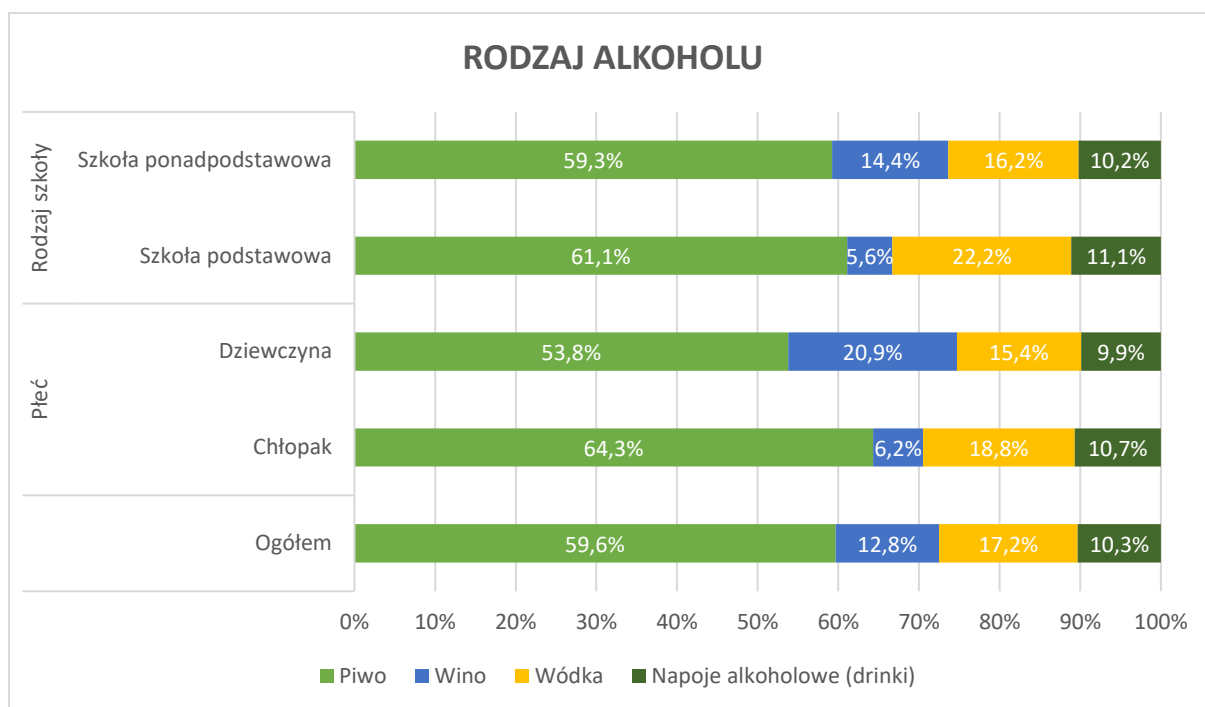

Źródło: badanie własne

Przez uczniów ze szkół w Darłowie, którzy kiedykolwiek pili alkohol, relatywnie najczęściej spożywanym alkoholem było piwo. Taką odpowiedź wskazało aż 59,6% badanych. Znacznie mniej, bo 17,2% ankietowanych przeważnie sięgało po wódkę, a 12,8% po wino. Z kolei najrzadziej uczniowie spożywali drinki (10,3%). Widoczne są pewne różnice w preferowanych rodzajach alkoholi w zależności od płci uczniów. Chłopcy częściej niż dziewczęta sięgali po piwo (64,3% vs 53,8%), zaś dziewczęta znacznie częściej niż chłopcy spożywały wino (20,9% vs 6,2%). Różnice w przypadku pozostałych alkoholi nie były tak znaczne, choć to chłopcy nieco częściej niż dziewczęta spożywali ostatnio wódkę (18,8% vs 15,4%) oraz drinki (10,7% vs 9,9%).

Różnice w preferowanych ostatnio alkoholach dotyczyły również wieku. O ile zarówno wśród uczniów młodszych, jak i starszych najczęściej wskazywane było piwo (61,1% i 59,3%), to szczególnie wyraźna dysproporcja dotyczyła wina. Ostatnio sięgnęło po nie 5,6% uczniów szkół podstawowych i 14,4% uczniów szkół ponadpodstawowych. W przypadku uczniów szkół podstawowych relatywnie wysoki okazał się odsetek wskazań na wódkę, jako najczęściej spożywanego ostatnio alkoholu (aż 22,2%).

Wykres 74. Rodzaj najczęściej spożywanego alkoholu ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=203.

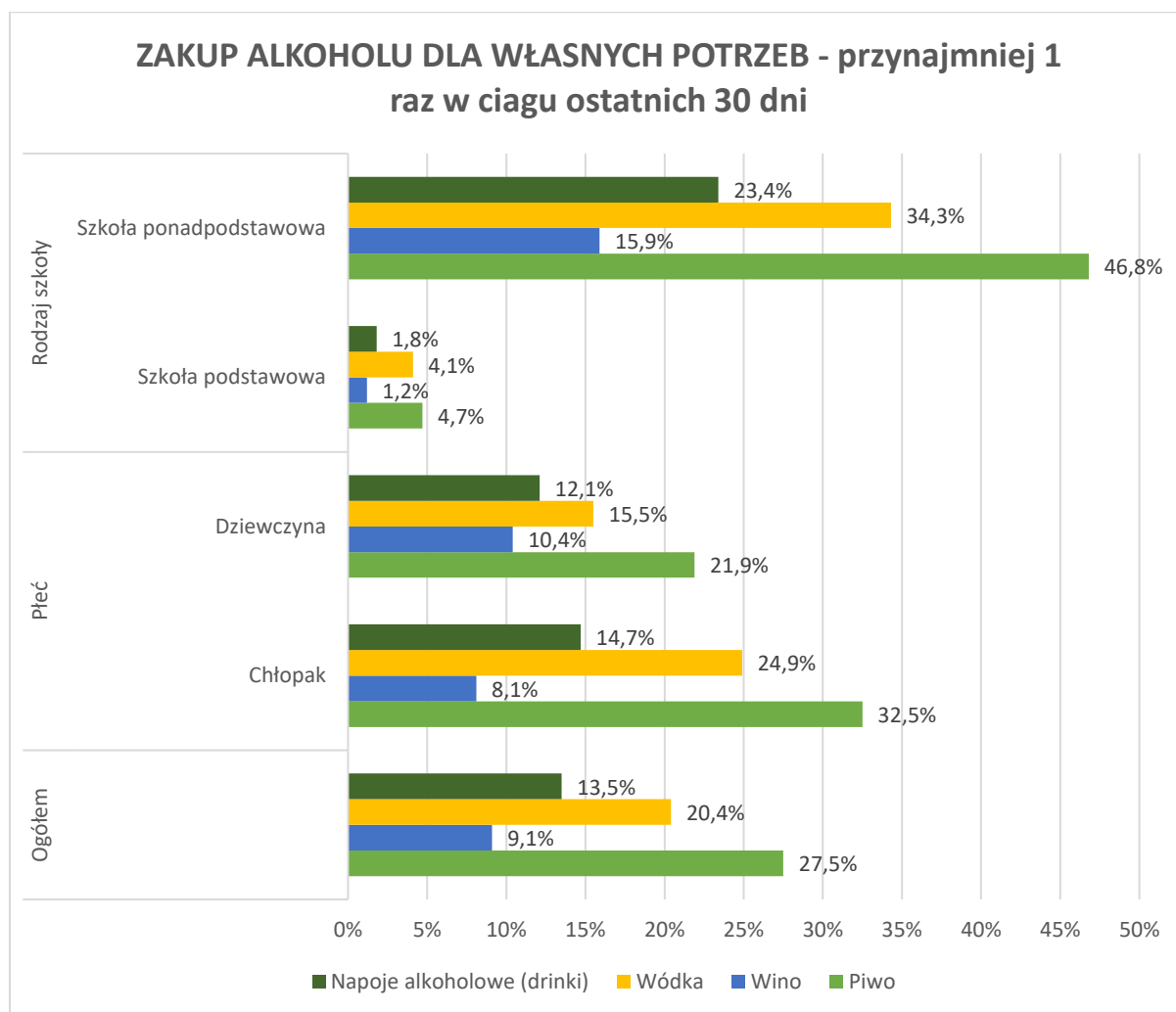

Źródło: badanie własne

Kolejne pytanie w kwestionariuszu dotyczyło realnych działań dzieci i młodzieży w zakresie zdobywania alkoholu, tj. dokonywania jego zakupu. W ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem zdecydowana większość ankietowanych uczniów nie kupowała alkoholu dla własnych potrzeb. Ponad 90% respondentów nie nabywało dla własnych potrzeb w tym okresie wina (90,9%), ponad 80% drinków (86,5%), a ponad 70% także wódki (79,6%) czy piwa (72,5%). Biorąc jednak pod uwagę fakt, że łącznie 36,1% ankietowanych deklaroowało spożywanie alkoholu w okresie od 1 do 30 dni przed badaniem (*patrz Wykres 11*), należy zwrócić uwagę na to, w jaki sposób dzieci i młodzież wchodzi w posiadanie alkoholu, skoro zdecydowana większość z nich nie dokonała zakupu tego rodzaju napojów dla własnych potrzeb.

Jak można było przypuszczać, zakupu poszczególnych alkoholi w ciągu ostatnich 30 dni najczęściej dokonywali najstarsi uczniowie, uczęszczający do szkół ponadpodstawowych. Niemal połowa z nich (46,8%) w poprzednim miesiącu przynajmniej raz zakupiła piwo dla własnych potrzeb, ponad 34% dokonało co najmniej jednego zakupu wódki, 23,4% dla własnych potrzeb nabyło drinki, a 15,9% zakupiło wino. Spośród wskazanych w kafeterii pytania rodzajów alkoholu zarówno chłopcom, jak i dziewczętom w ostatnich 30 dniach najczęściej zdarzało się zakupić piwo – odpowiednio 32,5% i 21,9% z nich dokonało takiego zakupu przynajmniej 1 raz. Na drugim miejscu pod względem dokonywania zakupów, niezależnie od płci, znalazła się wódka, którą przynajmniej raz w ostatnich 30 dniach kupił co czwarty chłopak (24,9%) i 15,5% dziewcząt. Drinki w tym okresie zakupiło 14,7% chłopców i 12,1% dziewcząt, zaś wino – co dziesiąta dziewczyna (10,4%) i 8% chłopców.

Wykres 75. Zakup alkoholu dla własnych potrzeb w ciągu ostatnich 30 dni – przynajmniej 1 raz – ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

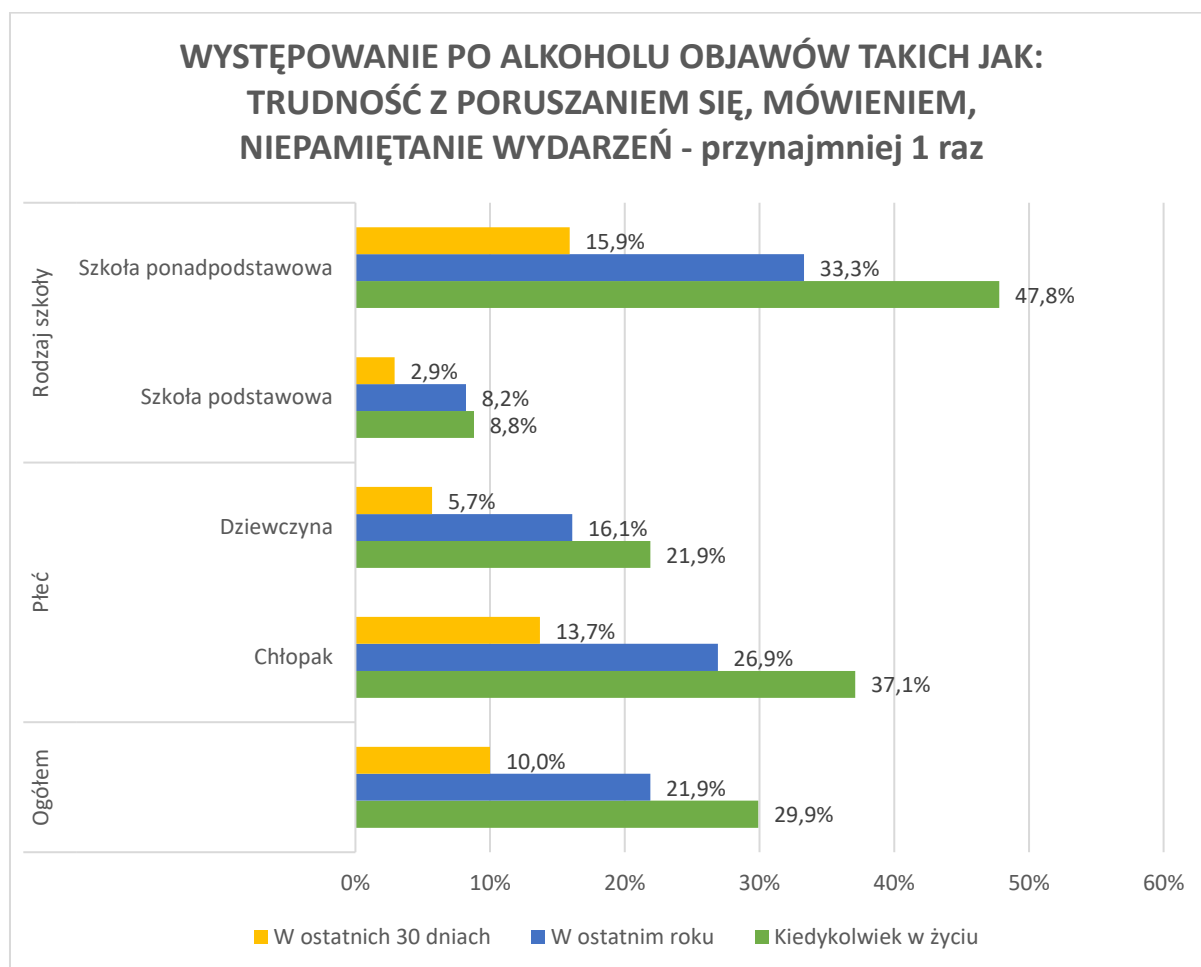

Źródło: badanie własne

Choć dane liczbowe wskazują, że większość uczniów po spożyciu alkoholu nie miała objawów takich jak: trudność z poruszaniem się, trudność z mówieniem czy niepamiętanie niektórych wydarzeń, należy podkreślić, że zbiorowość tych, którzy borykali się z takimi problemami po spożyciu alkoholu, jednak wystąpiła wśród uczniów. U 29,9% ankietowanych przynajmniej raz w życiu spożycie alkoholu spowodowało trudności z poruszaniem się czy mówieniem lub niepamiętanie niektórych wydarzeń (przy czym według 20,4% sytuacja taka wystąpiła nie częściej niż 1-2 razy). W ostatnim roku trudności z poruszaniem się i mówieniem czy luki w pamięci po spożyciu alkoholu miało 21,9% badanych uczniów (z czego 13,5% tylko 1 lub 2 razy), a w ostatnich 30 dniach – co dziesiąty uczeń (10%).

Niezależnie od płci czy rodzaju szkoły, do której uczęszczali badani, większość z nich nigdy nie miała po wypiciu alkoholu takich objawów jak trudność z poruszaniem się, trudność z mówieniem czy niepamiętanie niektórych wydarzeń. Kiedykolwiek w życiu doświadczyło ich 37,1% uczniów i 21,9% uczennic, a także 8,8% uczniów szkoły podstawowej i niemal połowa (47,8%) uczniów szkół ponadpodstawowych. Za niepokojący należy uznać fakt, że u co dziesiątego badanego ucznia (10%) trudności z poruszaniem się, mówieniem czy niepamiętanie niektórych wydarzeń po spożyciu alkoholu wystąpiły w ostatnich 30 dniach. W przypadku uczniów starszych odsetek ten wzrastał do 15,9%, zaś wśród chłopców był niewiele niższy i wynosił 13,7%.

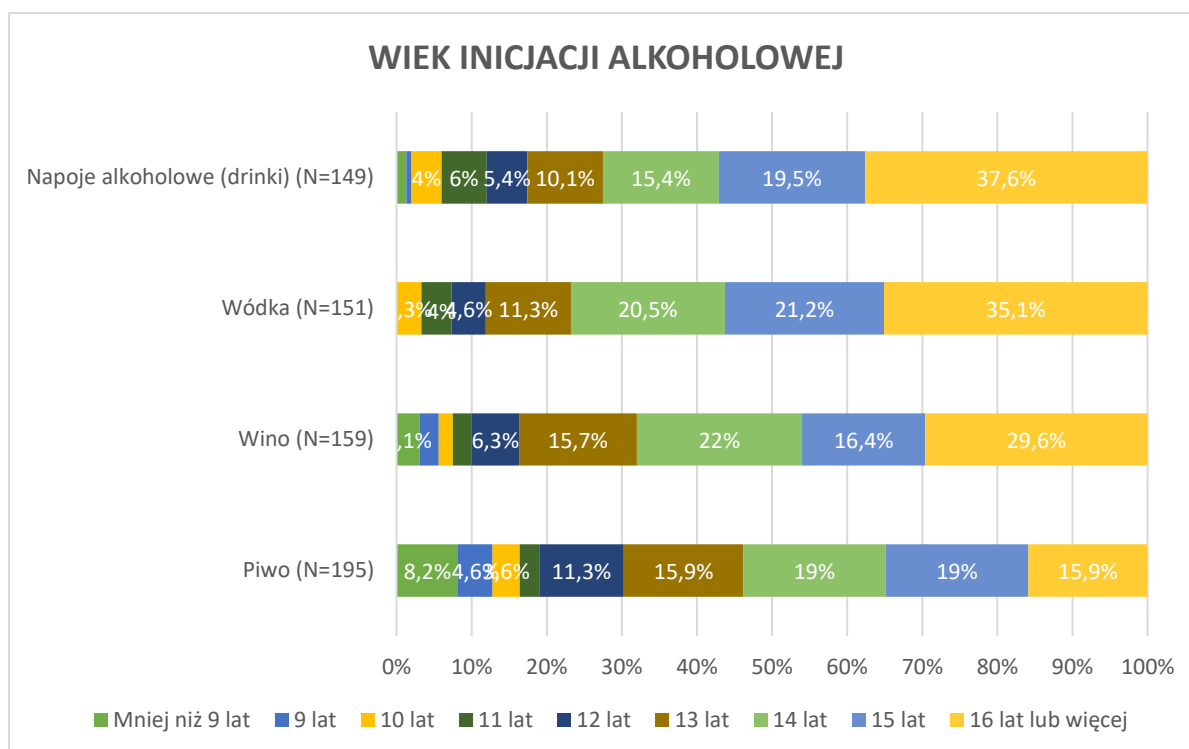
Wykres 76. Wystąpienie po wypiciu alkoholu takich objawów jak: trudność z poruszaniem się, trudność z mówieniem, niepamiętanie niektórych wydarzeń – przynajmniej 1 raz – ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

Źródło: badanie własne

Na podstawie deklaracji uczestników badania można wskazać, że napojem najczęściej towarzyszącym inicjacji alkoholowej jest piwo – uczniowie sięgali po nie relatywnie najwcześniej. W wieku 9 lat i mniej po raz pierwszy piwa napito się 12,8% uczniów, a ogółem niemal połowa (46,2%) ankietowanych pierwszy kontakt z tym alkoholem miała w wieku 13 lat i mniej. Mając nie więcej niż 13 lat wina spróbowało po raz pierwszy 32% badanych, w przypadku drinków było to 27,5%, zaś w przypadku wódki – niewiele mniej – 23% ankietowanych. Z kolei pierwszy kontakt z piwem w wieku 16 i więcej lat miało tylko 15,9% badanych, wyższe okazały się odsetki osób, które w tym wieku po raz pierwszy próbowały wina (29,6%), wódki (35,1%) czy drinków (37,6%).

Wykres 77. Wiek inicjacji alkoholowej w zależności od rodzaju alkoholu.

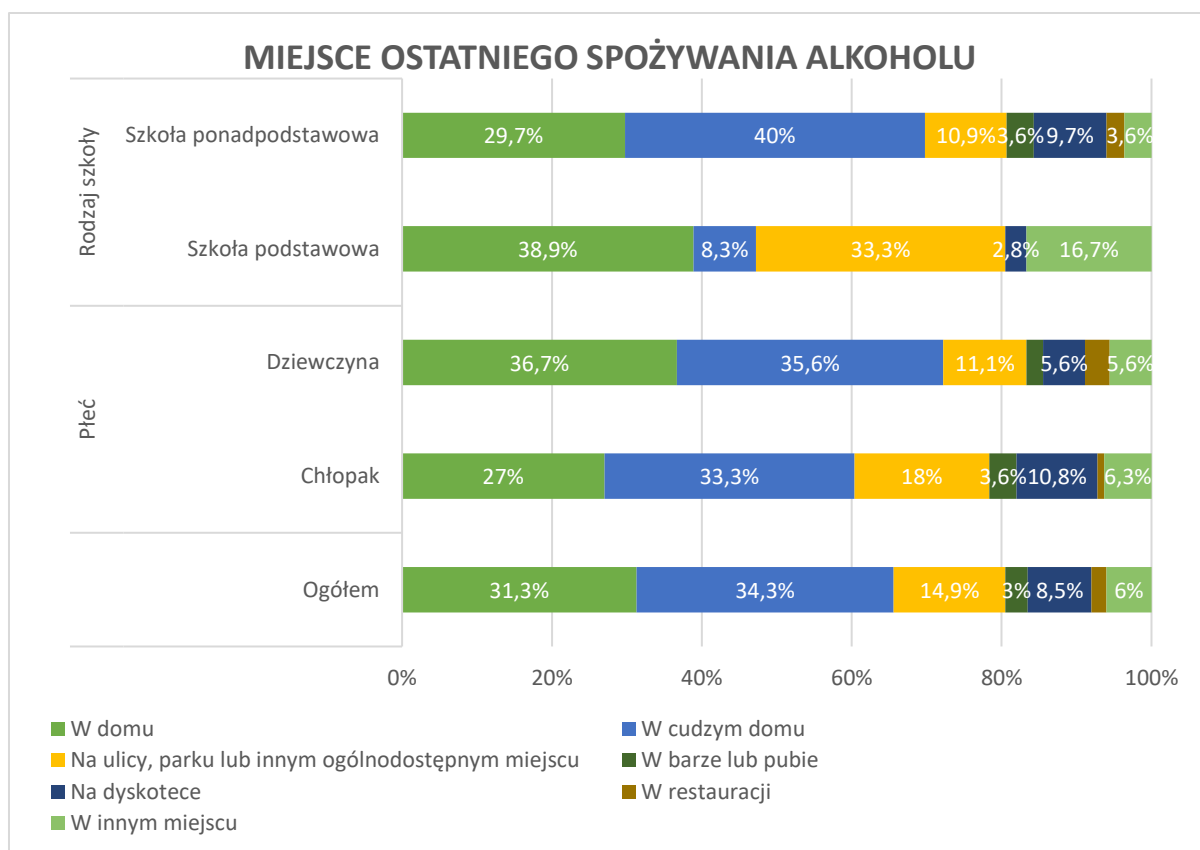

Źródło: badanie własne

Uczniowie, którzy spożywali alkohol, najczęściej robili to w domach prywatnych, swoich własnych (31,3%) lub cudzych (34,3%). Niemal co siódmy badany konsumował alkohol na ulicy, w parku czy innym ogólnodostępnym miejscu (14,9%), a znacznie mniej respondentów po raz ostatni spożywało alkohol na dyskotekę (8,5%), w innym miejscu niż wymienione w kafeterii odpowiedzi (6%), w barze lub pubie (3%) czy w restauracji (2%). Wśród innych miejsc, w których uczniowie ostatnio spożywali alkohol, znalazły się głównie te związane z organizacją imprez okolicznościowych typu ślub (3 osoby) czy sylwester (1 osoba), a także miejsca takie jak: hotel, działka czy łono przyrody (po 1 osobie).

Na podstawie odpowiedzi respondentów można wskazać, iż uczennice częściej niż uczniowie ostatni raz piły alkohol w domach: swoich (36,7% vs 27%) oraz cudzych (35,6% vs 33,3%). Z kolei chłopcy znacznie częściej niż ich koleżanki spożywali alkohol w ogólnodostępnych miejscach (18% uczniów i 11,1% uczennic) oraz na dyskotekach (odpowiednio 10,8% i 5,6%). Aż 38,9% uczniów szkół podstawowych ostatni raz alkohol piło w swoim domu, a kolejne 8,3% w domu cudzym. Dla starszych uczniów odsetki te wynosiły odpowiednio 29,7% i 40%. W tej zbiorowości częściej niż wśród młodszych uczniów pojawiały się wskazania na dyskoteki, bary i puby oraz restauracje jako miejsca ostatniego spożywania alkoholu. Warto zauważyć, iż co trzeci uczeń szkoły podstawowej, który próbował alkoholu, ostatnio uczynił to na ulicy, w parku czy innym ogólnodostępnym miejscu.

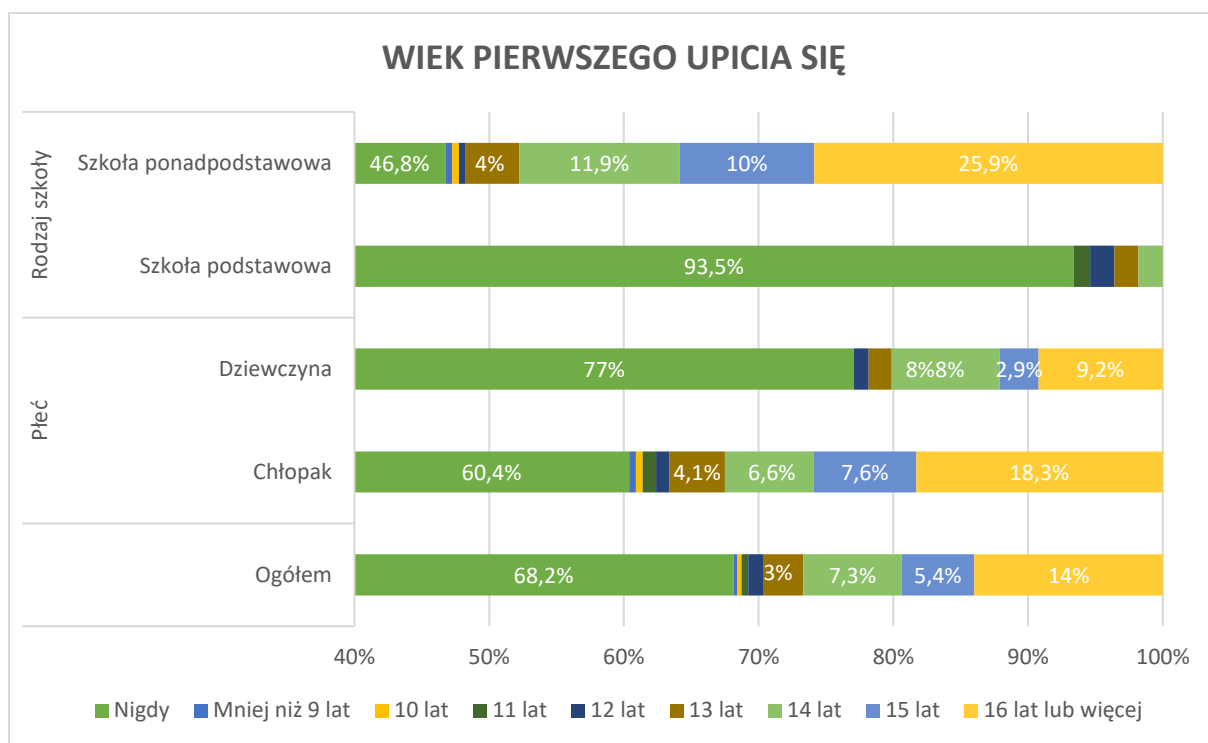
Wykres 78. Miejsce ostatniego spożycia alkoholu ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=201.

Źródło: badanie własne

Ponad dwie trzecie uczniów darłowskich szkół nigdy w życiu się nie upiła. Brak takich doświadczeń deklarowało 77% dziewcząt i 60,4% chłopców. W przypadku rodzaju szkół odsetki te okazały się bardziej zróżnicowane, a wraz z wiekiem malała liczba uczniów, którzy nigdy się nie upiła. W szkołach podstawowych aż 93,5% ankietowanych nigdy nie doświadczyło upojenia alkoholowego, zaś wśród uczniów szkół ponadpodstawowych już tylko 46,8% nie miało takich doświadczeń. Pierwsze upicie się następowało przeważnie w wieku 16 lat i więcej (14%), zarówno wśród dziewcząt (9,2%), jak i chłopców (18,3%). Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych 25,9% po raz pierwszy upiło się mając co najmniej 16 lat, a co dziesiąty (10%) – w wieku 15 lat.

Wykres 79. Wiek pierwszego upicia się ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

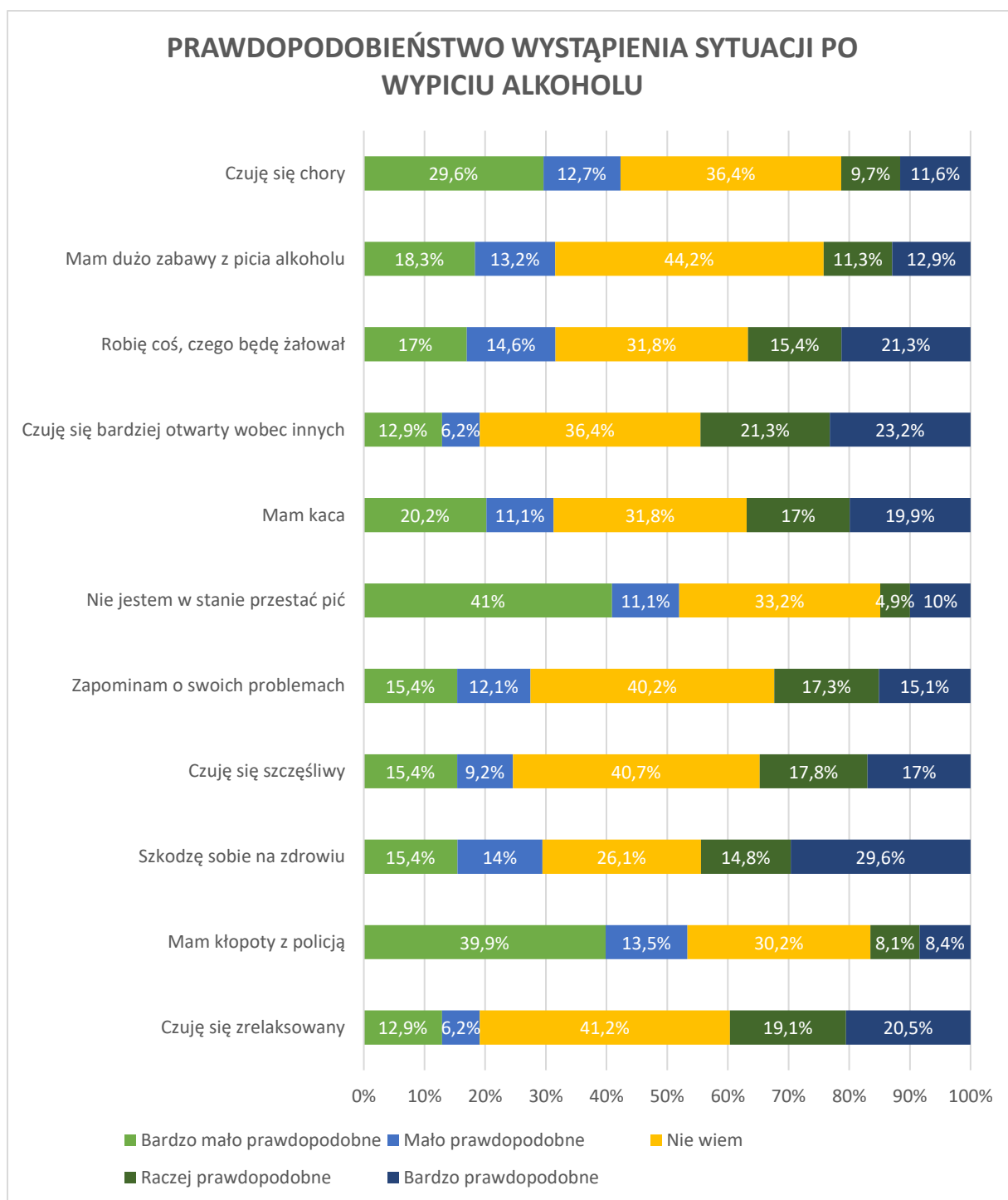

Źródło: badanie własne

Uczniowie zostali poproszeni o wskazanie, na ile prawdopodobne jest, że po spożyciu alkoholu doświadczą którejkolwiek z przedstawionych sytuacji. Niemal dla każdej sytuacji najczęściej wskazywaną odpowiedzią było *nie wiem* – respondenci nie potrafili realnie ocenić, jakie jest prawdopodobieństwo wystąpienia opisywanych zdarzeń po wypiciu przez nich alkoholu. Można jednak wskazać, że za najbardziej prawdopodobne uznawano większą otwartość na innych (łącznie 44,5% wskazań *bardzo prawdopodobne* i *raczej prawdopodobne*), szkodzenie sobie na zdrowiu (44,4%), zrelaksowanie (39,6%), robienie rzeczy, których będzie się żałowało (36,7%) oraz poczucie szczęścia (34,6%).

Z kolei za nieprawdopodobne respondenci uznawali najczęściej sytuacje, w których po spożyciu alkoholu będą mieli problemy z policją (53,4% wskazań *bardzo mało prawdopodobne* i *mało prawdopodobne*), nie będą w stanie przestać pić (52,1%) czy będą się czuli chorzy (42,3%).

Wykres 80. Prawdopodobieństwo wystąpienia wybranych sytuacji po wypiciu alkoholu, N=371.

Źródło: badanie własne

Na etapie analizy statystycznej odpowiedziom respondentów dotyczącym możliwych konsekwencji spożywania alkoholu przyporządkowano odpowiednie wartości: *bardzo mało prawdopodobne* (wartość 1), *mało prawdopodobne* (wartość 2), *nie wiem* (wartość 3), *raczej prawdopodobne* (wartość 4) oraz *bardzo prawdopodobne* (wartość 5). Na podstawie ocen obliczone zostały średnie dla każdego stwierdzenia, dzięki czemu łatwiej można porównać opinie respondentów z różnych grup.

Dziewczęta częściej niż chłopcy uważały, że picie alkoholu szkodzi ich zdrowiu (3,34), po alkoholu robią rzeczy, których będą żałować (3,11) oraz czują się chore (2,64). Z kolei chłopcy częściej niż ich koleżanki

zauważali, że spożywanie alkoholu sprawia, że są bardziej otwarci (3,42), czują się zrelaksowani (3,31) i szczęśliwi (3,19), zapominają o problemach (3,07) i mają dużo zabawy z piciem (3,01). Jednocześnie jednak chłopcy częściej niż dziewczęta za prawdopodobne zjawiska po spożyciu alkoholu uważali kaca (3,13), problemy z policją (2,41) czy niemożność zaprzestania picia (2,35).

Wraz z wiekiem uczniów wzrastało przekonanie o tym, że po spożyciu alkoholu będą się czuli zrelaksowani (z 2,79 wśród uczniów młodszych do 3,69 wśród uczniów starszych), otwarci (z 3,04 do 3,63), szczęśliwi (z 2,74 do 3,44), ale także zapomną o swoich problemach (z 2,93 do 3,14) i będą mieli dużo zabawy z piciem (z 2,71 do 3,01). Z kolei uczniowie szkół podstawowych częściej niż ich starsi koledzy wskazywali na negatywne konsekwencje spożywania alkoholu: szkodenie swojemu zdrowiu (z 3,64 vs 3,01), robienie rzeczy, których będzie się potem żałowało (3,38 vs 2,85), doświadczanie kaca (3,26 vs 2,88), bycie chorym (3,05 vs 2,23), kłopoty z policją (2,94 vs 1,79) czy niemożność zaprzestania picia (2,72 vs 1,98).

Tabela 9. Prawdopodobieństwo wystąpienia wybranych sytuacji po wypiciu alkoholu – ocena na skali od 1 do 5 w dekompozycji ze względu na płeć, rodzaj szkoły i miejsce zamieszkania, N=371.

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły	
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Szkoła ponadpodstawowa
Czuję się zrelaksowany	3,28	3,31	3,25	2,79	3,69
Mam kłopoty z policją	2,32	2,41	2,21	2,94	1,79
Szkodzę sobie na zdrowiu	3,29	3,25	3,34	3,64	3,01
Czuję się szczęśliwy	3,12	3,19	3,04	2,74	3,44
Zapominam o swoich problemach	3,05	3,07	3,02	2,93	3,14
Nie jestem w stanie przestać pić	2,32	2,35	2,28	2,72	1,98
Mam kaca	3,05	3,13	2,97	3,26	2,88
Czuję się bardziej otwarty wobec innych	3,36	3,42	3,28	3,04	3,63
Robię coś, czego będę żałował	3,09	3,08	3,11	3,38	2,85
Mam dużo zabawy z picia alkoholu	2,87	3,01	2,72	2,71	3,01
Czuję się chory	2,61	2,58	2,64	3,05	2,23

Źródło: badanie własne

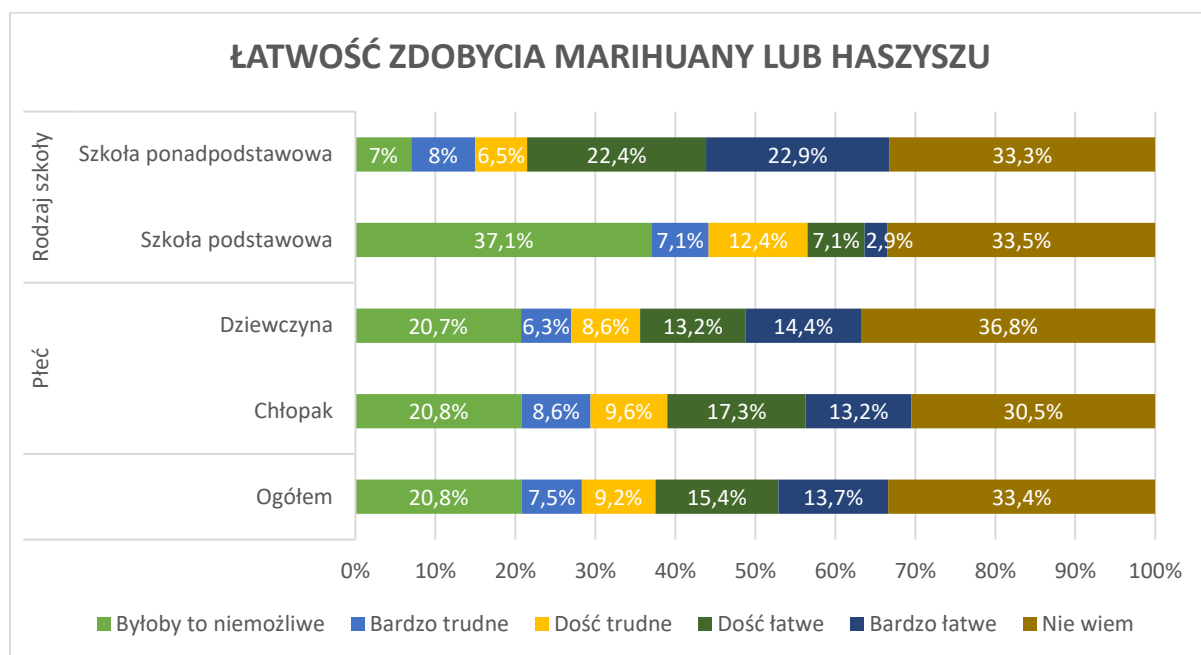
Narkotyki

Kolejna część kwestionariusza poświęcona była różnym środkom odurzającym, a zwłaszcza kwestiom dostępności i używania narkotyków i dopalaczy przez uczniów.

Początkowo uczniowie z darłowskich szkół zostali poproszeni o ocenę, czy łatwo byłoby im zdobyć marihuanę lub haszysz. Uwagi wymaga fakt, że jedynie co piąty uczeń (20,8%) uznał to za niemożliwe. Opinie takie równie często wyrażały dziewczęta (20,7%) jak i chłopcy (20,8%), natomiast wśród uczniów szkół podstawowych odsetek wskazań na niemożność pozyskania marihuany lub haszyszu wynosił 37,1%. Z kolei aż 45,3% uczniów ze szkół średnich uważało, że zdobycie tych substancji byłoby

dla nich łatwe (łącznie odpowiedzi *dość łatwe* i *bardzo łatwe*). Podobne przekonanie wyrażało również 30,5% chłopców i 27,6% dziewcząt.

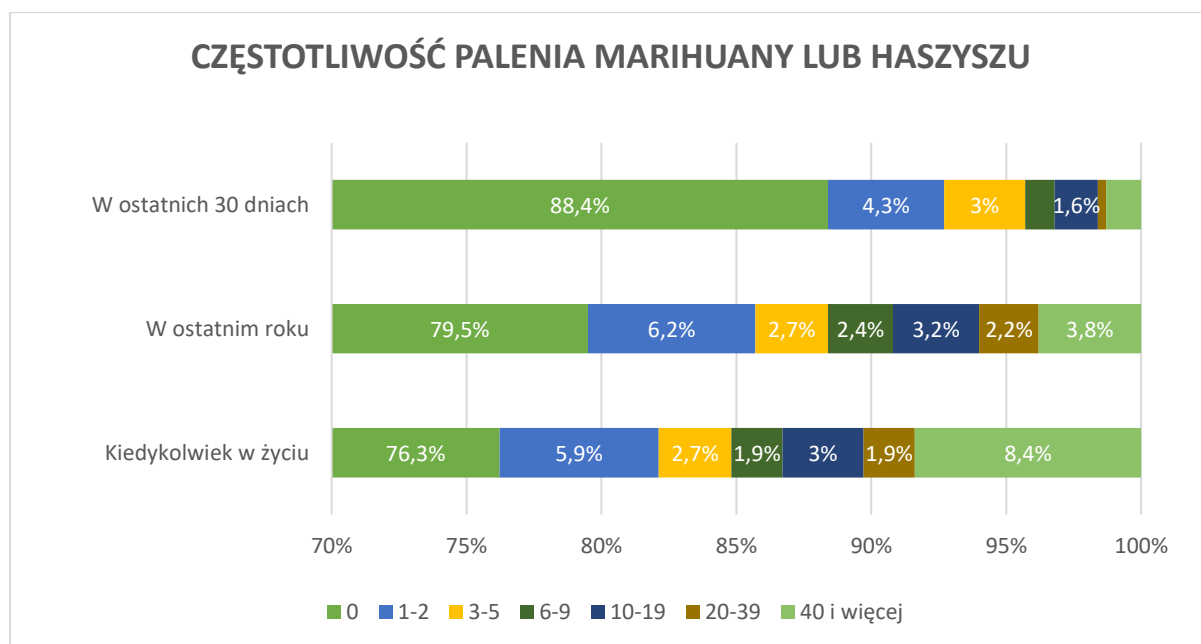
Wykres 81. Łatwość zdobycia marihuany lub haszyszu ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

Źródło: badanie własne

Palenie marihuany lub haszyszu nie jest zbyt popularne wśród badanych uczniów darłowskich szkół. Nigdy w życiu po te narkotyki nie sięgnęło 76,3% ankietowanych, 79,5% nie uczyniło tego w ostatnim roku, a ponad 88% nie zapaliło marihuany czy haszyszu ani razu w ostatnich 30 dniach. Pozostali używali tych narkotyków raczej sporadycznie, najczęściej pojawiały się odpowiedzi wskazujące, że uczniowie mieli 1 czy 2 kontakty z marihuaną lub haszyszem.

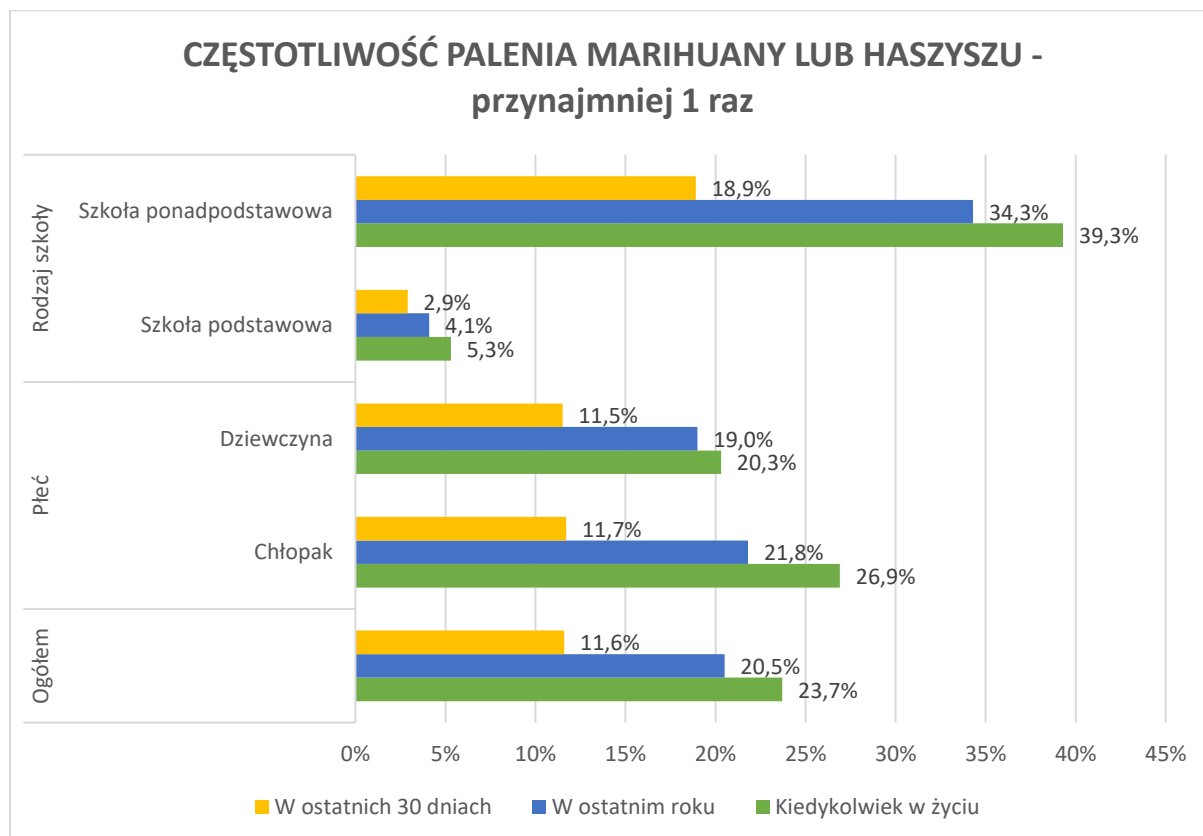
Wykres 82. Częstotliwość palenia marihuany lub haszyszu, N=371.

Źródło: badanie własne

Przynajmniej 1 raz w swoim życiu marihuanę lub haszysz paliło 23,7% uczniów. W ostatnim roku robił to co piąty ankietowany (20,5%), a w ostatnich 30 dniach – więcej niż co ósmy badany (11,6%). Po używki w postaci marihuany i haszysz częściej sięgali chłopcy (26,9% kiedykolwiek w życiu) oraz uczniowie ze szkół średnich: niemal 40% z nich paliło marihuanę lub haszysz przynajmniej raz w życiu.

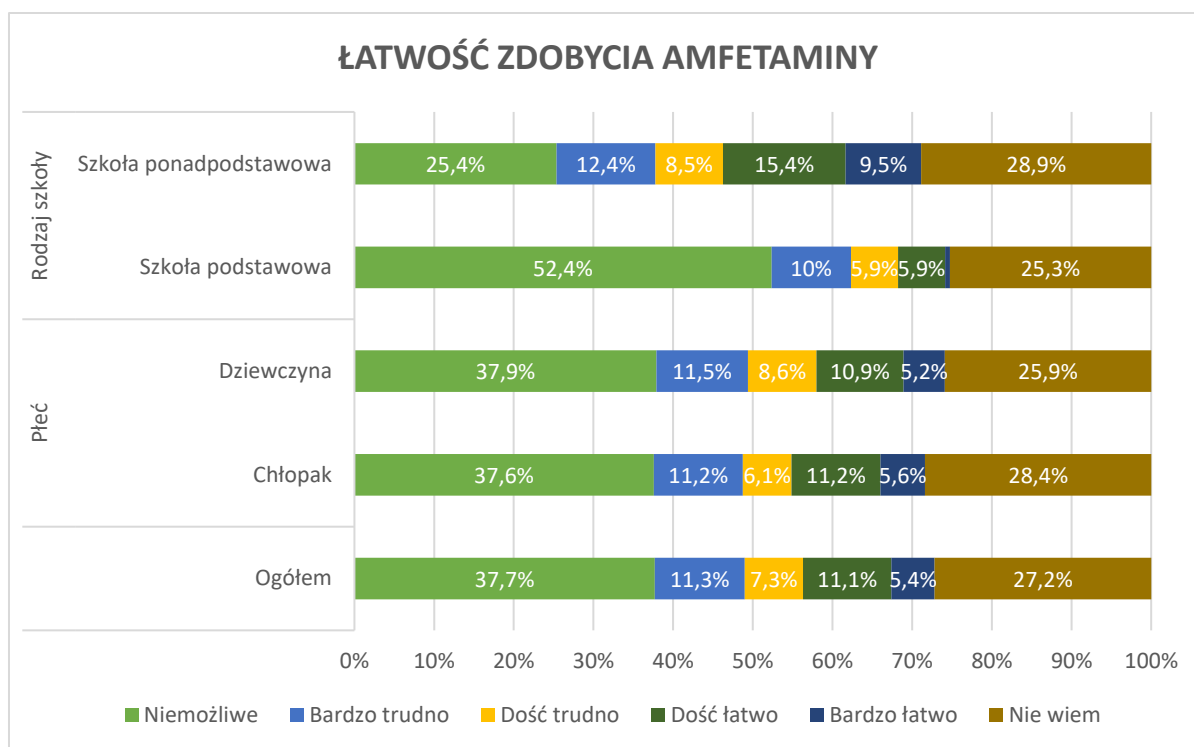
Wykres 83. Częstotliwość palenia marihuany lub haszysz – przynajmniej 1 raz – ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

Źródło: badanie własne

Uczniowie oceniali również dostępność innych, wybranych narkotyków. Ponad połowa badanych (51,3%) uznała za niemożliwe zdobycie amfetaminy. Opinie dziewcząt i chłopców na temat łatwości zdobycia amfetaminy okazały się zbliżone. Znaczne różnice dotyczyły natomiast odpowiedzi uczniów poszczególnych rodzajów szkół. Wśród uczniów szkół podstawowych ponad połowa (52,4%) uznała za niemożliwe zdobycie amfetaminy. Z kolei relatywnie najczęściej wskazań na łatwość zdobycia amfetaminy sformułowali uczniowie szkół średnich: łącznie 24,9% odpowiedzi *dość łatwe i bardzo łatwe*.

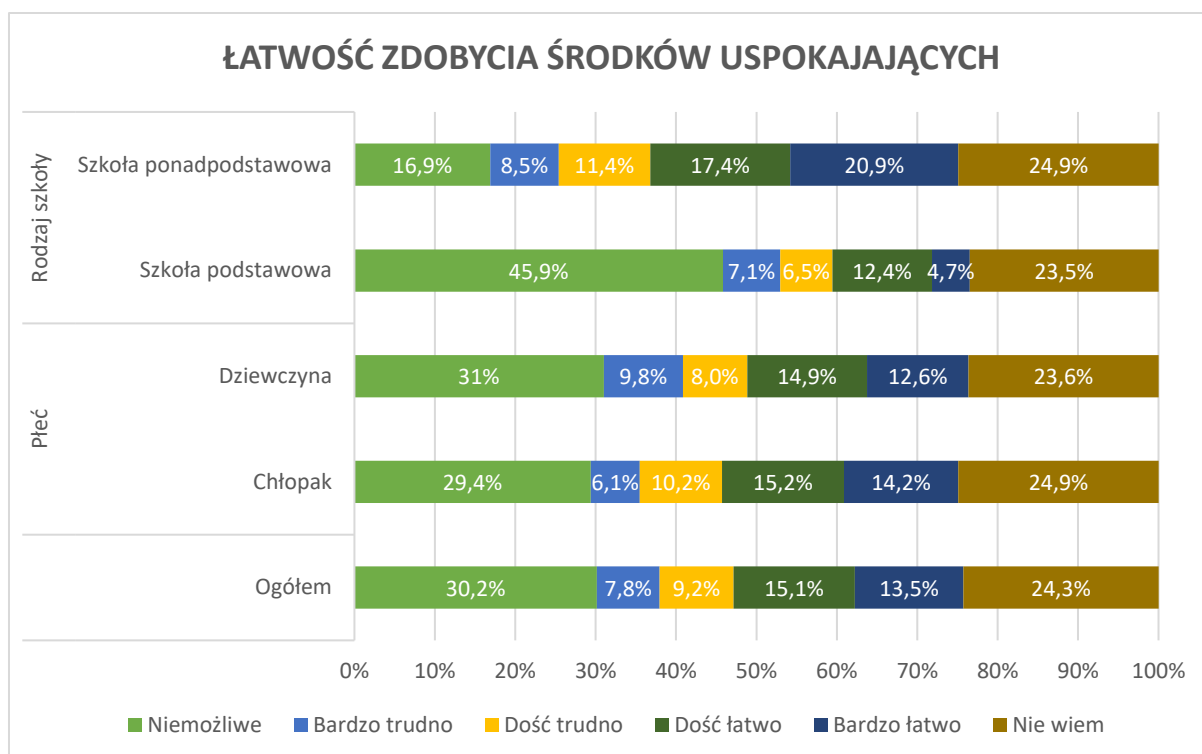
Wykres 84. Łatwość zdobycia amfetaminy ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

Źródło: badanie własne

Zaledwie 30,2% badanych przyznało, że niemożliwe byłoby dla nich zdobycie środków uspokajających. Minimalnie częściej przekonanie takie było udziałem dziewcząt (31%) niż chłopców (29,4%), a wśród uczniów szkół podstawowych odsetek wskazań na niemożliwość uzyskania środków uspokajających ukształtował się na poziomie 45,9%. Relatywnie najwięcej wskazań na łatwość zdobycia środków uspokajających sformułowali uczniowie szkół średnich: łącznie aż 38,3% stanowiły odpowiedzi *dość łatwe* i *bardzo łatwe*. Na łatwość zdobycia środków uspokajających wskazało również 29,4% badanych uczniów i 27,5% ankietowanych uczennic.

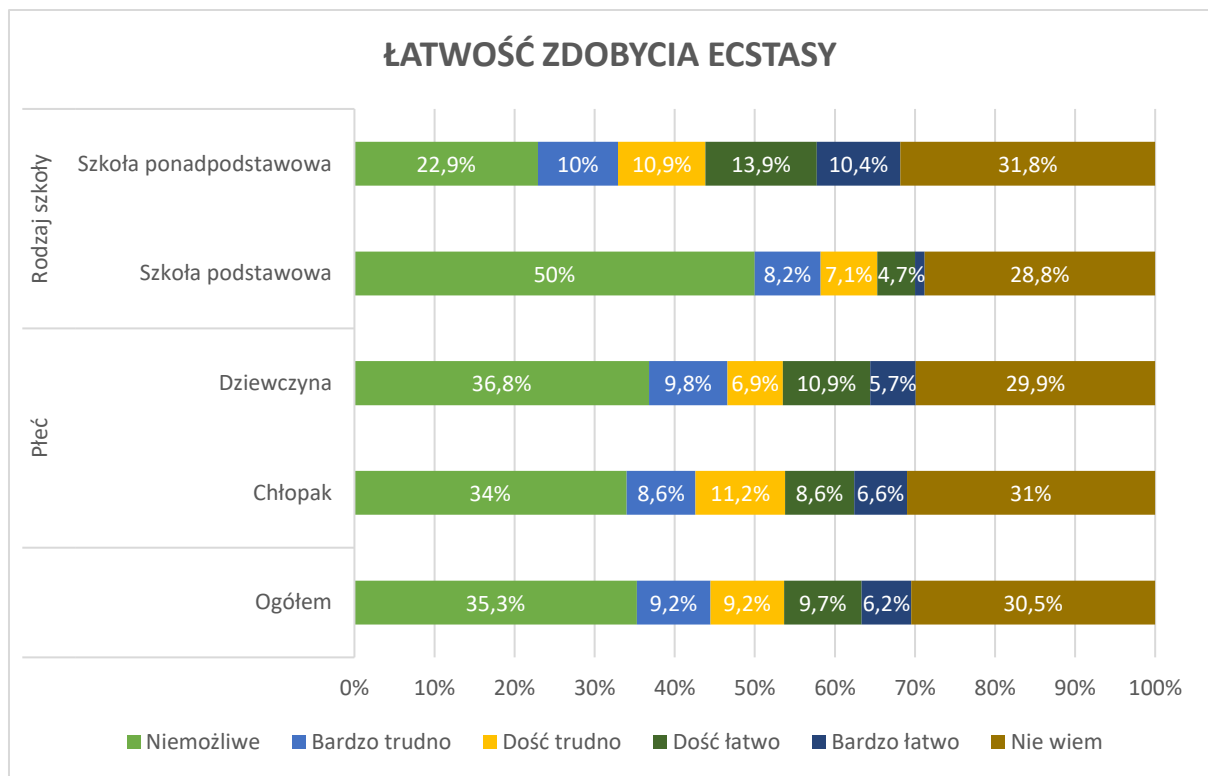
Wykres 85. Łatwość zdobycia środków uspokajających ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

Źródło: badanie własne

Na niemożliwość zdobycia ecstasy wskazywało 35,3% ankietowanych uczniów. Podobnie jak w poprzednich przypadkach byli to przede wszystkim młodszy uczniowie, ze szkół podstawowych (50%), a różnice między płaciami okazały się niewielkie. Z kolei łatwość zdobycia tabletek ecstasy najczęściej deklarowali uczniowie ze szkół średnich (łącznie 24,3% wskazań *dość łatwo* i *bardzo łatwo*).

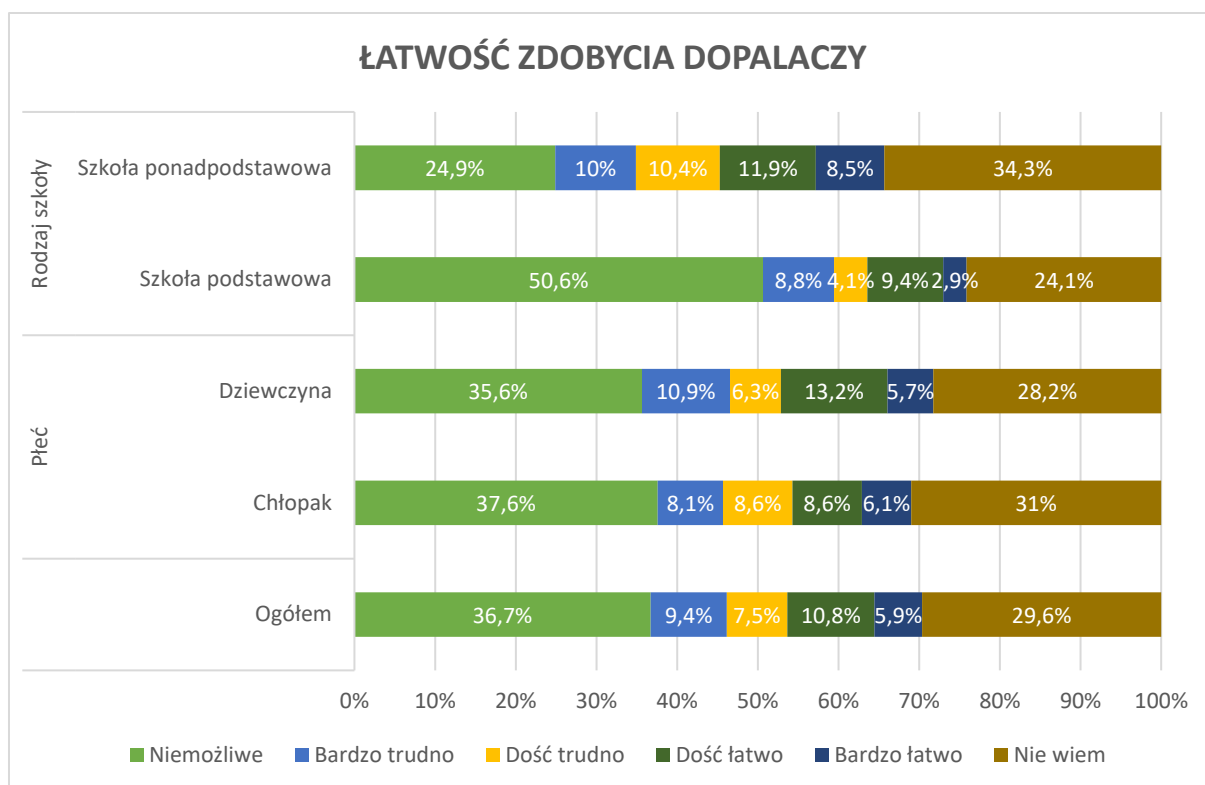
Wykres 86. Łatwość zdobycia ecstasy ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

Źródło: badanie własne

Zdobycie dopalaczy jest niemożliwe dla 36,7% uczniów darłowskich szkół. Całkowity brak dostępu do tego typu środków deklarowało 50,6% uczniów ze szkół podstawowych, 35,6% dziewcząt i 37,6% chłopców. Natomiast najwyższe odsetki wskazań na łatwość zdobycia dopalaczy dotyczyły ponownie uczniów szkół ponadpodstawowych (20,8%), choć niewiele niższy był wśród dziewcząt (18,9%). Ogólnie niemal co szósty uczeń szkół w Darłowie mógłby dość łatwo lub bardzo łatwo zdobyć dopalacze.

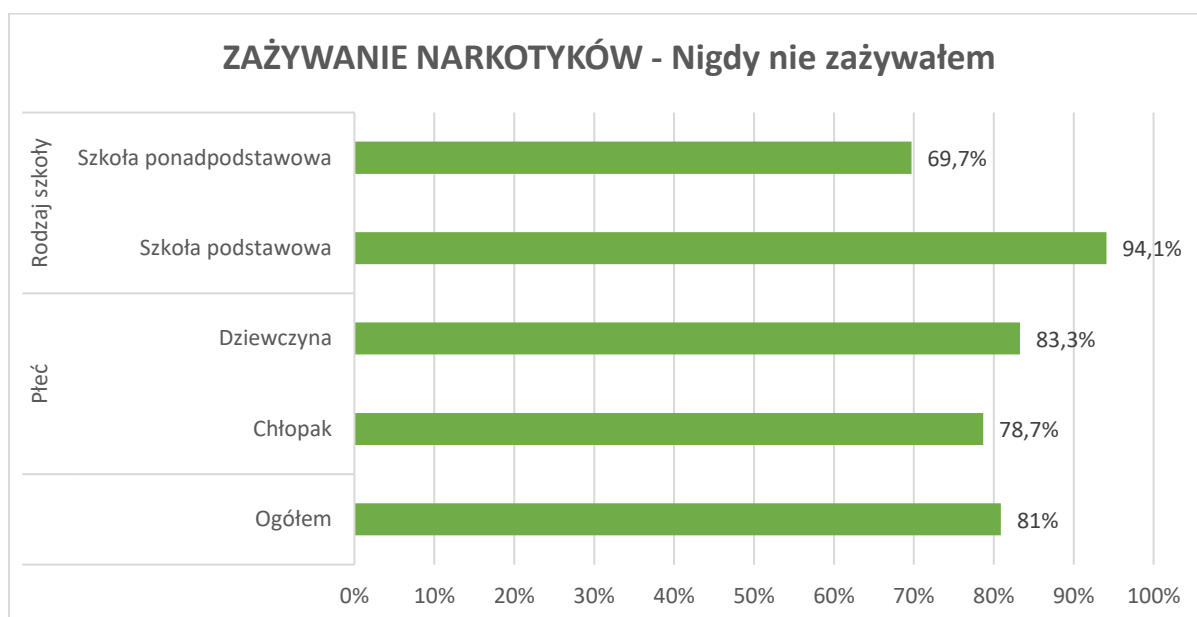
Wykres 87. Łatwość zdobycia dopalaczy ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

Źródło: badanie własne

Na podstawie deklaracji uczestników badania można stwierdzić, że niemal co piąty uczeń dąrowskich szkół (19%) kiedykolwiek zażywał narkotyki. Brak takich doświadczeń deklarowało 83,3% dziewcząt i 78,7% chłopców, a także 94,1% uczniów szkół podstawowych i 69,7% uczniów szkół średnich.

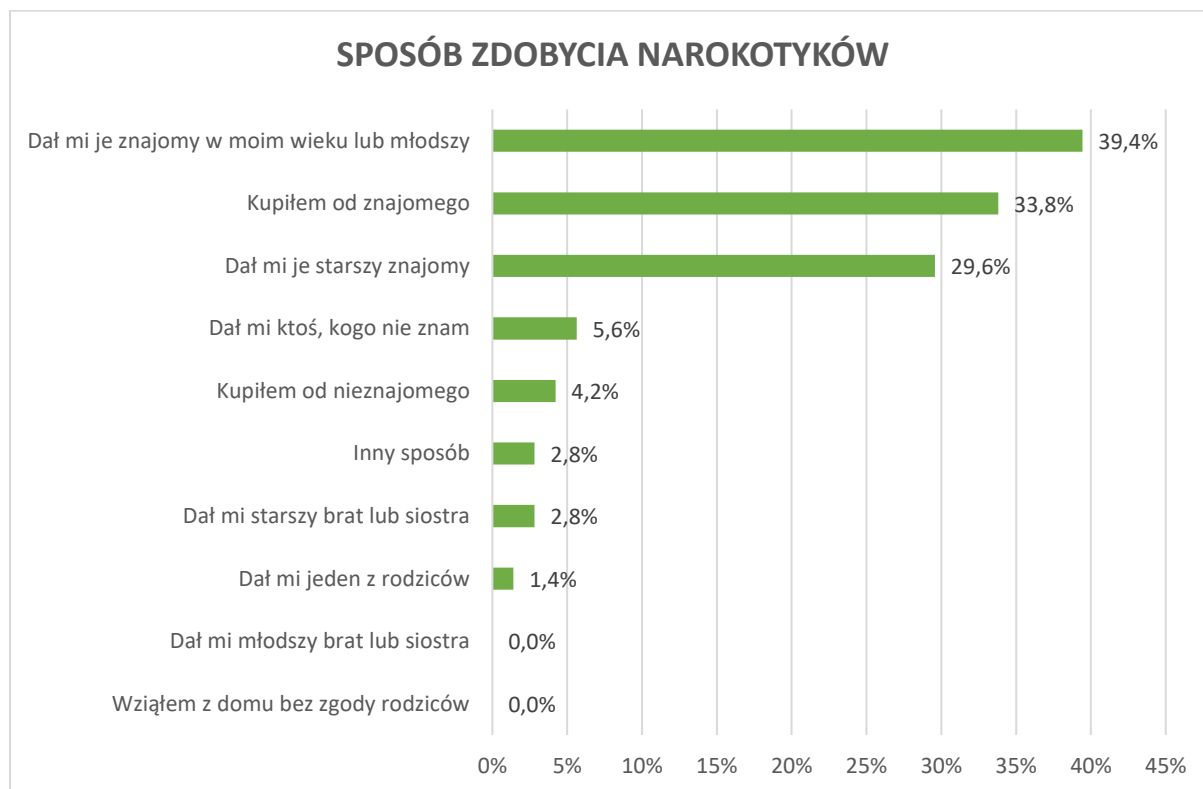
Wykres 88. Odsetek uczniów, którzy nigdy nie zażywali narkotyków ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

Źródło: badanie własne

Jak wskazano powyżej 81% ankietowanych uczniów deklarowało, że nigdy nie zażywało narkotyków. Pozostałe 19% badanych (71 osób) posiadało doświadczenia narkotykowe. Większość z nich narkotyki otrzymała od znajomych: starszych, w swoim wieku lub młodszych – łącznie deklarowało tak 69% ogółu osób, które zażywały narkotyki. Ale warto zauważyć, że 5,6% zażywających narkotyki otrzymało je od osoby nieznanego. Kolejne 38% ankietowanych samodzielnie kupiło narkotyki: od znajomego (33,8%) lub nieznanego (4,2%). Natomiast liczba wskazań na inne źródła dostępu do narkotyków nie przekraczała 2 osób, co pozwala stwierdzić, że nie są to popularne kanały zdobywania narkotyków przez uczniów darłowskich szkół.

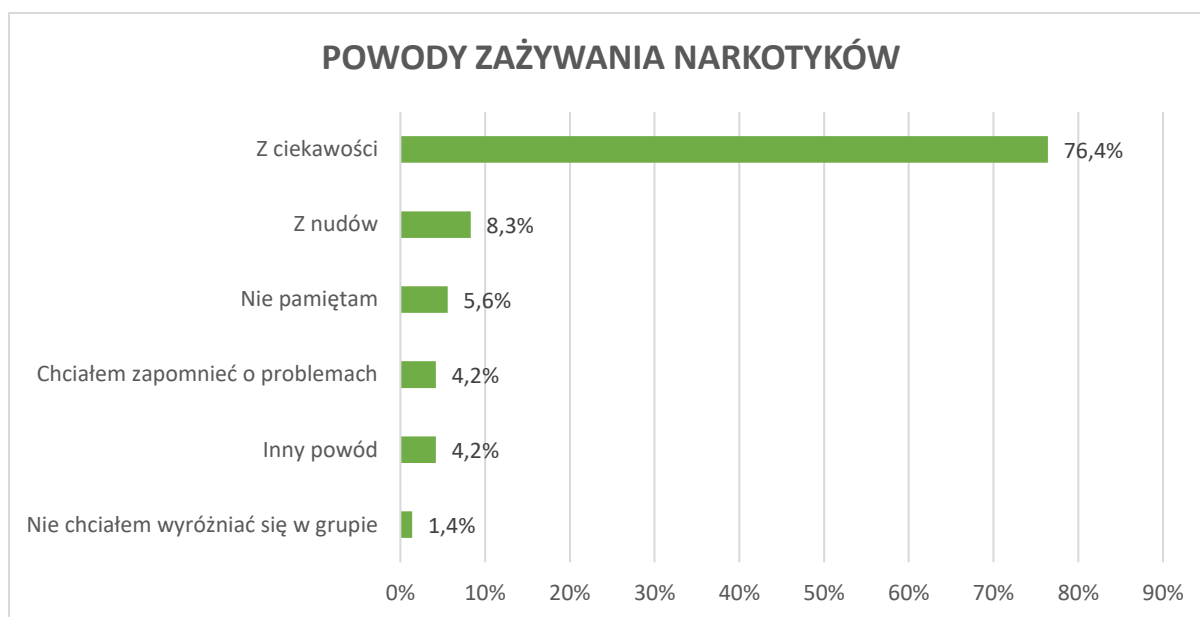
Wykres 89. Źródła dostępu do narkotyków, N=71.

Źródło: badanie własne

Po narkotyki uczniowie sięgali przede wszystkim z ciekawości. Właśnie ten powód wymieniło ponad ¼ osób, które miały doświadczenia narkotykowe. Znacznie rzadziej przyczyną zażywania narkotyków była nuda (8,3%), chęć zapomnienia o problemach (4,2%) czy inny powód (4,2%), np. relaks. Tylko jedna osoba przyznała, że zażyła narkotyki, ponieważ nie chciała się wyróżniać w grupie (1,4%).

Wykres 90. Powód sięgnięcia po narkotyki, N=72.

Źródło: badanie własne

Ogromna większość ankietowanych uczniów darłowskich szkół nigdy w życiu nie zażywała żadnego z narkotyków wymienionych w kafeterii odpowiedzi. Relatywnie największa grupa badanych miała styczność ze środkami uspokajającymi zażywany bez pozwolenia lekarza – 10,2% uczniów przynajmniej raz w życiu sięgnęło po takie środki (w tym 5,9% nie więcej niż 2 razy w życiu). Amfetaminę zażywało kiedykolwiek 6,5% ankietowanych (w tym 2,2% maksymalnie 2 razy w życiu), alkohol z lekami kiedykolwiek łączyło 5,4% uczniów (w tym 3,2% nie więcej niż 2 razy w życiu), po LSD lub inne halucynogeny sięgnęło 3,8% badanych, a po kokainę – 3,5%. Styczność z pozostałymi narkotykami miało nie więcej niż kilka osób wśród ankietowanych.

Tabela 10. Częstotliwość zażywania wybranych narkotyków, N=371.

	0	1-2	3-5	6-9	10-19	20-39	40 i więcej
Środki uspokajające (bez pozwolenia lekarza)	89,8%	5,9%	1,6%	1,6%	0,3%	0,3%	0,5%
Amfetamina	93,5%	2,2%	0,5%	1,1%	1,1%	0,5%	1,1%
LSD lub inne halucynogeny	96,2%	1,6%	1,1%	0,3%	0,5%	0,0%	0,3%
Crack	98,4%	0,3%	0,5%	0,0%	0,8%	0,0%	0,0%
Kokaina	96,5%	2,4%	0,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%
Relevin	99,2%	0,3%	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Heroina	99,2%	0,0%	0,0%	0,3%	0,0%	0,3%	0,3%
GHB (pigulka gwałtu)	99,7%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Sterydy anaboliczne	98,4%	1,1%	0,3%	0,0%	0,0%	0,3%	0,0%
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą strzykawki	99,2%	0,5%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Alkohol z lekami	94,6%	3,2%	0,8%	1,1%	0,0%	0,3%	0,0%
Dopalacze	98,7%	1,1%	0,0%	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%

Źródło: badanie własne

Niezależnie od wieku czy płci, zdecydowana większość badanych ani razu nie miała doświadczeń z przedstawionymi środkami odurzającymi. Można jednak zauważyć, że jakkolwiek kontakt z analizowanymi substancjami zdecydowanie częściej był udziałem uczniów szkół ponadpodstawowych. Ci badani, którzy przynajmniej raz stosowali któryś ze wskazanych środków, najczęściej sięgali po środki uspokajające bez pozwolenia lekarza (10,7% chłopców i 9,8% dziewcząt oraz 13,9% uczniów szkół średnich). Relatywnie często sięgano po amfetaminę (10,4% uczniów szkół ponadpodstawowych i 8,1% chłopców) oraz pojawiało się łączenie alkoholu z lekami (6,3% dziewcząt i 9,5% uczniów szkół średnich), natomiast pozostałe środki były stosowane przez nieliczne osoby.

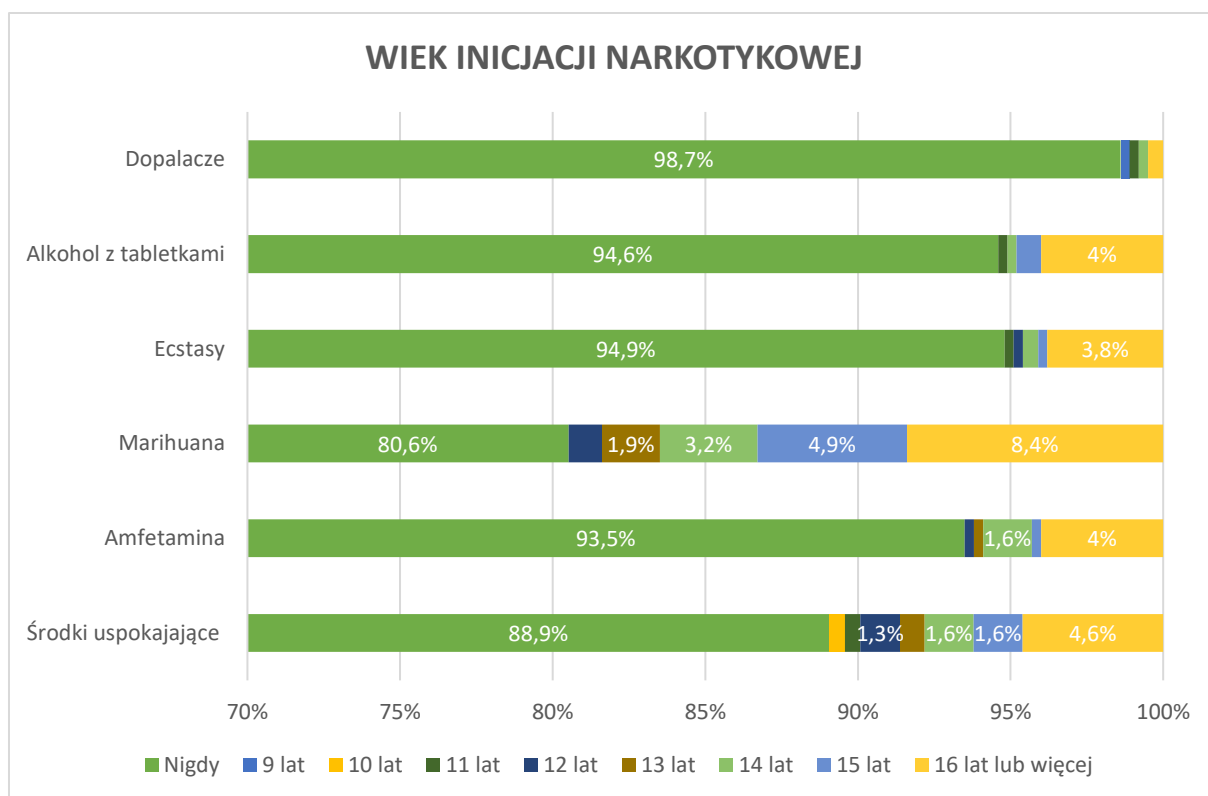
Tabela 11. Częstotliwość zażywania wybranych narkotyków – przynajmniej 1 raz w życiu – ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły	
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Szkoła ponadpodstawowa
Środki uspokajające (bez pozwolenia lekarza)	10,2%	10,7%	9,8%	5,9%	13,9%
Amfetamina	6,5%	8,1%	4,6%	1,8%	10,4%
LSD lub inne halucynogeny	3,8%	4,6%	2,9%	0,6%	6,5%
Crack	1,6%	2,5%	0,6%	0,0%	3,0%
Kokaina	3,5%	4,1%	2,9%	0,6%	6,0%
Relevin	0,8%	0,5%	1,1%	0,0%	1,5%
Heroina	0,8%	0,0%	1,7%	0,0%	1,5%
GHB (pigulka gwałtu)	0,3%	0,0%	0,6%	0,0%	0,5%
Sterydy anaboliczne	1,6%	2,0%	1,1%	0,6%	2,5%
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą strzykawki	0,8%	1,0%	0,6%	0,6%	1,0%
Alkohol z lekami	5,4%	4,6%	6,3%	0,6%	9,5%
Dopalacze	1,3%	1,0%	1,7%	0,6%	2,0%

Źródło: badanie własne

Jak wynika z powyższych danych, znacznie mniejszy odsetek uczniów dańskich szkół próbował kiedykolwiek narkotyków niż alkoholu, a dodatkowo inicjacja narkotykowa następowała później niż alkoholowa. Relatywnie najwięcej osób posiadało doświadczenia związane z paleniem marihuany (19,4%) oraz stosowaniem środków uspokajających bez pozwolenia lekarza (11,1%). Pierwszy kontakt z narkotykiem następował najczęściej w wieku 16 lat i więcej. Właśnie w tym wieku 8,4% uczniów po raz pierwszy sięgało po marihuanę, 4,6% po środki uspokajające, a po 4% po amfetaminę i połączenie alkoholu z lekami. Przypadki sięgania przez uczniów po opisane narkotyki w wieku 13 lat lub wcześniej były sporadyczne, a stosunkowo najwcześniej ankietowani zażywali środki uspokajające bez pozwolenia lekarza oraz marihuanę – ok. 3% osób zrobiło to mając nie więcej niż 13 lat.

Wykres 91. Wiek pierwszego kontaktu z wybranymi substancjami, N=371.

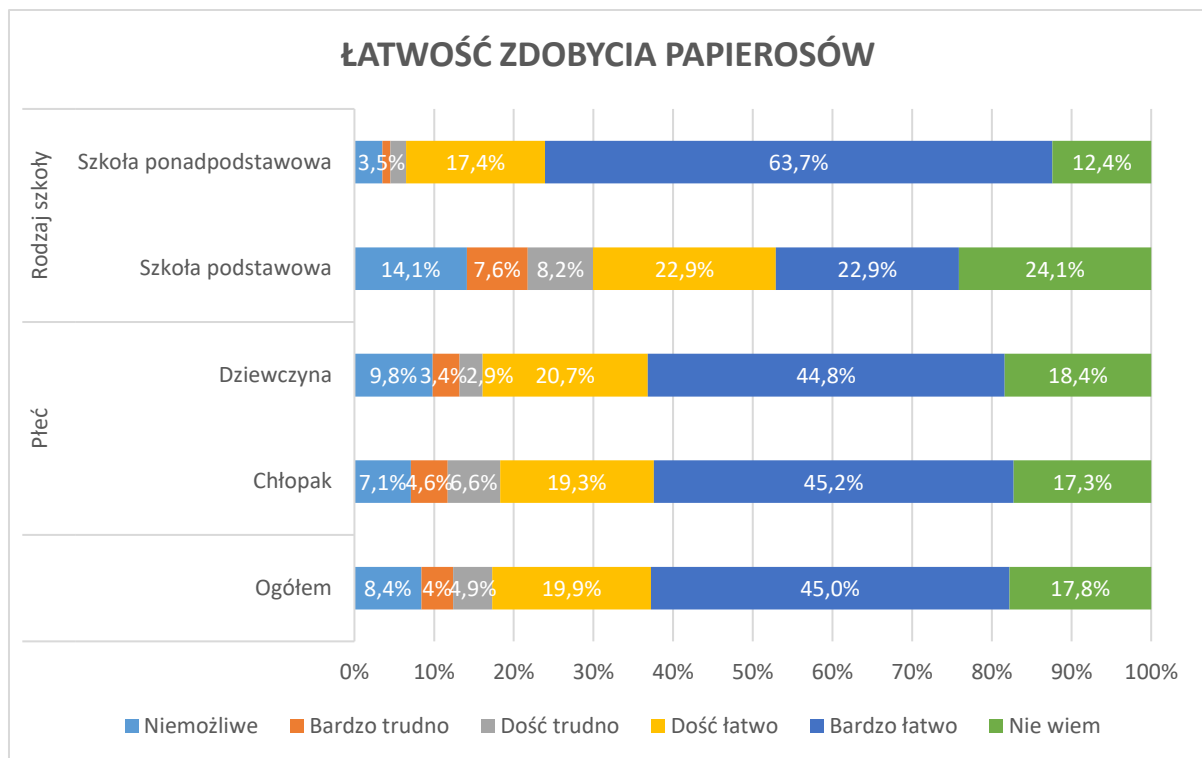
Źródło: badanie własne

Papierosy

Kolejna część badania poświęcona była kontaktom respondentów z wyrobami tytoniowymi, przy czym poruszone zostały zarówno kwestie dostępności tej używki, jak i jej stosowania. Zdobywanie papierosów przez uczniów darłowskich szkół nie jawi się jako wyjątkowo trudne. Tylko 8,4% ankieterów uznało to za niemożliwe, a kolejne 8,9% za bardzo lub dość trudne. Niemal 65% badanych uznało natomiast, że zdobycie przez nich papierosów byłoby dość łatwe (19,9%), a nawet bardzo łatwe (45%). Należy przy tym pamiętać, że podobnie jak w przypadku dostępności alkoholu, większość badanych uczniów nie ukończyła jeszcze 18 roku życia, co, zgodnie z przepisami prawa, uniemożliwia im legalny zakup artykułów tytoniowych.

Ponownie nie zaobserwowano znaczących różnic w odpowiedziach dziewcząt i chłopców na temat łatwości zdobycia papierosów. Byłoby to łatwe dla 65,5% uczennic i 64,5% uczniów, a trudności w tym zakresie miałyby tylko 6,3% dziewcząt i 11,2% chłopców. Zdecydowanie najwyższy odsetek wskazań na łatwość zdobycia papierosów wystąpił wśród uczniów szkół średnich (81,1%). Z kolei o całkowitej niemożliwości zdobycia artykułów tytoniowych najczęściej mówili uczniowie szkół podstawowych (14,1%).

Wykres 92. Łatwość zdobycia papierosów, N=371.

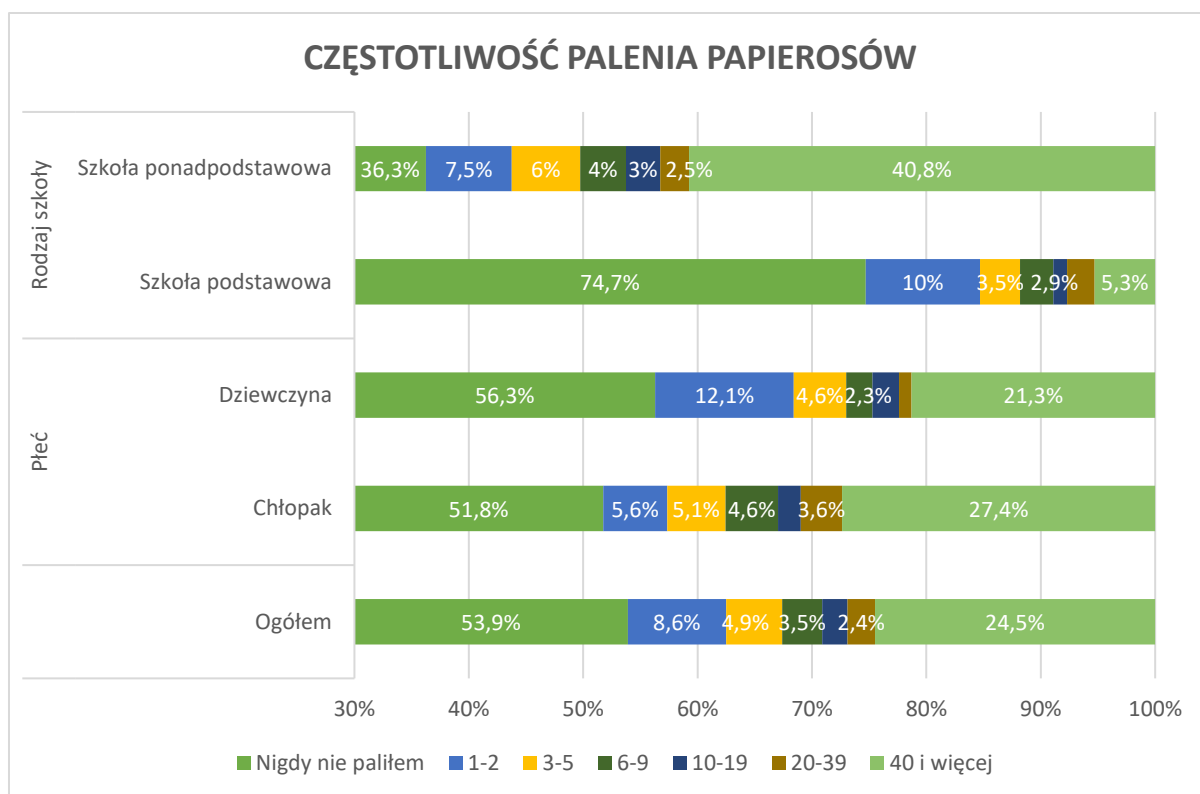

Źródło: badanie własne

Dane uzyskane w toku badania wskazują, że niewiele ponad połowa (53,9%) ankieterowanych uczniów nigdy nie paliła papierosów. Występują niewielkie różnice między płciami w tym zakresie – brak kontaktów z papierosami deklarowało bowiem 56,3% dziewcząt i 51,8% chłopców. Różnice w częstotliwości palenia papierosów bardzo wyraźnie korelowały natomiast z wiekiem badanych nastolatków. Nigdy w życiu nie palili papierosów 74,7% uczniów szkół podstawowych, zaś wśród uczniów szkół ponadpodstawowych odsetek ten małał do zaledwie 36,3%.

Respondenci sięgali po papierosy z różną częstotliwością, jednak niemal we wszystkich kategoriach zmiennych niezależnych (oprócz szkoły podstawowej) najczęściej podawano, że liczba wypalonych w ciągu życia papierosów przekraczała 40. Niemal co czwarty uczeń (24,5%) wypalił w swoim życiu więcej niż 40 papierosów. Mniej liczne okazały się natomiast zbiorowości tych, którzy w swoim życiu zapalili papierosa nie więcej niż 2 razy (8,6%), a także z inną częstotliwością.

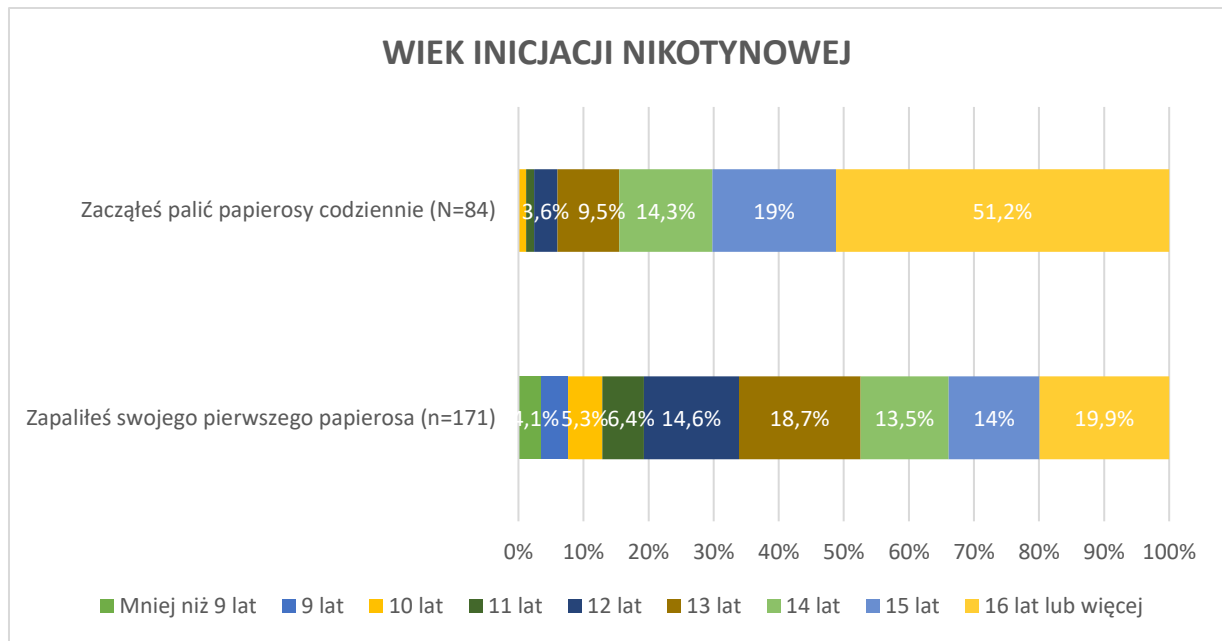
Wykres 93. Częstotliwość palenia papierosów ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

Źródło: badanie własne

Jak wskazywano powyżej 53,9% ankietowanych uczniów darłowskich szkół nigdy nie paliło papierosów, a ponadto 77,4% nigdy nie zaczęło palić codziennie. Pozostali zostali poproszeni o wskazanie wieku, w którym wypalili pierwszego papierosa (N=171) oraz kiedy zaczęli palić codziennie (N=80). Wśród tych osób, które kiedykolwiek paliły papierosy, inicjacja następowała przeważnie w wieku „nastu” lat, przy czym najczęściej wskazywano 16 i więcej lat (19,9%) oraz 13 lat (18,7%), a także 12 lat (14,6%), 15 lat (14%) oraz 14 lat (13,5%). Natomiast codzienne palenie papierosów rozpoczynało się głównie w wieku 16 lat i więcej (51,2%), znacznie rzadziej w wieku 15 lat (19%), 14 lat (14,3%) czy 13 lat (9,5%). Na pozostałe lata jako początek codziennego palenia wskazywało mniej niż 4% ankietowanych.

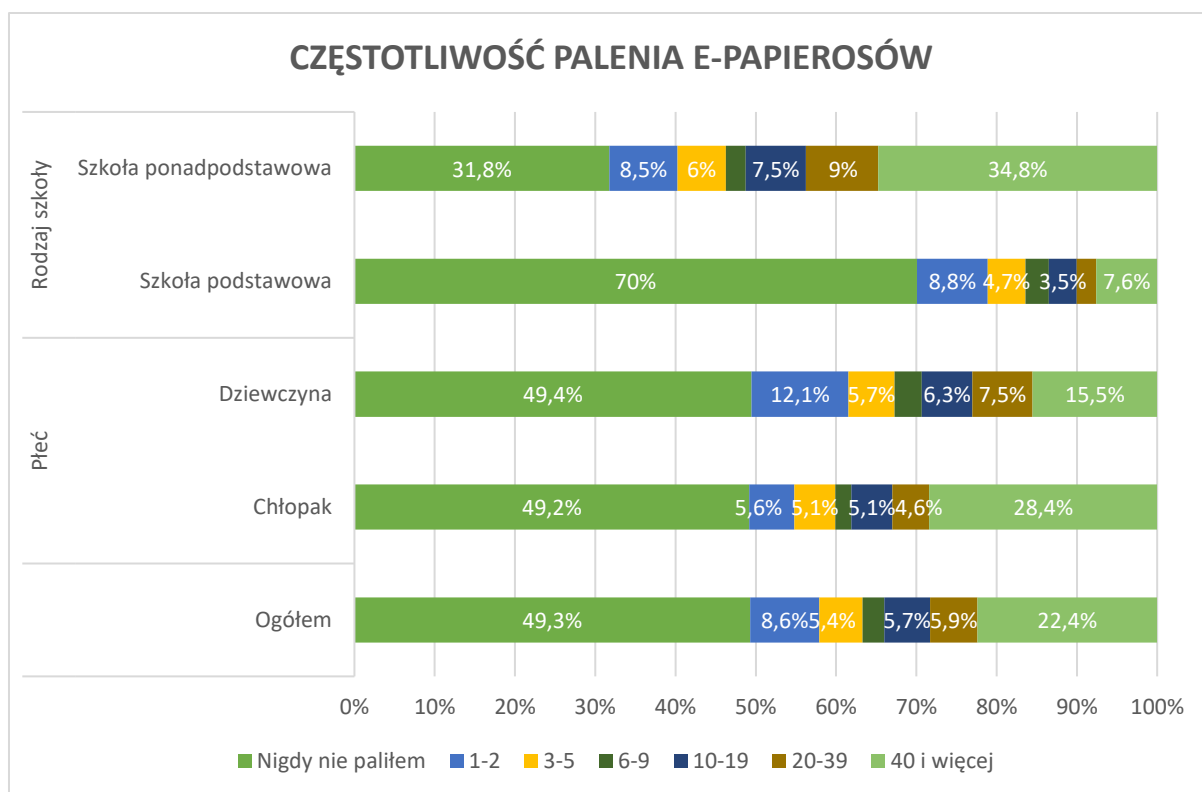
Wykres 94. Wiek inicjacji nikotynowej.

Źródło: badanie własne

E-papierosy okazały się nieznacznie bardziej rozpowszechnione wśród uczniów darłowskich szkół niż zwykłe papierosy. Niemal co drugi uczeń (49,3%) nigdy w życiu nie próbował e-papierosów, przy czym odsetki te były niemal identyczne zarówno dla chłopców, jak i dla dziewcząt. Znaczne różnice dotyczyły z kolei stosowania e-papierosów w zależności od rodzaju szkoły. Wśród młodszych uczniów 70% nigdy nie paliło e-papierosów, podczas gdy wśród uczniów szkół ponadpodstawowych odsetek deklarujących brak takich kontaktów spadał do poziomu 31,8%. Częstotliwość sięgania po e-papierosy była różna, jednak niemal we wszystkich kategoriach zmiennych niezależnych (oprócz szkoły podstawowej) najczęściej podawano, że liczba wypalonych w ciągu życia e-papierosów przekraczała 40 sztuk. Ponad 22% uczniów wypaliło w swoim życiu więcej niż 40 e-papierosów: wśród chłopców odsetek ten wzrastał do 28,4%, zaś wśród uczniów szkół ponadpodstawowych aż do 34,8%. Mniej liczne okazały się natomiast zbiorowości tych, którzy w swoim życiu zapalili e-papierosa nie więcej niż 2 razy (8,6%), a także z inną częstotliwością.

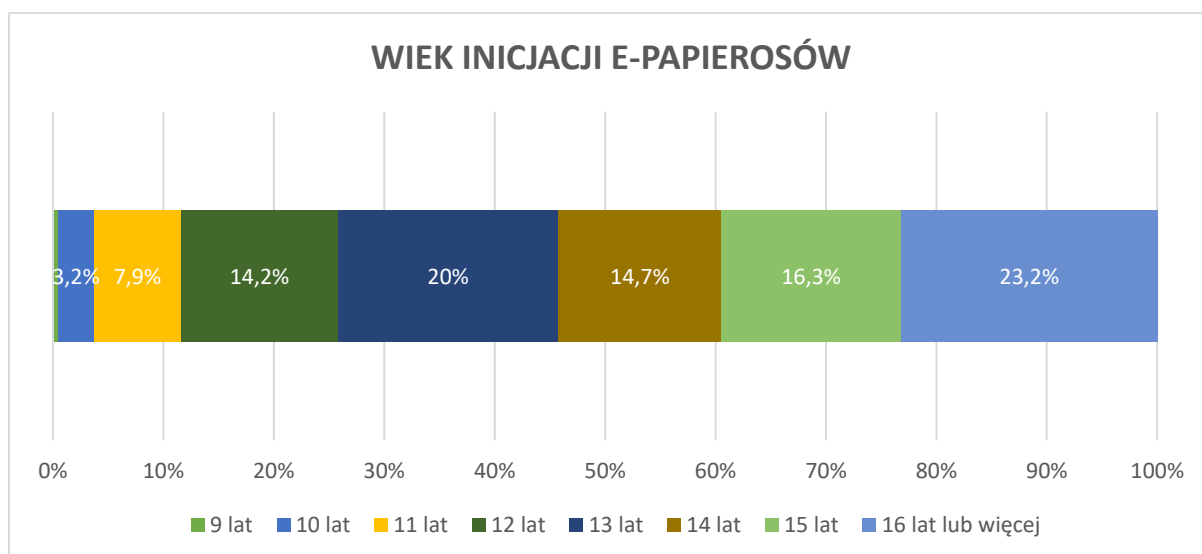
Wykres 95. Częstotliwość palenia e-papierosów ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

Źródło: badanie własne

Wiek sięgania po e-papierosy okazał się zróżnicowany. Ponad 23% ankietowanych po raz pierwszy użyło e-papierosa mając 16 lat i więcej, a co piąty (10%) w wieku 13 lat. Po kilkanaście procent uczniów mających doświadczenia z e-papierosami sięgnęło po nie mając 15 lat (16,3%), 14 lat (14,7%) lub 12 lat (14,2%). Mniej uczniów pierwsze kontakty z e-papierosami miało w wieku poniżej 12 lat.

Wykres 96. Wiek inicjacji e-papierosów, N=190.

Źródło: badanie własne

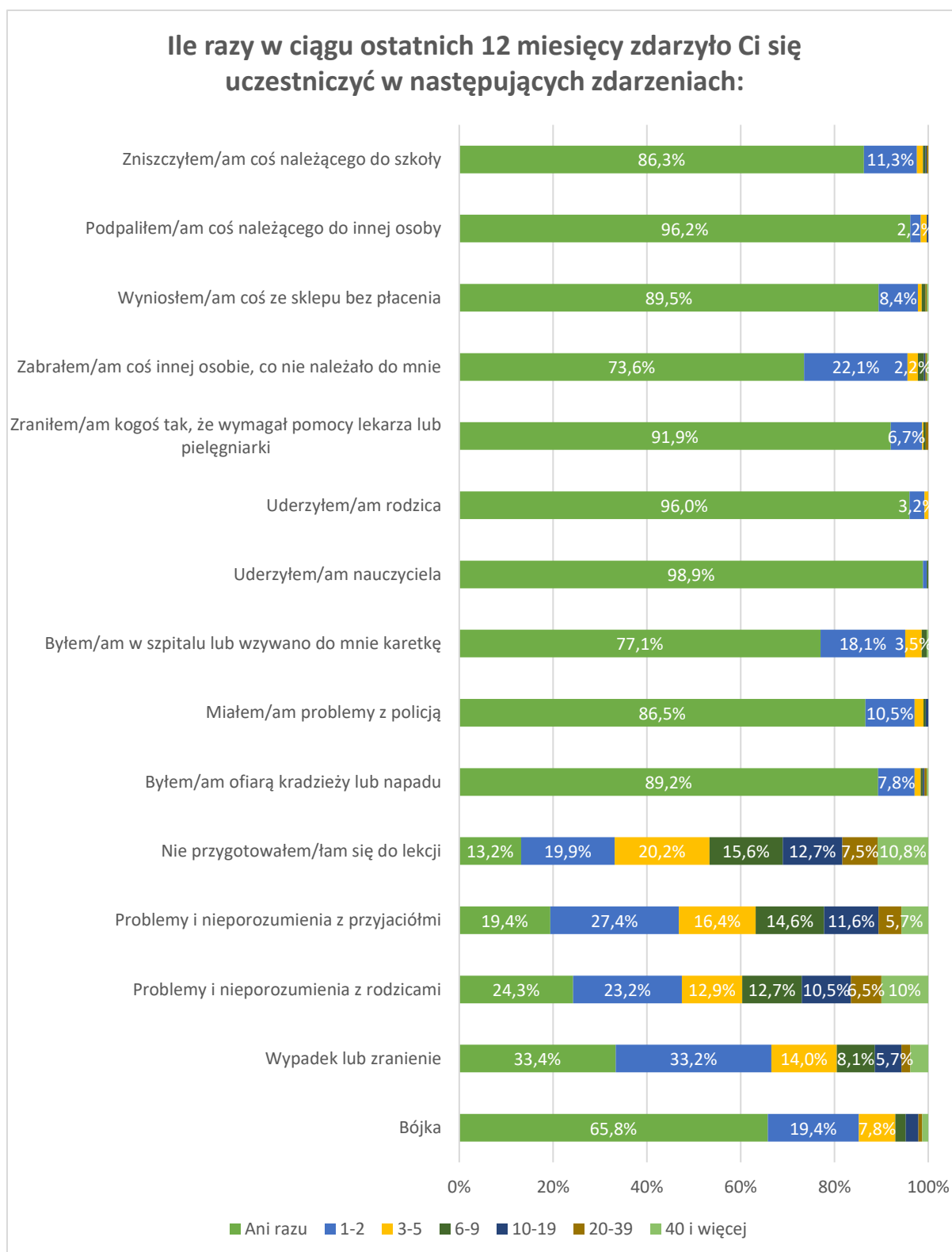
Zachowania ryzykowne

Część kwestionariusza poświęcona była również kwestiom niebezpiecznych i ryzykownych zachowań podejmowanych przez uczniów.

Zdecydowana większość uczniów darłowskich szkół w ostatnich 12 miesiącach nie uczestniczyła w zdarzeniach przedstawionych w kafeterii. Ponad 90% ankietowanych nigdy nie uderzyło nauczyciela (98,9%) ani rodzica (96%), nie podpaliło rzeczy należącej do innej osoby (96,2%) oraz nie zraniło nikogo w taki sposób, aby potrzebował pomocy lekarza czy pielęgniarki (91,9%). Bardzo wysoki odsetek uczniów nigdy nie wyniósł niczego ze sklepu bez płacenia (89,5%), nie był ofiarą kradzieży lub napadu (69,2%), nie miał problemów z policją (86,5%), nie zniszczył niczego należącego do szkoły (86,3%), nie był w szpitalu (77,1%) ani nie zabrał niczego innej osobie (73,6%). Czynnego udziału w bójce w ostatnich 12 miesiącach nie brało 65,8% ankietowanych.

Relatywnie najczęściej respondenci deklarowali występowanie problemów i nieporozumień z rodzicami oraz nieprzygotowania do lekcji. W ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie co dziesiąty uczeń (10%) co najmniej 40 razy doświadczył problemów z rodzicami, a 10,8% minimum 40 razy nie przygotowało się do lekcji. Z kolei zupełny brak takich doświadczeń deklarowało odpowiednio 24,3% i 13,2% badanych. Z częstotliwością na poziomie 1 czy 2 razy w ostatnim roku najczęściej występowały wypadki lub zranienia (33,2%), trudności w relacjach z przyjaciółmi (27,4%), problemy z rodzicami (23,2%), zabranie czyjeś rzeczy (22,1%), nieprzygotowanie do lekcji (19,9%), bójki (19,4%) oraz pobyty w szpitalu lub wezwanie karetki (18,1%).

Wykres 97. Udział uczniów w wybranych zdarzeniach w ciągu ostatnich 12 miesięcy, N=371.

Źródło: badanie własne

Analiza odpowiedzi uczniów na pytanie dotyczące udziału w wybranych zdarzeniach w ciągu ostatnich 12 miesięcy pozwala zauważyć pewne różnice w zależności od płci i wieku respondentów, choć we wszystkich kategoriach najwyższy odsetek wskazań dotyczył nieprzygotowania do lekcji, czego w

ostatnim roku doświadczyło niemal 87% badanych. Relatywnie najczęściej w analizowanych zdarzeniach uczestniczyli chłopcy oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych. Chłopcy znacznie częściej niż dziewczęta deklaruowali, że w ostatnim roku przynajmniej jeden raz uczestniczyli w bójce (44,2% vs 23%), ale także mieli problemy z policją (15,2% vs 11,5%), wynieśli coś ze sklepu bez płacenia (12,7% vs 8%) oraz zranili kogoś do tego stopnia, że wymagał pomocy lekarza lub pielęgniarki (10,2% vs 5,7%). Wyższe niż wśród dziewcząt okazały się również odsetki chłopców, którzy przynajmniej jeden raz ulegli wypadkowi czy zranieniu, byli w szpitalu lub wzywano do nich karetkę, zabrali komuś coś, co nie należało do nich, zniszczyli lub podpalili coś należącego do szkoły, jak również uderzyli rodzica czy nauczyciela.

Na tle pozostałych respondentów uczniowie ze szkół ponadpodstawowych charakteryzowali się relatywnie wysokim odsetkiem osób, które w ostatnich 12 miesiącach miały przynajmniej raz problemy z rodzicami (79,1% vs 71,8%), doświadczyły problemów z policją (16,4% vs 10%), były ofiarą kradzieży lub napadu (15,9% vs 4,7%), podpaliły coś należącego do szkoły (6,5% vs 0,6%) czy uderzyły nauczyciela (1,5% vs 0,6%).

Tabela 12. Udział uczniów w wybranych zdarzeniach w ciągu ostatnich 12 miesięcy – odsetek wskazań przynajmniej „1 raz” w dekompozycji na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły	
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Szkoła ponadpodstawowa
Czynnie uczestniczyłem/am w bójce	34,2%	44,2%	23,0%	33,5%	34,8%
Uległem/am wypadkowi lub zranieniu	66,6%	69,5%	63,2%	65,9%	67,2%
Miałem/am problemy i nieporozumienia z rodzicami	75,7%	76,1%	75,3%	71,8%	79,1%
Miałem/am problemy i nieporozumienia z przyjaciółmi	80,6%	80,2%	81,0%	81,2%	80,1%
Nie przygotowałem/łam się do lekcji	86,8%	86,8%	86,8%	87,1%	86,6%
Byłem/am ofiarą kradzieży lub napadu	10,8%	10,7%	10,9%	4,7%	15,9%
Miałem/am problemy z policją	13,5%	15,2%	11,5%	10,0%	16,4%
Byłem/am w szpitalu lub wzywano do mnie karetkę	22,9%	23,9%	21,8%	22,9%	22,9%
Uderzyłem/am nauczyciela	1,1%	1,5%	0,6%	0,6%	1,5%
Uderzyłem/am rodzica	4,0%	4,6%	3,4%	5,3%	3,0%
Zraniłem/am kogoś tak, że wymagał	8,1%	10,2%	5,7%	7,1%	9,0%

pomocy lekarza lub pielęgniarki					
Zabrałem/am coś innej osobie, co nie należało do mnie	26,4%	27,4%	25,3%	25,9%	26,9%
Wyniosłem/am coś ze sklepu bez płacenia	10,5%	12,7%	8,0%	10,6%	10,4%
Podpaliłem/am coś należącego do innej osoby	3,8%	4,6%	2,9%	0,6%	6,5%
Zniszczyłem/am coś należącego do szkoły	13,7%	14,2%	13,2%	12,9%	14,4%

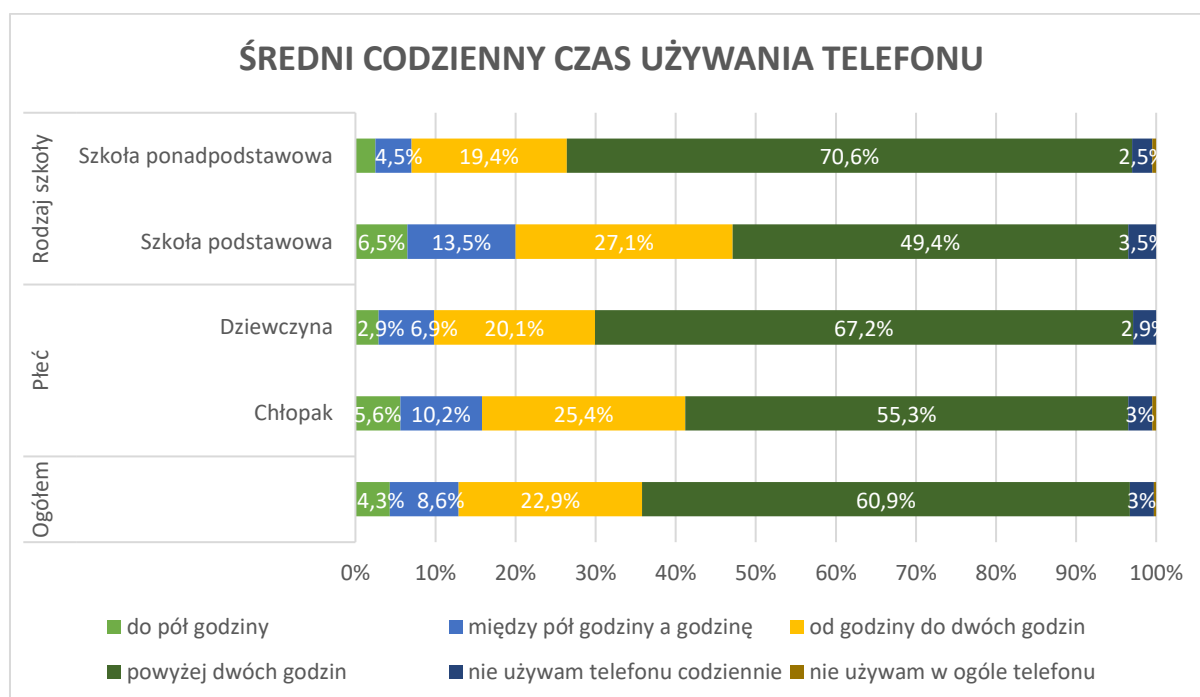
Źródło: badanie własne

Korzystanie z nowoczesnych technologii

Kwestionariusz ankiety obejmował również kwestie korzystania przez uczniów z nowoczesnych technologii, w tym telefonu, komputera czy Internetu.

Niemal wszyscy (96,7%) uczniowie darłowskich szkół codziennie używają telefonu. Tylko 3% nie ma go na co dzień, a 0,3% (tj. jedna osoba) nie korzysta z niego w ogóle. Dzieci i młodzież spędzają z telefonem codziennie ponad dwie godziny. Niemal jedna trzecia uczniów (60,9%) codziennie korzysta z telefonu przez czas dłuższy niż właśnie dwie godziny, przy czym są to częściej dziewczęta (67,2%) niż chłopcy (55,3%) oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych (aż 70,6%) niż młodsi – choć nadal niemal połowa uczniów szkół podstawowych (49,4%) spędza z telefonem co najmniej dwie godziny dziennie.

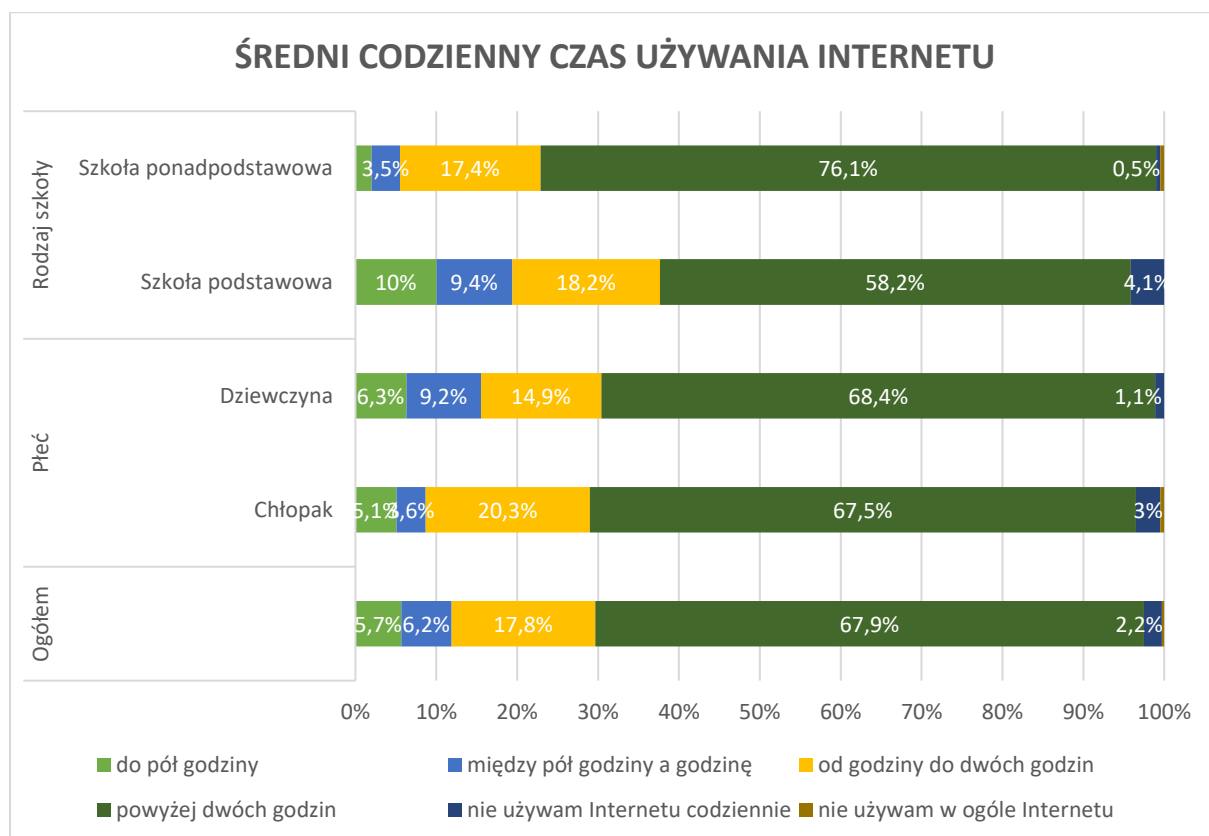
Wykres 98. Ilość czasu spędzanego codziennie na używaniu telefonu ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

Źródło: badanie własne

Bardzo powszechne jest również korzystanie z Internetu przez uczniów darłowskich szkół. Codziennie czyni to 97,6% badanych, a tylko 2,2% nie używa Internetu codziennie, a 0,3% (1 osoba) nie korzysta z niego w ogóle. Więcej niż $\frac{2}{3}$ uczniów (67,9%) używa Internetu przez minimum dwie godziny dziennie. Relatywnie najwięcej czasu w Internecie spędzają najstarsi uczniowie. Aż 76,1% z nich używa tego medium dłużej niż dwie godziny każdego dnia. W przypadku młodszych uczniów na taki czas używania Internetu wskazało 58,2% badanych, a co dziesiąty z nich spędza w Internecie nie więcej niż pół godziny dziennie.

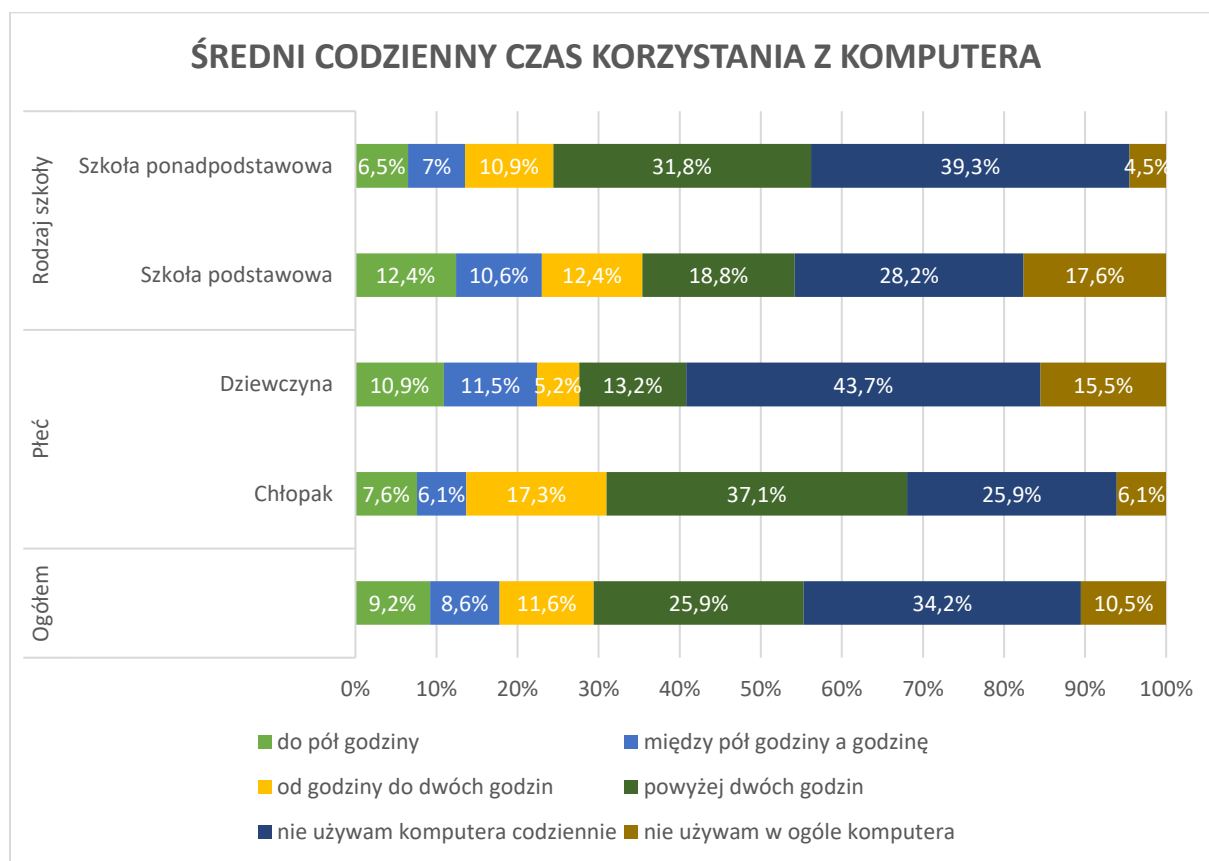
Wykres 99. Ilość czasu spędzanego codziennie na używaniu Internetu ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

Źródło: badanie własne

Co interesujące, korzystanie przez uczniów z komputerów nie jest tak częste jak korzystanie z telefonów czy nawet Internetu. Zgodnie z deklaracjami uczestników badania, więcej niż co trzeci uczeń w Darłowie (34,2%) nie używa komputera codziennie, przy czym wśród uczniów szkół ponadpodstawowych odsetek ten wzrasta do 39,3%, a wśród dziewcząt aż do 43,7%. Warto dodać, że co dziesiąty uczeń (10,5%) nie używa komputera w ogóle, a na całkowity brak korzystania z tego medium częściej wskazywały dziewczęta (15,5%) oraz uczniowie szkół podstawowych (17,6%). Codzienny kontakt z komputerami ma ponad połowa badanych (55,3%), w tym co czwarty (25,9%) spędza przy komputerze co najmniej dwie godziny dziennie. Codziennie przez ponad dwie godziny z komputera korzysta aż 37,1% badanych chłopców (i tylko 13,2% dziewcząt) oraz 31,8% uczniów szkół ponadpodstawowych.

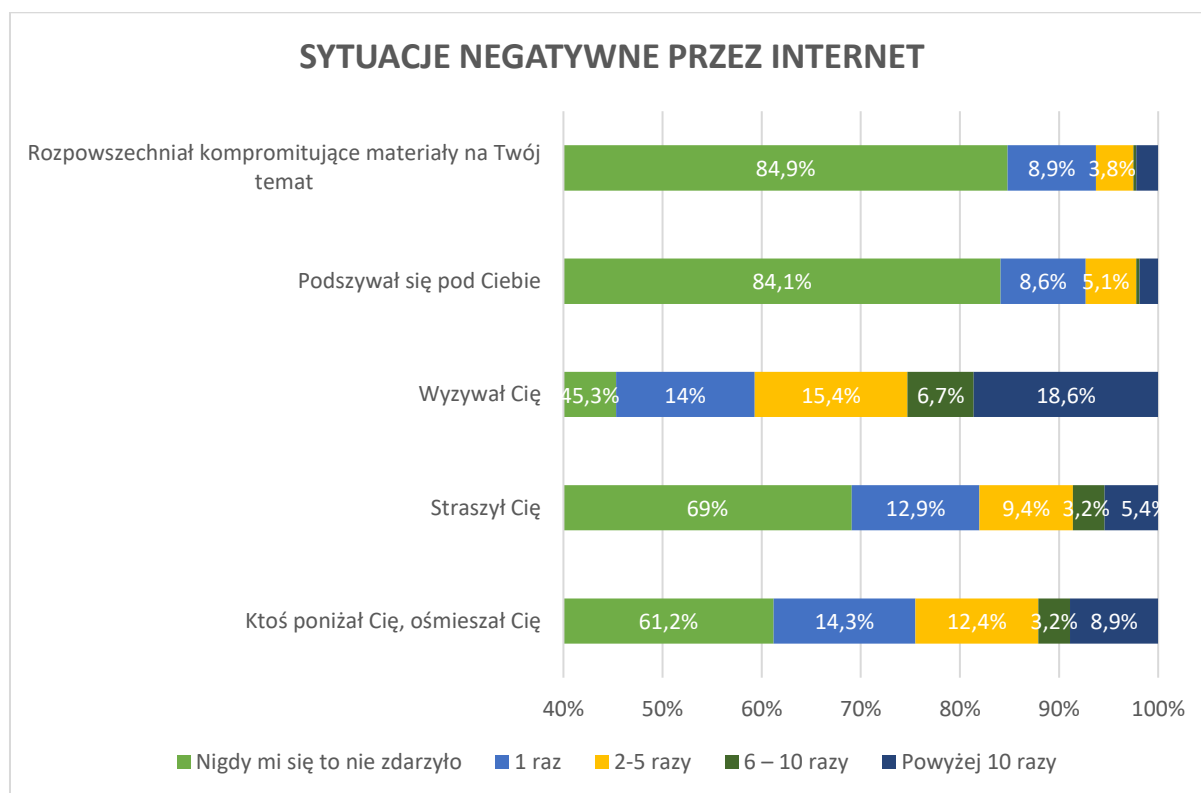
Wykres 100. Ilość czasu spędzanego codziennie na używaniu komputera ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

Źródło: badanie własne

Korzystanie przez uczniów z komputerów, telefonów i Internetu może wiązać się z negatywnymi doświadczeniami. W związku z powyższym ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, czy i ewentualnie z jaką częstotliwością spotkali się w Internecie z pewnymi nieprzyjemnymi sytuacjami, takimi jak poniżanie czy ośmieszanie, straszenie, wyzywanie, podszywanie czy rozpowszechnianie kompromitujących informacji. Na podstawie wypowiedzi uczniów darłowskich szkół można stwierdzić, że częstotliwość występowania ww. sytuacji jest zróżnicowana. Ponad 80% uczniów nigdy nie spotkało się z sytuacją, gdy ktoś się pod nich podszywał (84,1%) lub rozpowszechniał kompromitujące materiały na ich temat (84,9%). Niemal 70% badanych nigdy nie doświadczyło w Internecie straszenia przez innych, a 61,2% nigdy nie było poniżanych czy ośmieszanych. Relatywnie najczęściej w Internecie zdarzało się wyzywanie, którego nie doświadczyło tylko 45,3% uczniów. Aż 18,9% ankietowanych było wyzywanych w Internecie przynajmniej 10 razy, a poniżania czy ośmieszania z taką samą częstotliwością doświadczyło 8,9% uczniów.

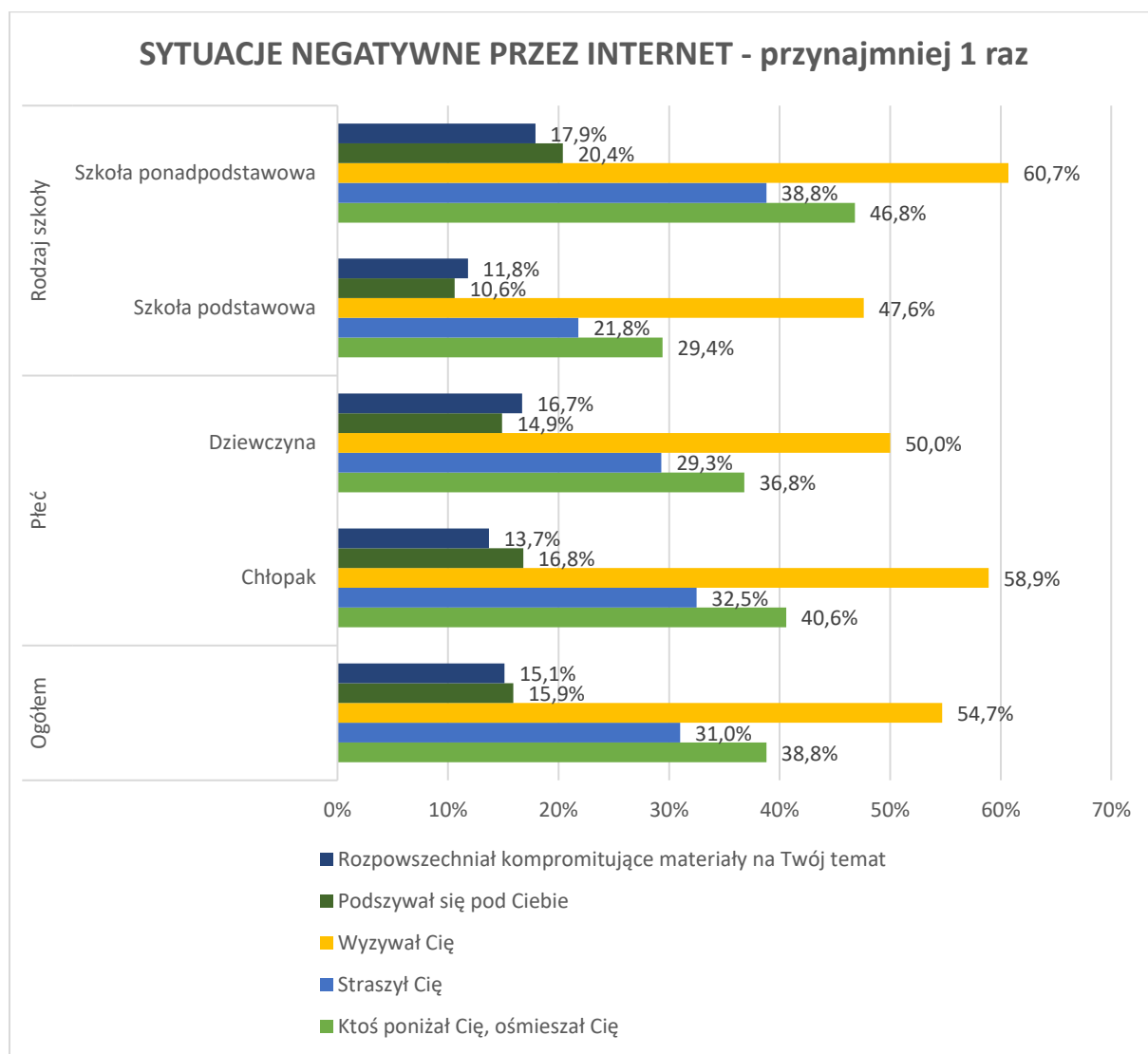
Wykres 101. Częstotliwość doświadczania negatywnych sytuacji w Internecie ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

Źródło: badanie własne

Jak wynika z wypowiedzi uczniów, aż 54,7% z nich przynajmniej jeden raz spotkało się w Internecie z wyzwiskami. Relatywnie najczęściej doświadczenia takie mieli uczniowie szkół ponadpodstawowych (60,7%) oraz chłopcy (58,9%). Z poniżaniem i ośmieszaniem w Internecie zmagano się 38,8% ankietowanych, głównie starszych uczniów (46,8%), a ze straszeniem – 31% badanych (przy 38,8% wśród uczniów szkół ponadpodstawowych). Po kilkanaście procent uczniów przynajmniej jeden raz spotkało się w Internecie z podszywaniem (15,9%) czy rozpowszechnianiem kompromitujących informacji na swój temat (15,1%). Ponownie sytuacje takie były udziałem najczęściej najstarszych uczniów (odpowiednio 20,4% i 17,9%).

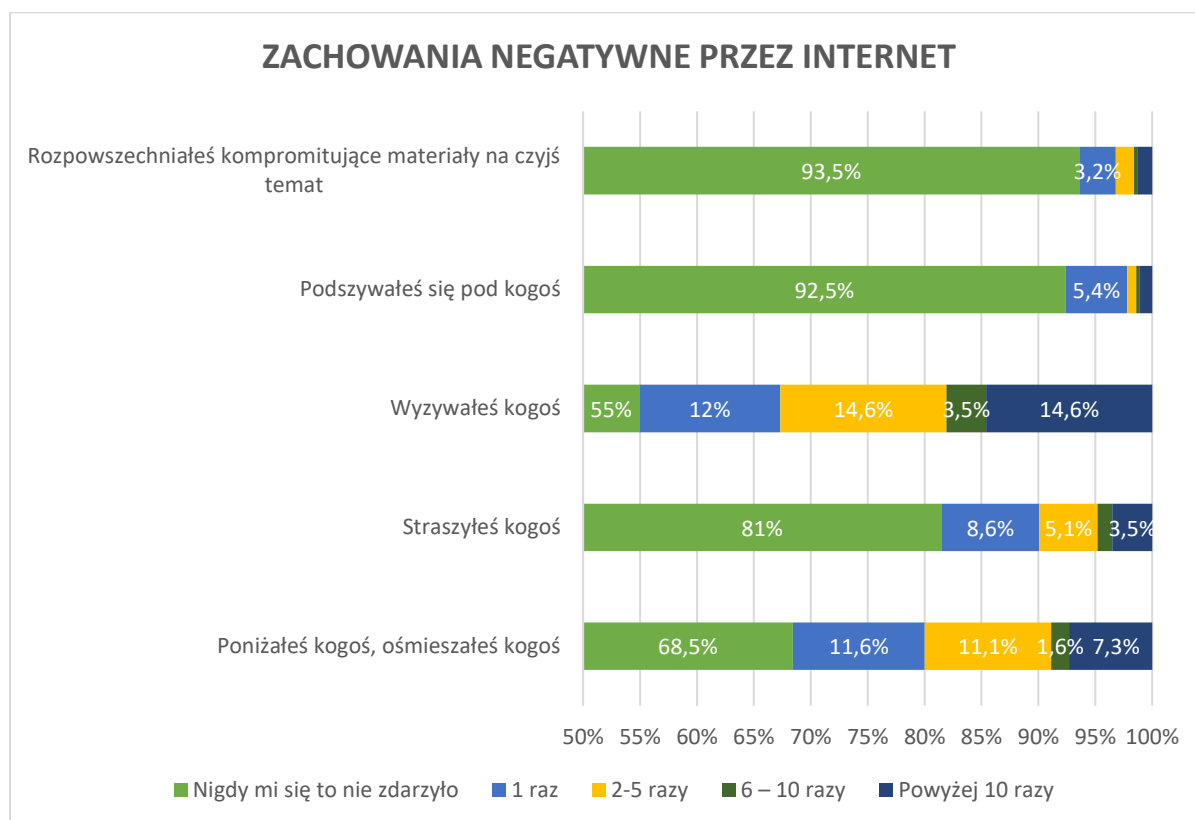
Wykres 102. Częstotliwość doświadczania negatywnych sytuacji w Internecie – przynajmniej 1 raz – ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

Źródło: badanie własne

Uczniowie zostali poproszeni również o wskazanie, czy podczas korzystania z Internetu sami stosowali wobec innych któreś ze wymienionych negatywnych zachowań. Ponad 90% uczniów nigdy nie rozpowszechniało kompromitujących informacji na temat innych osób (93,5%) ani nie podszywało się pod nikogo (92,5%). 81% nigdy nikogo nie straszyło, a 68,5% ani raz nie dopuściło się poniżania czy ośmieszania innych ludzi. Z kolei wyzywanie innych użytkowników w Internecie nigdy nie zdarzyło się 55% badanych uczniów. Jednakże co siódmy ankietowany (14,6%) przyznawał, że więcej niż 10 razy wyzywał inne osoby w Internecie, a co czternasty (7,3%) z podobną częstotliwością poniżał i ośmieszał innych użytkowników Internetu.

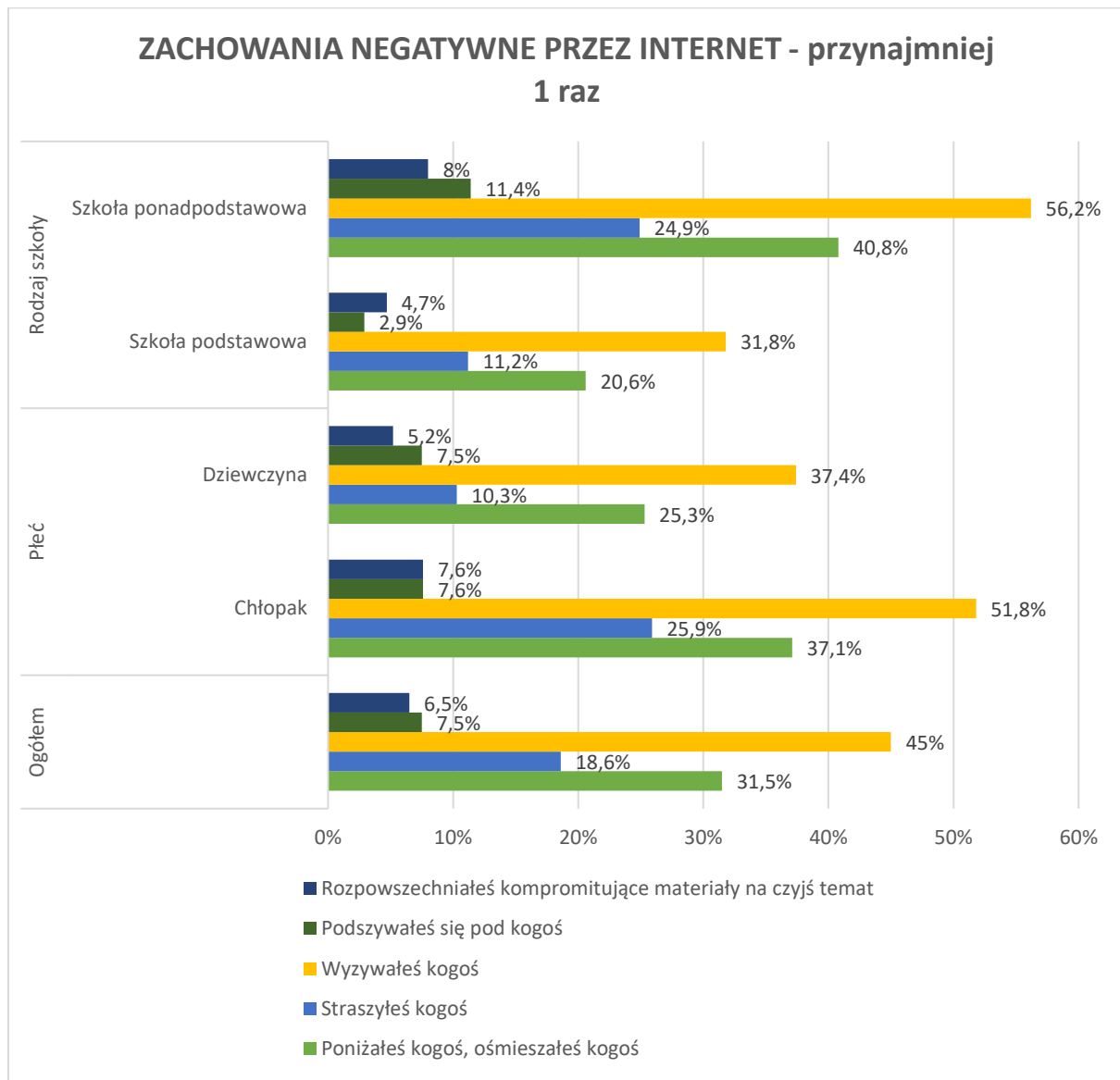
Wykres 103. Częstotliwość występowania negatywnych zachowań w Internecie ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

Źródło: badanie własne

Na podstawie odpowiedzi uczniów można stwierdzić, że aż 45% z nich przynajmniej jeden raz używało wyzwisk wobec innych użytkowników Internetu. Wśród chłopców odsetek ten wzrasta do 51,8%, a wśród uczniów szkół ponadpodstawowych aż do 56,2%. Ponad 30% ankietowanych przynajmniej jeden raz poniżało lub ośmieszało kogoś w Internecie i ponownie najczęściej robili to chłopcy (37,1%) oraz starsi uczniowie (40,8%). Do straszenia innych osób w Internecie przyznawało się 18,6% badanych, w tym co czwarty chłopiec oraz uczeń szkoły ponadpodstawowej. Po kilka procent uczniów przynajmniej jeden raz w Internecie podszywało się pod kogoś (7,5%, w tym 11,4% wśród uczniów szkół ponadpodstawowych) lub rozpowszechniało kompromitujące materiały na czyjś temat (6,5%).

Wykres 104. Częstotliwość występowanie negatywnych zachowań w Internecie – przynajmniej 1 raz – ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

Źródło: badanie własne

Wsparcie i autorytety

Ostatnia część kwestionariusza poświęcona była identyfikacji uczniowskich autorytetów oraz źródeł poszukiwania wsparcia w sytuacjach kryzysowych.

Okazuje się, że relatywnie najczęściej pierwszymi osobami, do których uczniowie zwróciliby się w przypadku różnych problemów, są rodzice. Wśród ankietowanych uczniów 33,4% zwróciłoby się do rodziców o pomoc w przypadku problemów z alkoholem, a 31% postąpiłoby podobnie w przypadku problemów z używkami. W przypadku przemocy 32,6% badanych szukałoby najpierw pomocy u policji, a 29,4% u rodziców. Zaufaniem uczniów cieszą się także koledzy i przyjaciele – 18,6% respondentów właśnie u tych osób szukałoby wsparcia w przypadku problemów z używkami, 15,9% w przypadku problemów z alkoholem, a 8,6% w przypadku doświadczania przemocy. Rzadziej uczniowie zwróciliby

się do pedagoga: odpowiednio 10%, 12,7% i 6,5%. Inne osoby jeszcze rzadziej były wskazywane, jako te, do których uczniowie zwróciliby się w pierwszej kolejności w przypadku problemów. Należy również zauważyć zbiorowość osób, które nikogo nie prosiłyby o pomoc. Ponad 15% ankietowanych uczniów samodzielnie chciałoby rozwiązać problemy z używkami, niemal 13% nie zwróciłoby się o pomoc do nikogo w przypadku problemów z alkoholem, a 9% nikogo nie prosiłyby o pomoc w problemach z przemocą.

Tabela 13. Osoby służące wsparciem w przypadku problemów z przemocą, alkoholem i używkami, N=371.

	W przypadku problemów z przemocą	W przypadku problemów z alkoholem	W przypadku problemów z używkami
Policja	32,6%	4,6%	13,7%
Pedagog	10%	12,7%	6,5%
Wychowawca	4,9%	3,2%	1,1%
Rodzice	29,4%	33,4%	31%
Dziadkowie	2,2%	6,7%	5,1%
Rodzeństwo	1,6%	7,5%	5,1%
Kolega/koleżanka lub przyjaciel/przyjaciółka	8,6%	15,9%	18,6%
Ksiądz/katecheta	1,6%	1,6%	1,9%
Do innej osoby	0,3%	1,6%	1,3%
Do nikogo	8,9%	12,7%	15,6%

Źródło: badanie własne

Niezależnie od płci czy rodzaju szkoły największym zaufaniem uczniów w przypadku problemów z przemocą cieszyliby się rodzice i policja. Do rodziców zwróciłoby się 27,4% chłopców i 31,6% dziewcząt oraz 31,2% uczniów szkół podstawowych i 27,9% uczniów szkół ponadpodstawowych. Z kolei wsparcia w policji częściej szukaliby chłopcy (39,1%) niż dziewczęta (25,3%) oraz niemal co trzeci uczeń, niezależnie od rodzaju szkoły. Najstarsi uczniowie relatywnie najczęściej o pomoc w przypadku przemocy poprosiliby swoich znajomych i przyjaciół (12,4%), a z kolei młodszy – znacznie częściej niż starsi – szukaliby pomocy u pedagoga (12,9% vs 7,5%) czy dziadków (4,7% vs 0%). Samodzielnie z problemem przemocy częściej chciałby sobie poradzić dziewczynki (11,5%) oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych (10,4%).

Tabela 14. Osoby służące wsparciem w przypadku problemów z przemocą ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły	
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Szkoła ponadpodstawowa
Policja	32,6%	39,1%	25,3%	32,4%	32,8%
Pedagog	10%	10,7%	9,2%	12,9%	7,5%
Wychowawca	4,9%	3,6%	6,3%	5,3%	4,5%
Rodzice	29,4%	27,4%	31,6%	31,2%	27,9%
Dziadkowie	2,2%	1,0%	3,4%	4,7%	0%
Rodzeństwo	1,6%	1,5%	1,7%	1,8%	1,5%
Kolega/koleżanka lub przyjaciel/przyjaciółka	8,6%	8,6%	8,6%	4,1%	12,4%
Ksiądz/katecheta	1,6%	1,5%	1,7%	0,6%	2,5%

Do innej osoby	0,3%	0,0%	0,6%	0%	0,5%
Do nikogo	8,9%	6,6%	11,5%	7,1%	10,4%

Źródło: badanie własne

Niezależnie od płci czy rodzaju szkoły w przypadku problemów z alkoholem około jednej trzeciej ankietowanych zwróciłoby się do rodziców, przy czym takie przekonanie częściej wyrażali chłopcy (36%) niż dziewczęta (30,5%) oraz uczniowie młodsi (35,9%) niż starsi (31,3%). Wśród dziewcząt i uczniów szkół ponadpodstawowych na drugim miejscu znaleźli się koledzy i przyjaciele (odpowiednio 20,1% i 17,9%), wśród chłopców – pedagog (16,2%), zaś wśród uczniów szkół podstawowych ex aequo byli to koledzy i pedagodzy (po 13,5%). Ponownie samodzielnie z problemami alkoholowymi najczęściej chcieliby sobie poradzić dziewczęta (15,5%) i uczniowie ze szkół ponadpodstawowych (16,4%).

Tabela 15. Osoby służące wsparciem w przypadku problemów z alkoholem ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły	
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Szkoła ponadpodstawowa
Policja	4,6%	5,1%	4,0%	5,9%	3,5%
Pedagog	12,7%	16,2%	8,6%	13,5%	11,9%
Wychowawca	3,2%	4,6%	1,7%	3,5%	3%
Rodzice	33,4%	36,0%	30,5%	35,9%	31,3%
Dziadkowie	6,7%	7,6%	5,7%	8,8%	5%
Rodzeństwo	7,5%	6,1%	9,2%	7,6%	7,5%
Kolega/koleżanka lub przyjaciel/przyjaciółka	15,9%	12,2%	20,1%	13,5%	17,9%
Ksiądz/katecheta	1,6%	1,5%	1,7%	1,2%	2%
Do innej osoby	1,6%	0,5%	2,9%	1,8%	1,5%
Do nikogo	12,7%	10,2%	15,5%	8,2%	16,4%

Źródło: badanie własne

Również w przypadku problemów z używkami uczniowie zwróciliby się o pomoc do rodziców. Uczyniłoby tak 33% chłopców i 28,7% dziewcząt oraz 31,2% uczniów szkół podstawowych i 30,8% uczniów szkół ponadpodstawowych. Po kilkanaście procentów uczniów z każdej kategorii płci i rodzaju szkoły pomocy szukałoby u policji albo u kolegów i przyjaciół. Na pomoc tej ostatniej grupy liczyło aż 23% dziewcząt i 20,9% uczniów szkół ponadpodstawowych. Ponownie te dwie kategorie były jednocześnie tymi, w których najczęściej wskazywano na chęć samodzielnego poradzenia sobie z problemem używek. Pomocy od nikogo w takim przypadku nie chciałoby aż 20,7% dziewczynek i 16,9% starszych uczniów.

Tabela 16. Osoby służące wsparciem w przypadku problemów z używkami ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

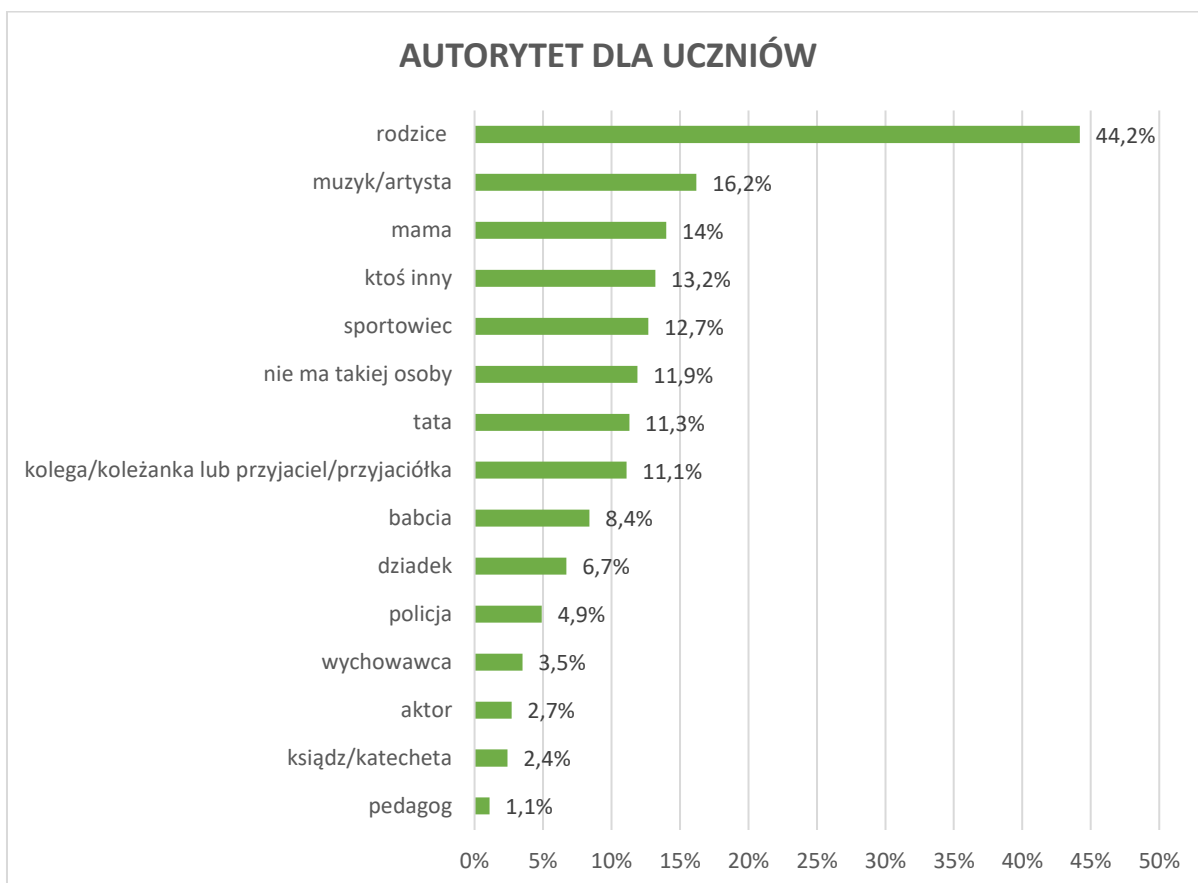
	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły	
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Szkoła ponadpodstawowa
Policja	13,7%	15,2%	12,1%	12,9%	14,9%
Pedagog	6,5%	9,1%	3,4%	9,4%	4%
Wychowawca	1,1%	1%	1,1%	0,6%	1,5%
Rodzice	31%	33%	28,7%	31,2%	30,8%

Dziadkowie	5,1%	5,1%	5,2%	8,2%	2,5%
Rodzeństwo	5,1%	6,6%	3,4%	5,3%	5%
Kolega/koleżanka lub przyjaciel/przyjaciółka	18,6%	14,7%	23,0%	15,9%	20,9%
Ksiądz/katecheta	1,9%	2,5%	1,1%	1,8%	2%
Do innej osoby	1,3%	1,5%	1,1%	1,2%	1,5%
Do nikogo	15,6%	11,2%	20,7%	14,1%	16,9%

Źródło: badanie własne

Ostatnie pytanie ankiety dotyczyło autorytetów uczniów darłowskich szkół. Dla niemal 85% ankietowanych autorytetem jest ktoś z rodziny, głównie rodzice (44,2%), ale także mama (14%), tata (11,3%), babcia (8,4%) czy dziadek (6,7%). Dla ponad 30% uczniów autorytetem jest ktoś ze świata celebrytów: muzycy i artyści (16,2%), sportowcy (12,7%) czy aktorzy (2,7%). Kolejne 11,1% badanych za autorytet uznaje kolegów i przyjaciół, a inne osoby czy instytucje wskazywało mniej niż 5% respondentów. Warto dodać, że 12% uczniów w Darłowie deklaruje brak jakiegokolwiek osoby, która mogłaby być dla nich autorytetem.

Wykres 105. Osoba będąca autorytetem dla uczniów, N=371.

Źródło: badanie własne

Wśród innych osób będących autorytetami uczniów darłowskich szkół pojawiały się bardzo różne wskazania. Obejmowały one zarówno papieża (7 osób), członków rodziny takich jak brat, ciocia, siostra, dziadkowie czy prababcia, ale także osoby ze świata nauki (Elon Musk), polityki (Mustafa Kemal Atatürk), influencerów internetowych czy fikcyjne postaci z seriali oraz gier komputerowych. Wszystkie wskazania respondentów umieszczono w tabeli poniżej.

Tabela 17. Inne osoby będące autorytetem dla uczniów, N=41.

Osoba	Liczba wskazań	Osoba	Liczba wskazań
papież	7	Idol	1
brat	4	Jax Teller (<i>postać z serialu Sons of Anarchy</i>)	1
chłopak	3	Krystian Chmiel	1
ciocia, ciocia i wujek	3	modelka	1
ja	2	Mustafa Kemal Atatürk (<i>turecki polityk z I poł. XX wieku</i>)	1
siostra	2	narkoman	1
Elon Musk (<i>naukowiec</i>)	1	nie wiem	1
Batman (<i>bohater komiksowy i filmowy</i>)	1	nikt	1
dziadkowie	1	pani zajmująca się zwierzętami	1
dziennikarz	1	prababcia	1
Ezio Auditore da Firenze (<i>bohater gier Assassin's Creed</i>)	1	ReTo (<i>polski raper</i>)	1
Fuzzu	1	Tayoo	1
Gimper (<i>polski youtuber, influencer</i>)	1	trener	1

Źródło: badanie własne

Niezależnie od płci czy rodzaju szkoły autorytetem uczniów najczęściej są rodzice, choć odsetki w poszczególnych kategoriach okazały się zróżnicowane. Na rodziców jako autorytet wskazywało 45,7% chłopców i 42,5% dziewcząt oraz 52,9% uczniów szkół podstawowych i tylko 36,8% uczniów szkół ponadpodstawowych. Mama jest autorytetem częściej dla dziewcząt (15,5%) oraz starszych uczniów (18,4%), zaś tata – częściej dla chłopców (14,2%). Podobnie na autorytet w postaci babci częściej wskazywały dziewczynki (10,9%), zaś na autorytet dziadka – chłopcy (8,6%). Sportowcy przeważnie byli autorytetami chłopców (aż 18,3%, tj. więcej niż mama czy tata) oraz starszych uczniów (15,4%), zaś muzycy i artyści – dziewcząt (17,8%) czy uczniów ze szkół ponadpodstawowych (18,9%). Również na autorytet w osobach znajomych i przyjaciół częściej powoływały się dziewczynki (13,2%) oraz starsi uczniowie (12,4%). Warto dodać również, że niezależnie od kategorii płci czy rodzaju szkoły odsetek wskazań na brak autorytetów kształtował się na poziomie 11-12%.

Tabela 18. Osoba będąca autorytetem dla uczniów ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły	
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Szkoła ponadpodstawowa
rodzice	44,2%	45,7%	42,5%	52,9%	36,8%
policja	4,9%	5,1%	4,6%	7,6%	2,5%
pedagog	1,1%	1,5%	0,6%	2,4%	0,0%
wychowawca	3,5%	2,0%	5,2%	5,3%	2,0%
mama	14%	12,7%	15,5%	8,8%	18,4%
tata	11,3%	14,2%	8,0%	11,8%	10,9%
babcia	8,4%	6,1%	10,9%	10,6%	6,5%
dziadek	6,7%	8,6%	4,6%	6,5%	7,0%
kolega/koleżanka lub przyjaciel/ przyjaciółka	11,1%	9,1%	13,2%	9,4%	12,4%

ksiądz/katecheta	2,4%	3,6%	1,1%	2,9%	2,0%
sportowiec	12,7%	18,3%	6,3%	9,4%	15,4%
aktor	2,7%	1,5%	4,0%	3,5%	2,0%
muzyk/artysta	16,2%	14,7%	17,8%	12,9%	18,9%
ktoś inny	13,2%	13,2%	13,2%	14,1%	12,4%
nie ma takiej osoby	11,9%	11,2%	12,6%	12,4%	11,4%

Źródło: badanie własne

Podsumowanie

Podsumowanie badania z dorosłymi

Pierwsza część badania dotyczyła spożywania przez dorosłych mieszkańców Darłowa napojów alkoholowych. Zdecydowana większość, bo ponad cztery piąte dorosłych mieszkańców Darłowa przyznaje, że zdarza im się pić alkohol. Częstotliwość spożywania napojów alkoholowych jest wśród Dorosłych mieszkańców Darłowa dość duża: co piąty badany pije alkohol kilka razy w tygodniu, a kolejne 39% - kilka razy w miesiącu.

Najczęściej wskazywanym przez badanych miejscem spożywania napojów alkoholowych są własne domy – pije w nich alkohol ponad połowa respondentów. Co trzeci respondent spożywa alkohol na uroczystościach rodzinnych lub podczas spotkań ze znajomymi w ich domach. Dorośli mieszkańcy Darłowa napoje alkoholowe spożywają najczęściej w towarzystwie rodziny lub znajomych.

Pytani o to, dlaczego najczęściej sięgają po alkohol, badani w pierwszej kolejności wskazują potrzebę zrelaksowania się, w drugiej zaś – chęć uczczenia jakiegoś wydarzenia czy uroczystości.

Najczęściej spożywanym przez mieszkańców Darłowa rodzajem alkoholu jest piwo – sięgała po nie w ostatnim miesiącu blisko jedna trzecia badanych, głównie mężczyzn. Popularne są także wino i drinki, napoje alkoholowe – po te rodzaje alkoholu sięgają głównie kobiety.

Profil spożywających alkohol kobiet i mężczyzn jest odmienny – mężczyźni spożywają napoje alkoholowe częściej. Kobiety częściej sięgają po alkohol dla podkreślenia uroczystych chwil, mężczyźni natomiast – na co dzień. Różnice w sposobie spożywania napojów alkoholowych rysują się również wyraźnie pomiędzy poszczególnymi grupami wiekowymi respondentów. Młodzież pije alkohol znacznie częściej niż starsi: jest on elementem zabawy w gronie znajomych, imprez, sposobem na poprawę humoru. Starsi badani częściej sięgają po alkohol w gronie rodzinnym, w trakcie domowych spotkań czy uroczystości.

Ponad połowa uczestników badania deklaruje, że nie odczuwa fizycznych konsekwencji spożywania alkoholu. Większość respondentów na pytanie o odczuwane psychiczne skutki spożywania alkoholu wskazuje, że staje się bardziej towarzyska. Trzy czwarte ankietowanych deklaruje, że spożywanie alkoholu nie ma większego wpływu na ich relacje z otoczeniem.

Jeden na dziewięciu badanych deklaruje, że nigdy w życiu nie zdarzyło mu się upić - częściej były to kobiety niż mężczyźni. Co trzeci badany przyznaje, że upił się kilka razy w życiu, a co czwarty – że tylko

raz lub dwa. Jedna czwarta dorosłych mieszkańców Darłowa, którym choć raz w życiu zdarzyło się upić, nie doświadczyła nigdy stanu tzw. urwania się filmu – utraty pamięci pod wpływem alkoholu.

Większość uczestników badania na pytanie o swój stosunek do spożywania alkoholu wskazuje, że ich zdaniem wszystko jest dla ludzi. Co trzeci ankietowany uważa, że należy zawsze zachować umiar. Jednocześnie, zdecydowana większość dorosłych mieszkańców Darłowa uważa alkoholizm za najistotniejszy problem społeczny w mieście.

Druga część badania związana była z zażywaniem przez dorosłych mieszkańców Darłowa substancji odurzających i narkotyków. Jeden na siedmiu dorosłych mieszkańców Darłowa deklaruje, że miał styczność z substancjami odurzającymi przynajmniej raz w życiu. Najpopularniejszą wśród dorosłych mieszkańców Darłowa substancją odurzającą jest marihuana; zażywało ją 91% badanych, którzy mieli kiedykolwiek styczność z narkotykami. Na drugim miejscu ze względu na popularność plasuje się amfetamina, po którą sięgał co piąty badany w tej grupie.

Trzy główne przyczyny sięgania przez dorosłych mieszkańców Darłowa po substancje odurzające to chęć dopasowania się do towarzystwa, zrelaksowania się oraz poprawy nastroju.

Zdecydowana większość badanych po raz pierwszy spróbowała substancji odurzającej za pośrednictwem znajomych – otrzymując od kogoś bliskiego - lub w towarzystwie, gdzie wszyscy zażywali takie środki.

Większość ankietowanych mających styczność z narkotykami deklaruje, że nie odczuwa żadnych dolegliwości fizycznych, związanych z zażywaniem tych środków. Blisko połowa ankietowanych deklaruje również, że nie doświadcza skutków psychicznych zażywania narkotyków. Trzy czwarte respondentów mających styczność z substancjami odurzającymi jest zdania, że zażywanie przez nich tych środków nie ma wpływu na ich relacje z otoczeniem, zaś co piąty uważa, że substancje psychoaktywne sprawiają, że relacje te są lepsze.

Opinie uczestników badania na temat zażywania narkotyków i dopalaczy są bardzo zróżnicowane. Co trzeci respondent jest zdania, że wszystko jest dla ludzi, zaś po jednej czwartej uważa, że należy trzymać się od tych substancji z daleka lub zachować umiar przy ich stosowaniu.

Co trzeci dorosły mieszkaniec Darłowa (36%) uważa, że narkotyki i środki psychoaktywne generują jeden z najistotniejszych problemów społecznych w mieście.

Trzecia część badania poświęcona była diagnozie skali problemu palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców Darłowa. Niespełna połowa (42%) badanych mieszkańców Darłowa przyznaje, że pali papierosy. Odsetek palaczy wyższy jest wśród mężczyzn niż wśród kobiet. Ponad trzy czwarte osób palących papierosy przyznaje, że robi to nałogowo. Większość z nich deklaruje, że wypala dziennie nie więcej niż paczkę papierosów.

Wśród uczestników badania deklarujących, że nie palą papierosów, jedna dziewiąta używa tzw. e-papierosów. Są one trzykrotnie bardziej popularne wśród mężczyzn niż wśród kobiet. E-papierosy to alternatywa dla klasycznego palenia, atrakcyjna przede wszystkim dla ludzi młodych.

Ostatnia część wywiadu dotyczyła zagadnień związanych z doświadczaniem przemocy.

Zachowania niemal jednoznacznie oceniane przez badanych jako przejawy przemocy fizycznej to ograniczanie dostępu do jedzenia, pobicie oraz gwałt. Dwie trzecie respondentów jest przekonanych, że groźby użycia siły również są przemocą fizyczną. Najwięcej wątpliwości budzi przemoc wobec dzieci; klaps dany dziecku w przypadku złego zachowania przez ponad połowę badanych nie jest uważany za przejaw przemocy fizycznej.

W przypadku zachowań noszących znamiona przemocy psychicznej, odpowiedzi respondentów były bardziej zróżnicowane. Najmniej wątpliwości budzą groźby pozbawienia kogoś środków do życia oraz szantaż emocjonalny, uważane za przemoc psychiczną przez zdecydowaną większość ankietowanych. Zachowaniem, które najrzadziej odbierane jest jako akt przemocy psychicznej jest krzyczenie na kogoś.

Blisko połowa dorosłych mieszkańców Darłowa przyznaje, że w minionych trzech latach zaobserwowała w swoim otoczeniu przejawy przemocy fizycznej lub psychicznej. Obserwowane przez badanych akty przemocy dotyczyły w pierwszej kolejności kobiet oraz dzieci i osób starszych. Kobiety, dzieci oraz osoby starsze najczęściej padają ofiarami przemocy psychicznej. Mężczyzn częściej dotyka przemoc fizyczna, natomiast osoby z niepełnosprawnościami – zaniedbanie.

Blisko dwie trzecie uczestników badania deklaruje, że w minionych trzech latach nie zdarzyło im się żadne zachowanie o charakterze przemocowym. Nieco ponad jedna czwarta respondentów przyznaje, że zwymyślała inną osobę, a co ósmy kogoś uderzył. Sprawcami przemocy zdecydowanie częściej okazują się być mężczyźni; połowa badanych płci męskiej przyznaje, że w ostatnich trzech latach zdarzały im się zachowania agresywne.

Sprawcy przemocy fizycznej pytani byli o to, kto padł ofiarą zachowania agresywnego. Najczęściej były to przypadkowe, obce osoby, ale niemal równie często – znajomi. Co piąty badany zastosował przemoc fizyczną wobec własnego dziecka, a jeden na dziesięciu – wobec współmałżonka lub partnera.

Ponad połowa dorosłych mieszkańców Darłowa padła w minionych trzech latach przynajmniej raz ofiarą przemocy. Zdecydowanie częściej byli spotyka to mężczyźni niż kobiety. Padanie ofiarą przemocy najczęstsze jest wśród najmłodszych badanych.

Mniej niż połowa ankietowanych w ostatnich trzech latach nie padła ofiarą żadnej formy zachowań agresywnych. Więcej niż co trzeci respondent został zwymyślany, a jeden na ośmiu - uderzony przez inną osobę. W niemal połowie przypadków, gdzie badany padł ofiarą przemocy fizycznej, agresorem była obca dla niego osoba. Sprawcą co trzeciego aktu przemocy była osoba znajoma, zaś jeden na pięciu badanych padł ofiarą fizycznego ataku ze strony partnera lub współmałżonka.

Na pytanie o to, jak zareagowaliby w wypadku doznania przemocy, badani w większości deklarują, że zgłosiliby taką sytuację Policji. Co trzeci ankietowany poprosiłby o wsparcie osoby bliskie; tak samo liczna grupa osób chciałaby poradzić sobie z sytuacją samodzielnie. Mniej niż jedna ósma badanych zgłosiłaby się do instytucji dedykowanej ofiarom przemocy.

Bardzo odmienne są deklarowane sposoby reakcji na doświadczenie przemocy przez badanych obojga płci. Mężczyźni najczęściej chcieliby poradzić sobie w takiej sytuacji samodzielnie, a w drugiej kolejności – korzystając z pomocy Policji. Dla kobiet zgłoszenie sytuacji na Policji to pierwsza reakcja; w drugiej kolejności badane poprosiłyby o wsparcie bliskie osoby.

Zdecydowana większość, bo aż 78% badanych, deklaruje, że zna miejsca lub instytucje, do których mogą zwrócić się po pomoc ofiary przemocy domowej. Najczęściej wskazywaną instytucją świadcząca pomoc ofiarom przemocy domowej jest Policja. Co trzeci respondent jako miejsce, gdzie można zwrócić się po pomoc wskazuje OPS lub telefon zaufania, Niebieską Linie.

Co czwarty respondent jest zdania, że przemoc należy do najistotniejszych problemów społecznych w Darłowie.

Podsumowanie badania z dziećmi i młodzieżą

W badaniu uczestniczyło łącznie 371 uczniów, wśród których chłopcy (53,1%) nieznacznie przeważali nad dziewczętami. Średnia wieku uczestników badania wynosiła 14,9 lat, przy czym 54,2% próby stanowili uczniowie szkół ponadpodstawowych, a 45,8% uczniowie szkół podstawowych. Większość uczestników badania (65%) stanowili mieszkańcy Darłowa, zaś pozostałe 35% nie było mieszkańcami miasta. Większość ankietowanych uczniów wychowuje się w rodzinach pełnych (69,8%). Z rodzin rozbitych wywodziło się 18,9% uczniów, natomiast pochodzenie z rodzin o innej strukturze było sporadyczne: odsetek wskazań w tych przypadkach kształtował się na poziomie od 2,7% (rodzina niepełna biologicznie) do 4,3% (rodzina osierocona, rodzina niepełna czasowo). Niemal co piaty uczeń jest jedynakiem (19,4%). Przynajmniej jednego brata posiada niemal połowa ankietowanych (49,3%), zaś przynajmniej jedną siostrę – 54% badanych. Zarówno średnia liczba braci wśród uczniów posiadających braci oraz średnia liczba siostr wśród uczniów posiadających siostry wynosiła 1,3. Zdecydowana większość uczniów zamieszkuje tylko z rodzicami i rodzeństwem (74,1%), a pozostali (25,9%) deklarowali zamieszkiwanie z dziadkami lub innymi członkami dalszej rodziny.

Najpowszechniejszym sposobem spędzania wolnego czasu przez uczniów jest korzystanie z telefonu i Internetu, co praktycznie każdego dnia czyni ponad 91% ankietowanych. Praktycznie każdego dnia czas wolny na swoje inne hobby (głównie *siatkówka, rysowanie, taniec, jazda konna i pływanie*, ale także *piłka nożna, śpiewanie, jazda na rowerze, sport, koszykówka czy muzyka*) przeznaczają 28,5% uczniów, co czwarty (24,9%) niemal codziennie gra w gry komputerowe, 16,6% uczęszcza niemal codziennie na zajęcia sportowe, tylko 8,4% codziennie czyta książki dla przyjemności, a 7% odwiedza ze znajomymi centra handlowe czy parki. Niezależnie od płci czy wieku respondentów dominującą aktywnością było codzienne korzystanie z Internetu i telefonu. Główne różnice między chłopcami i dziewczętami dotyczyły częstotliwości grania w gry komputerowe, czytania książek dla przyjemności oraz chodzenia ze znajomymi do centrów handlowych – chłopcy częściej wybierają gry komputerowe, zaś dziewczynki – książki i spędzanie czasu w galeriach i parkach. Różnice w odpowiedziach uczniów poszczególnych rodzajów szkół nie były znaczne, starsi uczniowie częściej deklarowali codzienne granie w gry komputerowe oraz chodzenie do centrów handlowych i parków, natomiast młodsi nieco częściej wybierali zajęcia sportowe oraz znacznie częściej wskazywali inne hobby niż wymienione w kafeterii odpowiedzi.

Przekonania uczniów na temat łatwości zdobycia różnych rodzajów alkoholu były zróżnicowane, choć można zauważyć, że opinie o łatwości przeważały nad opiniami o trudności. Tylko co szósty badany uczeń (16,7%) przyznał, że niemożliwe dla niego byłoby zdobycie piwa, w przypadku wina odsetek ten wzrastał do 18,9%, w przypadku drinków – do 19,7%, natomiast niemożliwość zdobycia wódki deklarowało 22,9% ankietowanych uczniów. Suma wskazań na łatwość uzyskania w przypadku każdego z wymienionych alkoholi (od 42,1% dla drinków do 55,6% dla piwa) była wyższa niż suma wskazań na trudność (od 10,8% dla piwa do 15,7% dla wina). Najczęściej jako alkohol bardzo trudny do zdobycia wskazywane była drinki (9,4%), natomiast jako alkohol bardzo łatwy do zdobycia – piwo (36,7%). Odpowiedzi uczniów potwierdzają, że najłatwiejszy dostęp do alkoholu mają starsi uczniowie, wraz z wiekiem uczniów wzrastał odsetek wskazań na łatwość zdobycia poszczególnych alkoholi, a malało przekonanie o niemożliwości ich zdobycia. W przypadku płci różnice nie były aż tak wyraźne, choć chłopcy minimalnie częściej niż ich koleżanki deklarowali, że łatwe jest dla nich zdobycie piwa, wina, wódki czy drinków, a jednocześnie dziewczynki częściej niż chłopcy uważały, że pozyskanie poszczególnych rodzajów alkoholu jest dla nich niemożliwe.

Na podstawie deklaracji uczniów można stwierdzić, że mniej niż połowa z nich (45,8%) nigdy nie piła alkoholu. Odsetek wskazań na brak doświadczeń z alkoholem malał wraz z wiekiem respondentów:

wśród uczniów szkół podstawowych alkoholu nigdy nie próbowało 78,8% ankietowanych, zaś wśród uczniów szkół ponadpodstawowych tylko 17,6%. Niewielkie okazały się różnice płciowe w zakresie spożywania alkoholu: brak jakichkolwiek doświadczeń związanych z alkoholem deklarowało 43,7% chłopców i 48,3% dziewcząt. Wśród uczestników badania więcej niż co piąty uczeń (21,8%) po raz ostatni spożywał alkohol w okresie tygodnia poprzedzającego realizację badania, 7% ankietowanych robiło to dwa tygodnie temu, 12,9% ponad miesiąc temu, a 5,1% przed ponad rokiem. Najwyższy odsetek wskazań na spożywanie alkoholu w okresie jednego tygodnia przed badaniem wystąpił wśród uczniów szkół ponadpodstawowych; był również wyższy wśród chłopców niż wśród dziewcząt.

Przez uczniów, którzy kiedykolwiek pili alkohol, relatywnie najczęściej spożywanym alkoholem było piwo (59,6%). Znacznie mniej (17,2%) ankietowanych przeważnie sięgało po wódkę, 12,8% po wino, a 10,3% po drinki. Chłopcy częściej niż dziewczęta sięgali po piwo (64,3% vs 53,8%), zaś dziewczęta – po wino (20,9% vs 6,2%). Zarówno przez młodszych, jak i starszych uczniów najczęściej wskazywane było piwo (61,1% i 59,3%).

W ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem zdecydowana większość ankietowanych uczniów nie kupowała alkoholu dla własnych potrzeb: 90,9% respondentów nie nabywało dla własnych potrzeb w tym okresie wina (90,9%), 86,5% drinków, 79,6% wódki, a 72,5% piwa. Zakupu poszczególnych alkoholi w ciągu ostatnich 30 dni najczęściej dokonywali najstarsi uczniowie: niemal połowa z nich (46,8%) w poprzednim miesiącu przynajmniej raz zakupiła piwo dla własnych potrzeb, ponad 34% dokonało co najmniej jednego zakupu wódki, 23,4% dla własnych potrzeb nabyło drinki, a 15,9% zakupiło wino. Zarówno chłopcom, jak i dziewczętom w ostatnich 30 dniach najczęściej zdarzało się zakupić piwo – odpowiednio 32,5% i 21,9% z nich dokonało takiego zakupu przynajmniej 1 raz.

U 29,9% ankietowanych przynajmniej raz w życiu spożycie alkoholu spowodowało trudności z poruszaniem się czy mówieniem lub niepamiętanie niektórych wydarzeń (przy czym według 20,4% sytuacja taka wystąpiła nie częściej niż 1-2 razy). W ostatnim roku trudności z poruszaniem się i mówieniem czy luki w pamięci po spożyciu alkoholu miało 21,9% badanych uczniów (z czego 13,5% tylko 1 lub 2 razy), a w ostatnich 30 dniach – co dziesiąty uczeń (10%). Kiedykolwiek w życiu ww. problemów doświadczyło 37,1% uczniów i 21,9% uczennic, a także 8,8% uczniów szkoły podstawowej i niemal połowa (47,8%) uczniów szkół ponadpodstawowych. U co dziesiątego badanego ucznia (10%) trudności z poruszaniem się, mówieniem czy niepamiętanie niektórych wydarzeń po spożyciu alkoholu wystąpiły w ostatnich 30 dniach. W przypadku uczniów starszych odsetek ten wzrastał do 15,9%, zaś wśród chłopców był niewiele niższy i wynosił 13,7%.

Napojem najczęściej towarzyszącym inicjacji alkoholowej jest piwo – uczniowie sięgali po nie relatywnie najwcześniej. W wieku 9 lat i mniej po raz pierwszy piwa napilo się 12,8% uczniów, a ogółem niemal połowa (46,2%) ankietowanych pierwszy kontakt z tym alkoholem miała w wieku 13 lat i mniej. Mając nie więcej niż 13 lat wina spróbowało po raz pierwszy 32% badanych, w przypadku drinków było to 27,5%, zaś w przypadku wódki – niewiele mniej – 23% ankietowanych.

Uczniowie, którzy spożywali alkohol, najczęściej robili to w domach prywatnych, swoich własnych (31,3%) lub cudzych (34,3%). Niemal co siódmy badany konsumował alkohol na ulicy, w parku czy innym ogólnodostępnym miejscu (14,9%), a znacznie mniej respondentów po raz ostatni spożywało alkohol na dyskotecę (8,5%), w innym miejscu niż wymienione w kafeterii odpowiedzi (6%), w barze lub pubie (3%) czy w restauracji (2%).

Ponad dwie trzecie uczniów nigdy w życiu się nie upiła. Brak takich doświadczeń deklarowało 77% dziewcząt i 60,4% chłopców, a także 93,5% uczniów szkół podstawowych i 46,8% uczniów szkół ponadpodstawowych. Pierwsze upicie się następowało przeważnie w wieku 16 lat i więcej (14%).

Wśród różnych sytuacji, które mogą wystąpić po spożyciu alkoholu, za najbardziej prawdopodobne uczniowie uznawali większą otwartość na innych (łącznie 44,5% wskazań bardzo prawdopodobne i raczej prawdopodobne), szkodzenie sobie na zdrowiu (44,4%), zrelaksowanie (39,6%), robienie rzeczy, których będzie się żałowało (36,7%) oraz poczucie szczęścia (34,6%). Z kolei za nieprawdopodobne respondenci uznawali najczęściej sytuacje, w których po spożyciu alkoholu będą mieli problemy z policją (53,4% wskazań bardzo mało prawdopodobne i mało prawdopodobne), nie będą w stanie przestać pić (52,1%) czy będą się czuli chorzy (42,3%). Dziewczeta częściej niż chłopcy uważały, że picie alkoholu szkodzi ich zdrowiu, po alkoholu robią rzeczy, których będą żałować oraz czują się chore. Z kolei chłopcy częściej niż ich koleżanki zauważali, że spożywanie alkoholu sprawia, że są bardziej otwarci, czują się zrelaksowani i szczęśliwi, zapominają o problemach i mają dużo zabawy z picia, ale także doświadczą kaca, problemów z policją czy niemożności zaprzestania picia.

Wraz z wiekiem uczniów wzrastało przekonanie o tym, że po spożyciu alkoholu będą się czuli zrelaksowani, otwarci, szczęśliwi, ale także zapomną o swoich problemach i będą mieli dużo zabawy z picia. Z kolei uczniowie szkół podstawowych częściej niż ich starsi koledzy wskazywali na negatywne konsekwencje spożywania alkoholu: szkodzenie swojemu zdrowiu, robienie rzeczy, których będzie się potem żałowało, doświadczanie kaca, bycie chorym, kłopoty z policją czy niemożność zaprzestania picia.

Jedynie co piąty uczeń (20,8%) uznał zdobycie marihuany lub haszyszu za niemożliwe. Aż 45,3% uczniów ze szkół średnich uważało, że zdobycie tych substancji byłoby dla nich łatwe, a podobne przekonanie wyrażało 30,5% chłopców i 27,6% dziewcząt.

Palenie marihuany lub haszyszu nie jest zbyt popularne wśród uczniów. Nigdy w życiu po te narkotyki nie sięgnęło 76,3% ankietowanych, 79,5% nie uczyniło tego w ostatnim roku, a ponad 88% nie zapaliło marihuany czy haszyszu ani razu w ostatnich 30 dniach. Pozostali używali ww. narkotyków raczej sporadycznie, najczęściej pojawiały się odpowiedzi wskazujące na 1 czy 2 kontakty z marihuaną lub haszyszem. Przynajmniej 1 raz w swoim życiu marihuanę lub haszysz paliło 23,7% uczniów. W ostatnim roku robił to co piąty ankietowany (20,5%), a w ostatnich 30 dniach – więcej niż co ósmy badany (11,6%). Po używki w postaci marihuany i haszyszu częściej sięgali chłopcy (26,9% kiedykolwiek w życiu) oraz uczniowie ze szkół średnich: niemal 40% z nich paliło marihuanę lub haszysz przynajmniej raz w życiu.

Ponad połowa badanych (51,3%) uznała za niemożliwe zdobycie amfetaminy. Opinie dziewcząt i chłopców na temat łatwości zdobycia amfetaminy okazały się zbliżone (ok. 38%), a znaczne różnice wystąpiły w zależności od wieku. Wśród uczniów szkół podstawowych ponad połowa (52,4%) uznała za niemożliwe zdobycie amfetaminy, a wśród uczniów starszych – jedynie 25,4%.

Dla 30,2% badanych niemożliwe byłoby zdobycie środków uspokajających. Minimalnie częściej przekonanie takie było udziałem dziewcząt (31%) niż chłopców (29,4%), a także uczniów szkół ponadpodstawowych (16,9%). Wśród uczniów młodszych odsetek wskazań na niemożliwość uzyskania środków uspokajających ukształtował się na poziomie 45,9%.

Na niemożliwość zdobycia ekstazy wskazywało 35,3% ankietowanych. Podobnie jak w poprzednich przypadkach byli to przede wszystkim młodszy uczniowie, ze szkół podstawowych (50%), a różnice między płciami okazały się niewielkie. Z kolei łatwość zdobycia tabletek ekstazy najczęściej deklarowali uczniowie ze szkół średnich (łącznie 24,3% wskazań dość łatwe i bardzo łatwe).

Zdobycie dopalaczy jest niemożliwe dla 36,7% uczniów. Całkowity brak dostępu do tego typu środków deklarowało 50,6% uczniów ze szkół podstawowych, 24,9% uczniów ze szkół ponadpodstawowych,

35,6% dziewcząt i 37,6% chłopców. Z kolei niemal co szósty uczeń (16,7%) mógłby dość łatwo lub bardzo łatwo zdobyć dopalacze.

Niemal co piąty uczeń (19%) kiedykolwiek zażywał narkotyki. Brak takich doświadczeń deklarowało 83,3% dziewcząt i 78,7% chłopców, a także 94,1% uczniów szkół podstawowych i 69,7% uczniów szkół średnich. Wśród osób, które miały doświadczenia narkotykowe, większość otrzymała te substancje od znajomych: starszych, w swoim wieku lub młodszych (łącznie 69%), $\frac{1}{3}$ kupiła od znajomego, a niektórzy kupili (4,2%) lub otrzymali je (5,6%) od nieznanym.

Po narkotyki uczniowie sięgali przede wszystkim z ciekawości. Właśnie ten powód wymieniło ponad $\frac{3}{4}$ osób, które miały doświadczenia narkotykowe. Znacznie rzadziej przyczyną zażywania narkotyków była nuda (8,3%), chęć zapomnienia o problemach (4,2%) czy inny powód (4,2%), np. relaks. Tylko jedna osoba przyznała, że zażyła narkotyki, ponieważ nie chciała się wyróżniać w grupie (1,4%).

Zdecydowana większość ankietowanych nigdy w życiu nie zażywała żadnego z narkotyków wymienionych w kafeterii odpowiedzi. Relatywnie największa grupa badanych miała styczność ze środkami uspokajającymi zażywany bez pozwolenia lekarza – 10,2% uczniów przynajmniej raz w życiu sięgnęło po takie środki (w tym 5,9% nie więcej niż 2 razy w życiu). Amfetaminę zażywało kiedykolwiek 6,5% ankietowanych (w tym 2,2% maksymalnie 2 razy w życiu), alkohol z lekami kiedykolwiek łączyło 5,4% uczniów (w tym 3,2% nie więcej niż 2 razy w życiu), po LSD lub inne halucynogeny sięgnęło 3,8% badanych, a po kokainę – 3,5%. Styczność z pozostałymi narkotykami miało nie więcej niż kilka osób wśród ankietowanych.

Inicjacja narkotykowa następowała z reguły później niż alkoholowa. Relatywnie najwięcej osób posiadało doświadczenia związane z paleniem marihuany (19,4%) oraz stosowaniem środków uspokajających bez pozwolenia lekarza (11,1%). Pierwszy kontakt z narkotykiem następował najczęściej w wieku 16 lat i więcej. Właśnie w tym wieku 8,4% uczniów po raz pierwszy sięgało po marihuanę, 4,6% po środki uspokajające, a po 4% po amfetaminę i połączenie alkoholu z lekami.

Zdobycie papierosów przez uczniów nie jawi się jako trudne: tylko 8,4% ankietowanych uznało to za niemożliwe, a kolejne 8,9% za bardzo lub dość trudne. Niemal 65% badanych uznało natomiast, że zdobycie przez nich papierosów byłoby dość łatwe (19,9%), a nawet bardzo łatwe (45%). Zdobycie papierosów byłoby łatwe dla 65,5% uczennic i 64,5% uczniów, a trudności w tym zakresie miałyby tylko 6,3% dziewcząt i 11,2% chłopców. Zdecydowanie najwyższy odsetek wskazań na łatwość zdobycia papierosów wystąpił wśród uczniów szkół średnich (81,1%), a najczęściej opinii o braku możliwości pozyskania papierosów wyrazili młodszy uczniowie (14,1%).

Niewiele ponad połowa (53,9%) ankietowanych uczniów nigdy nie paliła papierosów, a 77,4% nigdy nie zaczęło palić codziennie. Brak kontaktów z papierosami deklarowało 56,3% dziewcząt i 51,8% chłopców. Nigdy w życiu nie paliło papierosów również 74,7% uczniów szkół podstawowych, zaś wśród uczniów szkół ponadpodstawowych odsetek ten małał do 36,3%. Ogółem 46,1% uczniów miało kontakt z papierosami. Respondenci sięgali po tę używkę z różną częstotliwością, jednak niemal we wszystkich kategoriach zmiennych niezależnych (oprócz szkoły podstawowej) najczęściej podawano, że liczba wypalonych w ciągu życia papierosów przekraczała 40. Niemal co czwarty uczeń (24,5%) wypalił w swoim życiu więcej niż 40 papierosów. Wśród tych osób, które kiedykolwiek paliły papierosy, inicjacja następowała przeważnie w wieku „nastu” lat, przy czym najczęściej wskazywano 16 i więcej lat (19,9%) oraz 13 lat (18,7%), a także 12 lat (14,6%), 15 lat (14%) oraz 14 lat (13,5%). Natomiast codzienne palenie papierosów rozpoczynało się głównie w wieku 16 lat i więcej (51,2%), znacznie rzadziej w wieku 15 lat (19%), 14 lat (14,3%) czy 13 lat (9,5%).

Niemal co drugi uczeń (49,3%) nigdy w życiu nie próbował e-papierosów, przy czym odsetki te były niemal identyczne zarówno dla chłopców, jak i dla dziewcząt. Znaczne różnice dotyczyły stosowania e-papierosów w zależności od rodzaju szkoły: wśród młodszych uczniów 70% nigdy nie paliło e-papierosów, podczas gdy wśród uczniów szkół ponadpodstawowych – 31,8%. Ogółem 50,7% uczniów miało kontakt z e-papierosami. Częstotliwość sięgania po e-papierosy była różna, jednak niemal we wszystkich kategoriach zmiennych niezależnych (oprócz szkoły podstawowej) najczęściej podawano, że liczba wypalonych w ciągu życia e-papierosów przekraczała 40 sztuk. Ponad 22% uczniów wypaliło w swoim życiu więcej niż 40 e-papierosów: wśród chłopców odsetek ten wzrastał do 28,4%, zaś wśród uczniów szkół ponadpodstawowych aż do 34,8%. Wiek sięgania po e-papierosy okazał się zróżnicowany. Ponad 23% ankietowanych po raz pierwszy użyło e-papierosa mając 16 lat i więcej, a co piąty (10%) w wieku 13 lat. Po kilkanaście procent uczniów mających doświadczenia z e-papierosami sięgnęło po nie mając 15 lat (16,3%), 14 lat (14,7%) lub 12 lat (14,2%).

Zdecydowana większość uczniów w ostatnich 12 miesiącach nie uczestniczyła w zdarzeniach i zachowaniach ryzykownych i niebezpiecznych. Ponad 90% ankietowanych nigdy nie uderzyło nauczyciela (98,9%) ani rodzica (96%), nie podpaliło rzeczy należącej do innej osoby (96,2%) oraz nie zraniło nikogo w taki sposób, aby potrzebował pomocy lekarza czy pielęgniarki (91,9%). Bardzo wysoki odsetek uczniów nigdy nie wyniósł niczego ze sklepu bez płacenia (89,5%), nie był ofiarą kradzieży lub napadu (69,2%), nie miał problemów z policją (86,5%), nie zniszczył niczego należącego do szkoły (86,3%), nie był w szpitalu (77,1%) ani nie zabrał niczego innej osobie (73,6%). Czynnego udziału w bójce w ostatnich 12 miesiącach nie brało 65,8% ankietowanych.

Relatywnie najczęściej respondenci deklarowali występowanie problemów i nieporozumień z rodzicami oraz nieprzygotowania do lekcji. W ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie co dziesiąty uczeń (10%) co najmniej 40 razy doświadczył problemów z rodzicami, a 10,8% minimum 40 razy nie przygotowało się do lekcji. Z kolei zupełny brak takich doświadczeń deklarowało odpowiednio 24,3% i 13,2% badanych. Z częstotliwością na poziomie 1 czy 2 razy w ostatnim roku najczęściej występowały wypadki lub zranienia (33,2%), trudności w relacjach z przyjaciółmi (27,4%), problemy z rodzicami (23,2%), zabranie czyjeś rzeczy (22,1%), nieprzygotowanie do lekcji (19,9%), bójki (19,4%) oraz pobyty w szpitalu lub wezwanie karetki (18,1%).

Niemal wszyscy (96,7%) uczniowie codziennie używają telefonu, a korzystają z niego przeważnie ponad dwie godziny dziennie. Niemal dwie trzecie uczniów (60,9%) codziennie korzysta z telefonu przez czas dłuższy niż właśnie dwie godziny, przy czym są to częściej dziewczęta (67,2%) niż chłopcy (55,3%) oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych (aż 70,6%) niż młodsi – choć nadal niemal połowa uczniów szkół podstawowych (49,4%) spędza z telefonem co najmniej dwie godziny dziennie.

Powszechne jest również korzystanie z Internetu przez uczniów: codziennie czyni to 97,6% badanych, tylko 2,2% nie używa Internetu codziennie, a 0,3% (1 osoba) nie korzysta z niego w ogóle. Więcej niż $\frac{2}{3}$ uczniów (67,9%) używa Internetu przez minimum dwie godziny dziennie. Relatywnie najwięcej czasu w Internecie spędzają najstarsi uczniowie – 76,1% z nich używa tego medium dłużej niż dwie godziny każdego dnia. W przypadku młodszych uczniów na taki czas używania Internetu wskazało 58,2% badanych, a co dziesiąty z nich spędza w Internecie nie więcej niż pół godziny dziennie.

Co trzeci uczeń (34,2%) nie używa komputera codziennie, przy czym wśród uczniów szkół ponadpodstawowych odsetek ten wzrasta do 39,3%, a wśród dziewcząt aż do 43,7%. Co dziesiąty uczeń (10,5%) nie używa komputera w ogóle, a na całkowity brak korzystania z tego medium częściej wskazywały dziewczęta (15,5%) oraz uczniowie szkół podstawowych (17,6%). Codzienny kontakt z komputerami ma ponad połowa badanych (55,3%), w tym co czwarty (25,9%) spędza przy komputerze

co najmniej dwie godziny dziennie. Codziennie przez ponad dwie godziny z komputera korzysta 37,1% badanych chłopców (i tylko 13,2% dziewcząt) oraz 31,8% uczniów szkół ponadpodstawowych.

Częstotliwość spotykania się przez uczniów z pewnymi nieprzyjemnymi sytuacjami w Internecie, takimi jak poniżanie czy ośmieszanie, straszenie, wyzywanie, podszywanie czy rozpowszechnianie kompromitujących informacji jest zróżnicowana. Ponad 80% uczniów nigdy nie spotkało się z sytuacją, gdy ktoś się pod nich podszywał (84,1%) lub rozpowszechniał kompromitujące materiały na ich temat (84,9%). Niemal 70% badanych nigdy nie doświadczyło w Internecie straszenia przez innych, a 61,2% nigdy nie było poniżanych czy ośmieszanych. Relatywnie najczęściej w Internecie zdarzało się wyzywanie, którego nie doświadczyło tylko 45,3% uczniów. Aż 18,9% ankietowanych było wyzywanych w Internecie przynajmniej 10 razy, a poniżania czy ośmieszania z taką samą częstotliwością doświadczyło 8,9% uczniów.

Wśród uczniów 54,7% przynajmniej jeden raz spotkało się w Internecie z wyzwiskami. Relatywnie najczęściej doświadczenia takie mieli uczniowie szkół ponadpodstawowych (60,7%) oraz chłopcy (58,9%). Z poniżaniem i ośmieszaniem w Internecie zmagano się kiedykolwiek 38,8% ankietowanych, głównie starszych uczniów (46,8%), a ze straszeniem – 31% badanych (przy 38,8% wśród uczniów szkół ponadpodstawowych). Po kilkanaście procent uczniów przynajmniej jeden raz spotkało się w Internecie z podszywaniem (15,9%) czy rozpowszechnianiem kompromitujących informacji na swój temat (15,1%). Ponownie sytuacje takie były udziałem najczęściej najstarszych uczniów.

Większość uczniów samodzielnie również nie stosowała wobec użytkowników Internetu ww. zachowań. Ponad 90% uczniów nigdy nie rozpowszechniało kompromitujących informacji na temat innych osób (93,5%) ani nie podszywało się pod nikogo (92,5%), 81% nigdy nikogo nie straszyciło, a 68,5% ani raz nie dopuściło się poniżania czy ośmieszania innych ludzi. Z kolei 45% uczniów przynajmniej jeden raz używało wyzwisk wobec innych użytkowników Internetu: wśród chłopców odsetek ten wzrasta do 51,8%, a wśród uczniów szkół ponadpodstawowych do 56,2%. Ponad 30% ankietowanych przynajmniej jeden raz poniżało lub ośmieszało kogoś w Internecie i ponownie najczęściej robili to chłopcy (37,1%) oraz starsi uczniowie (40,8%). Do straszenia innych osób w Internecie przyznawało się 18,6% badanych, w tym co czwarty chłopiec oraz uczeń szkoły ponadpodstawowej. Po kilka procent uczniów przynajmniej jeden raz w Internecie podszywało się pod kogoś (7,5%, w tym 11,4% wśród uczniów szkół ponadpodstawowych) lub rozpowszechniało kompromitujące materiały na czyjś temat (6,5%).

Relatywnie najczęściej pierwszymi osobami, do których uczniowie zwróciliby się w przypadku różnych problemów, są rodzice. Wśród ankietowanych uczniów 33,4% zwróciłoby się do rodziców o pomoc w przypadku problemów z alkoholem, a 31% postąpiłoby podobnie w przypadku problemów z używkami. W przypadku przemocy 32,6% badanych szukałoby najpierw pomocy u policji, a 29,4% u rodziców. Zaufaniem uczniów cieszą się także koledzy i przyjaciele – 18,6% respondentów właśnie u tych osób szukałoby wsparcia w przypadku problemów z używkami, 15,9% w przypadku problemów z alkoholem, a 8,6% w przypadku doświadczania przemocy. Rzadziej uczniowie zwróciliby się do pedagoga, a inne osoby jeszcze rzadziej były wskazywane, jako te, do których uczniowie zwróciliby się o pomoc w pierwszej kolejności w przypadku problemów. Dość duże były zbiorowości osób, które nikogo nie prosiłyby o pomoc. Ponad 15% ankietowanych uczniów samodzielnie chciałoby rozwiązać problemy z używkami, niemal 13% nie zwróciłoby się o pomoc do nikogo w przypadku problemów z alkoholem, a 9% nikogo nie prosiłoby o pomoc w problemach z przemocą.

Autoritetem dla 85% uczniów jest ktoś z rodziny, głównie rodzice (44,2%), ale także mama (14%), tata (11,3%), babcia (8,4%) czy dziadek (6,7%). Dla ponad 30% uczniów autoritetem jest ktoś ze świata celebrytów: muzycy i artyści (16,2%), sportowcy (12,7%) czy aktorzy (2,7%). Kolejne 11,1% badanych

za autorytet uznaje kolegów i przyjaciół, a inne osoby czy instytucje wskazywało mniej niż 5% respondentów. Niezależnie od płci czy rodzaju szkoły autorytetem uczniów najczęściej są rodzice, wskazywało tak 45,7% chłopców i 42,5% dziewcząt oraz 52,9% uczniów szkół podstawowych i 36,8% uczniów szkół ponadpodstawowych. Mama jest autorytetem częściej dla dziewcząt (15,5%) oraz starszych uczniów (18,4%), zaś tata – częściej dla chłopców (14,2%). Podobnie na autorytet w postaci babci częściej wskazywały dziewczynki (10,9%), zaś na autorytet dziadka – chłopcy (8,6%). Sportowcy przeważnie byli autorytetami chłopców (18,3%) oraz starszych uczniów (15,4%), zaś muzycy i artyści – dziewcząt (17,8%) czy uczniów ze szkół ponadpodstawowych (18,9%). Również na autorytet w osobach znanych i przyjaciół częściej powoływały się dziewczynki (13,2%) oraz starsi uczniowie (12,4%). Aż 12% uczniów nie posiadało żadnego autorytetu, przy czym odsetek ten był bardzo podobny we wszystkich kategoriach płci i rodzaju szkoły.

Czynniki ryzyka

Na podstawie przeprowadzonych badań możliwe jest wskazanie czynników ryzyka w poszczególnych grupach, które zostały poddane badaniu. Wskazanie tych czynników znajduje się poniżej.

Dorośli:

- ✓ Alkohol jest uważany przez wiele osób jako sposób na zrelaksowanie się.
- ✓ Młodszy dorośli traktują alkohol jako element zabawy i piją go znacznie częściej niż starsi dorośli.
- ✓ Substancje psychoaktywne są coraz popularniejsze wśród mieszkańców Darłowa. 1 na 7 z nich ma doświadczenie w zażywaniu takich substancji.
- ✓ Papierosy to także dość duży problem wśród dorosłych mieszkańców Darłowa. Odsetek osób palących to około 40%, z czego $\frac{3}{4}$ pali nałogowo.
- ✓ Kwestie przemocy psychicznej to element, nad którym należy w dalszym ciągu pracować, bowiem wiele jej elementów nie jest uważanych przez respondentów przez przemoc jako taką.

Dzieci i młodzież:

- ✓ Kontakt z alkoholem miała ponad połowa badanej młodzieży, odsetek ten rośnie wraz z wiekiem.
- ✓ Piwo jest traktowane przez młodzież rodzaj napoju, który często towarzyszy im w spotkaniach ze znajomymi, a po jego będą się czuli zrelaksowani, otwarci, szczęśliwi, ale także zapomną o swoich problemach i będą mieli dużo zabawy z picia.
- ✓ Alkohol najczęściej spożywany jest przez młodzież w domach, przez co trudno jest często zauważyć jego spożycie.
- ✓ Kontakt z narkotykami miało około 1/5 badanej młodzieży. Zdobywanie tzw. narkotyków miękkich nie jest uważane za zbyt trudne.
- ✓ Kontakt z papierosami miało około połowy badanych, z czego około $\frac{1}{4}$ miało z nimi częsty kontakt.
- ✓ Ponad połowa z badanych uczniów miała do czynienia z wywiskami pod ich adresem, a biorąc po uwagę wagę i częstotliwość przebywania w wirtualnym świecie stanowi to duże zagrożenie.

Czynniki chroniące

Na podstawie przeprowadzonych badań możliwe jest wskazanie czynników chroniących w poszczególnych grupach, które zostały poddane badaniu. Wskazanie tych czynników znajduje się poniżej.

Dorośli:

- ✓ Silna lokalna społeczność, posiadająca bliskie relacje między poszczególnymi członkami.
- ✓ Wysokie zaufanie i bezpieczeństwo społeczne.
- ✓ Dobre relacje ze znajomymi, przyjaciółmi, szczególnie w zakresie możliwości wspólnego rozwiązywania problemów.
- ✓ Korzystne warunki ekonomiczne.
- ✓ Wsparcie instytucji pomocowych, prężnie działających na terenie gminy.
- ✓ Rozbudowana infrastruktura wolnego czasu (sportowa, rekreacyjna, kulturalna).
- ✓ Niski poziom akceptacji zachowań destrukcyjnych.

Dzieci i młodzież:

- ✓ Styl opieki rodzicielskiej, w tym zaangażowanie rodziców w kwestie związane z nauką oraz wychowanie.
- ✓ Dobre relacje ze znajomymi i przyjaciółmi, szczególnie posiadanie bliskich relacji z co najmniej jedną, zaufaną osobą.
- ✓ Posiadanie dobrych relacji z rodzicami oraz rodzeństwem, pozytywne relacje pomiędzy samymi rodzicami.
- ✓ Otoczenie społeczne w postaci lokalnej społeczności charakteryzującej się wysokim poziomem bezpieczeństwa, a także niskimi napięciami społecznymi.
- ✓ Wysoki poziom nauczania, szkoła bliska dzieciom i młodzieży.
- ✓ Rozbudowana infrastruktura wolnego czasu (sportowa, rekreacyjna, kulturalna).
- ✓ Dobre wzorce starszego rodzeństwa.

Rekomendacje

Niniejsze opracowanie wskazuje spektrum zjawisk związanych ze stosowaniem środków psychoaktywnych przez mieszkańców Darłowa. W oparciu o pozyskane dane można podjąć próbę stworzenia kompleksowego zestawu środków zaradczych, który pomoże ograniczyć częstotliwość tych zjawisk i zwalczyć problem nadmiernego korzystania z substancji psychoaktywnych przez mieszkańców Darłowa – zarówno dorosłych, jak i dzieci i młodzież.

Ważnym elementem będzie tutaj współpraca wielu instytucji, których zintegrowane działania pomogą zmieniać postawy osób dotkniętych analizowanymi w niniejszym opracowaniu problemami. Tylko wielopłaszczyznowa aktywna i twórcza współpraca wielu organów pozwoli wypracować kompleksowe i holistyczne rozwiązania, które osiągną dużą efektywność i pomogą ograniczyć występowanie tego zjawiska.

Działania, które należy kontynuować powinny skupiać się na trzech płaszczyznach:

1. Profilaktyki i zapobieganiu nadmiernego korzystania z substancji psychoaktywnych.
2. Pomocy osobom, które dotknął problem uzależnienia od substancji psychoaktywnych.
3. Pomocy osobom, które wyszły z uzależnienia, by mogły powrócić do normalnego funkcjonowania w życiu społecznym.

Poczynając od strony profilaktycznej należy wskazać, że koszt działań tego typu jest niewspółmiernie mniejszy od kosztów, które ponoszone są w momencie leczenia czy terapii osoby uzależnionej. Profilaktyka przekłada się nie tylko na ekonomię, ale również na fakt, że osoby świadome działania substancji psychoaktywnych mają większą szansę, by uchronić swoje zdrowie, a często nawet życie przed niekorzystnym ich wpływem. Aby działalność tego typu była możliwie jak najbardziej skuteczna powinna skupiać się nie tylko na osobach zdrowych, które wykazują niską tendencję do sięgania po substancje psychoaktywne, ale również do osób znajdujących się w grupie „ryzyka”, jak również do osób, które w nałogu już się znalazły, ponieważ istnieje ryzyko, że powrócą do nałogu – jest więc potrzeba by ustawicznie je doksztalcać i uświadamiać w tym aspekcie.

Działalność profilaktyczną należy kontynuować poprzez wdrożenie oraz rozpropagowanie:

- w placówkach oświatowych (należy edukować już na poziomie szkoły podstawowej, by zapobiegać takim zjawiskom pojawiającym się w dorosłym życiu);
- w placówkach opieki medycznej (by edukować przy okazji wizyty u lekarza lub korzystania z pomocy ambulatoryjnej);
- w ośrodkach terapeutycznych (by przestrzegać przed konsekwencjami używania substancji psychoaktywnych);
- w mediach – zwłaszcza mediach społecznościowych, które stają się coraz popularniejsze; rekomenduje się potraktowanie Internetu jako jednego z głównych kanałów dotarcia zwłaszcza do młodych osób, które wykazują dużą tendencję do sięgania po substancje psychoaktywne.

Z drugą płaszczyzną działań – pomocą osobom dotkniętym uzależnieniem – łączy się również działalność profilaktyczna. Profilaktykę można włączać w proces leczenia i terapii np. w ramach grupy wsparcia lub prywatnych sesji terapeutycznych w dedykowanych do tego ośrodkach lub u wyspecjalizowanych do tego osób. Dodatkowym elementem winna być tutaj pomoc osobom bezpośrednio związanym z osobami uzależnionymi – partnerom/małżonkom, dzieciom, rodzicom, tak by holistycznie zadbać o wszystkie osoby dotknięte nałogiem.

Trzeci element, czyli pomoc w powrocie do normalnego funkcjonowania osób uzależnionych, które zakończyły leczenie i terapię sukcesem zakładałby m.in. proces przywracania takich osób na rynek pracy (przy współpracy z Urzędami Pracy, Ośrodkami Aktywizacji Zawodowej itp.), czy pomoc w odzyskaniu utraconych relacji rodzinnych czy przyjacielskich (przy współpracy z psychologami, terapeutami, mediatorami).

Zgodnie z powyższym proponuje się realizację celów ukierunkowanych na przeciwdziałanie przeciwdziałania alkoholizmowi oraz narkomanii i innym uzależnieniom na terenie Darłowa:

1. Cele główne

1.1 Zapobieganie i przeciwdziałanie uzależnieniom od alkoholu i narkotyków na terenie Darłowa.

1.2 Podniesienie poziomu wiedzy oraz świadomości mieszkańców Darłowa (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży) na temat skutków zdrowotnych i społecznych wynikających z używania alkoholu i narkotyków.

2. Cele strategiczne

2.1 Zintensyfikowanie działań w obszarze edukacji i profilaktyki w zakresie zagrożeń wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych.

2.2 Zwiększenie skuteczności działań edukacyjnych i profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu i narkotyków.

2.3 Ukierunkowania działań z zakresu zapobiegania i przeciwdziałania uzależnieniom w podziale na grupy niskiego ryzyka, grupy wysokiego ryzyka oraz grupy osób uzależnionych.

2.4 Zmniejszenie popytu na używanie substancji psychoaktywnych.

3. Cele operacyjne

3.1 Upowszechnienie informacji na temat dostępu do działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie uzależnieniom, a także zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych.

3.2 Realizacja działań ukierunkowanych pomoc osobom współuzależnionym.

3.3 Wprowadzenie ograniczonej dostępności alkoholu i papierosów na terenie Darłowa dla młodzieży poprzez edukację i kontrolę sprzedawców.

3.4 Ukierunkowanie na rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii poprzez podnoszenie ich kompetencji.

3.5 Realizacja programów profilaktycznych wdrażanych w palcówkach oświatowych oraz w szkołach, w ośrodkach opiekuńczo-wychowawczych.

3.6 Wspieranie działalności profilaktycznej i wychowawczej w świetlicach socjoterapeutycznych i ogniskach wychowawczych.

Rekomendacje do dalszych działań na podstawie opinii liderów opinii Darłowa

W ramach realizacji projektu badawczego zostały przedstawione wyniki badania. Odbiorcami prezentacji byli liderzy opinii, m.in. przedstawiciele szkół, pomocy społecznej, poradni psychologiczno-pedagogicznej organizacji pozarządowych oraz innych instytucji mających wpływ na życie mieszkańców Darłowa. Na podstawie przedstawionych wyników badania oraz własnych doświadczeń liderzy stworzyli zestaw rekomendacji do działań mających zmniejszyć lub powstrzymać negatywne zjawiska społeczne:

- zapewnienie dzieciom i młodzieży czasu wolnego przez instytucje i organizacje do tego powołane,
- lepsza akcja informacyjna nt. możliwości spędzania czasu wolnego, trafiająca przede wszystkim do grup, które na ogół z tego nie korzystają,
- traktowanie rodziny jako swego rodzaju systemu, któremu trzeba zapewniać zaspokajanie potrzeb,
- kształtowanie potrzeb i zachowań związanych ze spędzaniem wolnego czasu, zarówno w odniesieniu do dzieci i młodzieży, jak i osób dorosłych,
- kształtowanie norm i wzorców społecznych tak, by nie dochodziło do zachowań uznawanych powszechnie za szkodliwe,
- należy prowadzić regularne spotkania z przedstawicielami szkół oraz instytucji zajmujących się wsparciem mieszkańców w celu oceny oraz wskazywania nowych działań, które są niezbędne w celach profilaktyki,
- w celu ograniczeń niepożądanych efektów uzależnień behawioralnych należy działania profilaktyczne kierować nie tyle do poszczególnych grup, co całego systemu rodzinnego,
- należy działania profilaktyczne połączyć z treningiem kompetencji psychospołecznych, zarówno u dzieci i młodzieży, jak i dorosłych. Kompetencje psychospołeczne to m.in.: radzenie sobie z emocjami i stresem, utrzymywanie dobrych relacji interpersonalnych, twórcze i krytyczne myślenie, samoświadomość i empatia,
- zwiększenie umiejętności komunikacyjnych pomiędzy rodzicami a dziećmi, umożliwiające zrozumienie potrzeb emocjonalnych dziecka i wspieranie jego rozwoju psychicznego.

Spis tabel i wykresów

Tabela 1. Dlaczego najczęściej spożywa Pan(i) alkohol? Dekompozycja ze względu na wiek. N=428	10
Tabela 2. Który alkohol pił(a) Pan(i) najczęściej w ostatnich 30 dniach? Dekompozycja ze względu na wiek. N=428.....	11
Tabela 3. Ofiara zaobserwowanego aktu przemocy a rodzaj przemocy	31
Tabela 4. Zachowanie przemocowe w minionych trzech latach w charakterze sprawcy a wiek. N=515	32
Tabela 5. Liczba braci i siostr, N=371.	42
Tabela 6. Inne hobby wskazywane przez uczniów, N=174.	44
Tabela 7. Sposób spędzania wolnego czasu przez uczniów – odsetek wskazań „praktycznie każdego dnia” ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły	45
Tabela 8. Łatwość zdobycia alkoholu przez uczniów w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.	47
Tabela 9. Prawdopodobieństwo wystąpienia wybranych sytuacji po wypiciu alkoholu – ocena na skali od 1 do 5 w dekompozycji ze względu na płeć, rodzaj szkoły i miejsce zamieszkania, N=371.	57
Tabela 10. Częstotliwość zażywania wybranych narkotyków, N=371.....	65
Tabela 11. Częstotliwość zażywania wybranych narkotyków – przynajmniej 1 raz w życiu – ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.	66
Tabela 12. Udział uczniów w wybranych zdarzeniach w ciągu ostatnich 12 miesięcy – odsetek wskazań przynajmniej „1 raz” w dekompozycji na płeć i rodzaj szkoły, N=371.	74
Tabela 13. Osoby służące wsparciem w przypadku problemów z przemocą, alkoholem i używkami, N=371.....	82
Tabela 14. Osoby służące wsparciem w przypadku problemów z przemocą ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.....	82
Tabela 15. Osoby służące wsparciem w przypadku problemów z alkoholem ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.....	83
Tabela 16. Osoby służące wsparciem w przypadku problemów z używkami ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.....	83
Tabela 17. Inne osoby będące autorytetem dla uczniów, N=41.	85
Tabela 18. Osoba będąca autorytetem dla uczniów ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.	85
Wykres 1. Struktura płci badanych. N=515	3
Wykres 2. Struktura wieku badanych. N=515	3
Wykres 3. Struktura stanu cywilnego badanych. N=515.....	4
Wykres 4. Struktura wielkości gospodarstw domowych badanych. N=515.....	4
Wykres 5. Struktura wykształcenia badanych. N=515	5
Wykres 6. Struktura dochodu gospodarstw domowych. N=448.....	5
Wykres 7. Czy zdarza się Pani(-u) spożywać napoje alkoholowe? N=515.....	6
Wykres 8. Jak często spożywa Pan(i) napój alkoholowy? Dekompozycja ze względu na płeć. N=412	6
Wykres 9. Jak często spożywa Pan(i) napój alkoholowy? Dekompozycja ze względu na wiek. N=412	7
Wykres 10. Gdzie najczęściej spożywa Pan(i) napoje alkoholowe? Dekompozycja ze względu na płeć. N=428	7
Wykres 11. Gdzie najczęściej spożywa Pan(i) napoje alkoholowe? Dekompozycja ze względu na wiek. N=428 ...	8
Wykres 12. Z kim najczęściej pije Pan(i) alkohol? Dekompozycja ze względu na płeć. N=428	8
Wykres 13. Z kim najczęściej pije Pan(i) alkohol? Dekompozycja ze względu na wiek. N=428	9
Wykres 14. Dlaczego najczęściej spożywa Pan(i) alkohol? Dekompozycja ze względu na płeć. N=428	10
Wykres 15. Który alkohol pił(a) Pan(i) najczęściej w ostatnich 30 dniach? Dekompozycja ze względu na płeć. N=428.....	11
Wykres 16. Czy doświadcza Pan(i) skutków fizycznych spożycia alkoholu? Dekompozycja ze względu na płeć. N=428.....	12
Wykres 17. Czy doświadcza Pan(i) skutków fizycznych spożycia alkoholu? Dekompozycja ze względu na wiek. N=428.....	12

Wykres 18. Czy doświadcza Pan(i) skutków psychicznych spożycia alkoholu? Dekompozycja ze względu na płeć. N=428.....	13
Wykres 19. Czy doświadcza Pan(i) skutków psychicznych spożycia alkoholu? Dekompozycja ze względu na wiek. N=428.....	13
Wykres 20. Czy spożywanie alkoholu ma wpływ na Pana(-i) relacje z otoczeniem? Dekompozycja ze względu na płeć. N=428	14
Wykres 21. Czy spożywanie alkoholu ma wpływ na Pana(-i) relacje z otoczeniem? Dekompozycja ze względu na wiek. N=428	14
Wykres 22. Czy kiedykolwiek zdarzyło się Panu(-i) upić się? Dekompozycja ze względu na płeć. N=428	15
Wykres 23. Czy kiedykolwiek zdarzyło się Panu(-i) upić się? Dekompozycja ze względu na wiek. N=428	15
Wykres 24. Czy zdarza się Panu(-i) doświadczyć zjawiska „urwania się filmu”? Dekompozycja ze względu na płeć. N=381	16
Wykres 25. Czy zdarza się Panu(-i) doświadczyć zjawiska „urwania się filmu”? Dekompozycja ze względu na wiek. N=381	16
Wykres 26. Jak jest Pana(-i) podejście do spożywania alkoholu? Dekompozycja ze względu na płeć. N=428 ..	17
Wykres 27. Jak jest Pana(-i) podejście do spożywania alkoholu? Dekompozycja ze względu na wiek. N=428 ..	17
Wykres 28. Czy kiedykolwiek zdarzyło się Panu(-i) sięgać po środki odurzające lub narkotyki? N=515.....	18
Wykres 29. Jak często zdarza się Panu(-i) sięgać po środki odurzające, narkotyki? Dekompozycja ze względu na płeć. N=70	18
Wykres 30. Jak często zdarza się Panu(-i) sięgać po środki odurzające, narkotyki? Dekompozycja ze względu na wiek. N=55	19
Wykres 31. Jaki narkotyk Pan(-i) zażywał(a)? N=70	19
Wykres 32. Dlaczego używa Pan(i) takich środków? Dekompozycja ze względu na płeć. N=70.....	20
Wykres 33. Dlaczego używa Pan(i) takich środków? Dekompozycja ze względu na wiek. N=55.....	20
Wykres 34. W jaki sposób pierwszy raz spróbował(a) Pan(i) środka odurzającego? N=68	21
Wykres 35. Czy doświadcza Pan(i) skutków fizycznych spożycia środków odurzających? N=70	21
Wykres 36. Czy doświadcza Pan(i) skutków psychicznych spożycia środków odurzających? N=70	22
Wykres 37. Czy spożywanie środków odurzających ma wpływ na Pana(-i) relacje z otoczeniem? N=70.....	22
Wykres 38. Jak jest Pana(-i) podejście do używania narkotyków, dopalaczy? Dekompozycja ze względu na płeć. N=70	23
Wykres 39. Jak jest Pana(-i) podejście do używania narkotyków, dopalaczy? Dekompozycja ze względu na wiek. N=55	23
Wykres 40. Proszę powiedzieć, czy pali Pan(i) papierosy? N=515	24
Wykres 41. Czy pali Pan(i) nałogowo? N=217	24
Wykres 42. Jak dużo papierosów Pan(i) pali? N=166.....	25
Wykres 43. Czy pali Pan(i) e-papierosy? N=349	25
Wykres 44. Czym według Pana(-i) jest przemoc fizyczna? N=515	26
Wykres 45. Przejawy przemocy fizycznej. Dekompozycja ze względu na płeć. N=515.....	27
Wykres 46. Przejawy przemocy fizycznej. Dekompozycja ze względu na wiek. N=515	27
Wykres 47. Czym według Pana(-i) jest przemoc psychiczna? N=515.....	28
Wykres 48. Przejawy przemocy psychicznej. Dekompozycja ze względu na płeć. N=515	28
Wykres 49. Przejawy przemocy psychicznej. Dekompozycja ze względu na wiek. N=515	29
Wykres 50. Czy zaobserwował(a) Pan(i) którąś z wymienionych form przemocy w swoim otoczeniu w ostatnich trzech latach? N=515	30
Wykres 51. Wobec kogo zastosowana została przemoc? N=248	30
Wykres 52. Czy zdarzyło się Panu(-i) w ciągu ostatnich trzech lat stracić panowanie nad sobą i...? N=515.....	31
Wykres 53. Zachowanie przemocowe w minionych trzech latach w charakterze sprawcy. N=515	32
Wykres 54. Jaka osoba została uderzona? N=60	33
Wykres 55. Czy zdarzyło się Panu(-i) w ciągu ostatnich trzech lat paść ofiarą przemocy? N=515.....	33
Wykres 56. Czy zdarzyło się Panu(-i) w ciągu ostatnich trzech lat...? N=515	34
Wykres 57. Kto był agresorem? N=60	34
Wykres 58. Jak zareagował(a)by Pan(i) w przypadku doznania przemocy? N=515	35

Wykres 59. Jak zareagował(a)by Pan(i) w przypadku doznania przemocy? Dekompozycja ze względu na płeć. N=515.....	36
Wykres 60. Jak zareagował(a)by Pan(i) w przypadku doznania przemocy? Dekompozycja ze względu na wiek. N=515.....	36
Wykres 61. Czy zna Pan(i) miejsca lub instytucje, do których można się zwrócić w przypadku doświadczenia przemocy domowej? N=515	37
Wykres 62. Jakie to miejsca, instytucje? N=403	37
Wykres 63. Płeć uczniów, N=371.	38
Wykres 64. Rodzaj szkoły, N=371.....	39
Wykres 65. Płeć uczniów a rodzaj szkoły, N=371.....	39
Wykres 66. Miejsce zamieszkania uczniów, N=371.	40
Wykres 67. Miejsce zamieszkania uczniów a rodzaj szkoły, N=371.....	40
Wykres 68. Struktura rodziny uczniów, N=371.....	41
Wykres 69. Posiadanie rodzeństwa przez uczniów, N=371.	41
Wykres 70. Zamieszkiwanie z dziadkami/innymi członkami dalszej rodziny, N=1000.....	42
Wykres 71. Sposób spędzania wolnego czasu przez uczniów*.....	43
Wykres 72. Łatwość zdobycia alkoholu przez uczniów, N=371.....	46
Wykres 73. Ostatni kontakt z alkoholem ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.	49
Wykres 74. Rodzaj najczęściej spożywanego alkoholu ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=203.	50
Wykres 75. Zakup alkoholu dla własnych potrzeb w ciągu ostatnich 30 dni – przynajmniej 1 raz – ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.	51
Wykres 76. Wystąpienie po wypiciu alkoholu takich objawów jak: trudność z poruszaniem się, trudność z mówieniem, niepamiętanie niektórych wydarzeń – przynajmniej 1 raz – ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.....	52
Wykres 77. Wiek inicjacji alkoholowej w zależności od rodzaju alkoholu.	53
Wykres 78. Miejsce ostatniego spożywania alkoholu ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=201.	54
Wykres 79. Wiek pierwszego upicia się ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.	55
Wykres 80. Prawdopodobieństwo wystąpienia wybranych sytuacji po wypiciu alkoholu, N=371.....	56
Wykres 81. Łatwość zdobycia marihuany lub haszyszu ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.	58
Wykres 82. Częstotliwość palenia marihuany lub haszyszu, N=371.	58
Wykres 83. Częstotliwość palenia marihuany lub haszyszu – przynajmniej 1 raz – ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.	59
Wykres 84. Łatwość zdobycia amfetaminy ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.....	60
Wykres 85. Łatwość zdobycia środków uspokajających ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.	61
Wykres 86. Łatwość zdobycia ekstazy ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.	62
Wykres 87. Łatwość zdobycia dopalaczy ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.	63
Wykres 88. Odsetek uczniów, którzy nigdy nie zażywali narkotyków ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.	63
Wykres 89. Źródła dostępu do narkotyków, N=71.....	64
Wykres 90. Powód sięgnięcia po narkotyki, N=72.	65
Wykres 91. Wiek pierwszego kontaktu z wybranymi substancjami, N=371.....	67
Wykres 92. Łatwość zdobycia papierosów, N=371.	68
Wykres 93. Częstotliwość palenia papierosów ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.....	69
Wykres 94. Wiek inicjacji nikotynowej.....	70

Wykres 95. Częstotliwość palenia e-papierosów ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.....	71
Wykres 96. Wiek inicjacji e-papierosów, N=190.....	71
Wykres 97. Udział uczniów w wybranych zdarzeniach w ciągu ostatnich 12 miesięcy, N=371.....	73
Wykres 98. Ilość czasu spędzanego codziennie na używaniu telefonu ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.....	75
Wykres 99. Ilość czasu spędzanego codziennie na używaniu Internetu ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.....	76
Wykres 100. Ilość czasu spędzanego codziennie na używaniu komputera ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.....	77
Wykres 101. Częstotliwość doświadczania negatywnych sytuacji w Internecie ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.....	78
Wykres 102. Częstotliwość doświadczania negatywnych sytuacji w Internecie – przynajmniej 1 raz – ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.....	79
Wykres 103. Częstotliwość występowania negatywnych zachowań w Internecie ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.....	80
Wykres 104. Częstotliwość występowanie negatywnych zachowań w Internecie – przynajmniej 1 raz – ogółem oraz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=371.....	81
Wykres 105. Osoba będąca autorytetem dla uczniów, N=371.....	84